

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА БІБЛІОТЕКА
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ АГРАРНОЇ НАУКИ, ОСВІТИ І ТЕХНІКИ**

КАЛЕНДАР

**знаменних і пам'ятних дат
в історії сільськогосподарської
дослідної справи України
на 2025 рік**

КИЇВ–2024

УДК 006.95:001:63(477)«2024»

К 17

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН
27 вересня 2024 р. (протокол № 11)*

Укладачі:

В.А. Вергунов – доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН, директор ННСГБ НААН;

С.В. Нижник – кандидат історичних наук, завідувачка сектору наукової бібліографії та біографістики ННСГБ НААН;

О. В. Корзун – доктор історичних наук, доцент, старший науковий співробітник сектору наукознавства ННСГБ НААН;

Д. Ю. Корзун – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник сектору наукової бібліографії та біографістики ННСГБ НААН.

Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2025 рік / НААН, ННСГБ; уклад. : В.А. Вергунов, С.В. Нижник, О.В. Корзун, Д. Ю. Корзун; за наук. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2024. – 322 с.

Видання відображає визначні та пам'ятні дати в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2025 рік. Календар вміщує перелік знаменних подій, біографічні відомості про видатних науковців згідно із загальноприйнятим західноєвропейським (Григоріанським) календарем.

Книга стане у нагоді дослідникам історії сільськогосподарської дослідної справи, фахівцям, викладачам, аспірантам, бібліотекарям, усім, хто цікавиться історією вітчизняної аграрної науки, освіти й техніки.

УДК 006.95:001:63(477)«2024»

© Національна наукова
сільськогосподарська
бібліотека НААН, 2024

ВІД УКЛАДАЧІВ

Розуміння сутності сучасних проблем аграрного розвитку в Україні приходить через вивчення ретроспективної історії галузевої наукової думки. Використання її досвіду, реконструювання або моделювання відтворює зміст сутнісних ознак того чи іншого явища, що дає змогу реалізувати нову форму наукового знання.

Без сумніву, неможливо заперечувати той факт, що пласт зібраних і опублікованих у найрізноманітніших формах історико-біографічних даних у всьому світі належить до числа найбільш важливих національних інформаційних ресурсів. Дослідникам вдалося, не лише репрезентуючи історію та культуру народів і держав в іменах їхніх достойників, а й на загал створити своєрідний колективний портрет нації, соціальних груп, поколінь, відображаючи найістотніші риси та закономірності впродовж століть.

Українська нація має багатовікову історію, означену видатними іменами, епохальними звершеннями, унікальною культурою, батьківщиною відомих учених і дослідників, чий внесок у науку змінив світ. Їхні теоретичні розробки, винаходи та відкриття стали поштовхом для подальшого розвитку сучасної техніки, нових технологій, напрямів досліджень у різних галузях науки.

Вивчення творчого спадку вчених вітчизняної аграрної науки через становлення національної аграрної біографістики та бібліографії для реконструкції сільськогосподарської дослідної справи постає актуальним і практично вагомим в умовах сьогодення та в контексті складової історії науки. Це, з одного боку, відповідає традиціям української науки, згідно з якими аграрна персоналія апріорі розглядається в історичній ретроспективі. З іншого боку, вона не зовсім вписується у традиції західної науки, де у такому сенсі поняття «персоналія» не вживається, а натомість використовується загальноприйняте у гуманітаристиці поняття «біографія».

Поточний випуск «Календаря...» складається із трьох розділів, іменного покажчика та додатків. У першому розділі «Історичні постаті» наведено

біографічні нариси до ювілейних дат народження видатних учених минулого. Другий розділ «Визначні діячі сучасності» містить біографічні довідки про відомих у вітчизняному галузевому середовищі учених системи аграрної академії, профільного міністерства та інших відомств. Третій розділ «Знаменні події та пам'ятні дати» містить інформацію щодо різних знакових подій в історії сільськогосподарської дослідної справи в Україні. Наступна частина видання – це довідково-інформативний апарат - знайомить читача з алфавітним переліком прізвищ учених, біографії яких розміщено в Календарі. У додатках наведено реєстр публікацій біобібліографічної серії «Науково допоміжні й довідково-інформативні видання», підготовлених науковцями ННСГБ НААН. До його складання залучено також співробітників підвідомчої мережі науково-дослідних установ НААН та галузевих закладів вищої освіти.

Науково-допоміжний довідниковий посібник адресований історикам-дослідникам аграрної історії України, фахівцям у галузі персональної бібліографії, біографістики, фахівцям, викладачам, аспірантам, бібліотекарям та усім зацікавленим питаннями історії вітчизняної аграрної науки, освіти й техніки.

Видання не претендує на вичерпність інформаційного матеріалу, тому всі зауваження та побажання приймемо з вдячністю. Маємо сподівання, що воно сприятиме зростанню авторитету аграрної науки в суспільстві.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ

СІЧЕНЬ

85 років від дня народження

КОВАЛЕНКА Віктора Федоровича (1940 –2012)

*Вчений у галузі тваринництва, доктор біологічних наук,
професор, академік НААН*

Народився 1 січня 1940 р. в с. Власівка Глобинського району Полтавської області в селянській сім'ї.

Після закінчення в 1958 р. Андріївського зоотехнікуму на Полтавщині працював техніком відділу свинарства Українського науково-дослідного інституту тваринництва степових районів ім. М. Ф. Іванова «Асканія-Нова» Херсонської області. Закінчивши в 1964 р. з відзнакою зоотехнічний факультет Полтавського сільськогосподарського інституту, працював в Полтавському НДІ свинарства. Пройшов шлях від молодшого, старшого наукового співробітника, завідувача лабораторій, відділу до заступника директора інституту з наукової роботи.

З 1965 по 1968 р. навчався в аспірантурі Полтавського НДІ свинарства під керівництвом видатного вченого-біолога академіка О. В. Квасницького.

У 1969 р. на спецраді при Полтавському сільськогосподарському інституті успішно захистив кандидатську дисертацію на тему: «Вивчення складу ембріотрофа у свиноматок». У 1974 р. йому присвоєно звання старшого наукового співробітника.

У 1988 р. на спецраді Науково-дослідного інституту тваринництва Лісостепу та Полісся захистив докторську дисертацію на тему: «Фізіологічні аспекти підвищення відтворювальної здатності свиноматок».

Вніс вагомий вклад у розвиток теорії і практики галузевої науки, особливо з проблем фізіології сільськогосподарських тварин і технології виробництва свинини. Використовуючи найсучасніші методи досліджень, здебільшого у власній модифікації, встановив ряд нових закономірностей та особливостей з питань фізіології відтворення, розробив нові наукові положення, що широко використовуються при розробці нових, ефективніших технологій традиційного й індустріального свинарства.

В. Ф. Коваленко вперше у світовому промисловому свинарстві довів можливість і необхідність синхронізації опоросів та запропонував ряд методів її здійснення в умовах виробничої практики, запропонував ряд нових приладів і різноманітних варіантів реконструкції і створення нових перспективних типів тваринницьких приміщень та свинарських промислових комплексів, що дають змогу значно знизити трудомісткість робочих процесів та підвищити ефективність галузі. Виконані ним науково-дослідні роботи й розроблені

прилади відзначаються новизною й актуальністю. На них видано одну ліцензію, патент, 24 авторських свідоцтва.

У 1993 р. обраний членом-кореспондентом, а в 1995 р. — академіком УААН.

За результатами досліджень В. Ф. Коваленко опублікував понад 200 наукових праць, у тому числі 12 монографій, книг і брошур.

Чимало часу й сил Віктор Федорович віддавав підготовці молодих наукових кадрів, громадській роботі. Він був членом експертної комісії ВАК, двох спеціалізованих рад із захисту докторських і кандидатських дисертацій.

Нагороджений Грамотою Президії Верховної Ради України, йому присвоєне звання заслуженого винахідника України, неодноразово нагороджувався грамотами та медалями ВДНГ.

Інформацію надано Інститутом свинарства і агропромислового виробництва НААН

115 років від дня народження

КИЯКА Григорія Степановича (1910–1987)

*Вчений у галузі рослинництва, доктор
сільськогосподарських наук, професор, член-
кореспондент Академії наук УРСР*

Народився у 3 січня 1910 р. м. Винниках (біля Львова). Зробив вагомий внесок у розвиток аграрної науки. Займався підвищенням урожайності сільськогосподарських культур, раціональним використанням і охороною земельних ресурсів. У 1934 р. закінчив рільничо-лісовий факультет Львівської політехніки, отримавши спеціальність інженера-агронома. Працював на посаді асистента науково-дослідної станції з освоєння боліт у м. Сарнах Рівненської області. З 1936 р. — асистент кафедри агрохімії і ґрунтознавства рільничо-лісового факультету Львівської політехніки. У 1939 р. захистив у Львівському політехнічному інституті дисертаційну роботу на тему «Вплив сільськогосподарських культур і сівозмін на хімічні й фізичні властивості низинного торфовища» й здобув науковий ступінь доктора технічних наук (польський докторат).

З 1940 р. — доцент кафедри рослинництва. З 1941 до 1944 р. — викладач рослинництва і луківництва на сільськогосподарських курсах, які функціонували в Дублянах. Зберіг цінний посівний матеріал — 200 місцевих форм і сортів сільськогосподарських культур. У 1944 р. завідує кафедрою загального землеробства і рослинництва Львівського політехнічного інституту. У 1945 р. ВАК СРСР на підставі захищеного докторату присуджує науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук і присвоює вчене звання доцента. У 1949 р. отримав вчене звання професора. У 1951 р. був обраний членом-кореспондентом Академії наук УРСР. У 1956 р. захистив докторську дисертацію на тему «Яра пшениця в західних областях УРСР». У 1964 р. вченому

присуджено почесне звання “Заслужений діяч науки УРСР”. У 1970 р. Президія Академії наук УРСР за цикл досліджень у галузі рослинництва, селекції та луківництва присудила премію ім. В. Я. Юр’єва.

Упродовж 1947–1987 рр. очолював кафедру рослинництва і луківництва Львівського сільськогосподарського інституту. Викладав рослинництво і луківництво. З 1951 до 1960 р. поєднував посаду завідувача відділу рослинництва колишнього Інституту агробіології Академії наук УРСР. Автор багатьох сортів зернових, зернобобових та олійних культур (ярої пшениці: Дублянська 4, Новоподільська; озимої пшениці – Галицька; озимого жита – Львівське; озимого ріпаку – Дублянський; ярого ріпаку – Львівський; кормових бобів – Коричневі). На створені сорти сільськогосподарських культур має авторські свідоцтва. Приділяв увагу питанням вивчення раціонального використання торфовищ, довівши, що багаторічна лучна рослинність сприяє збереженню структури і родючості меліорованих торфових боліт.

Нагороджений орденами Леніна (1961 р.) і Трудового червоного прапора (1948 р.), медалями «За трудову доблесть» (1966 р.) та «За доблесну працю» (1970 р.), Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР, Великою золотою медаллю ВДНГ та чотирма бронзовими медалями ВДНГ.

Велику увагу приділяв підготовці висококваліфікованих спеціалістів та наукових кадрів: підготовлено близько 30 кандидатів сільськогосподарських наук, з них чотири стали докторами наук, два – академіками. Був обраний депутатом Верховної Ради СРСР, депутатом Львівської обласної ради. Автор 200 наукових праць з питань рослинництва, луківництва і селекції, у тому числі восьми монографій, підручників «Рослинництво» і «Луківництво» для студентів сільськогосподарських ВНЗ за спеціальністю «Агрономія».

Основні праці: Ярі зернові культури, К., 1946; Вирощування озимої та ярої пшениці в західних областях Української РСР, К., 1953; Поліпшення і використання лук і пасовищ, К., 1956; Яра пшениця, К., 1957; Зернобобові культури, К., 1970; Луківництво: підруч. для агроном. спец. с.-г. вузів, К., 1974.

Інформацію надано Львівським національним університетом природокористування

90 років від дня народження

ЛІСОВОГО Михайла Павловича (1935–2017)

Вчений у галузі фітопатології, генетики, імунології та захисту рослин, доктор біологічних наук, професор, академік НААН

Народився 4 січня 1935 р. в с. Коврай на Черкащині. У 1959 р. закінчив агрономічний факультет Української сільськогосподарської академії.

Упродовж 1959–1961 рр. працював завідувачем фітопатологічної дільниці кафедри фітопатології Української сільськогосподарської академії в учбовому господарстві «Митниця». З 1961 р. трудова й наукова діяльність М.П. Лісового була пов'язана з Інститутом захисту рослин НААН. У 1961–1964 рр. – аспірант, з 1986 рр. – молодший науковий співробітник та завідувач відділу фітопатології Українського науково-дослідного інституту захисту рослин. У 1966 р. М.П. Лісовий заснував лабораторію імунітету сільськогосподарських рослин до збудників хвороб, яку очолював упродовж 45-ти років. У 1979 р. захистив докторську дисертацію. Упродовж 1986–2003 рр. Михайло Павлович був директором Інституту захисту рослин УААН. З 2011 р. працював на посаді головного наукового співробітника заснованої ним лабораторії

Кандидатську дисертацію на тему: «Хімічні засоби боротьби з пероноспорозом тютюну в закритому та відкритому ґрунті в умовах СРСР» захистив у 1964 р. в Українській сільськогосподарській академії.

Докторську дисертацію на тему: «Особливості паразитизму *Rhizoctonia tritici* Erikss. та закономірності успадкування імунологічних реакцій пшениці до патогену» захистив у 1979 р. у Всесоюзному інституті захисту рослин. У 1984 р. йому присвоєно вчене звання професора зі спеціальності фітопатологія і захист рослин.

Основні напрями наукових досліджень М.П. Лісового: теоретичні та методологічні основи імунітету рослин; вивчення генетичних і фізіологічних чинників імунітету для обґрунтування принципів і методів селекції на стійкість; дослідження структури вірулентності популяцій збудників хвороб рослин; ідентифікація генів вірулентності збудників хвороб і генів стійкості рослин; теоретичні розробки способів створення сортів сільськогосподарських культур із груповою стійкістю проти шкідливих організмів із використанням методів клітинної біології. Наукові досягнення вченого – це розроблені методи створення

банку генів стійкості зернових культур проти збудників хвороб; створення банку генів вірулентності збудників хвороб; ідентифіковані гени стійкості рослин проти фітопатогенів; визначені шляхи та механізми зміни вірулентності патогенів; розроблені методи створення стійких сортів і комп'ютерного моделювання сортів рослин із груповою стійкістю. Михайло Павлович провадив спільні дослідження з Інститутом рослинництва імені В.Я. Юр'єва УААН, Сквирською дослідною станцією Інституту овочівництва та баштанництва УААН, Миронівським інститутом пшениці імені В.М. Ремесла НААН. Результатом спільної праці було створення 4-х стійких сортів пшениці і стійких гібридів соняшнику та огірка. М.П. Лісовий певний час був академіком-секретарем Відділення рослинництва Української академії аграрних наук, членом Міжнародної організації з біологічного захисту рослин та членом редколегій 5-ти наукових журналів. Член-кореспондент ВАСГНІЛ (1988–1991), з 1990 р. академік УААН, іноземний член Польської АН (2000).

Михайло Павлович – автор понад 300-т наукових праць з питань захисту рослин та селекції на стійкість, із яких 30 – у зарубіжних журналах, 5-ти монографій, підручника для вищих аграрних навчальних закладів, 7-ми методичних вказівок, 11-ти авторських свідоцтв. Під керівництвом М.П. Лісового захищено 5 докторських і понад 30 кандидатських дисертацій, створено школу імунологів рослин.

Помер 28 травня 2017 р.

Джерело: Пам'яті М.П. Лісового. Некролог / Відділення рослинництва НААН, Інститут захисту рослин НААН. Вісник аграрної науки. 2017. № 7 (липень). С. 77.; Лісовий Михайло Павлович. Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лебець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 220–223.

100 років від дня народження

ШИКУЛИ Миколи Кіндратовича (1925–2006)

Вчений у галузі ґрунтознавства, основоположник органічного землеробства в Україні, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 5 січня 1925 р. у с. Велика Лепетиха на Херсонщині. Після закінчення у 1955 р. Московської сільськогосподарської академії ім. К.А. Тимірязєва навчався в аспірантурі при Українському науково-дослідному інституті ґрунтознавства та агрохімії, де в 1960 р. захистив кандидатську, а в 1968 р. – докторську дисертації.

Головним напрямом творчих пошуків М.К. Шикули були охорона і відтворення родючості ґрунтів за їх сільськогосподарського використання. Основним організаційним та агротехнічним заходом розв'язання цієї проблеми, на його думку, було впровадження у виробництво ґрунтозахисних технологій вирощування культур, що базуються на безполицевому мінімальному обробітку ґрунту. М.К. Шикула з позиції генетичного ґрунтознавства обґрунтував механізм посилення дернового процесу ґрунтоутворення за їх використання. Про масштабність і фундаментальність наукової спадщини професора М.К. Шикули свідчить кількість проведених кафедрою ґрунтознавства та охорони ґрунтів під його керівництвом довгострокових польових стаціонарних дослідів. Площа впровадження ґрунтозахисних технологій лише в рамках проведення Полтавського експерименту сягнула 1 млн га. У завершеному вигляді всі новітні підходи і розробки були представлені у створеній ним Національній програмі впровадження ґрунтозахисних, енерго-, ресурсо- і вологоощадних технологій вирощування культур у різних ґрунтово-кліматичних зонах України (2003) і Концепції біологічної системи землеробства (2000). М.К.

Шикула заснував наукову школу ґрунтозахисного та біологічного землеробства, підготував 14 докторів та понад 50 кандидатів наук. З 1953 по 2006 р. учений опублікував понад 650 наукових праць. У доробку М.К. Шикули – 20 авторських свідоцтв і патентів, 15 монографій. Микола Кіндратович удостоєний звання лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки (1991) і «Заслуженого діяча науки і техніки України» (1996). На кафедрі ґрунтознавства та охорони ґрунтів імені професора М.К. Шикули НУБіП України, якій присвоєно ім'я вченого з 2010 р., успішно тривають дослідження, розпочаті ним у 70-х роках ХХ ст. Наукова школа ґрунтозахисного та біологічного землеробства зберігає і примножує традиції свого фундатора і вчителя багатьох поколінь учених – Миколи Кіндратовича Шикули, а також розвиває сучасні напрями досліджень з охорони і раціонального використання ґрунтів.

Джерело: Тараріко О. Г., Балаєв А. Д., Тонха О. Л., Демиденко О. В. До 90-річчя від дня народження М.К. Шикули (1925–2006). Вісник аграрної науки. 2015. № 2. С. 78

225 років від дня народження

БОБРИНСЬКОГО Олексія Олексійовича (1800–1868)

Фундатор українського цукровиробництва, один з організаторів галузевого науково-освітнього процесу

Народився 6 (13) січня 1800 р. у Санкт-Петербурзі. Онук Катерини II. Отримавши прекрасне домашнє виховання та початкову освіту, продовжив її у Московському училищі кінновожатих. У 1827 р. йде на державну службу спочатку в Департаменті уділів, а з 1833 р. – Міністерстві фінансів.

Одним із перших будує на початку 30-х років ХІХ ст. найпотужніший для свого часу бурякоцукровий завод у своєму маєтку в с. Михайлівське Богородського повіту Тульської губернії, незважаючи на нерозуміння та спротив багатьох.

Успішно продовжив розпочату справу у своїх маєтностях на українських землях у Звенигородському, Чигиринському та Черкаському повітах Київської губернії. Будівництвом у 1838 р. великого буряко-цукрового заводу (пісково-рафінадного) заводу у м. Сміла Київської губернії фактично поклав відлік цукровиробництву як промисловості в Україні із широким залученням можливостей аграрного дослідництва. Побудовані ним Смелянського-Балаклеїський (1838), Грушевський (1845) та Капітановський (1846) цукрові заводи були обладнані найсучаснішим технічним устаткуванням, що постійно удосконалювалося. Серед технологічних новацій, вперше використаних на заводах Бобринського: 1) варіння на кристал з 1851 р.; 2) пробілка цукровим паром (1852); 3) використання вуглецю для очищення соку за системою Руссо (1855); 4) застосування у

гідравлічних пресах прокладок, а після другого пресування використання вилугування в циліндрах за власно розробленою системою (1858). Згодом при Капітановському заводі граф створює селекційну дослідну станцію, що займалася створенням цукристих сортів цукрових буряків.

При Смілянському заводі організовує спеціальні класи для технічної підготовки фахівців, які згодом перетворено в училище, а 1921 р. – в Інститут цукрової промисловості (нині – Київський національний університет харчових технологій). При інших своїх заводах відкриває початкові училища з трирічним курсом навчання.

Графом створено низку нових технічних знарядь, зокрема оригінальні конструкції зерносушарок і зерносховищ, сконструював сівалки, розорювані-розпушувачі, а його плуг-поглиблювач під назвою «плуг Бобринського», отримав золоту медаль Всесвітньої виставки у Парижі. Крім того, удосконалив конструкції ручної сапки. Для поліпшення процесу господарювання О.О. Бобринським запроваджено низку новацій: введення багатопільних сівозмін і травосіяння, розробка і використання торфу, облаштування раціонального лісового господарства, удосконалення різноманітних будівель для цих цілей та ін. Вітчизняне садівництво зобов'язане йому винаходом простого і вдалого способу щеплення на пнях старих дерев, а також відкриттям можливостей виводити натуральні шпалери. Виведений сорт троянди названий його іменем.

Ще більшого авторитету граф набув після втілення проекту будівництва першої в країні залізниці між Петербургом і Царським Селом, що почала функціонувати з 30 жовтня 1837 р.

Помер 4 (19) жовтня 1868 р. в м. Сміла. Похований у Петербурзі в Олександрівській Лаврі.

Джерело: Вергунов В. А. Історія сільськогосподарської дослідної справи в Україні. У 3 ч. / Нац. акад. аграр. наук України, Нац. наук. с.-г. б-ка, Ін-т іст. аграр. науки, освіти та техніки. Київ: Аграр. наука, 2018. Ч. 1. Творці та розбудовники (біографічні нариси). С. 43–46.

90 років від дня народження

КРИВОНОСОВОЇ ГАЛИНИ МИХАЙЛІВНИ

*Кандидат сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник*

Народилась у м. Еліста Калмицької АРСР 7 січня 1935 р. у родині випускника Тимірязєвської сільськогосподарської академії. У 1954 році вступила на факультет ґрунтознавства та агрохімії Харківського сільськогосподарського інституту ім. В. В. Докучаєва, який закінчила у 1959 р. Після одержання диплому вченого агронома ґрунтознавця-агрохіміка того ж року була зарахована на посаду старшого технік-лаборанта в

лабораторію масових аналізів експедиції з обстеження ґрунтів при Українському НДІ ґрунтознавства, а у 1961 р. — на посаду старшого лаборанта Українського НДІ ґрунтознавства.

В інституті Г. М. Кривоносова пройшла шлях від старшого лаборанта до завідувача (1985-1990) лабораторії охорони ґрунтів від забруднення і звільнилась у зв'язку з виходом на пенсію у 1992 році.

З самого початку роботи в Інституті Г. М. Кривоносова активно включилась у науковий процес під керівництвом професора М. К. Крупського і у 1969 р. успішно захистила кандидатську дисертацію на тему «Форми фосфорних сполук у ґрунтах Степу УРСР та їх динаміка в умовах зрошення». У 1977 р. їй було присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника за спеціальністю «агрохімія».

За результатами досліджень Г. М. Кривоносова опублікувала понад 200 наукових праць. Публікації присвячені процесам трансформації фосфору в ґрунтах, його зв'язку з мінеральною й органічною складовою ґрунтів взагалі і в умовах зрошення — зокрема. Вона розробила методи визначення фосфору у специфічних і неспецифічних органічних сполуках ґрунту, методику визначення фракційного складу органічних фосфатів у ґрунтах Лісостепу і Степу України. Визначено особливості міграції поживних речовин в умовах зрошення і їх втрати з потоками води; розроблено оригінальну методику фракціонування органічних фосфатів ґрунту і визначення частки органічних фосфатів у валовому фосфорі чорноземів України. Г. М. Кривоносова була піонером вивчення впливу викидів в атмосферу промислових підприємств і автотранспорту на забруднення ґрунтів та рослинницької продукції важкими металами.

Інформацію надано ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського»

125 років від дня народження

ГЖИЦЬКОГО Степана Зеноновича (1900–1976)

Вчений у галузі біохімії, доктор ветеринарної медицини, доктор біологічних наук, професор, академік УАСГН, член-кореспондент АН України, заслужений діяч науки і техніки України

Народився 14 січня 1900 р. в с. Острівець Тербовлянського району Тернопільської області в сім'ї сільського учителя.

У 1920 р. — закінчив Тернопільську гімназію. З 1920 до 1923 рр. — студіював право в Таємному українському університеті.

З 1923 до 1929 рр. — навчався у Львівській академії ветеринарної медицини.

Вже студентом третього курсу почав працювати заступником асистента кафедри лікарської хімії та загальної патології, яку очолював видатний

вчений Вацлав Мурачевський; під його керівництвом розпочав свою наукову діяльність.

У 1931 р. – захистив дисертацію та отримав науковий ступінь доктора ветеринарної медицини.

С.З. Гжицький вже як доктор ветеринарної медицини двічі проходив стажування за кордоном. У 1932–1933 рр. працював у Біохімічному інституті в Берліні, а у 1937 р. – у Віденському ветеринарному інституті.

У 1935 р. за наукові праці з паралітичної міоглобінурії у коней Степан Зенонович одержав звання приват-доцента. Йому доручають керівництво кафедрою біохімії Львівської академії ветеринарної медицини.

У 1939 р. С.З. Гжицький як завідувач кафедри біохімії Львівського ветеринарного інституту розпочав велику наукову, педагогічну й організаційну роботу.

У 1940 р. Вища атестаційна комісія Всесоюзного комітету в справах вищої школи при Раді Народних Комісарів СРСР затвердила Степана Зеноновича у вченому ступені доктора біологічних наук та вченому званні професора.

У 1951 р. С.З. Гжицького обрано членом-кореспондентом АН УРСР, йому доручено керівництво відділом біохімії сільськогосподарських тварин в Інституті агробіології Львівського філіалу АН УРСР. Саме цей відділ після реорганізації Інституту агробіології в НДІ землеробства і тваринництва західних районів УРСР став кузницею наукових кадрів.

У 1959 р. С.З. Гжицького обирають дійсним членом Української сільськогосподарської академії.

Завдяки успішній підготовці професором С.З. Гжицьким наукових кадрів у галузі біохімії Рада Міністрів УРСР 3 листопада 1960 р. прийняла постанову про створення у Львові Українського НДІ фізіології і біохімії сільськогосподарських тварин на базі відділу біохімії с.-г. тварин НДІ землеробства і тваринництва західних районів УРСР. Степан Зенонович був призначений директором новоствореного інституту та завідувачем лабораторії обміну речовин.

Коло наукових інтересів професора С.З. Гжицького було дуже широким. Його можна вважати одним із основоположників клінічної ветеринарної біохімії в Україні. У лабораторії обміну речовин Українського НДІ фізіології і біохімії сільськогосподарських тварин під керівництвом професора С.З. Гжицького здійснено масштабні дослідження щодо особливостей обміну речовин (передусім у жуйних), які одержали широке визнання наукової громадськості. Найвагомішим здобутком у цих наукових працях є з'ясування ролі рубця жуйних тварин у загальному метаболізмі організму та вивчення симбіозу жуйних з мікроорганізмами, які заселяють рубець. Питання рубцевого метаболізму та його взаємозв'язку з різними ланками обміну речовин в організмі жуйних тварин стали домінантними у наукових дослідженнях професора С.З. Гжицького і його учнів.

Великий обсяг досліджень стосувався вивчення обмінних процесів та якості продукції (молока, м'яса, вовни) за використання у годівлі жуйних небілкових азотових сполук та мінеральної сірки.

С.З. Гжицький – видатний український біохімік, засновник Львівської школи біохімії сільськогосподарських тварин, член біохімічного товариства, наукового товариства імені Тараса Шевченка, товариства «Знання», почесний член Об'єднання українських лікарів США та Канади. Фундатор і перший директор Українського науково-дослідного інституту фізіології і біохімії сільськогосподарських тварин (нині – Інститут біології тварин НААН); засновник і завідувач (1960–1976 рр) лабораторії обміну речовин.

За великий внесок у розвиток біохімії сільськогосподарських тварин С.З. Гжицький був удостоєний багатьох урядових нагород.

Професор С.З. Гжицький підготував 16 докторів і 52 кандидатів наук. Серед його учнів, які зробили великий внесок у становлення і розвиток інституту, – академіки НААН П.З. Лагодюк, Ф.Ю. Палфій, член-кореспондент НААН І.А. Макар, професори В.М. Головач, С.Й. Кусень, І.Г. Пупін, О.М. Лемішко, І.І. Розгоні, В.Й. Скорохід, кандидати біологічних наук Н.Я. Довгань, Ф.І. Вридник, М.М. Вольський.

Професор Гжицький Степан Зенонович помер 19 серпня 1976 р. у Львові. Похований на Личаківському меморіальному цвинтарі.

Учні Степана Зеноновича Гжицького опублікували про вченого книги: професор Головач Василь Михайлович у 1985 р. – «Степан Зенонович Гжицький», доцент Галяс Віктор Людвікович у 2000 р. – «С.З. Гжицький вчений організатор науки, педагог». У 2002 р. Президією УААН засновано премію імені С.З. Гжицького, яку присуджують вченим за досягнення у галузі природничих, біологічних та ветеринарних наук.

Інформацію отримано з Інституту біології тварин НААН.

85 років від дня народження

ЧАБАНА ВАСИЛЯ СИДОРОВИЧА (1940–2015)

*Вчений у галузі фітопатології та захисту рослин,
кандидат сільськогосподарських наук*

Народився 18 січня 1940 року в с. Івки Старосинявського району Хмельницької області. У 1958 р. закінчив Кам'янець-Подільський сільськогосподарський технікум, а в 1967 р. – Українську сільськогосподарську академію (факультет захисту рослин).

З березня 1967 й до кінця 2002 року трудова й наукова діяльність В.С. Чабана була пов'язана з Інститутом захисту рослин НААН. Спочатку молодший, з 1976 р. – старший науковий співробітник лабораторії

сільськогосподарської фітопатології, а з 1983 р. – заступник директора Інституту з наукової роботи, водночас будучи завідувачем названої лабораторії, згодом – лабораторії захисту сільськогосподарських культур від хвороб, відділу державних випробувань та технології застосування пестицидів.

Василь Сидорович провадив широкомасштабні наукові дослідження з розробки заходів щодо захисту сільськогосподарських культур від шкідливих організмів. З самого початку він виконував роботу з вивчення хвороб капусти на осушених торф'яниках, результати якої послужили підставою для підготовки й успішного захисту дисертації за темою «Кила капусти на заплавлених землях Полісся України та розробка заходів боротьби з нею» (науковий керівник – В.М. Лопатін). В подальшому ж працював над проблемами захисту овочевих, зернових, олійних культур від хвороб. За безпосередньої його участі було випробувано й рекомендовано до державної реєстрації понад 200 пестицидів, а наукові розробки із захисту сільгоспкультур від шкідливих організмів успішно впроваджувалися в аграрне виробництво.

Як заступник голови ради Науково-методичного центру «Захист рослин» В.С. Чабан координував проведення наукових досліджень у країні. Він також постійно надавав допомогу державній службі захисту рослин, господарствам. Був членом експертної ради Укрдержхімкомісії.

Автор понад 120 наукових праць, опублікованих в Україні та за її межами. Мав 3 авторські свідоцтва і 2 патенти. Підготував 6 кандидатів наук.

Помер В.С. Чабан 10 лютого 2015 року в Києві.

Інформацію отримано з Інституту захисту рослин НААН

150 років від дня народження

УСТЬЯНЦЕВА Василя Павловича (1875–1935)

*Вчений у галузі годівлі та кормовиробництва,
розведення сільськогосподарських тварин, магістр
агрономії, професор*

Народився 25 січня 1875 р. в м. В'ятка в бідній багатодітній сім'ї відставного солдата. Був одинадцятою дитиною у сім'ї. Закінчив В'ятське реальне училище, поступив до Ново-Олександрійського інституту сільського господарства і лісівництва, який успішно закінчив у 1898 році. Цього самого року за рішенням ради інституту залишений асистентом при кафедрі загальної зоотехнії (завідувач проф. І.І. Калугін). У 1904 р. йому присвоєно звання вченого агронома I розряду, а в 1906 р. після публічного захисту магістерської дисертації «О питании травоядных животных клетчаткой и

грубыми кормами» затверджено магістром агрономії. Цього самого року він починає читати перший в країні курс

«Фізіологічні основи годівлі сільськогосподарських тварин» в Ново-Олександрійському інституті сільського господарства і лісівництва.

У 1912 р. Василя Павловича призначено завідувачем кафедри спеціального скотарства, а в 1920 р. – деканом агрономічного факультету Київського політехнічного інституту. У 1914 р. йому присвоєно вчене звання професора. Він взяв активну участь у реорганізації Київського політехнічного інституту та створенні на базі його агрономічного факультету двох самостійних вузів – сільськогосподарського та ветеринарно-зоотехнічного. У першому із них він читає загальну зоотехнію та досвідну справу; у другому, де його обирають деканом зоотехнічного факультету, веде курси «розведення та акліматизація сільськогосподарських тварин», «корми і годівля».

З 1920 р. завідує науково-дослідною кафедрою зоотехнії Укрнауки, є членом Всеукраїнського комітету з дослідної справи та Науково-консультаційної ради Народного комісаріату земельних справ УРСР.

Значних здобутків досягає як науковий консультант Київської, Носівської та Поліської крайових сільськогосподарських дослідних станцій. Особливо значною була роль ученого у становленні Київської крайової сільськогосподарської дослідної станції, зокрема її зоотехнічного відділу. Він розробляє програму та методику експедиційного обстеження тваринництва Київської та Подільської губерній. Бере участь в обстеженні білоголової української худоби, у результаті якого було відкрито державну племінну книгу цієї породи, а вченого призначено замісником її голови. Проводить серію дослідів із силосування місцевих кормів.

У 1930 р. Василя Павловича запрошують на посаду завідувача лабораторії годівлі та обміну речовин сільськогосподарських тварин Всесоюзного науково-дослідного інституту тваринництва, де він ініціює комплекс досліджень із отримання збагачених білком кормових дріжджів, згодовування тваринам азотистих речовин небілкового походження, пошуку способів економного використання білкових речовин у кормах. Окрім ведення експериментальної роботи вчений координує дослідну роботу з годівлі сільськогосподарських тварин усієї мережі зоотехнічних науково-дослідних установ, що входили до системи ВАСГНІЛ.

У 1934 р. В.П. Устьянцева запрошують до Московського інституту конярства, де він читає курси годівлі та обміну речовин. За його керівництва було вдосконалено методику визначення перетравності кормів у коней. На цьому етапі вчений спрямовував свої наукові дослідження на розробку: основ мінерального та білкового живлення сільськогосподарських тварин. Він одним із перших у Союзі провів серію дослідів і поклав початок системному вивченню питань обміну кальцію і фосфору у молочних корів та телят.

Інформацію отримано з Інституту розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця

90 років від дня народження

ЛАДНИХ Володимира Яковича (1935–2013)

Вчений ґрунтознавець, агроном і меліоратор, кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник

Народився 26 січня 1935 р. у с. Курасівка Івнянського району Белгородської області. У 1958 р. закінчив Харківський сільськогосподарський інститут ім. В. В. Докучаєва за спеціальністю учений агроном. З 1958 до 1961 р. працював агрономом у радгоспах Харківської області. З 1961 р. і до кінця життя працював в Українському науково-дослідному інституті ґрунтознавства ім. О. Н. Соколовського (нині Національний науковий центр «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського»).

У 1971 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Особливості процесів сольової міграції у ґрунто-підґрунті і підґрунтових водах за зрошення і вплив на неї горизонтального дренажу у приморській зоні Краснознам'янського зрошуваного масиву півдня УРСР»; у 1999 р. отримав вчене звання старшого наукового співробітника.

В. Я. Ладних – видатний учений ґрунтознавець, агроном і меліоратор, який мав великий практичний досвід польових та експедиційних досліджень, наукового аналізу результатів й оцінювання стану ґрунту. Він зробив значний внесок у розвиток ґрунтово-меліоративної науки в Україні. Основні напрями його діяльності пов'язані з теорією та практикою меліоративного ґрунтознавства, розробленням наукових основ еколого-агромеліоративного моніторингу зрошуваних земель, установленням закономірностей змін властивостей і процесів у зрошуваних ґрунтах, вивченням еволюції ґрунтів за зрошення, розробкою агрономеліоративних прийомів з охорони та підвищення родючості зрошуваних ґрунтів. В. Я. Ладних активно досліджував питання застосування мінералізованих вод для зрошення, усебічно вивчивши вплив зрошення мінералізованими водами на властивості і родючість чорноземних ґрунтів у зоні Дунай-Дністровської зрошувальної системи, у Донбасі й Присивашші, і розробивши в результаті заходи з підвищення їх родючості.

Досліджував особливості процесів засолення-розсолоння ґрунтів на фоні без дренажу та з інженерним горизонтальним і вертикальним дренажем у зоні Краснознам'янської зрошувальної системи, розробив (спільно з Г. В. Новіковою) спосіб промивання засолених ґрунтів дощуванням, комплексні агрономеліоративні та агротехнічні прийоми зі внесення в ґрунт меліорантів у

різних формах, методику застосування плантажної оранки з унесенням гною. Досліджував процеси міграції важких металів у системі «зрошувальна вода – ґрунт – рослина». В. Я. Ладних працював над класифікацією природних вод за їх придатністю для зрошення, є співавтором серії нормативних документів за цим напрямом.

Основні положення наукової діяльності В. Я. Ладниха викладено в 210 наукових працях, він є співавтором 10 монографій і концепцій, 9 авторських свідоцтв і патентів на винаходи, 12 Державних стандартів України і 35 рекомендацій виробництву.

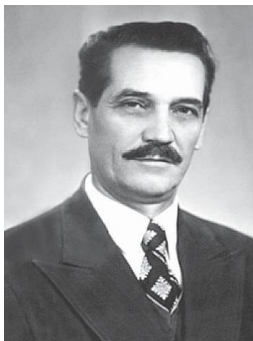
Ладних В. Я. — лауреат премії УААН «За видатні досягнення в аграрній науці» (2004), нагороджений медаллю «Ветеран праці» (1986), численними почесними грамотами та подяками.

Пішов із життя Володимир Якович 7 вересня 2013 року.

Інформацію надано ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського»

95 років з дня народження

ЯРЧУКА Івана Івановича (1930–2005)

*Вчений у галузі агрохімії та захисту рослин,
доктор біологічних наук, професор*

Народився 27 січня 1930 року в селі Олексієве Веселинського району Миколаївської області в родині селян.

Після закінчення середньої школи в 1940 році вступив на агрономічний факультет Херсонського сільськогосподарського інституту, який закінчив з відзнакою. Із 1954 року працював лекційним асистентом кафедри агрохімії, фізіології рослин і ботаніки в Херсонському сільськогосподарському інституті, а з 1956 р. – у Дніпропетровському СГІ.

1958 року захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук. Іван Іванович був одним із перших учнів знаного професора Лідії Асенівни. Христевої, наукового керівника Проблемної лабораторії гумінових препаратів у Дніпровському СГІ.

Одержавши вчене звання доцента, був призначений 1960 року на посаду доцента кафедри агрохімії Дніпропетровського сільськогосподарського інституту. Із 1965 по 2005 рік очолював цю кафедру і одночасно з 1986 року Іван Іванович виконував обов'язки наукового керівника Проблемної лабораторії гумінових препаратів, співробітники якої досліджували можливості нейтралізації негативних наслідків радіаційного опромінення. У 1969 році Іван Іванович успішно захистив докторську дисертацію на тему: «Агрономічні

основи технології одержання комплексних гумінових добрив з різних видів сировини». У вченому званні професора він затверджений 1970 року.

Професор І. І. Ярчук неодноразово був учасником міжнародних конгресів, симпозіумів, конференцій із застосування мінеральних і органічних добрив під сільськогосподарські культури в Польщі, Чехословаччині, Болгарії. Обирався членом методичної комісії Південного відділення ВАСГНІЛ, членом-кореспондентом Української екологічної академії наук.

Очолював виконання робіт з тематики «Розробка та впровадження промислової технології виготовлення торфо-мулових комплексних добрив у різних зонах України» та був науковим керівником групи фахівців-радіобіологів, яка за завданням державного комітету з науки й техніки Ради Міністрів СРСР брала участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Іван Іванович – учасник ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

Наукова діяльність пов'язана з дослідженням технологій вироблення і застосування гумінових добрив. І. І. Ярчук має 15 авторських свідоцтв на винаходи, патентів, понад 100 наукових робіт, науково-методичних рекомендацій сільськогосподарському виробництву щодо використання добрив, зокрема, під час дражування насіння дрібнонасінних культур.

За успішну розробку системи використання добрив та впровадження її у виробництво, підготовку препаратів для передпосівної обробки насіння злакових культур І. І. Ярчук нагороджений орденом «Знак Пошани (1975 р.).

За вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців для агропромислового комплексу Указом Президента Івану Івановичу присвоєно почесне звання «Заслужений працівник народної освіти України».

Помер у 2005 році.

Інформацію отримано від Дніпровського державного аграрно-економічного університету

ЛЮТИЙ

120 років від дня народження

ВЛАСЮКА Петра Антиповича (1905–1980)

Вчений в галузі агрохімії, ґрунтознавства і фізіології рослин, академік АН УРСР, академік ВАСГНІЛ, президент Української академії сільськогосподарських наук

Народився Петро Антипович Власюк у селянській родині 3 (16) лютого 1905 р. в с. Чемериське Букського повіту Київської губернії (нині Звенигородський район Черкаської області) в бідній селянській родині. Втративши рано батька, вже з дитячих років він змушений поневірятися в наймах у поміщиків. До 1917 р. працював як сільськогосподарський робітник

у поміщицькому господарстві с. Рубаний міст Уманського повіту Київської губернії. Поєднуючи працю з навчанням, закінчив Лисянську семирічну школу (1917–1921 рр.) і у вересні 1921 р. вступає до агропрофшколи при Уманському агрополітехнікумі (нині Уманський національний університет садівництва). У вересні 1923 р. стає студентом Уманського агрополітехнікуму, де у 1926 р. закінчив рільничий факультет, отримавши кваліфікацію агронома-агрохіміка.

У 1926 р. починає працювати в Уманському агрополітехнікумі спочатку лаборантом, асистентом, потім доцентом. У цей період під керівництвом академіка О. І. Душечкіна він сформував науково-навчальну базу для створення у 1928 р. кафедри агрохімії та ґрунтознавства. У 1928–1930 рр. Петро Антипович навчався без відриву від виробництва на факультеті землеробства з секції рільництва у Ленінградському сільськогосподарському інституті.

У 1931 р. молодому педагогу і науковцю П. А. Власюку було присвоєно вчене звання професора ґрунтознавства та агрохімії. Саме в цей час активно проявилися його здібності як талановитого педагога, організатора і вченого, вихователя і наставника студентської молоді. Тоді ж вчений очолив кафедру агрохімії і ґрунтознавства Уманського сільськогосподарського інституту та став завідувачем лабораторії агрохімії Всесоюзного науково-дослідного інституту цукрової промисловості (нині Інститут цукрових буряків Української академії аграрних наук). Таким чином він поєднував викладацьку роботу з практичною. Він організував вивчення системи обробітку ґрунту та внесення добрив для сільськогосподарських культур у сівозміні. Під його керівництвом велися масштабні дослідження ґрунтів Лісостепу, підготовлено карту ґрунтів. У 1932 році виходять з під його пера виходить підручник «Сільськогосподарське ґрунтознавство» та низка наукових праць, вперше надруковані українською мовою.

За сукупністю наукових праць у 1937 р. Петру Власюку присвоєно науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук, а в 1939 р. обрано членом-кореспондентом АН УРСР з Відділу математичних і природничих наук. Водночас він завідує лабораторією агрофізіології Інституту ботаніки АН УРСР (1939–1944 рр.), згодом стає його директором (1944–1947 рр.). У 1948 р. вченого обрано академіком АН України (зі спеціальності фізіологія живлення рослин, агроґрунтознавство) і академіком ВАСГНІЛ (зі спеціальності фізіологія живлення рослин, агрохімія, ґрунтознавство).

Після війни Петро Антипович працював заступником директора з наукової роботи Інституту фізіології рослин і агрохімії АН УРСР (1947–1952 рр.), завідував кафедрою ґрунтознавства Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (1947–1956 рр.) та очолював лабораторію живлення рослин Інституту ботаніки АН УРСР, а потім – Інститут фізіології рослин та агрохімії АН УРСР. Він є одним із фундаторів Інституту фізіології рослин АН УРСР, директором якого був у 1952–1973 рр., та відділу мікроелементів, який очолював в останні роки свого життя (1955–1980 рр.). У 1956–1962 р. – президент Української академії сільськогосподарських наук.

В 1956 р. Петру Антиповичу Власюку присвоєно звання «Заслужений діяч науки УРСР».

Сфера наукових інтересів вченого – хімія ґрунтів, живлення рослин, технологія виробництва та використання добрив, якості сільськогосподарських культур та мікробіологія ґрунту. Його справедливо вважають основоположником вчення про мікроелементи в Україні. Обґрунтував сутність впливу органічних речовин, мінеральних добрив, мікроелементів і фізіологічно активних речовин на процеси росту та розвитку рослин.

Петро Антипович вивчав системи обробітку ґрунту та внесення добрив під сільськогосподарські культури у сівозміні, механізми дії макро- й мікроелементів на ріст, розвиток та продуктивність сільськогосподарських культур. Вчений з'ясував фізіологічні особливості участі сполук фосфору в синтезі вуглеводів в органах цукрового буряка і сірки в утворенні амінокислот та білків. Ґрунтовно розширив асортимент добрив, знайшовши застосування відходам виробництва, таким як: марганцевий шлам, мартенівський шлак, хлоросвинцевоцинковий і хлорбарієвий бруди, відходи марганцевої та буровугільної промисловості, титанові, борні відходи тощо. Вперше в Україні застосував революційний метод «мічених атомів», із допомогою якого встановив нові закономірності процесів живлення рослин. Використання мічених атомів вуглецю, фосфору, кальцію, сірки й інших сполук дало можливість вивчити механізм розподілу, надходження та транспортування поживних речовин, участь їх у перебігу процесів метаболізму.

Під його керівництвом велися масштабні дослідження ґрунтів Лісостепу, підготовлено карту ґрунтів. За ініціативи та безпосередньої участі вченого на Вінницькому та Сумському хімічних комбінатах налагодили виробництво марганізованого гранульованого суперфосфату (1800 тис. тонн), яке було використане під посіви сільськогосподарських культур на площі 12 млн. га, а також дослідних партій боратового, молібденового і цинкового суперфосфатів, нітроамофоски, карбофоси й карбоамофоски з марганцем, молібденом, бором, літієм та цинком, які теж знайшли широке застосування у сільському господарстві.

Автор понад 1500 наукових праць, серед яких 40 монографій, брошур, навчальних та методичних посібників. Найбільш відомі – монографії «Марганцеве живлення і удобрення рослин» і «Ґрунти України», «Сільськогосподарське ґрунтознавство» (1932), перший підручник надрукований українською мовою. Автор 8 авторських свідоцтв на винаходів.

За вагомі наукові та громадські здобутки вчений нагороджений численними орденами, медалями та нагрудним знаком, званням заслуженого діяча науки УРСР, став Лауреатом премії імені В. Докучаєва.

Петро Антипович Власюк пішов із життя 18 березня 1980 р. та був похований на Байковому цвинтарі міста Києва.

Інформацію надано з Уманського національного університету садівництва

135 років від дня народження
СТРАХОВА Тимофія Даниловича (1890–1960)

Вчений у галузі мікології та фітопатології, доктор біологічних наук, професор, почесний академік ВАСГНІЛ, член-кореспондент АН УРСР, заслужений діяч науки УРСР

Народився 4 лютого 1890 р. в с. Лучків Корочанської губернії (нині Білгородська обл.). До відділу фітопатології Харківської селекційної дослідної станції прийнятий практикантом в 1913 р., ще будучи студентом Харківського університету (закінчив у 1916 р.). Після смерті свого вчителя А.А. Потебні в 1919 р. Т.Д. Страхова призначено керівником відділу фітопатології. У співпраці відділом землеробства під керівництвом Т.Д. Страхова була виконана велика наукова програма, яка лягла в основу принципово нового напрямку в фітопатології, спрямованого, головним чином, на зв'язок рослин, збудників хвороби і умов зовнішнього середовища. Класик вітчизняної мікології А.А. Ячевський, розповідаючи про центри розвитку мікології і фітопатології, писав: «Одним з перших, як по часу свого виникнення, так і за своїм значенням виявився харківський засновник А.А. Потебня, і його подальший розвиток продовжував його учень Т.Д. Страхов».

З 1918 р. викладав у Харківському сільськогосподарському інституті й одночасно з 1921 р. в Харківському Інституті народної освіти (ХДУ ім. В.Н. Каразіна). З 1924 р. – завідувач кафедри захисту рослин ХСГІ. У 1928 р. йому присвоєно звання професора. Впродовж 1921–1941 рр. та 1944–1960 рр. викладав у ХДУ ім. В.Н. Каразіна на кафедрі фітопатології. Кафедрами в ХСГІ і університеті Т.Д. Страхов завідував до кінця свого життя (1961)

У 1923 р. ним запропоновано теорію паталогічного процесу в рослин. Розробив агротехніку і хімічні заходи, спрямовані на підвищення імунітету рослин до захворювань. За участю Т.Д. Страхова вперше в державі на території УРСР в 1925 р. створено мережу опорних і спостережних пунктів (близько 100), які відіграли велику роль у розвитку вітчизняної фітопатології. Пункти працювали за інструкціями, створеними Т.Д. Страховим на основі розроблених ним оригінальних методів обрахування і спостереження. Ним здійснено принцип побудови комплексної дослідної фітопатологічної роботи у межах великого природно-історичного району: у Лівобережній Україні було створено 7 філіалів відділу фітопатології, що послужило прикладом для організації фітопатологічних досліджень в інших зонах держави. Він теоретично обгрунтував роль добрив у підвищенні стійкості сільськогосподарських культур до хвороб, проводив великі дослідження сажки, іржі, мозаїки цукрового буряка. Роботи з вивчення хвороб, спричинених сажковими грибами, завершилися створенням теорії дегенерації сажкових, виявивши тим самим неспроможну теорію сопрофітизму німецького вченого О. Брефельда.

З 1930 р. Т.Д. Страхов працює заступником директора Українського НДІ захисту рослин, створеного у Харкові на базі відділу фітопатології ХОС-ХОС. Одночасно він працює завідувачем фітопатології того ж інституту.

Помер Т.Д. Страхов 11 жовтня 1960 р. Похований у м. Харків.

Інформацію отримано з Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН

75 років від дня народження

ГІРКА Володимира Сергійовича (1950–2012)

Вчений у галузі селекції і біотехнології рослин, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 6 лютого 1950 р. в м. Тернопіль у сім'ї службовців. У 1973 р. з відзнакою закінчив агрономічний факультет Білоцерківського сільськогосподарського інституту (тепер Білоцерківський національний аграрний університет). Як молодий перспективний спеціаліст був направлений у Миронівський науководослідний інститут селекції і насінництва пшениці, де працював з 1973 по 2007 рр.

Наукову роботу розпочав на посаді молодшого наукового співробітника лабораторії селекції кормових культур. У 1975 р. вступив до заочної аспірантури при Українському НДІ землеробства (тепер ННЦ „Інститут землеробства НААН”). Після захисту в 1982 р. у Всесоюзному селекційно-генетичному інституті (тепер Селекційно-генетичний інститут – Національний Центр насіннезнавства та сортовивчення, м. Одеса) дисертації кандидата сільськогосподарських наук зі спеціальності „селекція і насінництво” обіймав посаду старшого наукового співробітника лабораторії. Має авторське свідоцтво на сорт суданської трави Миронівська 36, районований у чотирьох областях України і Приморському краї Росії.

У 1983 р. призначений вченим секретарем інституту і завідувачем відділу координації і організації науково-дослідних робіт. У 1984–2000 рр. – заступник директора з наукової роботи та завідувач лабораторії віддаленої гібридизації і селекції ярої пшениці (з 1984 р.), а з 1986 р. – новоствореного відділу біотехнології селекційного процесу і лабораторії клітинної селекції у його складі.

У 1990 р. В.С. Гірку присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності „селекція і насінництво”. Він пройшов курс навчання та атестований на Вищих державних курсах підвищення кваліфікації керівних, інженерно-технічних та наукових працівників з питань патентознавства та винахідництва (1983 р.), у Всесоюзній вищій школі управління агропромисловим комплексом (1990 р.), у Центрі перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів країн-членів РЕВ у галузі біотехнології (Москва, Софія, Варшава, Сегед, Кведлінбург, 1988–1989 рр.).

У 1997–1999 рр. – докторант Національного наукового центру „Інститут землеробства УААН”. У 1999 р. захистив дисертацію доктора сільськогосподарських наук зі спеціальності „селекція і насінництво”.

Дослідницькі та прикладні програми з хромосомної інженерії, інтрогресивної, клітинної та гаметної селекції, індукованого мутагенезу, ініційовані, сплановані та розгорнуті В.С. Гірком, були успішно реалізовані в рамках державних та міжнародних комплексних науково-технічних програм. Відпрацьовані під його керівництвом та за безпосередньої участі принципи, методи та технологічні регламенти створення, оцінки та добору селекційного матеріалу використовуються у практиці дослідницького та навчального процесів.

На напрацьованій методичній основі було виокремлено новий селекційний матеріал з комплексом цінних господарських ознак, створено 14 сортів озимого тритикале, 7 сортів озимої м'якої пшениці, 2 сорти ярої м'якої пшениці.

З проблем теорії та практики селекції, біотехнології та рослинництва В.С. Гірко особисто та у співавторстві опублікував понад 300 друкованих праць, в тому числі чотири монографії. Під його науковим керівництвом захистили дисертації чотири кандидати наук.

З 2007 р професор В.С. Гірко працював у ННЦ „Інститут землеробства НААН” на посаді завідувача відділу селекції озимої пшениці, у 2010 р. призначений заступником директора з наукової роботи з питань селекції.

12 вересня 2012 року життя передчасно обірвалось. Похований у м. Переяслав-Хмельницький.

У 2013 році від ННЦ «Інститут землеробства НААН» передано сорт озимої пшениці Пам'яті Гірка, який занесено до Державного реєстру у 2017 році.

Інформацію надано ННЦ «Інститут землеробства НААН»

160 років від дня народження

ВИСОЦЬКОГО Георгія Миколайовича (1865–1940)

*Вчений у галузі лісівництва, ґрунтознавства,
геоботаніки, фізичної географії та гідрології;
академік ВАСГНІЛ і АН УРСР, професор*

Народився 7 (19) лютого 1865 р. у с. Микитівка Глухівського повіту Чернігівської губернії (нині Ямпільський район Сумської області) в сім'ї дворянина. Середню освіту здобув у Глухівській гімназії, яку закінчив у 1883 р.

У 1890 р. закінчив Петровсько-Разумовську сільськогосподарську і лісову академію, після чого плідно працював у складі степової експедиції В.В. Докучаєва. Був ревізором лісовпорядкування при Лісовому департаменті й одночасно – професором у Лісовому інституті. Брав активну участь у реорганізації лісової дослідної справи, був зарахований до постійної

Комісії з лісових проблем, очолював роботи з лісовпорядкування степових лісництв в Україні. У 1913 р. Новоросійський (Одеський) університет присвоїв Г.М. Висоцькому ступінь доктора агрономії (без захисту дисертації). У 1915 р. він удостоєний Золотої медалі імені П.П. Семенова-Тянь-Шанського.

Із 1926 р. Георгій Миколайович викладав у Харківському інституті сільського господарства і лісівництва. Плідно працював в Українському науково-дослідному інституті лісового господарства та агролісомеліорації, створеному за його ініціативою й особистою активною участю (Харків, 1930–1940). Автор близько 270 наукових праць.

Основні наукові праці Г.М. Висоцького присвячено впливу гідрокліматичних та ґрунтових умов на лісову рослинність і впливу лісу на навколишнє природне середовище. Він розвинув Докучаєвське вчення про зони природи, увів у науковий лексикон поняття про місцевість як природний комплекс. Заклав основи ґрунтової гідрології посушливих районів і розробив учення про типи водного режиму ґрунтів; сформулював теорію походження солонцюватості степових ґрунтів. Уперше описав процес оглеєння і показав його біологічний характер; першим установив закономірності приземних повітряних течій, що викликають пилові бурі; розробив основи орокліматичної класифікації ґрунтів; увів поняття про мікрорельєф, мікроклімат, плакори, ілювіальні горизонти та ін.

Ім'я Г.М. Висоцького носить Український науково-дослідний інститут лісового господарства і агролісомеліорації (УкрНДІЛГА), засновником якого він був і в якому натхненно працював останні 10 років свого життя.

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва

90 років від дня народження

ГОНЧАРЕНКА ВАСИЛЯ ЮХИМОВИЧА (1935–2021)

Доктор сільськогосподарських наук, професор Інституту овочівництва і багжанництва НААН, член-кореспондент Міжнародної академії наук екології та безпеки життєдіяльності (МАНЕБ) (Брюссель)

Народився 7 лютого 1935 р. у смт. Нова Водолага Харківської області.

У 1950 році після закінчення з відзнакою 7 класів школи № 2 у селищі Нова Водолага Харківської області вступив до Липкуватівського сільськогосподарського технікуму, де проявив себе не тільки старанним студентом, а й активним учасником суспільного життя навчального закладу.

У 1954 році вступив до Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва. З 1959 по 1962 р. працював заступником директора Петровеньківського мельзаводу № 22 Луганської області, інженером аналітичної

групи науково-дослідної лабораторії Петровського п/с № 8 Краснолучського району Луганської обл. З 1962 по 1964 рр. працював старшим науковим співробітником Івано-Франківської державної сільськогосподарської дослідної станції.

У 1964 р. вступив до аспірантури кафедри агрохімії Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва, яку закінчив у 1967 р.

З 1967 р. по 1974 р. працював старшим науковим співробітником лабораторії агрохімії і мікробіології ґрунтів Українського науково-дослідного інституту овочівництва і баштанництва. З 1972 р. по 1973 р. проходив стажування в Інституті овочівництва Німецької Демократичної Республіки.

З 1974 р. по 2000 р. очолював лабораторію агрохімії та мікробіології ґрунтів Українського науково-дослідного інституту овочівництва і баштанництва.

З 1986 р. по 1995 р. – заступник директора з наукової роботи Інституту овочівництва і баштанництва Української академії аграрних наук.

З 2002 р. по 2011 р. очолював відділ насінництва, стандартизації, вимірювань та оцінки якості Інституту овочівництва і баштанництва Національної академії аграрних наук України, заступник Голови технічного комітету зі стандартизації (ТК 71) «Овочеві і баштанні культури, насіння та посадковий матеріал».

З 2011 р. по 2021 р. – головний науковий співробітник лабораторії адаптивного овочівництва, зберігання і стандартизації Інституту овочівництва і баштанництва Національної академії аграрних наук України.

Гончаренко В.Ю. – визнаний фахівець у галузі агрохімії з питань живлення овочевих, баштанних рослин, їх насінників та технологій вирощування.

Багато зусиль і енергії віддано галузі овочівництва. Найбільш вагомими науковими досягненнями є: встановлення закономірностей дії органічних і мінеральних добрив на урожай та якість овочевих і баштанних культур; створення нормативної бази для визначення затрат добрив на виробництво овочів; виявлення закономірностей нагромадження нітратів і важких металів у овоче-баштанній продукції в залежності від внесення добрив і розробка прийомів, направлених на зменшення їх вмісту.

Під науковим керівництвом Гончаренко В.Ю. захищено вісім кандидатських дисертацій і дві докторських. Його обирали членом спеціалізованої вченої ради з присудження вчених ступенів в Інституті ґрунтознавства і агрохімії НААН ім. О.Н. Соколовського, членом спеціалізованої Вченої ради із захисту кандидатських і докторських дисертацій за спеціальностями «Овочівництво» і «Селекція і насінництво» Інституту овочівництва і баштанництва НААН.

Його ім'я заноситься до книги почесних вчених-фахівців України. Протягом свого життя Гончаренко В.Ю. видав понад 300 наукових праць, із них – 20 книг та довідників, які присвятив проблемам удобрення овочевих культур, розробив новий напрямок «Стандартизація і сертифікація в галузі овочівництва і баштанництва».

Нагороджений медаллю «За доблесний труд», «За трудову доблесть», «Ветеран труда», «Срібною медаллю ВДНГ», «Почесними грамотами Президії Української академії аграрних наук», «Почесною грамотою Харківської обласної державної адміністрації».

У 2019 році Гончаренку Василю Юхимовичу Указом Президента України строком на два роки була призначена Державна стипендія видатним діячам науки.

Інформацію надано Інститутом овочівництва і багданництва НААН

140 років від дня народження

СПЕСИВЦЕВА Петра Володимировича (1885–1922)

Вчений у галузі сільськогосподарської меліорації

Народився 10 лютого 1885 р. у с. Сажному Корочанського повіту Курської губернії.

Після закінчення гімназії у 1903 р. вступає навчатися до природничого відділення Імператорського Петербурзького університету (тепер – Санкт-Петербурзький державний університет) за спеціалізацією «хімія».

Існують остаточно не перевірені відомості, що у часи революційних подій 1905–1906 рр. він був активним їх учасником як член Російської соціал-демократичної робітничої партії.

У 1910 р. екстерном складає обов'язкові іспити в університеті й отримує відповідний диплом. Після цього стає працівником першого департаменту Міністерства народної освіти й опікується розробкою питань загальної початкової освіти.

З 1911 р. перебував у закордонному відрядженні, працюючи в основному при Віденському університеті й на Мюнхенській болотній дослідній станції. Після повернення стає слухачем шестимісячних курсів лекцій з агрономії при Московському сільськогосподарському інституті (нині – Федеральна державна бюджетна освітня установа вищої професійної освіти «Російський державний аграрний університет – Московська сільськогосподарська академія імені К.А. Тимірязєва») під загальним керівництвом професора В.Р. Вільямса.

Після закінчення курсів зарахований до штату Департаменту землеробства на посаду старшого інструктора з культури боліт і луківництва. З кінця травня до жовтня 1912 р. провів обстеження шляхом вивчення лук по річках Північна Двіна (від гирла до с. Ніколи-Звода), Пінегі (від с. Усть-Пінеги до с. Сури), а також Соловецьких островів і м. Кеми. Цим було покладено початок вивченню Крайньої Півночі у сільськогосподарських цілях і проведення відповідних агрономічних заходів. На Соловецьких островах він облаштував дослідну ділянку (поле) на моховому болоті біля Соловецького

монастиря. Крім того, такого типу ділянки були облаштовані поблизу сіл Холмогори і Кехте, що в 1913 р. увійшли до мережі Архангельського дослідного болотного поля. Результати власних досліджень згодом друкує у збірці «Список рослин, зібраних на луках і болотах Архангельської губернії влітку 1912 року» та окремим розділом до збірки «Кормова площа центрального району Архангельської губернії» (1913).

Наприкінці 1912 р. повертається до столиці. Від травня 1913 р. працює у Імператорському Петербурзькому ботанічному саду (нині – Ботанічний сад Ботанічного інституту ім. В.Л. Комарова РАН) і займається описом зібраних гербаріїв. Видає першу наукову статтю «Культура боліт. Перетворення боліт у луки, поля і пасовища» у збірці «Докорінне покращення у сільському господарстві» (1912).

У травні 1914 р. П.В. Спесивцев отримав запрошення від інспектора сільського господарства В.Н. Д'якова та губерньського агронома Ю.Ю. Соколовського і прибув на Полтавщину на посаду спеціаліста з культури боліт Департаменту землеробства. Його призначення потребувало, насамперед, пошуку раціональних способів використання вже осушених ґрунтів. Крім обстежень, у 1914 р. і 1915 рр. вчений здійснив «... пробні посіви на супійських болотах, осушених в межах Золотоніського повіту». З польових рослин випробовували озимі жито і пшеницю, овес, льон, картоплю, кормовий буряк і вико-вівсяну суміш. За їх результатами він робить загальний висновок про високу ефективність від вирощування кормових культур і незадовільний стан зернових хлібів.

На початку 1916 р. перша для зони Лісостепу України спеціалізована інституція – Підставське болотне дослідне поле – почала свою діяльність, директором якого став П.В. Спесивцев.

Помер 22 лютого 1922 р.

Джерело: Вергунов В. А. Історія сільськогосподарської дослідної справи в Україні. У 3 ч. / Нац. акад. аграр. наук України, Нац. наук. с.-г. б-ка, Ін-т іст. аграр. науки, освіти та техніки. Київ : Аграр. наука, 2018. Ч. 1. Творці та розбудовники (біографічні нариси). С. 480–487.

100 років від дня народження

НЕДАВИ Володимира Юхимовича (1925–2009)

*Вчений в галузі селекції та генетики в тваринництві,
доктор сільськогосподарських наук, професор*

Народився в сім'ї селянина-колгоспника 10 лютого 1925 р. в с. Чернещині Магдалинівського району на Дніпропетровщині. Закінчив 9 класів середньої школи і екстерном – Бабайківський сільськогосподарський технікум Царичанського району Дніпропетровської області, після чого був призваний до лав Радянської Армії. З серпня 1943 по травень 1946 р. перебував у лавах радянських збройних сил, брав

активну участь у визволенні Західної України, Польщі і Чехословаччини від німецько-фашистських загарбників. Нагороджений бойовими орденами і медалями. Демобілізувавшись у 1946 р. з армії, поступив до Харківського зоотехнічного інституту, який закінчив у 1950 р. з відзнакою. Йому присвоєно кваліфікацію вченого зоотехніка. Після закінчення інституту до 1959 р. працював на Закарпатській державній сільськогосподарській дослідній станції (с. Велика Бахта) на посадах старшого наукового співробітника, завідувача відділу тваринництва і заступника директора станції з наукової частини. На Закарпатті В. Ю. Недава вивчав біологічні і господарські корисні ознаки бурої карпатської худоби, брав участь в організації племінних ферм, Мукачівського держплемрозплідника цієї породи, заклавав декілька ліній і родин, склав перший перспективний план племінної роботи з породою. Узагальнивши матеріали власних досліджень і виробничий досвід з питань генетичного поліпшення бурої карпатської худоби, В. Ю. Недава у 1957 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук. У 1959 р. Володимира Юхимовича переводять на Київську дослідну станцію тваринництва «Терезине», де він понад 15 років досліджував проблеми поліпшення продуктивних і племінних якостей симентальської худоби методами селекції при чистопородному розведенні та схрещуванні. У 50-ті роки В. Ю. Недавою розроблено і запроваджено у виробництво оригінальний метод екологічного підбору у розведенні бурої карпатської худоби, заснованого на спаровуванні між собою тварин гірського і низинного походження. Попередніми дослідженнями у цих тварин були виявлені істотні відмінності в конституціональній будові тіла. Такий підбір сприяв підвищенню адаптивних і продуктивних якостей потомства. У 60-ті роки В. Ю. Недава розробив та впровадив у практику селекції молочної худоби спрощену методику оцінки племінних тварин за оплатою корму продукцією. У цей самий час ним завершено виведення у симентальській породі високопродуктивних ліній бугаїв Біляка КСМ-127 і Кодекса КС-221. У 70-ті роки В. Ю. Недава на значному поголів'ї симентальської худоби довів можливість підвищення її жирномолочності на 0,5–0,6 % методом ввідного схрещування з помісними джерсейськими бугаями невисокої кровності. У 1972 р. В. Ю. Недава захистив докторську дисертацію, присвячену актуальній проблемі підвищення жирномолочності симентальської худоби. У 1975 р. був призначений директором новоствореного Українського науково-дослідного інституту розведення і штучного осіменіння великої рогатої худоби, який він очолював більше 10 років (1975–1986), здійснював будівництво лабораторного корпусу, оснащував лабораторії науковими приладами, брав безпосередню участь у науковому керівництві великомасштабними дослідженнями з питань виведення нових для України спеціалізованих молочних та м'ясних порід великої рогатої худоби. В. Ю. Недава – співавтор 3-х нових порід великої рогатої худоби: бурої карпатської (1972), української м'ясної (1993) та української чорно-рябої молочної (1995). Науковий і практичний інтерес представляють дослідження В. Ю. Недави з питань використання явища гетерозису у скотарстві. Він автор більше 200 наукових праць, серед яких монографії «Чорно-ряба худоба» (1987),

«Інтенсивне виробництво молока» (1978), «Повышение жирномолочности крупного рогатого скота» (1971) та ін. Із 1986 р. В. Ю. Недава – професор кафедри розведення сільськогосподарських тварин, а з 1989 р. – кафедри генетики Національного аграрного університету. Брав активну участь у підготовці висококваліфікованих фахівців-зооінженерів, під його науковим керівництвом виконали і захистили кандидатські дисертації 12 осіб.

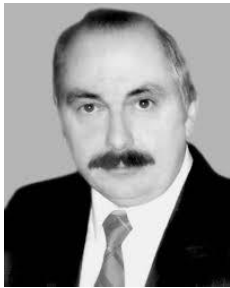
Володимир Юхимович – ветеран Великої Вітчизняної війни і праці. Нагороджений двома медалями «За бойові заслуги», медалями «За звільнення м. Праги», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні», «За трудову доблесть», «За доблестный труд в ознаменование 100-летия со дня рождения В.И. Ленина», «25 років Перемоги», «50 років Збройних сил», «30 років Перемоги», орденами «Червоної Зірки» та «Знак пошани».

Помер В. Ю. Недава у 2009 р., похований у м. Біла Церква.

Інформацію надано Інститутом розведення і генетики тварин імені М. В. Зубця НААН

75 років від дня народження

КУЧКА Анатолія Андрійовича (1950–1999)

Вчений у галузі біотехнології, соматональної мінливості, культивування калусів, клітин і протопластів картоплі, доктор біологічних наук, професор, академік НААН

Народився 15 лютого 1950 р. у с. Ємільчине на Житомирщині.

У 1972 р. закінчив агрономічний факультет Житомирського сільськогосподарського інституту.

У 1973 р. працював головним агрономом ємільчинського колгоспу, інженером-технологом хмелерадгоспу на Житомирщині. Протягом 1973–1989 рр. – молодший, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії Українського науково-дослідного інституту картопляного господарства; 1989–1999 рр. – директор Інституту картоплярства УААН (сmt Немішаєве Бородянського району Київської області).

У 1982 р. в Інституті фізіології рослин ім. К.А. Тимірязєва АН СРСР (м. Москва) захистив кандидатську дисертацію на тему: «Міжвидова соматична гібридизація у роді *Solanum* методом злиття ізольованих протопластів», а у 1992 р. в Інституті фізіології і генетики Академії наук України (м. Київ) – докторську дисертацію на тему: «Розробка та застосування біотехнологічних методів створення вихідного селекційного матеріалу картоплі».

У 1992 р. А.А. Кучку було присвоєно вчене звання професора.

Коло наукових інтересів ученого стосувалося біотехнології, соматональної мінливості, культивування калусів, клітин і протопластів картоплі, генетичної інженерії, соматичної гібридизації.

Під його керівництвом проводилась велика науково-дослідна робота з найбільш актуальних проблем біотехнології — клітинної та генетичної інженерії картоплі, опрацьовувався комплекс методів ефективного добору резистентних до біотичних і абіотичних факторів клітинних ліній картоплі та регенерування з них рослин, запропонував експрес-методи оцінки одержаних соматоклонів і трансгенів на стійкість проти хвороб.

А.А. Кучком опубліковано 180 наукових праць, у тому числі в наукових виданнях Японії, Німеччини, Голландії та інших країн. Вони включають 10 колективних монографій, 7 авторських свідоцтв на сорти картоплі. Він є співавтором сортів Багряна, Віриня, Дніпрянка, Ольвія, Повінь, Серпанок, Фантазія, Явір.

Під керівництвом Анатолія Андрійовича захищено 4 кандидатські, 1 докторську дисертації.

За досягнення в галузі науки та вищої освіти А.А. Кучка у 1993 р. було обрано членом-кореспондентом УААН, а у 1995 р. — дійсним членом (академіком) УААН зі спеціальності біотехнологія.

Нагороджений почесним званням лауреата Державної премії СРСР у галузі науки і техніки (1984) за цикл робіт з розробки фундаментальних основ клітинної (генетичної) інженерії рослин, а також лауреат Премії УААН «За видатні досягнення в аграрній науці» (1999) за цикл робіт «Фізіолого-біотехнологічні основи селекції та підвищення продуктивності картоплі» та колективних монографій: «Фізіологічні основи формування врожаю і якості картоплі» (1997), «Фізіологія та біохімія картоплі» (1998), «Сомоклональна мінливість у картоплі» (1998).

Помер 2 січня 1999 р., похований у смт Немішаєве Київської області.

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 199–201.

110 років від дня народження НОВІКОВОЇ Ганни Василівни (1905–2017)

*Вчена в галузі ґрунтознавства,
доктор сільськогосподарських наук, професор*

Народилася 15 лютого 1915 р. в селищі Підгірній Георгіївського району Ставропольського краю. У 1939 році закінчила геолого-ґрунтовий факультет Ростовського-на-Дону державного університету та вступила до аспірантури при кафедрі ґрунтознавства. Трудову

діяльність і наукову роботу розпочала на ґрунтовій дослідній станції Польовій Ростовського університету (1945–1949).

У 1948 р. захистила кандидатську дисертацію («Режим и генезис ґрунтів заплави ріки Дон») і здобула науковий ступінь кандидата геолого-мінералогічних наук.

У 1949–1956 рр. працювала в Кримському філіалі АН СРСР спочатку на посаді молодшого, а потім — старшого наукового співробітника, з 1956 р. — в Українському науково-дослідному інституті ґрунтознавства (нині — ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського») на різних посадах і двадцять чотири роки (1960–1984) — завідувачем лабораторії меліорації ґрунтів. У 1973 році Г. В. Новікова захистила докторську дисертацію на тему «Ґрунтово-меліоративні умови, їх зміна під впливом зрошення і прогноз вторинного засолення ґрунтів півдня УРСР (на прикладі Північно-Кримської і, частково, Краснознам'янської зрошувальних систем)».

Наукові інтереси Г. В. Новікової пов'язані з дослідженням проблем меліоративного ґрунтознавства та зрошувальних меліорацій; встановлено особливості генезису солонцевих ґрунтів України; досліджувалися геохімічні регіональні закономірності солевиявлення в ґрунтах півдня України; розроблено диференційовані комплекси заходів з окультурювання засоленних ґрунтів, що широко впроваджувались у виробництво.

Багато років Ганна Василівна разом із своїми учнями послідовно досліджувала ефективність меліоративної плантажної оранки для меліорації солонцевих ґрунтів півдня України. За її активної участі цей меліоративний захід було впроваджено на площі більше 200 тис. га. Запропоновано методи поглибленого оцінювання стану земель для визначення території під широке зрошення. Розроблено теоретичні основи міграції солей за вторинного засолення, запропоновано метод прогнозування та складено прогноз вторинного засолення ґрунтів для окремих зрошувальних систем.

Спільно з В. Я. Ладних розроблено новий метод боротьби з вторинним засоленням за допомогою промивок дощуванням, встановлено оптимальні міждренні відстані, що запобігають засоленню ґрунтів різного гранулометричного складу. Досліджувала закономірності содопроявлення та підлуження у зрошуваних і незрошуваних ґрунтах півдня України. За її участі вперше визначено ареали проявів содового засолення і підлуження ґрунтів за зрошення та запропоновано заходи із запобігання цим проявам. Брала участь у розробці класифікації солонцевих ґрунтів і складанні карти ґрунтів Криму (зона степу в масштабі 1: 200 000) і є одним із співавторів карти ґрунтів України (у масштабі 1: 750 000, 1972 р.).

Глибина знань у загальному ґрунтознавстві, меліорації, гідрогеології, екології та інших дисциплінах, а також використання сучасних, у тому числі математичних, методів досліджень дозволили Г. В. Новіковій створити серію цікавих наукових публікацій. Її праці характеризуються бездоганною логікою, широтою теоретичних узагальнень, відзначаються актуальністю, оригінальністю в постановці і розв'язанні задач, достовірністю, баченням перспективи, затребуваністю

практикою. Учена опублікувала близько 180 друкованих праць, 5 монографій, зокрема монографії з історії ґрунтово-меліоративних досліджень засолених і солонцюватих ґрунтів України.

За успіхи в науковій роботі і впровадження наукових досягнень у практику неодноразово була нагороджена медалями: золотою та чотирма бронзовими медалями ВДНГ СРСР, «За успіхи в народному господарстві СРСР», «За трудову доблесть», «За довголітню сумлінну працю», «За доблесну працю», «Захиснику Вітчизни».

Доктор наук Г. В. Новікова створила школу ґрунтознавців-меліораторів, підготувала 7 кандидатів та 2 доктори сільськогосподарських наук. Брала активну участь у роботі з'їздів Всесоюзного і Українського товариств ґрунтознавців, науково-технічних нарадах зі зрошувальних меліорацій, меліорації солонцевих ґрунтів, у міжнародному симпозіумі з проблем содового засолення. Запрошувалася для читання лекцій на Міжнародні курси з меліорації. Була експертом ВАК із захисту дисертацій, брала участь у роботі спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій в інших установах, займалася депутатською діяльністю.

8 квітня 2017 р. на 103-му році життя перестало битися серце справжнього вченого, цілковито відданого науці, доктора сільськогосподарських наук, професора Новікової Ганни Василівни.

Більше про життя і творчість ученого можна пізнати зі спеціального бібліографічного видання – «Анна Васильевна Новикова. Очерк биографии, научной деятельности и указатель научных и научно-методических публикаций за 1947–2005 гг.» (2006).

*Інформацію надано ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені
О.Н. Соколовського»*

125 років від дня народження

РУБІНА Симона Самійловича (1900–1985)

*Вчений в галузі землеробства, рільництва й агрохімії, доктор
сільськогосподарських наук, професор, громадський діяч*

Народився 16 лютого 1900 р. у с. Родошковичах Мінської губернії. У 1915 р. закінчив навчання у Мінському середньому училищі садівництва і землеробства. Навчання продовжив, вступивши у 1917 р. до Уманського училища землеробства і садівництва (нині Уманський національний університет садівництва). У 1926 р. вступає до Московської сільськогосподарської академії ім. К. А. Тимірязєва.

У 1921 р. розпочалася науково-педагогічна діяльність Симона Рубіна на посаді лаборанта, помічника завідувача навчального господарства Уманського агрополітехнікуму, де викладає курс загального садівництва й активно включається в науково-дослідницьку роботу. З 1930 р. обіймає посаду доцента кафедри агрономії, ґрунтознавства й землеробства Уманського СГІ. У 1932 р. Симон Самійлович був призначений завідувачем опорним пунктом Південного

науково-дослідницького інституту плодощового господарства. В 1941 р. – завідувачем кафедри загального землеробства і ґрунтознавства інституту ім. І. В. Мічуріна. У 1945 р. Симон Рубін обійняв посаду завідувача кафедри загального землеробства Уманського сільськогосподарського інституту.

Об'єктом наукових досліджень Симона Самійловича було утримання ґрунту в міжряддях яблуневих садів та удобрення плодових і ягідних культур. На базі цих досліджень у 1936 р. він захистив кандидатську, а в 1945 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук.

Вчений створив наукову школу, підготував 64 кандидати і 7 докторів наук.

Симон Самійлович Рубін – автор понад 400 наукових праць, зокрема 31 монографії та підручників.

Симон Самійлович нагороджений Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР, Державною премією III ступеня за монографію «Удобрення плодових і ягідних культур», Державною премією УРСР в галузі науки і техніки за шосте видання підручника «Загальне землеробство». У 1960 р. йому присвоєно звання Заслуженого діяча науки УРСР.

Помер Симон Самійлович Рубін 10 січня 1985 року, похований в м. Умані.

Інформацію надано з Уманського національного університету садівництва

110 років від дня народження

УСТЕНКА Георгія Петровича (1915–1975)

*Вчений у галузі рослинництва, доктор
біологічних наук, професор*

Народився 17 лютого 1915 р. у с. Ярошівці Глинського повіту Чернігівської губернії в селянській родині. У 1933 р. вступив на робфак, а за рік – на факультет захисту рослин Харківського СГІ. Навчання поєднував із роботою на посаді молодшого наукового співробітника кафедри ботаніки. У 1938 р. Г.П. Устенко з відзнакою закінчив інститут із присвоєнням кваліфікації агронома з боротьби зі шкідниками і хворобами сільськогосподарських культур.

У 1939–1941 рр. Георгій Петрович навчався в аспірантурі при відділі фізіології рослин Українського НДІ соцземлеробства під керівництвом професора Ф.П. Мацкова. За результатами наукових досліджень у «Доповідах АН СРСР» друком вийшли дві статті: «Влияние основных элементов корневого питания на фотосинтез и дыхание у сахарной свёклы» та «Влияние минеральных солей на фотосинтез при различном количестве ассимилянтов в листе».

Із 29 липня 1941 р. Г.П. Устенко воював на фронтах Великої Вітчизняної війни. У складі 28 армії пройшов шлях від Сталінграда до Берліна. За мужність і героїзм нагороджений багатьма орденами та медалями. Після

демобілізації працював викладачем у Харківському СГІ. У грудні 1946 р. його запросили на посаду в. о. доцента кафедри ботаніки Сталінградського СГІ.

28 травня 1948 р. у Харківському СГІ імені В.В. Докучаєва вчений захистив дисертацію на тему «Влияние минеральных удобрений на фотосинтез у сахарной свеклы» й отримав науковий ступінь кандидата біологічних наук. Після затвердження ВАК у вченому званні доцента його призначили завідувачем кафедри фізіології рослин і мікробіології Сталінградського СГІ. У 1951–1955 рр. він за сумісництвом працював деканом агрономічного факультету цього ВНЗ.

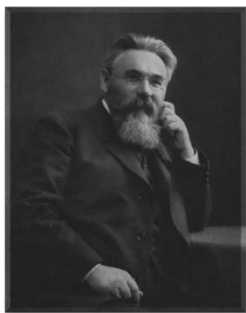
У 1963 р. Г.П. Устенко успішно захистив докторську дисертацію в Інституті фізіології рослин імені К.А. Тимірязєва на тему «Фотосинтетическая деятельность растений в посевах – основа формирования высоких урожаев», із присудженням наукового ступеня доктора біологічних наук. У цьому ж році рішенням ВАК його затвердили в ученому званні професора.

Учений опублікував понад 60 наукових праць, серед яких монографія «Программирование урожая» у двох томах. Підготував багатьох кандидатів біологічних наук, троє з його учнів пізніше стали академіками. Отримав авторські свідоцтва на винаходи «Самопишущий актинометр» і «Травопольный севооборот».

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва

170 років від дня народження

СИМИРЕНКА Левка Платоновича (1855–1920)

*Вчений помолог і плодовод, член-кореспондент
Бельгійського товариства садівників, почесний член
Французького помологічного товариства*

Народився 18 (6) лютого 1855 р. в с. Мліїв Черкаського повіту Київської губернії (нині Городищенський район Черкаської області).

У 1879 р. закінчив природничий факультет Новоросійського університету в Одесі (нині Одеський національний університет імені І.І. Мечникова). У 1879–1887 рр. за участь у русі народників перебував на засланні у Східному Сибіру, де працював садівником, організував будівництво теплиць, заклад Красnojарський міський парк.

Повернувшись до Млієва у 1887 р., за короткий строк створив маточний колекційний сад і помологічний розсадник, який став найкращим у тодішній Російській імперії та одним з найбагатших у Європі. Зокрема, 1912 р. у колекційному та маточному садах налічувалося близько 3 тис. сортів різних плодових культур, серед них яблуні – 900, груші – 889, сливи – 84, черешні та вишні – 350, персика – 115, абрикоса – 56, агрусу – 166, горіха грецького – 45. Крім того, в них була зібрана велика кількість троянд (937), бузку і 305 різновидів

хвойних дерев і кущів. У 1917 р. Л.П. Симиренко передав помологічний розсадник і колекцію плодових культур у власність народів і став його директором.

Ще у своїх перших наукових працях, які були опубліковані у 1887–1889 рр. в авторитетних виданнях Російської імперії та за її межами, молодий Л.П. Симиренко визначив шляхи розвитку промислового садівництва. Він відстоював необхідність наукової інтродукції плодових культур та формування помологічних колекцій для вивчення і добору кращих сортів, пристосованих до умов вирощування. Запропонована і в подальшому реалізована Л.П. Симиренко комплексна програма вивчення сортів плодових культур включала 33 питання, які стосувалися їх поведінки у різних природно-кліматичних зонах і охоплювали не лише морфологічні, а й виробничі, біологічні та екологічні характеристики для визначення найцінніших і найбільш прибуткових сортів. Саме з того часу були закладені основи сучасних методик сортовивчення плодових культур і розпочинається науково обґрунтована інтродукція та вивчення генофонду плодових культур за єдиною уніфікованою методикою.

Для вивчення і розмноження нових сортів він замовляв живці та саджанці як у Росії, так і в країнах з розвиненим садівництвом: Німеччині, Франції, Бельгії, Голландії, Австро-Угорщині, Італії, США. Його господарство стало справжньою науковою лабораторією з проведення помологічних досліджень, перші результати яких були викладені у «Генеральному каталозі Помологічного розсадника Л.П. Симиренка», виданому в 1901 р., де описано 1300 сортів плодових, ягідних і декоративних порід. Причому наведені не лише описи плодів, а й дані по зимостійкості, врожайності та інші важливі характеристики.

Л.П. Симиренко проводив систематичні експедиційні обстеження садівницьких господарств України в Придніпров'ї, Поділлі, Криму. Особливо багато уваги він приділяв вивченню садівництва Криму, публікації про різні аспекти галузі в регіоні видавались майже щороку. Найбільш важливою подією для садівників того часу було видання у 1912 р. капітальної праці «Кримське промислове плодівництво», де викладені багаторічні дослідження вченого з різних питань садівництва: питання догляду за промисловим садом, зокрема обробіток ґрунту, зрошення, збір врожаю та ін. У другій частині першого тому наведено помологічні описи найцінніших сортів яблуні й груші: походження сорту, поширення, його переваги, вимогливість до ґрунту, клімату, довговічність сорту, урожайність, початок плодоношення. Основна фундаментальна наукова праця Л.П. Симиренка – трьохтомна «Помологія», яка була справою усього його життя і узагальнила більш як тридцятирічні дослідження, написана 1920 р., але опублікована лише у 1961–63 рр. після реабілітації вченого. У «Помології» наведено помологічні описи біля двох тисяч сортів яблуні, груші, вишні, черешні, сливи, абрикосу, персика та декоративних плодових порід. Усього ним опубліковано близько ста наукових праць, значна частина яких у періодичних виданнях Франції, Бельгії,

Німеччини та інших країн. Л.П. Симиренко вивів один із найцінніших сортів яблуні, названий іменем батька, – Ренет Платона Симиренка. При розсаднику організував школу садоводів і виховав плеяду висококваліфікованих фахівців, у т. ч. свого сина Володимира, який продовжив справу батька. Підтримував наукові контакти з багатьма відомими садівниками Російської імперії та Західної Європи, брав участь у численних міжнародних виставках. Про його визнання як видатного вченого помолога свідчить те, що він був нагороджений Великою золотою медаллю ім. Х.Стевена (1914) та Золотою медаллю французького товариства садоводів (1913), обраний членом-кореспондентом Бельгійського товариства садівників (1894) та членом Французького національного помологічного товариства (1895).

Л.П. Симиренко загинув 6 січня 1920 р. від рук чекіста. У тому ж році його сином Володимиром на базі створеного батьком і вже націоналізованого на той час помологічного розсадника була створена Мліївська садово-городня дослідна станція (нині Дослідна станція помології ім. Л.П. Симиренка Інституту садівництва Національної академії аграрних наук України). Нагороджений великою золотою медаллю ім. Х. Стевена, золотою медаллю Французького товариства садоводів. У 1980 р. за видатні наукові роботи в галузі садівництва, дендробіології та квітникарства НАН України засновано Премію імені Левка Платоновича Симиренка. У 1981 р. у Києві на честь Л.П. Симиренка названо вулицю. Також на його честь названа вулиця в селі Медвеже Вушко Вінницького району Вінницької області.

Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН та Дослідної станції ім. Л.П. Симиренка ІС НААН

135 років від дня народження

ЗВЕРЕЗОМБ-ЗУБОВСЬКОГО ЄВГЕНА ВАСИЛЬОВИЧА (1890–1967)

Видатний український вчений-ентомолог, один із організаторів справи захисту рослин у колишньому СРСР, перший голова новоствореного Українського ентомологічного товариства, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України.

Народився 19 лютого (3 березня) 1890 року в м. Київ.

В 1911 р. закінчив природниче відділення фізико-математичного факультету Київського університету. До 1915 р. – практикант, старший інструктор першої ентомологічної станції, організованої В.П. Поспеловим у Києві. 1915–1929 рр. – завідувач відділу Воронежської станції по боротьбі з шкідниками, асистент кафедри зоології Воронежського сільськогосподарського інституту, старший спеціаліст Департаменту землеробства з ентомології, завідувач Київської станції захисту рослин. 1929–1932 рр. завідувач Ентомофітопатологічним бюро в складі Сортово-насінницького управління

Цукротресту (потім правління Союзцукру, м. Москва). 1932–1939 рр. – робота в Центральному інституті цукрової промисловості та в новоствореному Всесоюзному інституті бурякового рільництва. 1939–1941 рр. – заступник директора з наукової частини Інституту зоології АН УРСР. 1941–1945 рр. – керівництво групою зоологів в Об'єднаному інституті біології АН УРСР (м. Уфа). 1946–1956 рр. – заступник директора, директор, завідувач відділу загальної ентомології та лабораторії екології Інституту ентомології і фітопатології АН УРСР (нині – Інститут захисту рослин Національної академії аграрних наук України).

Під керівництвом Є.В. Зверезомб-Зубовського було розроблено основні організаційні форми захисту сільськогосподарських культур від шкідників та хвороб на території зони бурякосіяння в СРСР, комплексні системи заходів захисту посівів буряків цукрових й інших культур сівозміни з урахуванням досягнень науки й техніки, створено службу сигналізації з організацією мережі спостережних пунктів і здійснено технічне переозброєння в галузі захисту рослин. Значна заслуга Євгена Васильовича в організації постійної мережі науково-дослідних установ у нових районах бурякосіяння та здійсненні методичного керівництва їх ентомологічними відділами. Велика увага приділялася також організації відділів захисту рослин на багатьох дослідно-селекційних станціях. Науково-дослідна робота вченого була пов'язана з ентомологічними спостереженнями східних районів СРСР, вивченням біологічних особливостей шкідників буряків цукрових і розробкою заходів боротьби з ними в нових умовах вирощування цієї культури.

В 1936 р. за сукупністю робіт без захисту дисертації Є.В. Зверезомб-Зубовському було присуджено науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук і звання професора. В 1939 р. його обрано членом-кореспондентом Академії наук Української РСР.

1949–1958 рр. – голова Українського ентомологічного товариства, а згодом – почесний його голова. З 1950 р. – віце-президент Всесоюзного ентомологічного товариства, а з 1958 р. – почесний його член.

Є.В. Зверезомб-Зубовський – автор понад 150 робіт, присвячених широкому колу питань фундаментальної й прикладної зоології. Найбільш значущими є його книги «Насекомые, вредящие сахарной свекле» (1928), «Вредители сахарной свеклы» (1956). Творчі праці, особливо ті, що присвячені вивченню шкідників цукрових буряків, лучного метелика й комірних шкідників, мають неocenенне значення для науки й практики виробництва.

Підготував 2-х докторів і понад 10 кандидатів наук – висококваліфікованих ентомологів, екологів і зоологів інших спеціальностей. Велику увагу приділяв створенню наукових бібліотек, збиранню порівняльного матеріалу й формуванню колекцій.

Помер 21 квітня 1967 року в Києві. Похований на Байковому цвинтарі.

Інформацію отримано з Інституту захисту рослин НААН

125 років від дня народження

РОЖДЕСТВЕНСЬКОГО Івана Георгійовича (1900–1977)

Вчений в галузі агрохімії, доктор сільськогосподарських наук

Народився 22 лютого 1900 року в слободі Подол Грайворонського району Курської області.

Вчився Іван Георгійович у гімназії міста Грайворон. У 1923 році закінчив Харківський сільськогосподарський Інститут. З 1923 по 1926 рік працював на посаді асистента відділу агрохімії Харківської сільськогосподарської дослідної станції. З 1927 року викладач ґрунтознавства в Луганському сільськогосподарському технікумі. У 1928 році – завідувач відділу агрохімії Молдавської сільськогосподарської дослідної станції. З 1928 року до січня 1936 року працював старшим науковим співробітником у центральній агрохімічній лабораторії, а після її реорганізації – Українського науково-дослідного інституту землеробства. З 1936 року до 23 червня 1941 року старший науковий співробітник Всесоюзною науково-дослідного Інституту цукрової промисловості.

З 23 червня 1941 року до 25 вересня 1944 року служба в рядах Червоної Армії, учасник Великої Вітчизняної війни. Рождественський Іван Георгійович був командиром хімічного взводу, остання посада – начальник хімічної служби батальйону у званні старшого лейтенанта. Після Великої Вітчизняної війни Іван Георгійович до 1976 року працював у Всесоюзному науково-дослідному Інституті цукрових буряків.

У 1940 році Рождественський Іван Георгійович захистив кандидатську дисертацію на тему «Значение сочетания сульфатов и хлоридов для роста и развития сахарной свеклы». Рішенням вченої ради Харківського сільськогосподарського інституту від 23 жовтня 1940 року йому присвоєно вчену ступінь кандидата сільськогосподарських наук.

8 вересня 1962 року І.Г. Рождественський на засіданні вченої ради Харківського сільськогосподарського інституту захистив докторську дисертацію на тему: «Основы применения калийных солей Прикарпатья под сахарную свеклу и другие культуры в районах свеклосеяния УССР и центрально-черноземной полосе РСФСР».

І.Г. Рождественський зробив вагомий внесок у агрохімічну науку. На основі біохімічних і фізіологічних досліджень він встановив, що для цукрових буряків найбільш ефективним є співвідношення хлоридів і сульфатів калію, натрію, кальцію і магнію. Розробив і обґрунтував склад нових тукоsumішей, а також основи застосування калійних солей Прикарпаття під цукрові буряки та інші культури у районах бурякосіяння України та центрально-чорноземної полоси Росії.

За мужність та героїзм, проявлені на фронтах Великої Вітчизняної війни, Рождественський І.Г. нагороджений медалями «За оборону Сталинграда» та «За

оборону Києва». За багаторічну і плідну працю І.Г. Рождественський 12 червня 1954 року нагороджений Орденом Леніна, медаллю «Двадцать лет победы в Великой Отечественной войне». 10 квітня 1970 року – Почесною Грамотою Верховної Ради Української РСР.

Під керівництвом Івана Георгійовича захистили кандидатські дисертації більше 15 аспірантів. Його вихованці працюють у багатьох сферах народного господарства як в Україні, так і за її межами.

Іван Георгійович був чуйною, мудрою, інтелектуальною людиною, користувався заслуженим авторитетом у творчому колективі.

Помер 4 лютого 1977 року, похований у місті Києві.

Інформацію надано Інститутом біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН

125 років від дня народження

КВАСНИЦЬКОГО Олексія Володимировича (1900–1989)

Вчений в галузі фізіології тварин, доктор біологічних наук, професор, Заслужений діяч науки України

Народився у бідній селянській сім'ї 24 лютого 1900 р. в с. Лиса Гора Первомайського району Миколаївської області.

У 1920 р. закінчив Добровільську вчительську семінарію, у 1925 р. – Кам'янець-Подільський сільськогосподарський інститут і до кінця 1930 р. працював викладачем Вінницького сільськогосподарського технікуму. Починаючи з 1931 р. і до останніх днів життя О. В. Квасницький працював у Полтавському науково-дослідному інституті свинарства (нині Інститут свинарства і агропромислового виробництва НААН). 35 років життя він віддав вихованню студентської молоді, завідуючи (за сумісництвом) кафедрою фізіології сільськогосподарських тварин Полтавського сільськогосподарського інституту (1936–1971 рр.).

Науковий ступінь кандидата біологічних наук ВАК присудив О. В. Квасницькому без захисту дисертації за сукупністю опублікованих робіт, у 1940 р. захистив у Харківському державному університеті докторську дисертацію: «Физиология желудочного соковыделения и пищеварения у свиней»; у 1941 р. йому присвоєно вчене звання професора. У 1951 р. за видатні наукові досягнення О. В. Квасницького обрано дійсним членом АН УРСР, а в 1956 р. він став академіком УАСГН.

В усіх наукових розробках О. В. Квасницький був першовідкривачем. З його ім'ям пов'язаний розвиток в Україні знань з питань вікової фізіології сільськогосподарських тварин, зокрема вперше глибоко й послідовно досліджено фізіологію травлення і обміну речовин, вищої нервової діяльності анатоμο-фізіологічних особливостей лактацій і розмноження свиней. Саме фундаментальне вивчення фізіології розмноження дало змогу розробити і широко впровадити у виробництво найефективніший фракційний метод

штучного осіменіння свиней (1950). О. В. Квасницький розробив метод трансплантації ембріонів кролів, овець і свиней, у 1950 р. одержав перших у світі поросят-трансплантантів. Теоретично обґрунтував і довів на практиці високу ефективність розробленої ним системи безперервних опоросів, надраннього відлучення поросят при підвищенні інтенсивності використання свиноматок до 2,7 опороса на рік. Разом з доктором біологічних наук Н. А. Мартиненко працював над розробкою нового високоефективного методу полібаричної стимуляції багатопліддя і великоплідності свиноматок внаслідок підвищення матково-плацентарного кровотоку, а останнім часом – над розробкою нової технології хірургічної трансплантації ембріонів свиней. О. В. Квасницький – автор численних оригінальних методів дослідження фізіологічних процесів, творець конструкцій багатьох приладів і установок, захищених 26 авторськими свідоцтвами. В його лабораторії стажувалися спеціалісти з Москви, Ленінграда, Чехословаччини, Куби, Болгарії. Цілу плеяду талановитих вчених підготував О. В. Квасницький – 35 кандидатів і докторів наук, з яких незмінними його помічниками і однодумцями завжди були Н. А. Мартиненко, В. Ф. Коваленко, М. М. Маньківська, Л. О. Конюхова, В. О. Конюхова та М. М. Саричева.

Наукові праці О. В. Квасницького – понад 200 монографій підручників, брошур, статей – широко відомі науковій світовій громадськості, перекладались на французьку, угорську, чеську, естонську та інші мови.

Наукову роботу О. В. Квасницький поєднував з громадською діяльністю: був членом Центральної ради Українського і Всесоюзного фізіологічних товариств, членом редколегії Української радянської енциклопедії і «Фізіологічного журналу АН УРСР», очолював Полтавське обласне відділення товариства «Знання», був постійним членом Міжнародного оргкомітету по скликанню міжнародних конгресів з питань біології розмноження і штучного осіменіння.

У 1974 р. за розробку і впровадження у виробництво фракційного методу штучного осіменіння свиней О. В. Квасницького удостоєно Державної премії УРСР.

У 1960 р. йому присвоєно звання заслуженого діяча науки УРСР, у 1966 р. – Героя Соціалістичної Праці, а у 1967 р. рішенням міської Ради народних депутатів – звання Почесного громадянина м. Полтава.

О. В. Квасницького було нагороджено двома орденами В. І. Леніна, двома орденами «Знак Пошани», двома Почесними грамотами Президії Верховної Ради УРСР і чотирма медалями.

Помер 27 листопада 1989 р., похований у м. Полтава.

Інформацію надано Інститутом свинарства і агропромислового виробництва НААН

120 років від дня народження
МІРЮТИ Юрія Петровича (1905–1976)

Вчений у галузі генетики, кандидат біологічних наук

Народився 25 лютого 1905 р. у Маціївка Прилуцького району Чернігівської області у сім'ї сільського вчителя.

Закінчив Уманський сільськогосподарський інститут, факультет садівництва. Наукову та педагогічну діяльність розпочав у цьому вузі асистентом кафедри селекції і насінництва (1927-1928 рр.). Згодом працював викладачем Каменського сільськогосподарського технікуму (1928-1929 рр.), доцентом кафедри генетики і селекції овочевих культур Луганського овочового інституту, завідувачем кафедри селекції і насінництва Середньоазіатського плодовоовочового інституту (м. Ленінабад, 1931-1933 рр.). У 1933 р. вступив до аспірантури Всесоюзного інституту рослинництва за спеціальністю загальна генетика, яку закінчив і в 1937 р. захистив дисертацію, отримавши вчене звання кандидата біологічних наук.

Працював завідувачем лабораторії цитології і генетики Всесоюзного інституту олійних культур (м. Краснодар, 1937-1939 рр.), завідувачем кафедри генетики Горьківського державного університету (1939- 1944 рр.), завідувачем кафедри генетики і селекції Одеського сільськогосподарського інституту (1944-1948 рр.), завідувачем лабораторії гетерозису Інституту генетики і селекції АН УРСР, згодом Інституту рослинництва, селекції і генетики (м. Харків, 1948-1958 рр.), завідувачем лабораторії гетерозису Інституту цитології і генетики Сибірського відділення АН СРСР (м. Новосибірськ, 1959-1967 рр.), завідувачем лабораторії генетики Українського науково-дослідного інституту землеробства (м. Київ, 1967-1975 рр.).

У 1966 р. за сукупністю робіт ВАК СРСР присудив йому науковий ступінь доктора біологічних наук, у цьому ж році присвоєно звання професора зі спеціальності "генетика". Слід зазначити, що ще в 1947 р.

Ю.П. Мірюта написав докторську дисертацію "Генетична суть гетерозису". Вона була прийнята до захисту в 1948 р. вченою радою Інституту генетики і селекції АН УРСР, а офіційні опоненти В.Я. Юр'єв та А.І. Купцов дали позитивні відгуки. Проте захисту дисертації не відбулося через шалені протидії представників табору, очолюваного Т.Д. Лисенком.

Ю.П. Мірюта започаткував у СРСР дослідження з генетики систем розмноження рослин і створив відповідні школи за цим напрямом київську. Він був першим, хто відкрив феномен "вибірковості" кон'югації хромосом у рослин природних поліплоїдів, який за підтримки М.П. Дубиніна отримав назву "ефект Мірюти". Другою важливою розробкою Ю.П. Мірюти є встановлення явища запліднення" рослин. "вибірковості пилку в процесі запилення Доведено, що в міру гомозиготації ліній посилюється вибір зі суміші пилку того, що має іншу генетичну природу, це може бути використане при створенні гібридів і сортів синтетиків.

Ним опубліковано понад 70 наукових праць у вітчизняних і закордонних виданнях, підготовлено 7 кандидатів наук.

Заслуговує також високої оцінки праця Ю.П. Мірюти як професора - трибуна-пропагандиста науки генетики, особливо в її критичний період розвитку. Це він робив постійно з великою майстерністю, спілкуючись з науковими працівниками, аспірантами, студентами і навіть з випадковою молоддю.

За роботу в період 1941-1945 рр. Ю.П. Мірюту нагороджено медаллю "За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні".

Помер у 1976 р., похований у Києві на Байковому кладовищі.

Інформацію надано Уманським національним університетом садівництва

БЕРЕЗЕНЬ

90 років від дня народження

ЦИЛЮРИКА Анатолія Васильович (1935–2013)

*Вчений у галузі захисту рослин, доктор
сільськогосподарських наук, член-кореспондент
НААН*

Народився 2 березня 1935 р. у м. Харкові.

У 1953 р. з відзнакою закінчив факультет лісового господарства Чугуєво-

Бабчанського лісового технікуму, а у 1958 р. – Української сільськогосподарської академії.

Протягом 1958–1960 рр. – інженер-таксатор Першої київської експедиції «Ліспроект» Міністерства сільського господарства СРСР; 1960–1964 рр. – аспірант; 1964–1966 рр. – асистент; 1967–1969 рр. – доцент кафедри фітопатології Української сільськогосподарської академії. Протягом 1969–1971 рр. – консультант-викладач із захисту культурних рослин при Міністерстві держгоспів у Демократичній Республіці В'єтнам; 1971–1979 рр. – доцент, декан факультету захисту рослин; 1979–1987 рр. – професор, проректор з навчальної роботи; 1987–1994 рр. – завідувач кафедри лісових культур та лісової фітопатології УСГА; з 1994 р. – професор, завідувач відділу лісових культур та лісової фітопатології ННІ лісового та садово-паркового господарства Національного аграрного університету.

У 1964 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Устойчивость зеленокорой осины к сердцевинной гнили, вызываемой грибом *Phellinus tremulae* (Bond.)», а у 1994 р. – докторську дисертацію на тему: «Лісівницька і патосанітарна оцінка осикових насаджень України та наукові основи їх оздоровлення».

А.В. Цилюрик – провідний вчений у галузі захисту деревних та декоративних рослин у лісовому та садово-парковому господарствах. Головний напрям наукової діяльності вченого – вивчення та розробка заходів боротьби з несправжнім осиковим трутовиком, сосною губкою, кореневою губкою, трахеомікозом дуба, графіозом в'язових, хворобами та шкідниками сіянців у розсадниках, омелою білою та ялівцевою, хворобою культур сосни, вивчення вегетативного розмноження тополевих порід у заплавах річок Полісся України, охорона та збереження довкілля.

Протягом 1987–1994 рр. уперше розробив і впровадив у виробництво технологію оздоровлення і вирощування осикових насаджень України, яка дає змогу створювати високопродуктивні природні лісостани із загальним запасом у 35-річному віці 370–430 м³/га. Доцільність їхнього вирощування підтверджено чистим прибутком 3600 грн/га (1997).

Опублікував близько 150 наукових праць, у тому числі 5 монографій, 49 методичних розробок, 9 підручників та навчальних посібників.

Підготував 8 кандидатів наук.

Обрано у 2002 р. членом-кореспондентом УААН Відділення землеробства, меліорації та механізації, а також академіком Лісівничої академії наук України.

А.В. Цилюрик був головою спеціалізованої вченої ради УСГА (1973–1979), головою комісії з фізичної культури і спорту Московської районної ради народних депутатів (1975–1977), членом ради трудового колективу НУБіП України, ради лісогосподарського факультету цього закладу, технічної ради Боярської лісової дослідної станції, науково-методичної комісії Міністерства освіти України з напряму лісове і садово-паркове господарство, спеціалізованих рад лісогосподарських спеціальностей та захисту рослин у НУБіП України із захисту кандидатських і докторських дисертацій, а також секції сільське господарство Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки та членом президії цього Комітету.

Нагороджений знаком «Винахідник СРСР» (1988), в'єтнамським орденом «Праці» III ступеня, орденом «Дружби Народів», 6 медалями, 13 почесними нагрудними знаками, відзнакою Державного комітету лісового господарства України «Відмінник лісового господарства України». Присвоєно почесне звання заслуженого працівника народної освіти України (1998), лауреат Державної премії УРСР у галузі науки і техніки (1998). Нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2003).

Помер 16 листопада 2013 р.

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 747–749.

**100 років від дня народження
ПАЛФІЯ Федора Юрійовича (1925–1996)**

Вчений у галузі тваринництва, ветеринарної медицини, доктор біологічних наук, професор, академік НААН

Народився 3 березня 1925 р. в с. Королеве Виноградівського р-ну Закарпатської обл.

Закінчив Львівський зооветеринарний інститут (1950). Доктор біологічних наук (1965), професор (1966), академік ВАСХНІЛ (1982). Видатний учений у галузі біохімії с.-г. тварин. Працював головним ветеринарним лікарем районної ветеринарної лікарні м. Яворова Львівської обл. (1950-1951). Навчався в аспірантурі Інституту агробіології АН УРСР (1951-1954). Молодший науковий співробітник лабораторії біохімії с.-г. тварин (1954-1957), старший науковий співробітник лабораторії годівлі с.-г. тварин (1957-1961) НДІ землеробства і тваринництва західних районів УРСР. Завідувач лабораторії годівлі с.-г. тварин Українського НДІ фізіології та біохімії с.-г. тварин (1961-1969). Директор (1969-1987), завідувач лабораторії біохімії с.-г. тварин (1987-1989) НДІ землеробства і тваринництва західних районів УРСР. Завідувач відділу Закарпатського НДІ АПК (1989-1992). Завідувач кафедри неорганічної та органічної хімії Львівської академії ветеринарної медицини ім. С.З. Гжицького. С.З. Гжицького (1992–1996).

Свій творчий та науковий шлях Федір Юрійович започаткував у 1951 р., успішно склавши іспити в аспірантуру у відділ біохімії на той час Інституту агробіології АН УРСР. Тут протягом двох з половиною років під керівництвом видатного вченого-біохіміка С. З. Гжицького працював над дисертаційною роботою на тему: «Жировий обмін у великої рогатої худоби у зв'язку з продуктивністю», яку захистив у 1954 р. Після захисту дисертації він працював молодшим, а пізніше старшим науковим співробітником лабораторії біохімії НДІ землеробства і тваринництва західних районів УРСР. У цей період вивчав деякі питання вуглеводно-білкового обміну у корів залежно від наявності у раціоні різної кількості азоту і сірки. Протягом восьми років написав докторську дисертацію на тему: «Роль сірки в обміні речовин та продуктивності великої рогатої худоби», яку захистив у 1964 р. Ця робота дістала добру оцінку як у нас, так і за кордоном, особливо, в США та інших країнах. У 1965 р. Федору Юрійовичу присвоєно наукову ступінь доктора біологічних наук, а через рік звання професора.

З 1961 до 1969 рр. Федір Юрійович працює завідувачем лабораторії живлення сільськогосподарських тварин в Українському науково-дослідному Інституті фізіології і біохімії сільськогосподарських тварин. Основні результати діяльності очолюваної ним лабораторії були висвітлені у наукових працях: «Вплив різних концентрованих кормів на рівень сечовини в крові корів», «Гістоморфометрична характеристика та вміст вітаміну В₁₂ у печінці свиней під

впливом згодовування кормової добавки», «Вплив нетрадиційної кормової добавки на жирнокислотний склад крові та вміст вітаміну А в печінці кролів» та багатьох ін.

У 1969 р. Федора Юрійовича призначають директором Інституту землеробства і тваринництва західних районів УРСР. На той час в інституті було 12 відділів: землеробства; рослинництва; селекції, генетики та первинного насінництва; насінництва та насіннезнавства; картоплярства; овочівництва; захисту рослин; кормовиробництва; меліорації та освоєння осушених земель; скотарства; свинарства; вівчарства та птахівництва; економіки сільського господарства; науково-технічної інформації та пропаганди, а також 7 лабораторій – фізіології рослин та агрохімії; штучного осіменіння с.-г. тварин; годівлі с.-г. тварин і технології кормів; біохімії; технології та масових аналізів; комбікормів.

Директору, голові вченої ради інституту, професору Федору Юрійовичу Палфію, звичайно, було не легко але завдяки особисто його невтомній праці та наполегливості очолюваним ним колективом (218 співробітників, з них 4 доктори наук, 56 кандидатів наук та 115 чоловік – лаборантів та техніків) було розроблено: систему землеробства для природно-кліматичних зон західних областей, а також вирішені завдання з проведення сівозмін, обробітку ґрунтів, освоєння осушених земель, боротьби з ерозією ґрунтів, удобрення рослин, виведення нових високоврожайних сортів с.-г. культур та насінництва районованих та перспективних сортів, агротехніки зернових, зернобобових, технічних, кормових, польових, овочевих культур та картоплі, створення культурних пасовищ і сінокосів, підвищення їх продуктивності. У тваринництві вирішенні питання збільшення виробництва молока, яловичини, свинини, баранини, вовни, гусинного м'яса, покращення якості отриманої продукції, створено систему повноцінної годівлі та утримання с.-г. тварин і птиці.

Наукова тематика з рослинництва була розроблена та виконана в умовах стаціонарних польових, виробничих та вегетаційних досліджень з використанням у той час хроматографії, електронноскопії, цитоембріології, мікроскопії, спектроскопії та ін. біохімічних, фізіологічних методів досліджень.

Селекційна робота велась з використанням методів масового та індивідуального відбору з прийомами сприяючими зміні геному рослин.

У тваринництві використовувались біохімічні та біофізичні методи досліджень із застосуванням також електронної мікроскопії, електрофорезу, спектрального аналізу та ін. Продуктивність тварин підвищували методом створення груп з виведення нових ліній та порід.

У той непростий період Федору Юрійовичу вдалось оснастити відділи та лабораторії новітньою технікою та обладнанням вітчизняного і зарубіжного виробництва: електронними мікроскопами, спектрального аналізу, полум'яними фотометрами та ін.

За значні здобутки в галузі фундаментальних та прикладних досліджень у 1970 році Федора Юрійовича Палфія обирають член-кореспондентом сільськогосподарської академії ВАСГНІЛ.

Під егідою вченого у 1982 році лабораторія біохімії починає працювати над зовсім новою проблемою, в актуальності якої не було сумніву, - це проблема фітоестрогенів (БАР які містяться у рослинах) та досліджувати їх вплив на відтворну функцію і продуктивність тварин. Цей напрям досліджень був викликаний повідомленням у науковій літературі про масову неплідність австралійських овець за умов їх випасання на пасовищах з посівами конюшини, яка містить значну кількість фітоестрогенів.

Працюючи завідувачем кафедри органічної хімії в зооветеринарному інституті (за сумісництвом) академік Палфій Ф. Ю. займався вивченням механізмів взаємозв'язку між гліколізом і пентозофосфатним шляхом обміну вуглеводів. Тоді були виявлені особливості регуляції активності ряду дегідрогеназ тканин організму тварин і започатковані нові методи кількісного визначення окремих сполук. Теоретичні дослідження поєднувалися з клінічними щодо з'ясування патогенезу атонії передшлунків. Було удосконалено метод лікування тварин при цій патології, поряд із введенням інсуліну було запропоновано застосовувати ацетат і цитрат натрію, як енергетичне джерело, замість глюкози, котра знижувала ефект дії гормону. Ці дослідження проводилися співробітниками кафедри та лабораторії патоензимології, що функціонувала з 1968 по 1986 рік.

Важко було бути науковцем, та стократ було важче бути директором такого багатопрофільного інституту. Вчений, насамперед, повинен досконало знати свою галузь і те, що її торкається, а директор все, над чим працюють його науковці. А їх було понад 130. Доводилося не тільки кожну хвилину, але й ночі проводити над книгами, журналами, щоб усе осягнути, чогось не пропустити, особливо в галузі біохімії та й у землеробстві, рослинництві. Тому такими цікавими, ґрунтовними були його виступи на засіданнях вчених рад, зборах, чи просто розмови з колегами, співробітниками, аспірантами. Свої знання він щедро передавав своїм учням. Читав курс лекцій з годівлі с.-г. тварин і біохімії в Академії ветеринарної медицини імені С. З. Гжицького, курс лекцій з екології у Львівському університеті імені І. Франка.

Школа Федора Юрійовича нараховує понад сотню кандидатів і вісім докторів наук. Його знання і дослідження відображені у наукових працях, список яких складає понад 350 публікацій. За великий внесок у вітчизняну науку в 1983 році Ф. Ю. Палфію було присвоєно почесне звання Заслуженого діяча науки УРСР.

Він був нагороджений медаллю "За доблесну працю", трьома орденами Трудового Червоного Прапора та Почесною Грамотою Верховної Ради УРСР.

ПАЛФІЙ Федір Юрійович був також Членом Комітету по Державних преміях Української РСР в галузі науки і техніки при Раді Міністрів УРСР

Інформацію надано з Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН

**105 років від дня народження
КУКОБИ Петра Івановича**

*Кандидат сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник*

Народився 4 березня 1930 року в селі Оболонь Семенівського району Полтавської області. У 1955 році закінчив ґрунтово-агрохімічний факультет Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва. Трудову діяльність розпочав того ж року у складі ґрунтового загону при Акмолінському обласному управлінні сільськогосподарства Казахської РСР. З 1957 року працював на посадах старшого інженера-ґрунтознавця, начальника ґрунтової партії експедиції №2 з обстеження ґрунтів при Українському науково-дослідному інституті ґрунтознавства, головним агрономом-ґрунтознавцем Луганської землевпорядної експедиції інституту «Укрземпроект».

У 1967 році під керівництвом Г. С. Гриня захистив кандидатську дисертацію на тему «Сольові характеристики лесового ґрунто-підґрунтя Задонецького Степу в Луганській області для цілей їх прогнозування за масового зрошення». З 1971 року — старший науковий співробітник лабораторії меліорації ґрунтів Українського науково-дослідного інституту ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського, з 1980 до 1991 — завідувач цієї лабораторії, а з 1991 до 1993 року — провідний науковий співробітник.

Наукові інтереси П. І. Кукоби пов'язані з дослідженням проблем впливу зрошення різними за якістю зрошувальними водами на ґрунтові процеси і режими, якості зрошувальних вод, ефективності горизонтального закритого дренажу в зоні Північно-Кримського зрошуваного масиву. Тривалий час займався розробкою прогнозів змін родючості зрошуваних ґрунтів та комплексу агроеліоративних заходів і технологій відновлення родючості вторинно засолених і осолонцюваних ґрунтів. Організував мережу опорних пунктів з дослідження ефективності зрошення чорноземів.

За його участі розроблено критерії оцінювання хімічного складу зрошувальних вод за небезпекою засолення, осолонцювання, підлуження і впливу якості вод на сільськогосподарські культури, що стало основою розробленого пізніше нормативного документу «ДСТУ 2730 Захист довкілля. Якість природної води для зрошення. Агрономічні критерії». Визначено безпечні, небезпечні та критичні рівні вмісту важких металів, нітратів та інших специфічних токсикантів у зрошувальних водах стосовно різних ґрунтів.

Учений опублікував близько 70 наукових праць. Нагороджений медаллю «За доблестный труд», численними грамотами та дипломами.

Інформацію надано ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського»

**100 років від дня народження
ЮРЧИШИНА Володимира Васильовича (1925–2017)**

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор, академік НААН, заслужений діяч науки і техніки України

Народився 9 березня 1925 р. у с. Заячівка Шаргородського району Вінницької області в родині селян.

Здобувши неповну середню (семирічну) освіту, з 1939 р. навчався у Михайловецькому сільськогосподарському технікумі плодоовочівництва на Вінниччині. До початку Великої Вітчизняної війни закінчив два його курси, після чого трудився у колгоспах Ворошиловградської (нині – Луганської) і Саратовської областей (1941–1942 рр.).

По закінченні у вересні 1942 р. Саратовської школи фабрично-заводського навчання працював на військово-оборонних підприємствах Свердловської та Московської областей.

У листопаді 1945 р. продовжив навчання в згаданому сільськогосподарському технікумі, у 1947 р. одержав кваліфікацію агронома-садівника і працював на посаді техника-садівника.

У 1948–1953 рр. – студент плодоовочевого факультету Уманського сільськогосподарського інституту. Одержавши диплом з відзнакою, був направлений на роботу в Кам'янець-Подільську середню сільськогосподарську школу по підготовці голів колгоспів, у якій обіймав посаду агронома навчального господарства і викладача економічних дисциплін (1953–1954 рр.).

Наступні 22 роки його життя і роботи пов'язані з Українською сільськогосподарською академією (нині – НАУ), у якій вчений після закінчення в 1957 р. аспірантури при кафедрі організації сільського господарства працював асистентом, доцентом, старшим науковим співробітником, професором, завідувачем кафедр, проректором з наукової роботи, ректором. На останній посаді він працював упродовж 1968–1976 рр.

У 1976 р. Володимир Васильович переходить до Українського НДІ економіки і організації сільського господарства, де завідував відділами управління сільським господарством, теорії і методології реформування аграрних відносин, аграрної і соціальної політики. З січня 2005 р. – головний науковий співробітник, заступник керівника відділення соціально-економічних проблем села.

У 1958 р. на вченій раді УАСГН успішно захистив кандидатську дисертацію “Стан і перспективи розвитку садівництва і виноградарства в Наддністрянських колгоспах Вінницької і Хмельницької областей”, а 1968 р. там же – докторську дисертацію “Економіка порід і сортів плодових культур України”.

У 1960 р. йому присвоєно вчене звання доцента, а в 1969 р. – професора. В 1975 р. обраний членом-кореспондентом ВАСГНІЛ (нині – Російська академія сільськогосподарських наук), у 1990 р. – академіком (дійсним членом)

Української академії аграрних наук. У 1993 р. вченому присвоєно звання заслуженого діяча науки і техніки України.

В.В. Юрчишин у ННСГБ НААН працював з червня по грудень 2006 року на посаді радника дирекції, 2007-2015 рр. позаштатним головним науковим співробітником сектору наукознавства.

Вчений відомий результатами глибоких досліджень у кількох напрямках аграрно-економічної науки. Перші його наукові розробки стосувалися галузевої економіки в сільському господарстві. Зокрема, він зробив помітний внесок у дослідження науково-прикладних проблем розвитку садівництва України: економіки і організації галузі, її розміщення, ефективності порід і сортів, інтенсифікації та перспектив розвитку. Вчений вперше не лише в Україні, а й у колишньому Радянському Союзі започаткував і здійснив великомасштабне вивчення ефективності порід і сортів у садівництві, ставши фундатором нової гілки знань про плодові та ягідні культури.

Винятково важливими для науки і практики були виконані вченим у 70–80-х роках ХХ ст. дослідження широкого кола питань щодо організації управління сільським господарством і агропромисловим комплексом. Він один з перших обґрунтував необхідність переходу від галузевого до переважно функціонального управління аграрним сектором економіки. Володимир Василювичу належить великий науково-методологічний внесок у розробку Генеральної схеми управління АПК, на вихідних засадах якого був створений і добре зарекомендував себе у практиці інтегрований орган державного управління АПК – Держагропром України, в якому зосереджувалося управління всіма його галузями.

З інших управлінських аспектів вченому належать розробки щодо функцій управління, їх структури і особливостей здійснення на різних рівнях ієрархії, організаційно-структурної побудови органів державного управління та агроформувань, управління якістю продукції та праці, кадрового забезпечення управлінської діяльності.

У другій половині 80-х років ХХ ст. В.В. Юрчишин один з перших у колишньому Радянському Союзі почав досліджувати проблеми реформування соціально-економічних відносин у сільському господарстві. У 1989 р. ним опрацьовано оригінальну методику персоніфікації майнової власності колгоспів шляхом визначення належної кожному конкретно взятому колгоспнику частки (паю) колективного надбання з наданням їй статусу приватної власності. На її вихідних основах було здійснено реформування майнових відносин власності у колгоспах без порушення їх майнової та організаційно-правової цілісності. Воно увійшло в науку і практику як паювання майна і в подальшому використано також при реформуванні майнових відносин власності державних сільськогосподарських підприємств.

На початку 90-х років ХХ ст. вченим опрацьовано організаційно-методичні основи реформування колгоспів у демократичніші організаційно-правові виробничо-господарські агроформування, одним із зразків яких було обрано спілки селян-власників. Вони одержали порівняно велике поширення у деяких

областях країни (передусім західних) і функціонували до реформування їх в інші типи підприємств.

Важливою є роль В.В. Юрчишина і в розробці наукових і організаційно-методичних засад реформування земельних відносин, у тому числі в справі часткування (паювання) земель колгоспів, колективних та інших недержавних сільськогосподарських підприємств. Одним із перших в Україні він почав розробляти земельно-орендні відносини. Ще до офіційного визнання земельного паю вчений передбачив можливість здавання власниками належних їм індивідуальних іменних часток (паїв) в оренду своєму ж підприємству за відповідну винагороду. Виробнича перевірка такого підходу в кількох колгоспах підтвердила його прийнятність для виробництва. На цій основі в 1995 р. вченим обґрунтовано перспективність організаційно-правового реформування недержавних сільськогосподарських підприємств на засадах поєднання приватної власності їх членів на земельні та майнові паї з колективними (груповими) формами господарювання. При цьому Володимир Васильович відстоював доцільність (необхідність) збереження земельної і майнової цілісності підприємств.

Наукове визнання і практичне використання мали результати дослідження В.В. Юрчишином проблем соціального розвитку аграрного сектору економіки, ефективного вирішення у пострадянських умовах селянського питання, формування системи надійного соціального захисту селян та інших сільських жителів, відродження галузі, розвитку сільської різноукладності, концептуальних основ пореформеного поступу сільського господарства, становлення і утвордження на селі приватного сектору, розвитку сільських територій. Вченому належить важлива роль у дослідженні особливостей, тенденцій і соціально-економічної результативності розвитку сільськогосподарських підприємств і особистих господарств громадян.

Особливе місце у дослідженнях В.В. Юрчишина посідає розробка теоретичних, науково-методологічних і організаційно-управлінських основ сучасної (пострадянської) державної аграрної політики, її формування, практичного втілення і моніторингу розвитку. Будучи активним прихильником об'єктивної необхідності реформування аграрних відносин, розробляючи їх концептуальні і прикладні засади і беручи безпосередню участь у їх практичному втіленні, він водночас критично оцінює причини і наслідки аграрної кризи, прорахунки і помилки при здійсненні аграрних реформ, глибоку невідповідність їх соціально-економічної результативності суспільно-політичному потенціалу, сконцентрованому в аграрній і земельній реформах.

У наукових дослідженнях В.В. Юрчишина важливим є обґрунтування необхідності розглядати соціально-економічні реформування в пострадянській Україні як винятково важливу складову побудови у ній нового суспільного ладу.

Аналізуючи співвідносність об'єктивних і суб'єктивних причин, що зумовили деградацію аграрного сектору економіки, соціального занепаду села і бідність переважної частини селян та інших жителів, В.В. Юрчишин визначальними вважає суб'єктивні причини. За його переконанням, вони стали

наслідком, з одного боку, недооцінки сучасною аграрною політикою необхідності реального забезпечення інтересів селян, а, з іншого, – недосконалої організації здійснення аграрної політики загалом і аграрних реформувань у тому числі. Вчений дотримується обґрунтованого ним кілька років тому висновку, що першопричиною глибокої аграрної кризи в країні є криза державної аграрної політики. Одним з її найсуттєвіших проявів, на його погляд, є надміру великі, у тому числі незворотні соціальні втрати: масове безробіття, мізерна зарплата, загрозлива депопуляція, високі темпи деаграризації і знеселення сільських поселень, відмирання їх все більшої частини, непоправна, або близька до цього втрата сільської інфраструктури.

У дослідженнях В.В. Юрчишина значна увага приділяється також розробці стратегії розвитку сільського господарства і АПК, концептуальних основ формування і здійснення нової (новітньої) аграрної політики.

Багато з того, що зроблено і досліджено В.В. Юрчишином – це нове слово в аграрно-економічній науці, яке не тільки збагачує її, а й знаходить вихід у виробництво. Вчений бере активну участь у практичному втіленні власних наукових напрацювань.

Усе своє свідоме життя Володимир Васильович займає активну громадянську позицію. Він обирався депутатом двох скликань Київської міської ради народних депутатів, головою Київської обласної організації товариства “Знання”, був членом комісії з питань сільського господарства Комітету по державних преміях України, є членом редколегій наукових аграрних журналів, входить до складу вчених рад із захисту дисертацій.

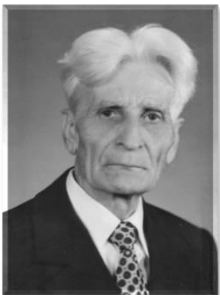
Нагороджений двома орденами “Знак Пошани”, орденом “За заслуги” III ступеня, медалями.

Наукова школа В.В. Юрчишина нараховує 40 підготовлених ним кандидатів і докторів економічних наук.

Творчий доробок вченого становить понад 500 наукових праць, серед яких є численні ґрунтовні монографії, рекомендації, посібники, концепції.

Інформацію надано ННЦ «Інститут аграрної економіки»

120 років від дня народження КАНСЬКОГО Кирила Єлисейовича (1905–1988)

*Вчений у галузі аграрної економіки, доктор наук,
професор*

Народився 14 березня 1905 р. у с. Дубова Красноокнянського району Одеської області в сім'ї селян. У 1926 р. закінчив сільськогосподарську профшколу і вступив до Одеського сільськогосподарського інституту.

У 1934 р. закінчив аспірантуру при Харківському сільськогосподарському інституті, і у 1946 р. захистив кандидатську дисертацію. У 1947 р. йому присвоєно вчене звання доцента. У період навчання

в аспірантурі працював викладачем ХСГІ, старшим науковим співробітником УНДІ економіки сільського господарства.

Ветеран Великої Вітчизняної війни. Із червня 1941-го до жовтня 1945 р. служив у ВМФ на командних посадах. Брав участь у боях за оборону Севастополя і Кавказу, а потім – за визволення Криму та Південної України. Був декілька разів поранений і контужений. За участь у боях нагороджений орденом і медалями. Після війни працював заступником уповноваженого Держплану СРСР в Харківській області, доцентом ХДУ, у 1947 до 1961 рр. – доцентом ХСГІ імені В.В. Докучаєва.

Із вересня 1961 р. Кирило Єлисейович – завідувач кафедри економіки і організації сільськогосподарського виробництва Білоцерківського сільськогосподарського інституту, у 1962–1970 рр. – проректор з наукової роботи. У 1970 р. захистив докторську дисертацію, а в 1972 р. йому присвоєно вчене звання професора.

Професор К.Є. Канський опублікував понад 70 наукових праць, присвячених питанням планування сільського господарства, організації сільськогосподарського виробництва, аналізу господарської діяльності колгоспів і радгоспів. Автор багатьох наукових статей і навчальних посібників, якими до цього часу користуються студенти вишів.

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва

100 років від дня народження

СКІРТИ Бориса Костянтиновича (1925 – 2004)

Вчений в галузі технічної кібернетики, професор за спеціальністю економіко-математичні методи, член-кореспондент Міжнародної академії комп'ютерних наук та систем

Народився 25 березня 1925 р. у м. Кременчуці Полтавської області.

Під час Великої Вітчизняної війни брав участь у бойових діях, мав поранення, нагороджений орденом Вітчизняної війни 1-го ступеня та 15 медалями.

У 1953 р. закінчив факультет електрифікації Київського сільськогосподарського інституту.

Маючи нові науково-технічні напрацювання, у 1966 р. підготував і в Томському політехнічному інституті захистив кандидатську дисертацію “Дослідження і розробка принципів побудови телемеханічних пристроїв для телеавтоматизації енергосистем”. Невдовзі йому було присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника (1969 р.).

У 1982 р. на вченій раді НДІ економіки і організації сільськогосподарського виробництва Нечорноземної зони РРФСР (м. Ленінград-Павловськ) успішно захистив докторську дисертацію “Методологічні основи імітаційного моделювання в управлінні сільськогосподарським виробництвом”. Вченого звання професора удостоєний в 1993 р. за спеціальністю економіко-математичні методи. В цьому ж році Борису Костянтиновичу присвоєно вчене звання члена-кореспондента Міжнародної академії комп’ютерних наук та систем.

Займався проблемами автоматики і телемеханіки на наукових та інженерних посадах у Київських інститутах Укрдїпросільгосп, НДІ Державтодор, Інституті автоматики Мінприладобудування і систем управління СРСР.

З 1969 р. вчений працює в Інституті аграрної економіки на посадах завідувача сектору та головного наукового співробітника, де займався системним моделюванням, автоматизованими системами управління й інформатизацією сільського господарства.

У галузі технічної кібернетики Б.К. Скирта дослідив перешкодостійкість різних способів передачі сигналів телемеханіки, розробив оригінальні частотні селектори (синхронних фільтр-генераторів) з прямокутними частотними характеристиками, на базі яких ним були створені безконтактні частотно-кодові телемеханічні пристрої для дистанційного управління підстанціями енергосистем, опрацьована система управління цифродрукуючими пристроями в аналого-цифровій ЕОМ для розподілу активних навантажень Асуанської гідроелектростанції тощо.

У галузі економічної кібернетики ним засновано новий напрям в економіко-математичному моделюванні – методологічні основи імітаційного моделювання – і розроблені принципи побудови структурно-функціональних моделей для сільськогосподарського виробництва. Опрацьовано ряд стохастичних і детермінованих моделей, що описують технологічні процеси тваринництва, землеробства та автотранспорту. Крім того, Б.К. Скирта започаткував основні принципи інформаційного забезпечення сільськогосподарського виробництва – ним внесено певний доробок у створення регіональної інформаційно-консультаційної служби АПК України.

Важливі ідеї цих розробок опубліковані в більш як 200 наукових працях, у тому числі в монографіях, рекомендаціях і методиках, окремі з яких вирізняються теоретичною завершеністю і прикладною значимістю

31 січня 2004 р. Борис Костянтинович відійшов за вічну межу. Похований на Совському кладовищі Києва.

Інформацію надано ННЦ «Інститут аграрної економіки»

100 років від дня народження
ПОЛКОВНИКОВОЇ Олександр Петрівни (1925–2001)

*Вчена у галузі розведення та селекції
сільськогосподарських тварин, доктор наук*

Народилася 29 березня 1925 р. у с. Кривозер'є Кімовського району Московської області. У 1947 р. закінчила Московський пушно-хутровий інститут за спеціальністю «зоотехнія». У 1949 р. вступила до аспірантури Всесоюзного інститут тваринництва. З 1950 по 1956 рр. виконувала обов'язки заступника директора з наукової роботи Тувинської сільськогосподарської дослідної станції.

У 1954 р. у Всесоюзному науково-дослідному інституті тваринництва захистила кандидатську дисертацію на тему «Заходи з підвищення продуктивності овець смушкового напрямку у Тувинській області». З 1957 по 1967 рр. виконувала обов'язки завідуючої відділом тваринництва Кримської сільськогосподарської дослідної станції. З 1967 р. і до кінця свого життя працювала у Науково-дослідному інституті тваринництва Лісостепу та Полісся УРСР (нині Інститут тваринництва НААН), де пройшла шлях від старшого наукового співробітника та завідуючої відділом розведення великої рогатої худоби. У 1973 р. у Ленінградському СГІ захистила докторську дисертацію на тему «Методи удосконалення молочних порід великої рогатої худоби». Була запропонована методика вивчення взаємодії «генотип-середовище» на формування фенотипового різноманіття ознак у тварин, яка включає в себе методи визначення норми реакції генотипів на умови зовнішнього середовища, спадковості кількісних ознак та препотентності бугаїв-плідників. Створені, на основі цієї методики, нові заводські лінії червоної степової породи стали кращими у породі у поєднанні високого рівня молочності з підвищеним вмістом жиру в молоці.

Знану увагу О.П. Полковнікова приділяла вдосконаленню оцінки бугаїв та теоретичному обґрунтуванню ввідного схрещування; встановленню препотентності тварин та показників успадкованості ознак.

Перу О.П. Полковнікової належить близько 100 наукових праць. Більша частка наукових робіт О.П. Полковніковї має фундаментальне теоретичне та прикладне значення. Найвагомішими науковими працями є «Методи удосконалення молодих порід великої рогатої худоби» (1973), розроблено «Методичні рекомендації з організації зоотехнічного обліку та звітності у спецгоспах з вирощування нетелів» (1977), «Методичні рекомендації з поліпшення товарних стад великої рогатої худоби та підвищенню якості молока» (1977), «Методичні рекомендації з формування дійних стад для ферм промислового типу» (1977), «Методичні рекомендації з оптимізації відбору корів у товарних стадах молочного та молочно-м'ясного напрямку продуктивності» (1979) «Методичні рекомендації

з генотипового аналізу стад великої рогатої худоби та оцінки бугаїв за нащадками з урахуванням сполучуваності батьківських генотипів» (1980).

О.П. Полковнікова підготувала 5 кандидатів наук, серед яких відомі сучасні вчені в царині розведення та селекції тварин – З.Є. Щербатий та І.А. Помітун. Нагороджена орденом «Знак Пошани» (1966) та медаллю «За доблесну працю» (1970).

Пішла з життя 24 січня 2001 р., похована на Кулиничівському цвинтарі м. Харкова.

Інформацію отримано з Інституту тваринництва НААН

80 років від дня народження

РУЛЬЄВА Віталія Андрійовича (1945–2010)

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор

Народився 30 березня 1945 р. у с. Гірсівка Приазовського району Запорізької області. У 1968 р. закінчив Мелітопольський інститут механізації сільського господарства (нині Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь) за спеціальністю інженер-механік. 1968 р. – начальник зміни Мелітопольського моторного заводу. 1969–1987 рр. – другий, перший секретар Мелітопольського райкому комсомолу; секретар, другий секретар Мелітопольського райкому партії.

1987–1993 рр. – заступник генерального директора, генеральний директор Південного науково-виробничого плодородсадницького об'єднання, головною організацією якого був Інститут зрошуваного садівництва (нині Мелітопольська дослідна станція садівництва імені М.Ф. Сидоренка ІС НААН) з дослідним господарством «Мелітопольське» (м. Мелітополь).

1993–1999 рр. – старший викладач, доцент, завідувач кафедри і декан економічного факультету Таврійської державної агротехнічної академії (нині Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь).

2002–2008 рр. – директор Інституту зрошуваного садівництва імені М.Ф. Сидоренка УААН (нині – Мелітопольська дослідна станція садівництва імені М.Ф. Сидоренка ІС НААН)

2008–2010 рр. – директор навчально-наукового інституту економіки та бізнесу у складі Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (м. Мелітополь).

У 1992 р. в Українському державному аграрному університеті (нині НУБіП) (м. Київ) захистив кандидатську дисертацію на тему «Організація садівництва в умовах формування ринкових відносин».

У 2006 р. в Миколаївському державному аграрному університеті захистив докторську дисертацію на тему «Потенціал промислового садівництва України і основні напрями його ефективного використання».

Коло наукових інтересів вченого охоплює проблеми економіки та організації вітчизняного та світового промислового садівництва. Ним обґрунтовані пропозиції щодо організації оптового плодоягідного ринку, створення служби маркетингу в садівничому підприємстві. Займався вдосконаленням породно-сортового складу промислових садів, впровадженням інноваційно-інтенсивних технологій.

З ім'ям В.А. Рульєва пов'язане становлення економічного факультету, нових кафедр «Облік та аудит» та «Аналіз і фінанси» у Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного.

Автор і співавтор 150 наукових і навчально-методичних праць, у тому числі шести монографій, серед яких «Відродження Запорізького садівництва» (2001), «Садівництво Півдня України» (2003), «Економічні проблеми розвитку садівництва України» (2004), «Конкурентоспроможність плодів і ягід» (2008).

За трудові та наукові досягнення нагороджений медаллю «За трудову доблесть» (1973), трудовою відзнакою «Знак пошани» Міністерства аграрної політики України (2004) та Почесною відзнакою Української академії аграрних наук (2006). Має почесне звання «Відмінник аграрної освіти і науки» (2009). Лауреат премії УААН «За видатні досягнення в аграрній науці» (2008).

Помер 15 травня 2010 р., похований у м. Мелітополь Запорізької області.

Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН (Мелітопольської дослідної станції садівництва ІС НААН).

КВІТЕНЬ

100 років з дня народження

ІЛЬІНА Ростислава Пилиповича (1925–2007)

Вчений-механік, кандидат фізико-математичних наук, професор

Народився 1 квітня 1925 р. у м. Полтава в сім'ї вчителя. Із 1943 по 1945 рік – учасник бойових дій Другої світової війни. 1954 року закінчив фізико-математичний факультет Дніпропетровського державного університету за фахом «механіка». 1957 року, після закінчення аспірантури під керівництвом академіка Г. М. Савіна, працював на кафедрі теоретичної механіки та опору матеріалів Дніпропетровського сільськогосподарського інституту, нині

Дніпровського державного аграрно-економічного університету на посадах асистента, доцента, завідувача кафедри, професора.

Науковий ступінь кандидата фізико-математичних наук отримав 1958 року, вчене звання доцента – в 1960 р., вчене звання професора Дніпропетровського державного аграрного університету – 2004 року.

Наукові праці Ростислава Пилиповича присвячені динаміці складних систем, а також систем змінних розмірів. Він є учнем і продовжувачем досліджень, започаткованих видатним українським вченим-механіком Г. М. Савіним, зокрема вчення динаміки та міцності сталевих канатів у потужних підймальних установках.

Працюючи тривалий період з 1963 р. по 2002 р. завідувачем кафедри теоретичної механіки та опору матеріалів Р. П. Ільїн постійно піклувався про зміцнення матеріальної бази кафедри, підвищення якості науково-педагогічного складу кафедри, про змістовність навчального процесу. Під його науковим керівництвом виконано і захищено 5 кандидатських дисертацій. Опублікував понад 80 наукових і науково-методичних робіт з динаміки та міцності машин.

Ростислав Пилипович має 15 державних нагород, серед яких – орден Великої Вітчизняної війни 2-го ступеня, орден Червоної Зірки, медаль «За мужність», та інші.

Помер у березні 2007 року.

Інформацію отримано від Дніпровського державного аграрно-економічного університету.

115 років з дня народження

ХОЛУП'ЯКА Константина Леонідовича

*Вчений ґрунтознавець, доктор сільськогосподарських наук,
професор*

Народився 8 квітня 1910 р. у м. Рибниця, у Молдові. Закінчивши Київський лісотехнічний інститут, працював інженером. З 1936 р. — науковий керівник і завідувач Придеснянського науково-дослідного пункту УкрНДІ агролісомеліорації в Чернігівській області. З 1938 р. навчався в аспірантурі при УкрНДІ агролісомеліорації та лісового господарства (м. Харків).

З 1941 до 1945 рр. брав участь у Великій Вітчизняній війні, яку закінчив у званні майора.

У 1946 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Основні фактори і форми розвитку ерозійних процесів у районі Придеснянської височини». З 1947 р. працював старшим науковим співробітником УкрНДІ лісового господарства та агролісомеліорації, потім — завідувачем відділу, а в 1948-1957 рр. — директором інституту УкрНДІЛГА.

З 1957 до 1976 — завідувач лабораторії захисту ґрунтів від ерозії Українського науково-дослідного інституту ґрунтознавства та агрохімії

ім. О. Н. Соколовського, а надалі — завідувач відділу протиерозійних меліорацій (пізніше перейменований у відділ боротьби з ерозією ґрунтів). У 1976–1984 рр. — старший науковий співробітник-консультант.

У 1964 р. захистив докторську дисертацію на тему «Ерозія ґрунту і боротьба з нею шляхом протиерозійного обладнання лінійних елементів організації території».

Серед наукових інтересів К. Л. Холуп'яка — польові дослідження ерозійних процесів, після захисту кандидатської роботи — протиерозійна організація земель; боротьба з лінійною та яружною ерозією; організація та створення схем територій сільськогосподарських земель; формування ефективних систем протиерозійних і водорегулювальних лісонасаджень та підвищення ефективності вже існуючих; дослідження закономірностей поширення еродованих ґрунтів України, вивчення їх властивостей, охорона та підвищення родючості еродованих та малопродуктивних земель.

Учений запропонував новітні принципи та конкретні способи протиерозійного облаштування елементів організації території з метою підвищення ґрунтозахисної ефективності комплексів протиерозійних заходів з урахуванням фітомеліорації та умов землеробства на схилі землях.

Наукова спадщина вченого нараховує понад 170 наукових та науково-популярних праць, у тому числі 1 монографія і брошури з питань теорії та практики протиерозійної меліорації; одержано 3 авторські свідоцтва на винахід, він підготував 6 докторів та кандидатів наук. Повний перелік праць ученого викладено у спеціальному виданні — «Холуп'як Костянтин Леонтійович. Бібліографічний покажчик наукових праць за 1937-1979 роки» (2010).

К. Л. Холуп'як досконало володів різними розрахунковими методами і методами математичної статистики щодо гідрогеології, розрахунків меліоративних навантажень та інших штучно створених рубежів, а розроблені ним принципи організації полів, доріг та розміщення лісосмуг в еродованій місцевості не втратили своєї теоретичної й практичної значущості до теперішнього часу.

ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського»

120 років з дня народження

ТОНКАЛЯ Юхима Андрійовича (1905–1998)

Вчений агрохімік, доктора сільськогосподарських наук

Народився 13 квітня 1905 р в с. Мала Девица Прилуцького району Чернігівської області.

У 1925–1926 рр. навчався у Роменській окружній радпартшколі, після закінчення якої 2 роки працював секретарем районного комітету комсомолу Прилуцького і Яготинського районів. У 1929 р. Юхим Андрійович поступив до Київського агроінженерного інституту цукрової

промисловості і закінчив його у 1932 р. З травня 1933 до грудня 1934 р. працював у Дубов'язівському бурякорадгоспі Чернігівського цукробурякотресту на посаді агронома-полевода. З жовтня 1935 р. – директор комсомольсько-молодіжної дослідної станції. У грудні 1935 р. поступив до аспірантури Всесоюзного науково-дослідного інституту цукрових буряків (нині – Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН), який закінчив 1 квітня 1939 р. З 1939 р. – науковий працівник ВНІЦ. У серпні 1941 р. разом з колективом інституту переїхав на Ральнівську дослідну станцію, а пізніше — у Киргизьку РСР на Фрунзенський дослідно-селекційний пункт, де працював до березня 1944 р. на посаді завідувача агрохімічної лабораторії.

З квітня 1944 р. до листопада 1948 р. – старший науковий співробітник, а з листопада 1948 р. до липня 1973 р. – завідувач агрохімлабораторії ВНІЦ, пізніше – старший науковий співробітник лабораторії агрохімії, консультант.

9 липня 1946 р. йому присуджено науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук. Тема дисертації: «Поступление основных элементов питания в безвысодочную культуру свеклы». У березні 1974 р. – науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук. Тема дисертації: «Основы применения минеральных удобрений под сахарную свеклу в севообороте».

Ним визначено основні закономірності надходження елементів живлення цукрових буряків, що дало змогу визначити оптимальні дози і співвідношення елементів живлення, які лягли в основу розробки рекомендацій із застосування добрив під цукрові буряки у сівозміні.

Під його науковим керівництвом успішно захистили кандидатські дисертації 10 спеціалістів-агрохіміків. Оpubлікував 180 наукових праць з актуальних питань застосування мінеральних добрив.

За трудові заслуги та розвиток агрохімічної науки Юхим Андрійович нагороджений двома орденами «Знак Пошани», орденом Трудового Червоного Прапора, урядовими медалями, багатьма медалями ВДНГ СРСР та УРСР.

Помер 12 квітня 1998 р., похований в м. Києві.

Інформацію надано Інститутом біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН

90 років з дня народження

ТРУСКАВЕЦЬКОГО Романа Степановича

Вчений ґрунтознавець, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 14 квітня 1935 р. в с. Микулинці Снятинського району Івано-Франківської області в багатодітній селянській родині.

Середню освіту отримав у Снятинській школі імені В. Стефаника. У 1958 році закінчив агрономічний факультет Львівського

сільськогосподарського інституту, отримавши диплом з відзнакою. З 1958 до 1961 рр. працював інженером-грунтознавцем, начальником грунтознавчої партії в експедиціях з великомасштабного обстеження ґрунтів України і Казахстану.

Упродовж 1962–1965 рр. — навчання в аспірантурі при Українському науково-дослідному інституті грунтознавства ім. О. Н. Соколовського під керівництвом професора О. М. Грінченко та старшого наукового співробітника лабораторії родючості ґрунтів С. Т. Вознюка. Після закінчення аспірантури обіймає посади від молодшого наукового співробітника до завідувача відділу родючості і меліорації ґрунтів цього ж Інституту, а з 1999 р. — головний науковий співробітник Національного наукового центру «Інститут грунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського».

У 1966 р. успішно захистив кандидатську дисертацію «Режим калію в торфових ґрунтах Полісся і Лісостепу України у зв'язку з їх окультуренням», а у 1984 р. — докторську дисертацію «Закономірності еволюції осушуваних торфових ґрунтів України, їх окультурення і управління родючістю». Вчене звання професора отримав у 1996 р., а роком раніше його обрано членом-кореспондентом НААН України.

Роман Степанович Трускавецький — відомий вчений у галузі агроекологічного та меліоративного грунтознавства, його наукові праці присвячені проблемам охорони й управління родючістю гідроморфних і кислих ґрунтів. Вагоме місце серед наукових здобутків займає теорія сталої родючості ґрунтів та їх буферної здатності. Ці теоретичні напрацювання слугували основою для розробки ресурсоощадної та екологічно безпечної технології локального окультурювання ґрунтів, контурно-фітомеліоративного луківництва, моделей діагностики та оптимізації основних режимів ґрунтів. Значну увагу Роман Степанович приділяє вивченню еволюції осушуваних торфових ґрунтів та розробці комплексних заходів їх використання.

Результати наукових досліджень вченого висвітлено в одноосібних монографіях: «Буферна здатність ґрунтів та їх основні функції» (2003), «Торфові ґрунти і торфовища України» (2010), «Organic Carbon in Drained Peat Bogs. Budget calculation methodology» (Німеччина, 2015) та колективних монографіях: «Торфово-земельний ресурс України (концепція комплексного використання)» (2010), «Стратегія збалансованого землекористування на Прикарпатті» (2013), «Меліорація ґрунтів: систематика, перспективи, інновації» (2015), «Основи управління родючістю ґрунтів» (2016), «Сучасна еволюція і використання торфово-болотних земель» (2019), «Ґрунтові ресурси України: збалансоване використання, прогноз та управління» (2020), «Програма використання та охорони земель (ґрунтово-агрохімічні аспекти)» (2023) та багато інших. Результати досліджень представлено також у численних наукових статтях, опублікованих у провідних вітчизняних і зарубіжних журналах і тематичних збірниках. Загалом, у науковому доробку Р. С. Трускавецького 360 праць, у тому числі 27 монографій та підручників, низка рекомендацій і нормативно-методичних документів, 15 свідоцтв і патентів.

Р. С. Трускавецький брав участь у підготовці низки законодавчих та нормативних документів, зокрема у розробці проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення механізмів збереження ґрунтів та економічного стимулювання відтворення їх родючості», проєкту Закону України «Про внесення змін до Земельного кодексу України та Водного кодексу України щодо сприяння розвитку торфовидобувної галузі», нормативів екологічно безпечного зрошення, осушення, управління поливами та водовідведення, що введено в дію Постановою Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2020 р. № 766 та багатьох пропозицій і аналітичних матеріалів до Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органів центральної виконавчої влади та місцевого самоврядування. Саме перспектива меліорації хімічно деградованих ґрунтів, яка ґрунтується на методології локального їх окультурювання, викладена у виданнях «Сучасна концепція хімічної меліорації кислих і солонцевих ґрунтів» та «Хімічна меліорація ґрунтів (концепція інноваційного розвитку)».

За наукового керівництва Романа Степановича започатковано та успішно розвивається наукова школа за напрямом «Агроекологія меліорованих ґрунтів», про що свідчить підготовка й успішний захист 3 докторських і 10 кандидатських дисертацій.

Нині Р. С. Трускавецький продовжує активну науково-дослідницьку, педагогічну, просвітницьку та експертну діяльність. Роман Степанович — член спеціалізованих вчених рад, член редколегій низки наукових збірників, член Центральної ради та Почесний член ГО «Українське товариство ґрунтознавців та агрохіміків», продовжує підготовку наукових кадрів та підтримує творчу співпрацю з науковцями Німеччини, Молдови, Польщі та інших країн.

За сумлінну багаторічну працю, професійні досягнення нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради України, почесною відзнакою НААН, трудовою відзнакою «Знак пошани» Міністерства аграрної політики та продовольства України, почесними грамотами НААН, Міністерства аграрної політики та продовольства України, Державного комітету України водного господарства, нагрудним знаком «Творець» Державного департаменту інтелектуальної власності, дипломом стипендіата Харківської обласної державної адміністрації в галузі науки імені О. Н. Соколовського.

*Інформацію надано ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені
О.Н. Соколовського»*

**75 років з дня народження
БУРІ Олександра Івановича (1950–2019)**

Вчений в галузі розробки і застосування полімерних композитів в сільськогосподарському машинобудуванні, кандидат технічних наук, професор

Народився 15 квітня 1950 р. у с. Велика Павлівка Зіньківського району Полтавської області в сім'ї сільського ветеринарного лікаря.

Середню школу закінчив у 1967 р. із золотою медаллю і того ж року вступив на факультет технології високомолекулярних сполук Дніпропетровського хіміко-технологічного інституту. Навчався в аспірантурі при кафедрі технології металів цього інституту.

Із 1976 р. працював в Дніпропетровському сільськогосподарському інституті, нині Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет, зі зміною посад: старший науковий співробітник, старший викладач, доцент. Із 1993 р. по 2012 р. – завідувач кафедри хімії. Далі продовжував наукову діяльність на посаді професора кафедри фізики конденсованого стану Дніпровського державного технічного університету.

Кандидатську дисертацію захистив у 1993 р., учене звання доцента отримав у 1991 р., професора – у 1997 р. Був науковим керівником створеної на кафедрі хімії ДСГІ у 1980 р. лабораторії полімерних композитів. За 1980–1993 рр. молодіжний колектив лабораторії опублікував понад 400 наукових праць, отримав 100 авторських свідоцтв на винаходи, розробив близько 30 нових матеріалів і сконструював 50 деталей, вузлів тертя для зерно-, кукурудзо- і бурякозбиральних машин, дощувальних агрегатів і т. ін. Олександр Іванович Буря, кандидат технічних наук, професор, був у витоків Лабораторії полімерних композитів. Така лабораторія стала однією з кращих, оскільки була вкомплектована найсучаснішим обладнанням, необхідним для проведення теплофізичних, фізико-механічних і трибологічних досліджень. За розроблення нових полімерних композитів термопластів, армованих вуглецевими волокнами, і впровадження їх у виробництво О. І. Бурі була присуджені всеукраїнська премія для молоді (1979 р.) та обласна (1980 р.), звання «Кращий молодий винахідник України» (1981 р.) і «Кращий винахідник сільського господарства СРСР» (1984 р.).

На кафедрі було організовано експериментальне виробництво деталей із полімерних композиційних матеріалів. Розробки вчених новоствореної наукової школи, присвячені вивченню нових полімерних композитів конструкційного призначення, були впроваджені в ДКБ «Південне», ВО «Іскра», Дніпропетровському, Тернопільському, Херсонському комбайновому заводах та ін. Налагоджено науково-технічне співробітництво з установами Сербії, Польщі й Китаю та інших країн.

Робота науковців кафедри набула світового визнання. О. І. Буря одержав грант і звання «Соросівський доцент» (1996 р.), звання «Людина тисячоліття» (Кембридж, 2000 р.), На запрошення Китайської Народної Республіки (1997–1999 рр.) професор О. І. Буря неодноразово читав цикли лекцій у НДІ термоенергії (м. Аньшань) і Пекінському університеті (КНР).

Наукова діяльність О. І. Бурі пов'язана зі створенням нових полімерних композитів, призначених для підвищення надійності та довговічності рухомих з'єднань сільськогосподарських машин, обладнання та механізмів. Він розробив технологію одержання термостійких вугле- та органопластиків. Його ім'я внесене до енциклопедичного видання Dictionary of International Biography (1999), одержав медаль «International Man of Millennium» (2000). У 2003 р. О. І. Буря отримав сертифікат почесного члена ради Міжнародного Біографічного центру, м. Кембрідж. О. І. Буря – автор 24 монографій, підручників і навчальних посібників, понад 1300 наукових робіт, 176 авторських свідоцтв на винаходи і патентів. Під його науковим керівництвом захищено 22 кандидатські дисертації, а також виконано понад 120 науково-дослідних робіт.

О. І. Буря був членом ради наукових консультантів Кембріджського інституту міжнародних біографій та Американського біографічного інституту; членом редакційних рад багатьох наукових часописів. У 2001 р. обраний академіком Української технологічної академії. У 2009 році колектив науковців під керівництвом О. І. Бурі отримав Золоту медаль ХХІ міжнародної виставки-ярмарки «Агро-2009». Наукові досягнення О. І. Бурі одержали вітчизняне (Грамота Президії Верховної Ради УРСР, Лауреат премій ЦК ЛКСМУ та Уккрани НТТ в галузі науки, техніки та виробництва, Заслужений винахідник України, Відмінник освіти України, Відмінник аграрної освіти та науки, відзнака голови Дніпропетровської облдержадміністрації «За розвиток регіону») та світове визнання.

Помер у 2019 році.

Інформацію отримано від Дніпровського державного аграрно-економічного університету.

85 років з дня народження

МУРЗИ Інни Федорівни

*Вчена ґрунтознавець, кандидат сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник*

Народилася 17 квітня 1940 року в с. Іванівка Долинського району Кіровоградської області в родині службовців. Після закінчення у 1962 році факультету ґрунтознавства та агрохімії Харківського сільськогосподарського інституту ім. В. В. Докучаєва залишилася працювати старшим лаборантом кафедри ґрунтознавства, а з 1966 до 1969 року навчалася в аспірантурі при цій кафедрі.

Після закінчення аспірантури І. Ф. Мурза почала трудову діяльність в Українському науково-дослідному інституті ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського на посаді інженера-хіміка, а у подальшому — молодшого наукового співробітника лабораторії родючості ґрунтів.

Науковий шлях Інна Федорівна розпочала під керівництвом професора О. М. Грінченка з вивчення поведінки кобальту в торфових ґрунтах. На той час визначення насиченості ґрунтів мікроелементами було досить поширеною темою досліджень науковців. Кандидатську дисертацію на тему «Вміст мікроелемента кобальту у торфових ґрунтах Лісостепу України і його вплив на якість сільськогосподарських культур» Інна Федорівна захистила 1970 року. Дослідженнями виявлено, що насиченість торфових ґрунтів кобальтом є недостатньою, і тому, для підвищення продуктивності сільськогосподарських культур та поліпшення якості врожаю, запропоновано внесення препаратів кобальту в ґрунт перед посівом та передпосівну обробку насіння цим мікроелементом. У 1999 році І. Ф. Мурзі присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника.

Особливо плідним у творчій науковій діяльності І. Ф. Мурзи був період узагальнення матеріалів польових дослідів з добривами. За десятирічний період (1966–1976) узагальнено результати польових дослідів з різними видами і сортами сільськогосподарських культур в зоні Степу на території України та розраховано потреби в мінеральних добривах з урахуванням окупності урожаєм сільськогосподарських культур. У 1970–1979 рр. так само проведено узагальнення результатів польових дослідів в зоні Полісся.

Окремим етапом наукової роботи І. Ф. Мурзи було вивчення ефективності різних форм мінеральних добрив і їх впливу на родючість ґрунтів. Разом із виконавцями наукових досліджень, що були включені в програму Географічної мережі дослідів з вивчення дії мінеральних добрив на врожай провідних сільськогосподарських культур, було здійснено пошук ефективних форм азотних, калійних і фосфорних добрив залежно від сільськогосподарської культури та типу ґрунту. Саме ці матеріали стали основою для розробки нормативів для визначення потреби в мінеральних добривах і оптимальних систем удобрення сільськогосподарських культур, що в подальшому були впроваджені у виробництво. Результати цих робіт узагальнено та опубліковано в окремому випуску республіканського міжвідомчого тематичного наукового збірника «Агрохімія і ґрунтознавство» (1972) і поширено серед практиків.

За результатами досліджень опубліковано понад 40 наукових праць.

Від 1972 до 1992 року І. Ф. Мурза успішно займалася координаційно-методичною роботою з проблем ґрунтознавства, агрохімії й охорони ґрунтів. Координаційна мережа включала обласні та галузеві дослідні станції, науково-дослідні інститути та вищі навчальні заклади. За безпосередньої участі І. Ф. Мурзи проводилася робота з організації, планування, науково-методичного керівництва та контролю ходу виконання досліджень у наукових установах, проведення всесоюзних та регіональних науково-методичних нарад.

З 1988 до 2004 р. І. Ф. Мурза працювала на посаді вченого секретаря Інституту. У цей період започатковано формування науково-технічних програм УААН. Крім того, цей період був пов'язаний з розширенням та поглибленням фундаментальних та прикладних науково-дослідних робіт з розробки моделей відтворення родючості ґрунтів, систем землеробства на осушених та заплавлених ґрунтах, створенням наукових основ окультурювання солонцевих ґрунтів, розробкою нормативних показників для розрахунку балансу поживних речовин та коефіцієнтів їх використання сільськогосподарськими культурами, що відображено в перспективних та проблемно-тематичних планах цього періоду. Незважаючи на розширення наукової тематики, Інна Федорівна забезпечувала своєчасне формування науково-технічних програм, перспективних та річних планів Інституту, узагальнення інформаційних матеріалів, якісну підготовку річних та заключних звітів. Вагомим був внесок І. Ф. Мурзи в організацію роботи Вченої ради Інституту.

Немало зусиль докладено вченим секретарем і до узагальнення інформаційних матеріалів щодо результатів наукової діяльності Інституту, необхідних для підтвердження його високого статусу як національного наукового центру з ґрунтознавства та агрохімії, здобутого у 2001 році.

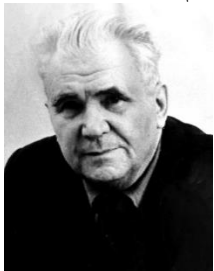
Окремо слід відзначити плідну роботу з підготовки аспірантів. Інна Федорівна забезпечувала якісний процес підготовки аспірантів, підтримувала тісний зв'язок з вищими навчальними закладами, науковими установами Української академії аграрних наук.

Для молодих науковців та всіх співробітників Інституту Інна Федорівна була прикладом людяного, доброзичливого, інтелігентного та висококомпетентного, відданого справі керівника.

*Інформацію надано ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені
О.Н. Соколовського»*

110 років з дня народження

ЛЕВЕНЕЦЯ Павла Петровича

*Вчений ґрунтознавець, кандидат сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник*

Народився 18 квітня 1915 року у с. Пристін Куп'янського району Харківської області. У 1931 р. закінчив Сеньківську середню школу і педагогічні курси у м. Куп'янську. З 1931 до 1933 р. – вчитель початкових класів НСШ смт Моначиновка. У цей же час (1931-1933) П. П. Левенець навчався на вечірньому рабфаці Харківського сільськогосподарського інституту, а з 1933 до 1938 — на агрономічному факультеті Харківського сільськогосподарського інституту. З 1938 до 1942 р. працював учителем біології і хімії у Петропавлівській СШ Куп'янського району. У 1943–1944 рр. — учасник бойових дій у складі 394 стрілецької дивізії Третього Українського фронту. Через важке поранення був демобілізований як інвалід війни.

У 1944–1946 рр. працював старшим науковим співробітником Краснодарської філії Всесоюзного інституту лікарських рослин, у 1947–1950 рр. — заступником директора Кузнецької дослідної станції Всесоюзного НДІ добрив та агрохімії, у 1950–1956 рр. — головним агрономом райсільгоспвідділу Калущинського району Ростовської області. З 1956 до 1963 р. — асистент кафедри агрохімії Харківського сільськогосподарського інституту ім. В. В. Докучаєва, де під керівництвом М. К. Крупського у 1962 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Припосівне внесення добрив під кукурудзу на чорноземах типових Лісостепу УРСР».

З 1963 до 1985 р. працював завідувачем лабораторії агрохімії Українського НДІ ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського, а з 1985 до 1987 р. — провідним науковим співробітником цієї лабораторії.

Дослідження агрохімічних властивостей ґрунтів України під керівництвом і за безпосередньої участі П. П. Левенця стало основою диференційованого застосування добрив для кожної ґрунтово-кліматичної зони України. Велику увагу П. П. Левенець приділяв вивченню азотного, фосфорного і калійного режимів ґрунтів України за застосування різних доз і співвідношень мінеральних добрив за розкидного і локального способів внесення.

Співробітниками очолюваної П. П. Левенцем лабораторії агрохімії було проведено оцінку й удосконалення низки методів агрохімічного аналізу й агрохімічного картографування ґрунтів, обґрунтовано і доопрацьовано методики великомасштабного агрохімічного обстеження.

Багато сил і часу Павло Петрович віддавав педагогічній роботі, вихованню й формуванню наукових кадрів. Під його безпосереднім керівництвом було захищено 12 кандидатських дисертацій.

П. П. Левенець опублікував близько 200 наукових праць, галузевих рекомендацій, інструктивних вказівок щодо застосування добрив, у тому числі й аміачної води. Він нагороджений орденом Великої Вітчизняної війни II ступеня і декількома медалями.

*Інформацію надано ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені
О.Н. Соколовського»*

120 років від дня народження ШПЕТА Георгія Йосиповича

*Вчений у галузі рибництва та зоології, доктор
біологічних наук, професор*

Народився 22 квітня 1905 року в м. Києві. У 1925 р. закінчив Київський інститут народної освіти за спеціальністю «біолог».

У 1923–1927 рр. працював асистентом, а потім лектором з зоології і біології на робітфаках Київського сільськогосподарського та Політехнічного інститутів. У 1923 р. був обраний членом «Київського

Товариства Натуралістів». З 1926 по 1930 рр. навчався в аспірантурі при кафедрі зоології Київського інституту народної освіти і одержав звання наукового співробітника. У 1935 р. кваліфікаційна комісія Наркомосвіти УСРР присудила Шпету Г.Й. звання доцента біологічних наук.

У 1935–1936 рр. він працював доцентом і завідувачем кафедри гістології Білоцерківського СГІ, у 1936–1937 рр. — доцентом Київського інституту червоної професури, у 1938–1941 рр. — деканом біологічного факультету Київського державного університету. У 1936 р. йому присвоєно ступінь кандидата біологічних наук.

Багато уваги Шпет Г. Й. приділяв підготовці наукових кадрів, керував роботами аспірантів. За його керівництва було захищено 19 кандидатських дисертацій. Він також був опонентом 60 кандидатських та 4 докторських дисертацій. Ним опубліковано 199 наукових праць, зроблено близько 2500 рефератів, головним чином, іноземної літератури, розміщених у реферативних журналах «Біологія» та «Географія».

Протягом своєї науково-педагогічної діяльності Шпет Г. Й. був учасником численних наукових експедицій. Одночасно з педагогічною, він вів наукову роботу: в Інституті зоології та біології (1928–1942), Науково-дослідному інституті біології при КДУ (1937–1941), Зоологічному музеї КДУ (1941–1942), Інституті захисту рослин (1942–1943), Українському науково-дослідному інституті рибного господарства (1945–1977). У 1958 р. захистив докторську дисертацію на тему «Про зв'язки між онтогенезом і філогенезом у членистоногих», а в 1964 р. отримав звання професора за спеціальністю «зоологія».

В Інституті рибного господарства працював на посадах старшого наукового співробітника, завідувача відділу ставового рибництва, професора-консультанта. Наукова діяльність у цей період була спрямована на розроблення методів комплексної інтенсифікації рибництва з метою підвищення розвитку природної кормової бази та рибопродуктивності ставів. Значні наукові дослідження були проведені вченим з питань живлення різновікових груп коропа, розроблення методів розведення живих кормів для риб, удобрення ставів, а також щодо кисневого балансу коропових ставів.

Крім питань, пов'язаних з рибогосподарською наукою, Шпет Г.Й. займався проблемами росту продуктивності тварин та їх еволюції.

Шпет Г. Й. був членом наукової ради при Раді Міністрів УРСР за проблемою «Охорона водойм і атмосферного повітря від забруднень», членом комісії з проблеми «Шляхи підвищення продуктивності внутрішніх водойм» при Державному комітеті ради Міністрів УРСР з питань науки і техніки, членом відділення Загальної біології АН УРСР, був головою секції охорони водойм і рибних ресурсів Українського товариства охорони природи, членом бюро біологічної секції Київського міського товариства «Знання», Центральної ради Всесоюзного гідробіологічного товариства, координаційної ради щодо охорони вод та повітря консультативного бюро з питань ставового рибництва при Держкомітеті рибного господарства УРСР, іхтіологічної комісії, членом вченої

ради зоотехнічного факультету УСГА та вченої ради Інституту зоології АН УРСР щодо присудження вчених ступенів.

Своєю плідною працею Георгій Йосипович Шпет здійснив надзвичайно великий внесок у біологічну і рибогосподарську науку.

Інформацію надано з Інституту рибного господарства НААН

90 років від дня народження

Трибеля Станіслава Олександровича (1935–2020)

Вчений у галузі ентомології та захисту рослин, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 25 квітня 1935 р. в смт Біловодськ Біловодського району Луганської області.

У 1962 р. закінчив агрономічний факультет Житомирського сільськогосподарського інституту. Працював агрономом у господарствах Вінницької й Житомирської областей.

Впродовж 1965–1973 рр. – аспірант, молодший та старший науковий співробітник лабораторії хімічного методу Українського науково-дослідного інституту захисту рослин. 1973–1993 рр. – старший, провідний та головний науковий співробітник відділу ентомології Всесоюзного науково-дослідного інституту цукрових буряків. 1993–1996 рр. – головний науковий співробітник Українського науково-дослідного проектно-технологічного інституту «Агроресурси». З 1996 р. – завідувач, з 2006 р. – головний науковий співробітник лабораторії ентомології та стійкості сільськогосподарських культур проти шкідників Інституту захисту рослин НААН.

Дисертації захищав в Українській сільськогосподарській академії (м. Київ): 1969 р. – кандидатську на тему «Біологічні особливості люцернового скосаря та заходи боротьби з ним на хмільниках УРСР», 1988 р. – докторську на тему «Еколого-токсикологічне обґрунтування оптимального застосування інсектицидів проти шкідників цукрових буряків за індустріальної технології їх вирощування в УРСР». В 1991 р. присвоєно вчене звання професора.

Коло наукових інтересів С.О. Трибеля було таким: багаторічна динаміка розвитку шкідників буряків цукрових, інтегрована система захисту рослин, стійкість сільськогосподарських культур (пшениця озима, картопля, конюшина) проти шкідників, захист гіркокаштана звичайного від пошкоджень каштановою мінуючою міллю. Ним розроблено рекомендації виробництву щодо ефективних заходів захисту хмільників від люцернового скосаря, методологічні підходи до системи інтегрованого захисту цукрових буряків від шкідників. Уніфіковано підходи до оцінки рівня стійкості сортів пшениці озимої проти різних груп шкідників, що є передумовою для селекції на стійкість, повної паспортизації сортів та правильного їх використання в інтегрованих системах захисту. Вказано на найрадикальніші та екологічно безпечні методи захисту гіркокаштана

звичайного від каштанової мінуючої молі – використання стійких форм і гібридів рослин, ін'єкції пестицидів у стовбури дерев.

С.О. Трибель – автор понад 300 опублікованих наукових праць, зокрема 12 книг, 7 брошур, 20 рекомендацій, 5 методик, 4 патентів, ДСТУ «Захист рослин. Терміни та визначення понять». За його участю підготовлені до друку такі важливі видання, як «Довідник із захисту рослин» (К.: Урожай, 1999. – 744 с.), «Методики випробування і застосування пестицидів» (за ред. С.О.Трибеля. – К.: Світ, 2001. – 448 с.), «Методологія оцінювання стійкості сортів пшениці проти шкідників і збудників хвороб», «Методологія оцінювання сортозразків картоплі на стійкість проти основних шкідників і збудників хвороб», «Стратегічні культури», «Колорадський жук», «Совки», «Американський білий метелик», «Каштанова мінуюча міль», «Хлібні жуки», «Шкідники хлібних запасів», «Шкідники кукурудзи» та інші. Укладач книги «Академик Васильев Вадим Петрович (1912–2003): биобиблиогр. указат. науч. тр. за 1932–1999 годы». Підготував 18 кандидатів і 5 докторів наук.

Починаючи з 2005 р. був членом спеціалізованої вченої ради із захисту дисертацій при Інституті захисту рослин НААН, а впродовж 2012–2014 рр. – її головою. Був також членом спецради при Національному університеті біоресурсів і природокористування України, координаційної ради Науково-методичного центру «Захист рослин», членом ВАК України, головою експертної комісії з оцінки ефективності пестицидів.

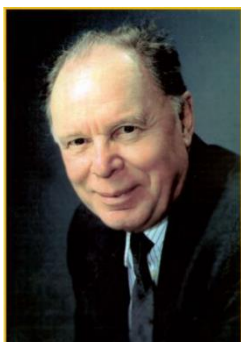
Мав урядову нагороду – нагрудний знак «Почесна відзнака НААН» та відзнаку Міжнародної Академії рейтингових технологій та соціології «Золота Фортуна» – медаль «Народна шана українським науковцям 1918–2018». Йому також призначалася державна стипендія як видатному діячу науки.

Помер С.О. Трибель 29 січня 2020 року.

Інформацію отримано з Інституту захисту рослин НААН

95 років від дня народження

СОЗІНОВА Олексія Олексійовича (1930–2018)

Вчений у галузі генетики, селекції, біотехнології та агроекології, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН

Народився О.О. Созінов 26 квітня 1930 р. у с. Єржово Рибницького р-ну УРСР (нині – Республіка Молдова). Трудову діяльність розпочав робітником, механізатором в елітгоспі «Дачне» Одеської обл. (1944–1948). У 1954 р. закінчив агрономічний факультет Одеського сільськогосподарського інституту із спеціальності селекція і насінництво. Упродовж 1955–1958 рр. – аспірант; 1958–1966 рр. – молодший, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії; 1966–1971 рр. – заступник директора; 1971–1978 рр. – директор Всесоюзного селекційно-генетичного інституту (м. Одеса); 1978–1982 рр. – перший віце-

президент ВАСГНІЛ; 1981–1987 рр. – директор Інституту загальної генетики ім. М.І. Вавилова АН СРСР (м. Москва), віце-президент Всесоюзного товариства генетиків і селекціонерів ім. М.І. Вавилова; 1987–1990 рр. – голова Президії Південного відділення ВАСГНІЛ (м. Київ), заступник голови Держагропрому УРСР; 1990–1996 рр. – перший Президент Української академії аграрних наук, у 1990–2001 рр. – член Президії УААН. Упродовж 1987–1992 рр. – віце-президент ВАСГНІЛ, завідувач відділу прикладної генетики і біотехнології Південного відділення ВАСГНІЛ та АН УРСР; 1992–2000 рр. – фундатор і директор Інституту агроекології та біотехнології УААН; 1994–2002 рр. – засновник і завідувач кафедри агроекології та біотехнології Національного аграрного університету (м. Київ). З 2000 р. – завідувач відділення Інституту агроекології та біотехнології УААН, з 2002 р. завідував лабораторією молекулярної генетики рослин Інституту харчової біотехнології і геноміки НАН України, головний науковий співробітник Інституту захисту рослин НААН, професор Національного університету біоресурсів і природокористування України, голова комісії НАН України з об'єктів, які становлять національне надбання. З 1987 р. був членом, а в останні роки – радником Президії НАН України.

У 1959 р. в Одеському сільськогосподарському інституті Олексій Олексійович захистив кандидатську дисертацію: «Пивоварний ячмінь на півдні України», у 1970 р. в Українському науково-дослідному інституті рослинництва, селекції і генетики ім. В.Я. Юр'єва — докторську дисертацію: «Якість зерна пшениці півдня України та шляхи його поліпшення». У 1977 р.

О.О. Созінову присвоєно вчене звання професора. О.О. Созінов уперше запропонував нові генетично обґрунтовані методичні підходи для розв'язання важливої для виробників проблеми – підвищення якості зернових селекційним і технологічним методами, розробив і сприяв розвитку нових наукових напрямів сучасної загальної та молекулярної генетики, селекції та еволюції рослин і тварин. Він уперше запропонував принцип використання алельних варіантів кластерів генів як генетичних маркерів, дослідив особливості формування коадаптивних асоціацій генів у геномах культурних і диких злаків. Опрацьована вченим і його школою генетична класифікація проламінів здобула міжнародне визнання, а спосіб ідентифікації генотипів сортів і форм культурних рослин за локусами запасних білків є важливим моментом сучасного насінництва і сортовипробування. Останніми роками вчений активно працював над проблемами геноміки, агросфери ХХІ ст., збереження біорізноманітності і довкілля в контексті сталого розвитку, обґрунтування потреби дослідження агросфери України як єдиної системи, що визначає якість умов життя усього населення.

О.О. Созінов – автор і співавтор 18-ти сортів сільськогосподарських культур, отримав 19 авторських свідоцтв та патентів. Ним опубліковано понад 600 наукових праць, у тому числі 8 монографій. Під його керівництвом підготовлено 45 кандидатів і 9 докторів наук.

У 1973 р. вченого обрано членом-кореспондентом ВАСГНІЛ, 1978 р. – дійсним членом (академіком) ВАСГНІЛ і АН УРСР відділення загальної біології із спеціальності генетика, у 1990 р. – дійсним членом (академіком) УААН відділення рослинництва і селекції (генетика і селекція).

О.О. Созінов був членом комітетів із присудження Ленінських і Державних премій СРСР, Державних премій України в галузі науки і техніки, а також Президії ВАК України. Його двічі обирали президентом Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М.І. Вавилова. Він був членом Комісії з питань аграрної та земельної реформ при Президентові України, Комісії з розробки Національної програми розвитку сільськогосподарського виробництва на 1995–2005 рр., Державної комісії з питань реорганізації в галузі науки, Національної комісії з біоетики, дійсним членом (академіком) Російської академії сільськогосподарських наук (1992), Академій аграрних наук Білорусі і Грузії, Академії наук Республіки Казахстан, Академії наук НДР (1978). О.О. Созінов був почесним професором Болгарської академії наук. Визнаний Людиною року (1997) і Людиною III тисячоліття (США), був ініціатором створення і керівником Міжнародного центру з генетики і селекції рослин країн РЕВ. Олексій Олексійович був редактором (1980–2001), а з 2001 р. – заступником головного редактора міжнародного журналу «Цитологія і генетика», редактором збірника наукових праць «Агроекологія і біотехнологія», членом редколегій багатьох вітчизняних і зарубіжних часописів з питань генетики, селекції, біотехнології, загального рослинництва, насінництва. Він також був членом Міжнародного товариства хімії зерна, Європейського товариства селекціонерів, Американської асоціації хімії зерна, Канадського товариства генетиків, Українського міжнародного комітету з питань науки і культури, Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М.І. Вавилова. О.О. Созінов нагороджений орденами Леніна (1973), Жовтневої революції (1977), Трудового Червоного Прапора (1971), «За заслуги» III ступеня (2000), Почесними грамотами Верховної Ради і Кабінету Міністрів України, НАН України, УААН, багатьма медалями, дипломами ВДНГ СРСР і України та іншими відомчими нагородами. Йому присвоєно звання лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки (1989), заслуженого діяча науки і техніки України (1990), лауреата Державної премії Російської Федерації в галузі науки і техніки (1995). Його обирали народним депутатом Верховної Ради СРСР (1988–1991).

Помер 3 серпня 2018 р.

Джерело: Пам'яті О.О. Созінова. Некролог / Президія НААН. Вісник аграрної науки. 2018. № 9 (786). С. 87–88.

90 років з дня народження
МОРОЗА Петра Івановича (1935–2008)

*Лісівник-меліоратор та еколог, доктор
сільськогосподарських наук, професор, академік*

Народився 27 квітня 1935 року у селі Лозоватці П'ятихатського району Дніпропетровської області у сім'ї сільського вчителя.

Закінчив у 1949 році неповну середню школу. У 1953 році закінчив з відзнакою Ерастівський сільськогосподарський технікум за фахом агронома-агромеліоратора, а у 1958 р. – лісогосподарський факультет Української сільськогосподарської академії (нині Національний університет біоресурсів і природокористування) за фахом інженера лісового господарства, в 1964 р. – природничий факультет Криворізького державного педагогічного університету за спеціальністю «Біологія», в 1965 р. – технічний факультет Російської сільськогосподарської академії за спеціальністю «Механізація», в 1969 р. – педагогічний факультет за спеціальністю «Меліорація» та екологічний факультет за спеціальністю «Екологія» Московської сільськогосподарської академії імені К. А. Тімірязєва.

У 1965–1969 рр. навчався в аспірантурі на кафедрі ботаніки Черкаського педагогічного університету і заочно на кафедрі лісівництва й охорони природи Московської сільськогосподарської академії імені К. А. Тімірязєва.

Захистив кандидатську дисертацію за спеціальністю лісівництво на тему «Досвід заліснення малопродуктивних земель у степовій частині Подніпров'я».

Протягом 1958–1961 рр. працював на інженерно-технічних посадах у Дніпропетровському держлісгоспі, потім викладачем у Ерастівському сільськогосподарському технікумі.

Протягом 1969–2008 рр. Петро Іванович працював в Уманському державному аграрному університеті (нині Уманський національний університет садівництва) на посадах асистента, доцента, з 1993 року – професора, у 2006–2007 рр. – завідувача кафедри лісівництва та екології.

У 1991 р. захистив докторську дисертацію за спеціальністю «Екологія» на тему «Екологічні основи лісомеліорації Середньодніпровських піщаних масивів, її природоохоронне та рекреаційне значення».

Сфера наукових інтересів Петра Івановича – узагальнення теоретичних основ лісомеліорації та комплексного освоєння малопродуктивних піщаних земель Середнього Придніпров'я, обґрунтування технологічних основ створення в експериментальних умовах промислового забруднення атмосфери й антропогенного пресу екологічно стійких протиерозійних і рекреаційних лісових насаджень на піщаних ґрунтах Середнього Придніпров'я із застосуванням плоскорізного обробітку ґрунту широкозахватними розпушувачами. Вченим були виявлені та описані 306 видів вищих рослин, 6 видів лишайників і 5 видів мохів.

Петро Іванович постійно працював над розробкою проектів з покращення екологічної ситуації в Україні, звертав увагу на проблеми малих річок, виступав проти розорювання їх берегів, вирубування дерев вздовж русел, значну увагу приділяв лісосмугам, які захищають орні землі від пилових бур і покращують екологічну ситуацію на полях. Ним розроблені різноманітні схеми змішування порід з урахуванням ґрунтово-кліматичних умов, рельєфу, способів обробітку і застосування знарядь.

Професор Мороз – автор і співавтор 300 наукових і навчально-методичних праць, у тому числі 5 монографій, 3 підручників, 17 навчальних та методичних посібників, словників, брошур, рекомендацій виробництву, які відомі як в Україні, так і далеко за її межами. Основні праці: «Охрана природы» (1979), «Использование низкопродуктивных земель в УРСР» (1981), «Охрана природы с основами экологии» (1993), «Біологічне рослинництво» (1996), «Природа Черкащини: стан, проблеми раціонального природокористування та охорони в контексті виживання» (1996), «Екологічні проблеми раціонального природокористування» (1999), «Екологічні основи природокористування» (2001), Екологія: словник-довідник поширеної термінології» (2003), «Агроекологічна характеристика стану еродованих земель Черкаської області»

За визначні наукові та практичні досягнення в галузі раціонального природокористування, екології, екологічної освіти, охорони природи в 1995 р. Петро Іванович Мороз обраний академіком Академії наук вищої школи України, в 1996 р. – Української екологічної академії, в 1998 р. – Академії інженерних наук України, в 1999 р. – Лісівничої академії наук України, в 2000 р. – Міжнародної слов'янської академії.

Помер Петро Іванович Мороз 17 серпня 2008 року.

Інформацію надано з Уманського національного університету садівництва

135 років від дня народження ОСЬМАКА Кирила Івановича (1890–1960)

Вчений у галузі аграрної економіки та статистики

Народився 27 квітня (9 травня) 1890 р. в м. Шишаки Миргородського повіту Полтавської губернії. У 1902 р. закінчив Шишацьку двокласну сільську (народну) школу, а потім до 1906 р. навчався у Миргородській повітській школі. Далі два роки підготовка вдома і у 1908 р. вступає до 6 класу Полтавського Олександрівського реального училища, де був активним учасником учнівського гуртка самоосвіти, яке закінчує влітку 1910 р.

У вересні 1910 р. стає студентом Московського сільськогосподарського інституту. За поширення нелегальної революційної літератури розпорядженням Московського градоначальника у 1911 р. був висланий в адміністративному порядку за межі не тільки Москви, а й губернії. Протягом шести місяців під

керівництвом економіста П.І. Гавсевича працює у Волинському губземстві з питань проведення сільськогосподарського перепису в регіоні. Того ж року готує першу наукову публікацію, в якій висвітлює роботу Волинського губернського агрономічного з'їзду, в якому брав участь, що вийшла у 1913 р. У 1912 р. вісім місяців працює спочатку техніком, а потім керівником показової дослідної ділянки по культурі кормових рослин Катеринославського губземства.

У 1913 р. – агроном-практикант Володимиро-Волинського земства, а також член Термінологічної комісії на конкурсі механічних знарядь з обробітку боліт у м. Сарни та учасник Волинського губернського агрономічного з'їзду і Всеросійського сільськогосподарського з'їзду в Києві.

Навчання у Московському СГІ проводить в основному взимку між роботою по закріпленню знань. Крім того, від самого початку досить багато часу віддає студентським гуртковим організаціям, але найбільше – агрономічному по вивченню України. У 1911 р. організовує при ньому Термінологічну комісію, яка поряд з аналогічною у Київському політехнічному інституті імператора Олександра II чи не першою почала збирати матеріали до довідника української сільськогосподарської термінології, головним чином шляхом експедиційних опитувань на Наддніпрянщині. Згодом передав цей матеріал до Українського Наукового Товариства, який потім під його керівництвом допрацьовувався в Інституті Української наукової мови ВУАН. Крім того, у квітні 1914 р. вступає до Московського музично-драматичного гуртка «Кобзар», створеного студентами-українцями. Того ж року працює практикантом на Омській машинно-дослідній станції.

У 1915 р. разом із О.В. Красівським редагує єдиний на всю імперію український часопис «Тепла роса». За націоналістичні прояви, викладені у його статті «Галичина», часопис було закрито.

З кінця 1916 р. переїжджає працювати інструктором по свинарству Київського губземства. Від цього відомства з початком Української національно-демократичної революції до квітня 1917 р. був делегований до складу Української Центральної Ради, поки вона складалась із представників громадських організацій і політичних партій. Брав активну участь в організації Генерального Секретаріату, а пізніше Міністерства земельних справ Центральної Ради й особливо його департаменту хліборобства як керівник господарської (апарату) частини відомства.

За часів Гетьманату, як учасник страйку був звільнений з посади і став секретарем редакції журналу «Вісник громадської агрономії», що видавався Всеукраїнським союзом земств на чолі з С. Петлюрою у Києві. Крім того, працює в Центральному сільськогосподарському Союзі («Централ»), де завідує відділом селянського буряківництва, а також у журналі «Сільський господар» продовжує займатися науковими дослідженнями з проблем сільськогосподарської української термінології.

У 1919 р. переходить на роботу до Сільськогосподарського вченого (наукового) комітету України – головою Популяризаційної секції, а згодом, з 1 червня, ще й головою Термінологічного Бюро при ній. У тому ж році ініціює

створення при Комітеті навчального Інституту популяризації успіхів сільськогосподарського знання. Розробляє його «Статут», програму занять, що озпочались у листопаді 1919 р., а також очолює заклад.

Його не безпідставно вважають одним із піонерів і теоретиків розробки проблеми бурякової кооперації в Україні. Великий резонанс для свого часу отримала шестидесятисторінкова збірка «Бурякова кооперація», що вийшла за редакцією К.І. Осьмака у 1920 р.

На початку 1925 р. переходить на посаду завідувача сільськогосподарського відділу Інституту Української наукової мови при ВУАН для завершення багаторічної роботи по виданню Словника української сільськогосподарської термінології.

Вперше заарештований 5.03.1928 р. у Харкові за причетність до «Контрреволюційної організації правих українських націоналістів у буряковій кооперації, що вела роботу зі створення Української селянської партії» і

Джерело: Вергунов В.А. Історія сільськогосподарської дослідної справи в Україні. У 3 ч. / Нац. акад. аграр. наук України, Нац. наук. с.-г. б-ка, Ін-т іст. аграр. науки, освіти та техніки. К. : Аграр. наука, 2018. Ч. 1. Творці та розбудовники (біографічні нариси). 485 с. (Іст.-бібліогр. сер. «Аграр. наука України в особах, документах, бібліографії» ; кн. 106).

85 років від дня народження

НОВІКОВА Юрія Федоровича (1930–2002)

Вчений у галузі механізації сільськогосподарського виробництва, доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 30 квітня 1930 р. у м. Миколаєві.

У 1952 р. закінчив факультет технології сільськогосподарського маши-

нобудування Ростовського-на-Дону інституту сільськогосподарського машинобудування (Росія).

Упродовж 1952–1957 рр. – старший інженер, молодший, старший науковий співробітник Всесоюзного науково-дослідного інституту сільськогосподарського машинобудування; 1957–1958 рр. – старший викладач Ворошиловградського сільськогосподарського інституту; 1958–1960 рр. – доцент Новочеркаського зооветеринарного інституту; 1960–1962 рр. – начальник відділу Науково-дослідного інституту технології машинобудування; 1962–1974 рр. – викладач Ростовського-на-Дону інституту сільськогосподарського машинобудування. Упродовж 1974–1986 рр. – заступник директора, директор Центрального науково-дослідного та проектно-технологічного інституту механізації та електрифікації південної зони СРСР (м. Запоріжжя); 1986–1988 рр. – завідувач відділу цього самого інституту. У 1988–1999 рр. – директор Центральної науково-дослідної лабораторії комплексної переробки рослинної

сировини (м. Запоріжжя). З 1999 р. – професор-консультант Запорізького державного університету.

У 1955 р. у Всесоюзному науково-дослідному інституті сільськогосподарського машинобудування захистив кандидатську дисертацію на тему: «Дослідження різальних апаратів для грубостебельних культур», а у 1970 р. у Ростовському науково-дослідному інституті сільськогосподарського машинобудування – докторську дисертацію на тему: «Механіко-технологічні основи оранки».

У 1976 р. йому присвоєно вчене звання професора. Коло наукових інтересів вченого:

- механіко-технологічні основи процесів різання та подрібнення рослин під час обробітку ґрунту тощо;
- біотехнологічні процеси одержання протеїнових зелених концентратів з рослин на корм і ліки для тварин; питання агроекології.

За безпосередньою участю вченого розроблено технологію, регламент і обладнання для одержання протеїнових зелених концентратів (ПЗК) шляхом фракціювання зеленого соку кормових рослин, зокрема люцерни. За амінокислотним складом протеїн ПЗК належить до повноцінних білків, які використовуються у комбікормовій промисловості та ветеринарній медицині. Для промислового виробництва ПЗК було виготовлено 10 технологічних ліній, які впроваджено на 5 заводах України.

Опублікував понад 300 наукових праць, у тому числі 12 монографій і книг. Має 53 авторських свідоцтва і патенти на винаходи.

Підготував 5 докторів і 13 кандидатів наук.

Обрано у 1990 р. членом-кореспондентом УААН та у 1978 р. – ВАСГНІЛ. Проводив спільні дослідження з науковцями США з питань одержання протеїнових зелених концентратів, використання рослинних ресурсів зон, забруднених радіонуклідами та важкими металами.

Помер 25 липня 2002 р., похований у м. Запоріжжі.

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 624–626.

145 років від дня народження

ВОЛЬФА Мойсея Михайловича (1880–1933)

*Вчений-аграрій, один з організаторів
сільськогосподарської дослідної справи в Україні*

Народився у квітні 1880 р. в м. Шклове Могилевської губернії (нині – Гомельська область, Республіки Білорусь).

У 1896–1901 рр. навчався в Гори-Горецькому землеробському училищі (нині – Білоруська державна сільськогосподарська академія). У 1902 р. вступив до Ново-Олександрійського інституту сільського господарства і лісівництва (м. Пулави Люблінського воєводства Царства Польського) (нині – Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва). Поряд із навчанням займався політичною діяльністю як член Російської соціал-демократичної партії (РСДРП) меншовиків. Наприкінці 1905 р. з політичних мотивів, пов'язаних із загрозою арешту, переходить на нелегальне становище і переїжджає до Москви. Навесні 1908 р. звертається до Міністерства освіти з проханням дозволити скласти екстерном іспити в Петровській землеробській академії, складає їх з отриманням диплома агронома.

У 1908 р. переїхав до Катеринослава, де провів спеціальні польові дослідження на місцевій сільськогосподарській дослідній станції. Набувши практичного досвіду, восени 1908 р. очолює постановку колективних дослідів із мінеральними добривами у Словоносербському повіті (нині – Луганська область). Взимку 1908 р. та у 1909 р. опрацьовує та систематизує отримані результати польових досліджень ґрунтів, які публікує наступного року у двох частинах. У 1909 р. перейшов на постійну роботу завідувачем відділу хімії Харківської обласної сільськогосподарської дослідної станції. Крім завідування відділом, у 1910–1919 рр. очолює ще й дослідне поле станції, а в 1909–1915 рр. працює помічником директора установи. З 15 жовтня 1910 р. стає активним членом Харківського товариства сільського господарства та сільськогосподарської промисловості, а з 1912 р. увійшов до складу редколегії його друкованого органу – «Агрономічного журналу».

17 квітня 1920 р. призначений заступником наркома земельних справ УСРР. У серпні того ж року вступає до лав КП(б)У. Після створення Всеукраїнського агрономічного товариства у 1920 р. увійшов до числа його членів Харківської філії. Долучився до розробки та затвердження його «Статуту».

З 23 березня 1922 р. член правління Всеукраїнського товариства насінництва. На Нараді діячів сільськогосподарської дослідної справи, скликаній 2 травня 1922 р., обирається головою Всеукраїнського бюро з дослідної справи. З 27 січня 1923 р. обраний членом малої Президії Всеукраїнського центрального виконавчого комітету, а влітку 1923 р. членом Президії Держплану УСРР та 24 жовтня 1923 р. головою Планової Комісії НКЗС УСРР.

З 29 грудня 1923 р. стає членом секції рільництва Сільськогосподарського наукового комітету України (нині – Національна академія аграрних наук України), а з наступного року очолює його економічну секцію та Комісію боротьби з посухою. З 21 червня 1924 р. по 21 лютого 1925 р. виконує обов'язки голови Президії СГНКУ. Ініціює видання друкованого органу «Сельскохозяйственное опытное дело» державною мовою.

За рішенням РНК УСРР від 28 січня 1926 р. звільнений з посади члена Колегії НКЗС УСРР у зв'язку з призначенням керівником Центрального статистичного управління УСРР. Завдяки йому вже в перший рік державна статистика України мала опрацьований організаційний план робіт. Ініціатор створення окружних

статистичних бюро. За його участю вперше з'явилася кон'юнктурна сільськогосподарська статистика, почали розробляти баланси народного господарства, а також підготовлено описи округів і демографічні описи. Серед новацій також підрахування й оприлюднення результатів галузевого народного господарства у нових адміністративних округах.

З 1927 р. за сумісництвом викладає курс «економіка сільського господарства» у Харківському СГІ. Крім того, з 1927 р. стає членом Науково-Консультаційної ради при НКЗС УСРР. На початку 1928 р. переїжджає до Москви у зв'язку з призначенням заступником наркому радгоспів СРСР. У 1929 р. його також призначають головою сільськогосподарської секції Держплану СРСР, а також членом Колегії Наркомзему РСФРР. За його пропозицією у складі НКЗ СРСР організовується сектор обліку і статистики сільського господарства.

Разом із М.І. Вавиловим бере участь у створенні ВАСГНІЛ (нині – Російська академія наук). 25 червня 1929 р. згідно з постановою РНК СРСР і підпорядкованістю наркомату землеробства СРСР із початку роботи Академії до свого арешту обіймає посаду другого віце-президента та члена Президії Академії.

За контрреволюційну діяльність у галузі сільського господарства, що отримала назву «Справа Конара-Вольфа-Коварського», 9 січня 1933 р. був заарештований і засуджений до найвищої міри покарання – розстрілу за політичними ознаками. Вирок виконано 12 березня 1933 р. Похований на Ваганьківському кладовищі в Москві. Ухвалою військової Комісії Верховного Суду СРСР 12 березня 1957 р. реабілітований.

Творча спадщина вченого налічує понад 100 наукових праць із питань агрономії, економіки та організації сільського господарства, статистики, організації ведення й історії вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи, а також методології проведення наукового експерименту та його математичного обґрунтування.

Джерело: Вергунов В. А. Історія сільськогосподарської дослідної справи в Україні. У 3 ч. / Нац. акад. аграр. наук України, Нац. наук. с.-г. б-ка, Ін-т іст. аграр. науки, освіти та техніки. Київ : Аграр. наука, 2018. Ч. 1. Творці та розбудовники (біографічні нариси). С. 104–110.

ТРАВЕНЬ

65 років від дня народження

ВИШНЕВСЬКОГО Леоніда Васильовича (1960–2019)

*Вчений у галузі селекції та генетики у тваринництві,
кандидат сільськогосподарських наук*

Народився 1 травня 1960 р. в с. Листвин Овруцького району Житомирської області в сім'ї службовців. Після

закінчення з відзнакою у 1982 р. зоотехнічного факультету Житомирського сільськогосподарського інституту та отримання кваліфікації «зооінженер» працював певний час головним зоотехніком у радгоспах Житомирської області. З 1984 р. – молодший науковий співробітник Науково-дослідного інституту сільського господарства Нечорноземної зони УРСР. З вересня 1985 р. – аспірант кафедри розведення сільськогосподарських тварин Української сільськогосподарської академії. Після закінчення аспірантури з 1993 по 1998 рік працював на посаді головного спеціаліста відділу селекційно-племінної роботи об'єднання державних племінних заводів України «Укрдержплемзаводи», здійснюючи роботу з організації ведення племінного обліку в господарствах та запровадження автоматизованої системи управління селекційним процесом у молочному скотарстві. З 1999 по 2000 рік Л. В. Вишневський на посаді головного спеціаліста відділу Головної державної племінної інспекції займався формуванням основ нормативно-правової бази з питань племінної роботи у тваринництві та організацією оцінки племінних тварин. Із 2000 по 2003 роки – заступник генерального директора Державного науково-виробничого концерну «Селекція». Упродовж 2003–2006 років був першим заступником директора ДП «Агентства з ідентифікації і реєстрації тварин». Саме в цей час за його безпосередньої участі було запроваджено на загальнонаціональному рівні єдину державну систему ідентифікації і реєстрації сільськогосподарських тварин. У його обов'язки за перебування на посаді генерального директора концерну «Селекція» входила організація системи селекції у тваринництві (атестація суб'єктів племінної справи у тваринництві, створення і забезпечення ведення Державного племінного реєстру, підготовка нормативно-правових актів з ведення племінного обліку та оцінки племінної цінності різних видів сільськогосподарських тварин). У 2008 р. захистив кандидатську дисертацію «Селекційно-генетичні методи поліпшення продуктивності свиней миргородської породи та використання їх при схрещуванні» за спеціальністю 06.02.01 – розведення та селекція тварин. Впровадження результатів своїх досліджень науковець здійснював, перебуваючи на посаді спочатку наукового, потім старшого наукового співробітників, а з вересня 2010 р. – завідувача лабораторії генофонду м'ясних порід Інституту розведення і генетики тварин НААН. У зв'язку зі створенням відділу генетичних ресурсів тварин та інформаційних систем, робота якого була тісно пов'язана з попередньою діяльністю Леоніда Васильовича, його з червня 2011 р. переведено на посаду начальника відділу. Дослідженнями вченого було встановлено можливість використання сучасних методів ДНК-типуювання тварин для оптимізації селекційного процесу у тваринництві. Науковий доробок Леоніда Васильовича включає біля 130 наукових публікацій, серед яких монографія «Селекційні, генетичні та біотехнологічні методи удосконалення і збереження генофонду порід сільськогосподарських тварин» (2018), «Програма збереження генофонду

локальних і зникаючих порід сільськогосподарських тварин в Україні на 2017–2025 роки» (2018), патенти на корисну модель «Спосіб добору свиноматок за оціночним індексом» (2018), «Спосіб оцінювання генетичної ситуації в генофондових стадах локальних порід свиней за використання поліморфних систем груп крові» (2017), «Застосування методу ISSR-типування для оптимізації селекційного процесу у малочисельних породах свиней як засобу індивідуального підбору для підвищення продуктивності та збереження генетичної різноманітності тварин зникаючих популяцій» (2008). Під час роботи в Інституті розведення і генетики тварин брав активну участь у розробці методологічних засад збереження біорізноманіття у тваринництві України.

Помер у 2019 р., похований на цвинтарі в селі Мала Олександрівка Київської області.

Інформацію надано з Інституту розведення і генетики тварин імені М. В. Зубця НААН

85 років з дня народження

ОРЛОВСЬКОГО Миколи Івановича (1900–1974)

Вчений-агроном, селекціонер, доктор сільськогосподарських наук, професор, Заслужений діяч науки УРСР

Народився 2 травня 1900 р. в с. Шаповалівці Березанського району Чернігівської області в сім'ї медичного фельдшера.

У 1921–1924 рр. навчався в Київському сільськогосподарському інституті. Ще студентом Микола Іванович долучається до наукових досліджень з питань біології та селекції рослин під керівництвом професора В.В. Колкунова, Е.В. Вотчала, О.О. Табенцького.

Після закінчення інституту М.І. Орловський, який виявив схильність до наукової роботи в області біології, був зарахований до аспірантури у цьому ж інституті. А вже у 1926 р. виходять з друку його перші наукові праці, присвячені вивченню біологічних особливостей різних сортів та форм цукрових буряків. Вивченню цієї важливої технічної культури Микола Іванович присвятив усе своє трудове життя.

Упродовж 1930-1941 рр. Орловський М.І. обіймав посаду професора Київського сільгоспінституту. Результати його багаторічних плідних досліджень були узагальнені у фундаментальній праці «Основи біології цукрових буряків», яка вийшла з друку в 1937 році, а після доповнення даними нових досліджень вона ще двічі (1952 і 1961 роках) виходила масовим тиражом. Ця книга М.І. Орловського є завершеною унікальною науковою працею і до цього часу користується заслуженим авторитетом у наукових працівників та буряківників нашої країни та зарубіжжя.

У 1937 р. М.І. Орловському за результатами наукових досліджень,

проведених упродовж 1926-1937 рр., було присуджено вчений ступінь кандидата сільськогосподарських наук і присвоєно вчене звання професора.

У 1941-1942 роках Орловський М.І. учасник Великої Вітчизняної війни. Після важкого поранення у боях під Каневом його демобілізують і направляють до Киргизії для роботи у групі наукових співробітників ВНДІ цукрових буряків (ВНІЦ). Микола Іванович безпосередньо займався вирішенням важливого завдання – організацією в Киргизії і Казахстані вирощування насіння цукрових буряків з метою використання його для сівби у звільнених від окупації бурякосіючих районах України та інших республіках колишнього СРСР. Ця проблема була успішно розв'язана.

Після повернення з евакуації М.І. Орловський протягом 26 років незмінно обіймав посаду завідувача відділом селекції та генетики цукрових буряків ВНІЦ. Він був безпосереднім керівником відновлення селекційно-насінневого процесу цукрових буряків на селекційних станціях і в елітних господарствах. Він розробив науково-обґрунтовані схеми селекції і насінництва цукрових буряків з використанням методу індивідуального добору, а також гібридизації як на початку селекційного процесу, так і на завершальному етапі для одержання ефекту гетерозису. Ці розробки не втратили наукового та практичного значення і сьогодні.

Результати своїх наукових досліджень вчений узагальнив у дисертаційній роботі, яку з успіхом захистив у 1952 р. Йому присуджують вчений ступінь доктора сільськогосподарських наук. Всього Миколою Івановичем опубліковано більше 200 наукових праць, у тому числі 4 монографії з питань біології, селекції однонасінних та багатонасінних цукрових буряків, проблем гетерозису з використанням поліплоїдії та цитоплазматичної чоловічої стерильності.

Неоціненною заслугою Орловського Миколи Івановича є створення однонасінних цукрових буряків. Він краще інших розумів перспективність цього напрямку селекції і невтомно піклувався про створення сприятливих умов для проведення досліджень і захисту селекціонерів від постійного тиску лисенківської школи.

Професор М.І. Орловський був не тільки видатним вченим, а й талановитим педагогом, постійно турбувався про підготовку кваліфікованих селекціонерів для роботи в інституті і на дослідно-селекційних станціях, регулярно читав лекції на курсах і семінарах спеціалістів і буряківників, підготував більше десяти кандидатів наук.

Миколі Івановичу були притаманні скромність, невичерпна працездатність, реалізм, доброта, людяність. Він користувався великим авторитетом і беззаперечною повагою у всіх, хто з ним спілкувався.

Наукові досягнення професора М.І. Орловського гідно відзначені. Він був нагороджений орденами Леніна, Трудового Червоного Прапора, двома орденами «Знак пошани», 7 урядовими медалями, медалями ВДНГ СРСР і УРСР.

Помер Микола Іванович 21 лютого 1974 році, похований на Байковому кладовищі у місті Києві.

**160 років від дня народження
МОКРЖЕЦЬКОГО Сигізмунда Олександровича (1865–1936)**

Вчений у галузі агробіології та ентомології

Народився 2 (14) травня 1865 р. в родинному маєтку Дітрикі Лідського повіту Віленської губернії. У 1874–1876 рр. навчався в Лідському повітовому училищі. В 1878 р. вступив до другого класу семикласного реального училища у Вільні, яке закінчив у 1884 р. У 1884–1889 рр. навчався у Лісовому інститут у Санкт-Петербурзі. У 1888 р. пише дипломну роботу «Про устрій степових лісів у Великоанадольському лісництві», у 1889 р. закінчує навчання в інституті й 12.09.1889 р. отримує диплом лісівника II розряду.

Із 1890 р. працює помічником лісничого в Харківсько-Полтавській губернії, водночас вивчає зоологію й ентомологію в Харківському університеті. В 1890–1892 рр. працює приватним асистентом у зоологічній майстерні О.Ф. Брандта. З 15.03.1890 р. у Зміївському лісництві під керівництвом ентомолога В.О. Ярошевського (1841–1901) досліджує шкідливих комах цього та Ізюмського повітів. Із 15.03.1890 р. затверджений в чині Губернського секретаря, зі званням вченого лісівника II розряду. У 1892 р. опублікував першу наукову роботу – «Нарис дач Ізюмського лісництва Харківської губернії у зв'язку з діяльністю в них соснового шовкопряда», в якій приділив увагу значенню природних ворогів. З 1.04.1892 р. призначений молодшим лісовим таксатором, трохи згодом – 30.04.1893 р. молодшим запасовим лісничим, а 17.04.1893 р. був підвищений в чині до колезького секретаря.

Із середини червня 1893 р. першим у Російській імперії займає посаду Таврійського губернського ентомолога. У результаті багаторічної науково-просвітницької діяльності вченого на землях Криму почали застосовуватися прогресивні на той час хімічні методи боротьби з шкідниками. Його рекомендації передбачали використання сівозміни, врахування погодно-кліматичних умов при висаджуванні рослин та збиранні врожаю, обробку рослин хімічними засобами, спалювання стерні, використання природних ворогів шкідників рослин та інші методи, які застосовуються в сільському господарстві донині. Протягом наукової діяльності в Криму (1893–1920) було опубліковано понад 250 його праць. Більшість досліджень стосувалася проблематики прикладної ентомології, в частині робіт розглянуто питання фітопатології і загальні питання захисту рослин. Вважається одним із першопрохідців у розробленні методу позакореневого живлення рослин та лікуванні хворих дерев шляхом безпосереднього введення в стовбур поживних розчинів. Окремі статті присвячені краєзнавству, питанням організації науки тощо.

У 1897–1898 рр. викладає природознавство в приватному Сімферопольському реальному училищі. Був одним з організаторів, керівником

і лектором у 1899–1904 рр. курсів Департаменту землеробства з прикладної ентомології в маєтку «Салгірка» для викладачів сільськогосподарських шкіл та інструкторів. З 1905 р. – засновник і член Ради практичних загальноосвітніх курсів у Сімферополі. Брав постійну участь у роботі сільськогосподарської ради, затверджений з 10.09.1915 р. Почесним попечителем Сімферопольської гімназії М.О. Волошенка на три роки. У період заснування Таврійського університету в Сімферополі брав діяльну участь у створенні агрономічного факультету і в 1918 р. став одним із доцентів першого складу викладачів університету.

З 1900 р. – старший фахівець Департаменту землеробства, член ентомологічного бюро, член правління сімферопольського відділу Імператорського російського товариства садівників, представник від нього в Кримському філоксерному комітеті, Товариш голови Кримського відділення товариства бджільництва.

У 1910 р. став головою організованого за його ініціативи Кримського товариства природознавців і любителів природи, а також редактором «Записок Кримського товариства природознавців і любителів природи».

У 1913 р. було засновано Салгірську дослідну помологічну станцію (тепер це частина території ботанічного саду Таврійського університету; до наших днів дійшли окремі споруди станції). С.О. Мокржецький був ініціатором створення і першим директором станції, керував нею до від'їзду за кордон у 1920 р.

Помер 3 березня 1936 р. Похований на Повонзковському кладовищі у Варшаві.

Джерело: Вергунов В. А. Історія сільськогосподарської дослідної справи в Україні. У 3 ч. / Нац. акад. аграр. наук України, Нац. наук. с.-г. б-ка, Ін-т іст. аграр. науки, освіти та техніки. Київ : Аграр. наука, 2018. Ч. 1. Творці та розбудовники (біографічні нариси). С. 369–376.

120 років від дня народження

ГУЛІВЕРА Георгія Федотовича (1905–1978)

*Вчений у галузі механізації сільського господарства,
кандидат історичних наук*

Народився 6 травня 1905 р. у місті Мелітополь Таврійської губернії. У 1933 р. закінчив механічний факультет Миколаївського кораблебудівного інституту за спеціальністю «інженер-механік».

З лютого 1937 р. Гулівер Георгій Федотович почав керувати Мелітопольським інститутом інженерів сільського господарства ім. ОДПУ. Саме в цей рік був випуск перших 96 інженерів інституту. Всього ж у передвоєнні роки інститутом було підготовлено 500 інженерів-механіків.

Під його керівництвом продовжувалося подальше розширення, становлення та розвиток навчального закладу: закінчилося будівництво навчального корпусу № 1.; як самостійний вищий навчальний заклад Мелітопольський інститут

інженерів-механіків сільського господарства (МІМСГ) став функціонувати з 1938 року; у 1939 і 1941 рр. інститут було нагороджено Дипломами I ступеня і занесено до Книги пошани Всесоюзної сільськогосподарської виставки.

У липні-серпні 1941 р. під керівництвом Георгія Гулівера інститут був евакуйований до Ашхабаду, де був організований факультет Механізації сільського господарства.

З 1942 до 1943 роки Георгій Гулівер воював на різних фронтах у лавах Червоної Армії, був нагороджений багатьма бойовими нагородами. Після демобілізації через поранення повернувся у звільнений Мелітополь і з листопада 1943 року знову очолив МІМСГ. Георгій Гулівер після війни був організатором відновлення навчальних корпусів, кафедр та лабораторій. В автобіографії Георгія Гулівера міститься наступне: *« В ноябре 1943 года я снова возвращаюсь в Мелитополь, получаю назначение на должность директора (не существующего в то время) Мелитопольского института механизации с/х. Будучи в то время инвалидом Отечественной войны I-ой группы, я приступил к организации, по сути заново разрушенного захватчиками института. В настоящее время институт значительно восстановил свои учебные корпуса, общежитие, лаборатории. Институт пополнился учебным и лабораторным оборудованием и превзошел довоенный уровень».*

У 1945 р. за успішну роботу з підготовки кадрів нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора.

У 1951 р. Георгій Федотович вирішує зайнятися науковою діяльністю, на що отримує згоду Міністерства освіти. У зв'язку з направленням на навчання, у Київський державний університет, Г.Ф. Гулівер був звільнений з посади директора інституту.

У 1955 р. захистив дисертацію «Борьба Коммунистической партии Советского Союза за подъём материального и культурного уровня жизни колхозного крестьянства в период с 1951 по 1953 гг.: (на. матер. Украинской ССР)» та отримав вчену ступінь: кандидат історичних наук.

Захистивши дисертацію, до виходу на пенсію у 1969 р., працював викладачем, завідувачем кафедри Одеського сільськогосподарського інституту.

Помер у 1978 році.

Інформацію надано Таврійським державним агротехнологічним університетом імені Дмитра Моторного

120 років від дня народження

ТЕЛЕНГИ МИКОЛИ АБРАМОВИЧА (1905–1966)

Видатний вчений-ентомолог, один із основоположників біологічних методів боротьби з шкідниками сільського господарства, доктор біологічних наук, професор.

Народився 8 (22) травня 1905 року в станиці Степній Приморсько-Ахтарського району Краснодарського краю.

У 1926 р. закінчив блискуче Кубанський педагогічний інститут. Працював на Кубанській станції захисту рослин інструктором, звідкіль був направлений для вдосконалення знань у галузі ентомології на Вищі курси прикладної зоології і фітопатології в Ленінград. Там під керівництвом М.Ф. Мейєра почав займатись систематикою паразитичних перетинчастокрилих родин Ichneumonidae й Braconidae.

Закінчивши в 1929 р. Вищі курси, М.А. Теленга працював на Хорезмській дослідній станції, де зібрав значний матеріал по перетинчастокрилих. У тому ж році був запрошений на роботу у Всесоюзний інститут захисту рослин, де пройшов шлях від лаборанта до завідувача лабораторії хижих комах. Тут він сформувався як систематик і як спеціаліст із біологічного методу боротьби. В 1936 р. захистив кандидатську дисертацію.

В 1940 р. переїхав до Києва, де в Інституті зоології АН УРСР прийняв завідування лабораторією біологічного методу. На початку війни Радянського Союзу з німецько-фашистськими загарбниками в серпні 1941 р. був призваний в армію; знаходився в резервних частинах, звідкіль отримав направлення в тил – у Краснодарський край. Працював зоологом на Армавірській туляремійній станції, згодом – агрономом-ентомологом в Армавірському земельному управлінні. Після визволення Києва із жовтня 1943 р. відновив роботу в Інституті зоології АН УРСР на посаді завідувача лабораторії. В 1944 р. захистив докторську дисертацію.

В 1946 р. М.А. Теленга перейшов на роботу в Інститут ентомології і фітопатології АН УРСР (нині – Інститут захисту рослин Національної академії аграрних наук України), де спочатку був завідувачем лабораторії хижих і паразитичних комах (біофагів), а з 1957 р. – відділу мікробіологічного методу захисту рослин. До того ж із 1952 року і до кінця свого життя обіймав посаду заступника директора інституту з наукової частини.

Результатом вивчення загальної системи їдців стала видана Академією наук УРСР у 1952 р. праця "Происхождение и эволюция паразитизма у насекомых-наездников и формирование их фауны в СССР". В ній викладено нові погляди вченого на походження їдців.

М.А. Теленга вивчав паразитів багатьох шкідників сільськогосподарських культур. В теоретичному відношенні значний інтерес становлять його погляди на роль різних біологічних типів ентомофагів. Він експериментально показав, що спеціалізовані ентомофаги здатні попереджувати масові розмноження шкідників, тоді як багатोїдні мають значення в ліквідації спалахів масового розмноження комах.

Велике значення має наукова праця вченого "Основные способы использования энтомофагов для биологического метода борьбы с вредителями и их теоретическое обоснование", яка є теоретичною основою для широкого використання ентомофагів. Великою заслугою М.А. Теленги в розробці заходів щодо використання ентомофагів є акліматизація в СРСР афелінуса – паразита кров'яної попелиці. Ця робота дала народному господарству велику

користь. За допомогою афелінуса вдалося стримати масове розмноження кров'яної попелиці в садах Криму, півдня України, Кавказу, Середньої Азії.

М.А. Теленга також вивчав хижаків червців і попелиць, паразитів повстяної листовійки, досліджував роль яйцеїдів у зниженні чисельності бурякового довгоносика, впроваджував у виробництво методи застосування трихограми проти шкідників озимої пшениці, кукурудзи, овочевих і плодових культур.

Широкої популярності набули роботи вченого в галузі мікробіологічного методу, особливо його ідея використання патогенних мікроорганізмів сумісно із сублетальними дозами інсектицидів для боротьби з шкідниками сільськогосподарських культур.

М.А. Теленга багато часу приділяв педагогічній роботі. В Ленінграді на Вищих курсах прикладної зоології і фітопатології він читав курс систематики паразитичних комах і біометоду. В 1944–1948 рр. за сумісництвом працював завідувачем кафедри захисту рослин Білоцерківського сільськогосподарського інституту. Лекції його завжди слухались з великим інтересом.

Автор понад 130 фундаментальних наукових праць, із яких 4 монографії з біологічного методу боротьби, а також 3 томи «Фауна ССРСР» по Braconidae (описи понад 200 нових для науки видів).

Підтримував живий зв'язок із зарубіжними вченими й мав широкі контакти з ученими колишнього Радянського Союзу. Користувався широкою популярністю як один із провідних спеціалістів із питань біологічного методу боротьби. Очолював Комісію по біометоду при ВАСГНІЛ, будучи куратором цієї проблеми в СРСР.

Підготував понад 20 кандидатів наук, які достойно продовжили справу свого вчителя.

Помер М.А. Теленга 26 грудня 1966 року в Києві. Похований на Байковому цвинтарі.

Інформацію отримано з Інституту захисту рослин НААН

135 років від дня народження ЛЕВІТСЬКОГО Бориса Григоровича (1890-1953)

*Вчений в галузі тваринництва,
доктор сільськогосподарських наук, професор*

Народився 11 травня 1890 р. у м. Умань Київської губернії (нині Черкаська область) у родині церковного служителя.

Середню освіту отримав в Уманському духовному училищі, потім у Київській духовній семінарії, а вищу — у Харківському ветеринарному інституті, який закінчив у 1914 р. Після навчання в інституті до 1919 р. працював на посаді асистента бактеріологічної станції. У той же період читав лекції з мікробіології у Державному сільськогосподарському училищі (нині — Харківський зооветеринарний інститут). Із 1919 по 1921 р. на

запрошення Катерино-славського губземвідділу працював завідувачем відділу Ветбакінституту.

У 1922 р. був відряджений у с. Гожули Полтавського району для організації протичумної станції свиней, а потім у 1923 р. перейшов працювати в зоотехнічний відділ Полтавської дослідної сільськогосподарської станції на посаду завідувача лабораторій зоотехнічного аналізу. За час роботи організував племрозплідник свиней великої білої породи в с. Яківці Полтавського району, яким завідував 5 років. Після реорганізації зоотехнічного відділу в самостійну зоотехнічну станцію працював завідувачем. У цей період організовує мікробіологічну лабораторію, відділ птахівництва.

У 1927 р. Б. Г. Левітський почав педагогічну роботу викладачем мікробіології у Полтавському агрокооперативному технікумі, а в 1930 р., після реорганізації його в Полтавський сільськогосподарський Інститут, — завідувачем кафедри мікробіології

При реорганізації у 1930 р. зоотехнічної станції у Всесоюзний науково-дослідний Інститут свинарства працював заступником директора з наукової роботи, створив відділення зоогігієни й завідував лабораторією мікробіології (пізніше перетворених у лабораторію технології кормів).

У 1936 р. рішенням кваліфікаційної комісії ВАСГНІЛ Б. Г. Левітському присвоєно вчений ступінь кандидата сільськогосподарських наук, а в 1937 р. — доктора сільськогосподарських наук та звання дійсного члена науково-дослідної установи.

У 1941 р. в м. Ставрополь завідував кафедрою мікробіології в зооветінституті, а наприкінці 1941 р. переїхав до м. Ашгабат. Працював консультантом зоотехнічної станції Туркменського філіалу Академії наук, завідував кафедрою годівлі в сільськогосподарському інституті та читав лекції з мікробіології у військово-медичному училищі. У 1942 р. Б. Г. Левітський перебував на посаді завідувача відділу свинарства в Киргизькому науково-дослідному інституті тваринництва. У 1944 р. був відкликаний наркомом радгоспів СРСР у м. Полтаву і приступив до відбудови Полтавського сільськогосподарського інституту та Всесоюзного науково-дослідного інституту свинарства.

Професором Б. Г. Левітським розроблено теоретичні та практичні основні положення дріжджування кормів, що увійшли до посібників із годівлі сільськогосподарських тварин, із питань зоогігієни свинарства, а також в енциклопедичні словники та довідники тваринницької галузі.

Заслуги Б. Г. Левітського були високо оцінені: у 1936 р. його нагородили орденом Леніна, у 1939 та 1940 рр. — Малою і Великою срібною медалями ВСГВ, у 1946 р. — медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війни 1941–1945 рр.». Указом Президента Верховної Ради УРСР від 6 квітня 1946 р. йому присвоєно звання заслуженого діяча науки УРСР.

Б. Г. Левітський — автор 155 наукових праць.

Помер 2 травня 1953 р. Похований на Монастирському цвинтарі у м. Полтава.

Інформацію надано Інститутом свинарства і агропромислового виробництва НААН

**135 років від дня народження
БОБКА Євгена Васильовича (1890–1959)**

*Вчений у галузі агрохімії та фізіології рослин,
доктор сільськогосподарських*

Народився 12 травня 1890 р. у с. Бабичі на Волині в сім'ї українського селянина-середняка. Після закінчення класичної гімназії (м. Острог Волинської губернії) з 1907 до 1912 р. навчався на природничому відділенні фізико-математичного факультету Університету Святого Володимира (нині Київський національний університет імені Тараса Шевченка). Отримав спеціальність «хімія». У 1912 р.

вступає на сільськогосподарське відділення Московського сільськогосподарського інституту (нині – Російський державний аграрний університет МСГА ім. К.А. Тимірязєва). З 1915 р. працює на кафедрі приватного землеробства, готуючи себе до професорського звання. Протягом 1918–1924 р. – викладач цієї ж кафедри. У 1924 р. обраний професором по кафедрі агрономічної хімії Харківського сільськогосподарського інституту ім. Х.Г. Раковського (нині – Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва). Потім, у 1925–1929 рр., – професор по кафедрі приватного землеробства Сибірського сільськогосподарського інституту (м. Омськ). У 1928 р. відряджений на чотири місяці до Німеччини, де ознайомився з постановкою науково-дослідної та навчальної роботи в галузі агрохімії. У 1929 р., після повернення до Москви, стає заступником завідувача відділу Центрального науково-дослідного інституту цукрової промисловості та зосереджується на наукових питаннях взаємодії агрохімії та ґрунтознавства.

У 1931 р. перейшов на роботу до новоствореного рішенням НКЗ СРСР Всесоюзного НДІ добрив, агротехніки і агроґрунтознавства на посаду заступника завідувача лабораторії мінеральних добрив і водночас керівника розділу мікродобрив та члена Вченої ради. У 1934 р. одержав науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук за спеціальністю «агрохімія» без захисту дисертації. У цій установі працював до 1949 р. Крім того, протягом 1941–1946 рр. завідував лабораторією мінерального живлення Інституту фізіології рослин АН СРСР. Після звільнення із ВІУА з 1949 по 1951 р. працював референтом в Інституті наукової і технічної інформації АН СРСР.

Творча спадщина Є.В. Бобка налічує близько 150 наукових праць. Серед них особливої уваги заслуговують праці з хімічної переробки фосфатів, дослідження з питань утворення соди в ґрунті, про механізм поглинання ґрунтом основ, факторів, які зумовлюють реакцію ґрунтів. Розробив метод стерильних культур вищих рослин і дослідив доступність рослинами ґрунтових фосфатів на основі методу так званих кривих розчинності, а також родючість сибірських ґрунтів, зокрема солонців, хімічний склад сибірських кормів, вміст кумарину в доннику.

У 1935 р. висунутий до складу перших академіків ВАСГНІЛ, але не був обраний.

Помер у березні 1959 р.

Джерело: Вергунов В. А. Історія сільськогосподарської дослідної справи в Україні. У 3 ч. / Нац. акад. аграр. наук України, Нац. наук. с.-г. б-ка, Ін-т іст. аграр. науки, освіти та техніки. Київ : Аграр. наука, 2018. Ч. 1. Творці та розбудовники (біографічні нариси). С. 40–43.

125 років від дня народження

КУЧУМОВА Петра Васильовича (1900–1961)

Вчений – селекціонер, доктор сільськогосподарських наук

Народився 17 травня 1900 р. у м. Ярославлі. Середню освіту здобув у гімназії, яку закінчив у 1918 р. До мобілізації восени 1919 р. до Червоної Армії працював секретарем. В армії, як нездатний до стройової служби через зір, до 1921 р. працює на адміністративно-виробничих посадах.

Восени цього ж року вступає до Харківського сільськогосподарського інституту, який закінчив у 1925 р. За фахом агроном-організатор. Впродовж трьох років займає посади районного агронома Дніпропетровської і колишньої Сталінської областей. Петра Васильовича зацікавила робота насінника і він вступає до Маріупольського насінницького союзу і займає посаду старшого агронома (1928–1930). У 1931 р. працює завідувачем сортвідділу Наркомзему УРСР м. Маріуполя. Після його ліквідації переходить працювати на Харківську селекційну станцію, щоб залишитися тут назавжди. Впродовж 1931–1941 рр. займає посади молодшого і старшого наукового співробітника. Починаючи з 1932 р. його діяльність пов'язана з селекцією ярої пшениці на станції, де він очолив групу селекції ярої пшениці. Цю посаду обіймав до 1955 р.

У 1938 р. Петро Васильович захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук при Московській сільськогосподарській академії ім. К.А. Тімірязєва. Починаючи з 1946 р., одночасно з роботою на станції, займає посаду завідувача лабораторії селекції Інституту генетики і селекції Академії наук УРСР.

У 1954 р. у ВІРі (м. Ленінград) захистив докторську дисертацію на тему «Селекція ярої пшениці для лівобережної України».

Створені П.В. Кучумовим сорти ярої пшениці мали широкий попит у трудівників села. Сорт твердої пшениці Народна був районований у 24 областях СРСР, і його площа досягла 0,9 млн. га; сорт м'якої пшениці Вітчизняна (Отечественная) був районований у чотирьох областях і вирощувався на площі 300 тис. га. Видатним досягненням світової

селекційної практики є створення сорту ярої твердої пшениці Харківська 46, яка була районована у 1957 р. У 1969 р. його посівна площа досягла 4,6 млн. га або 97% посівної площі твердої пшениці в СРСР. Донині у посушливих районах Росії сорт Харківський 46 є кращим з таких ознак, як урожайність та якість зерна.

П.В. Кучумов, крім створення сортів, розробив ряд теоретичних питань селекції ярої пшениці за доббором пар для схрещування, спрямованим створенням гібридів. Ним надруковано більше 60 наукових праць з питань селекції і насінництва ярої пшениці. Однією з найбільш фундаментальних є «Общая селекция и семеноводство полевых культур» за редакцією В.Я. Юр'єва, де П.В. Кучумов був одним з основних співавторів. Цей навчальний посібник видавався тричі. П.В. Кучумов був не тільки талановитим селекціонером, він також брав участь у підготовці наукових кадрів і агрономів-насінників.

Помер П.В. Кучумов 28 грудня 1961 р. За розробку методики міжвидової гібридизації і створення таких сортів ярої пшениці як Народна і Харківська 46, в 1968 р. Петру Васильовичу Кучумову посмертно присуджена Премія ім. академіка В.Я. Юр'єва АН УРСР.

115 років від дня народження

БАЛАШОВА Миколи Тимофійовича (1910–2001)

Вчений в галузі тваринництва, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 19 травня 1910 р. в с. Борятіно Воронежської області в сім'ї робітника. У 1927 р. закінчив загальноосвітню школу, працював робітником на Воронежському машинобудівному заводі.

У 1932–1935 рр. після закінчення Воронежського зооветеринарного інституту навчався в аспірантурі при Всесоюзному науково-дослідному інституті свинарства (м. Полтава). У 1940 р. захистив кандидатську дисертацію «Метизація поліських свиней кнурами великої білої і беркширської порід». З 1935 по 1941 р. – старший науковий співробітник та завідувач відділу розведення і селекції в цьому ж інституті. У діючій армії перебував з 1945 до 1946 р. Після демобілізації займав посаду заступника директора (1946–1947 рр.), а з 1947 по 1950 р. – директора Полтавського науково-дослідного інституту свинарства. З 1950 по 1951 р. – заступник начальника управління науки і сільськогосподарської пропаганди Міністерства сільського господарства України.

У 1951–1960 рр. – директор Українського науково-дослідного інституту тваринництва степових районів ім. М. Ф. Іванова «Асканія- Нова», в 1960–1961 рр. – брав участь в організації Українського науково-дослідного інституту

фізіології і біохімії сільськогосподарських тварин (м. Львів), був його директором. У 1962–1970 рр. – директор Полтавського науково-дослідного інституту свинарства (нині – Інститут свинарства і агропромислового виробництва НААН). У 1968 р. на спецраді Української сільськогосподарської академії (м. Київ) захистив докторську дисертацію на тему: «Теорія і практика міжпородних схрещувань у свинарстві». З 1971 р. – завідувач кафедри промислового виробництва свинини Полтавського сільськогосподарського інституту, професор кафедри. Працював консультантом кафедри загального тваринництва Полтавського сільгоспінституту.

Значний науковий і практичний інтерес являють роботи М. Т. Балашова щодо гібридизації тварин, розведення дикого коня Пржевальського в інституті «Асканія-Нова», відпрацювання методів племінної роботи з українською степовою білою, степовою рябою, миргородською та великою білою породами свиней в умовах півдня України.

Наукова діяльність М. Т. Балашова пов'язана з удосконаленням свиней великої білої і беркширської порід, відпрацюванням методів селекційно-племінної роботи в свинарстві, вибору і добору генотипів при промисловому схрещуванні, зокрема за типом конституції, впливом материнського організму на формування нащадків, методами інтенсивного використання свиноматок за суміщення лактації і поросності тощо.

Учений проявив себе не тільки досвідченим організатором, а й умілим педагогом на викладацькій роботі в Полтавському сільськогосподарському інституті. Професор М. Т. Балашов підготував 6 кандидатів і докторів наук, опублікував з проблем свинарства самостійно і в співавторстві понад 100 наукових праць, у тому числі 5 книг.

За плідну наукову, педагогічну і громадську діяльність нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, удостоєний звання Заслуженого зоотехніка України. За участь у бойових діях нагороджений двома орденами Великої Вітчизняної війни, орденом Червоної Зірки та медаллю «За відвагу».

Інформацію надано Інститутом свинарства і агропромислового виробництва НААН

ЧЕРВЕНЬ

155 років від дня народження

ГЕРНЕТА Володимира Олександровича (1870-1929)

Вітчизняний вчений-енохімік

Народився 1 червня 1870 році в Одесі. Після закінчення середньої школи вступив до природничого відділу фізико-математичного факультету Одеського університету, де відразу виділився своїми здібностями і у навчанні був попереду своїх однокурсників.

У зв'язку з участю в політичному русі в 1892 р. В.О. Гернет разом з групою товаришів був заарештований. Після тримісячного поодинокого ув'язнення його випустили під нагляд поліції і через це виключили з університету. Тільки через шість років (у 1898 р.) В.О. Гернету пощастило закінчити університет екстерном та одержати диплом 1 ступеня.

В 1898 р. В.О. Гернет стає старшим лаборантом міської хімічної лабораторії в Одесі, а слід за цим, показавши себе гарним хіміком і всебічно освіченим спеціалістом, він одержує призначення на посаду завідувача цієї ж лабораторії. Однак, через кілька років В. О. Гернет лишає роботу і в 1910 р. переходить на виноробну станцію. Ще до прибуття на станцію В.О. Гернет брав активну участь в особливій, організованій при редакції журналу *«Вестник виноделия»*, нараді по боротьбі з фальсифікацією харчових продуктів, і, головним чином, виноградного вина.

Співробітником *«Вестника виноделия»* В.О. Гернет стає в 1899 р., у цьому журналі він опублікував ряд своїх статей наукового і науково-практичного характеру. У 1926 р. В. О. Гернет входить до складу редколегії журналу і віддає багато сил як редакційній роботі, так і написанню в журнал своїх статей.

В. О. Гернет був чудовим педагогом, він викладав хімію і товарознавство у двох комерційних школах Одеси і мав популярність серед учнів, захоплюючи і цікаво викладаючи свій курс. Згодом він читав курс енохімії на вищих курсах при станції. На жаль, прекрасно викладений ним курс не був застенографований, а сам В.О. Гернет так і не знайшов часу його надрукувати.

В.О. Гернетом відредаговано і в значній мірі написано *«Руководство к исследованию виноградного вина»*. Ця книга і до останнього часу не втратила свого значення, а свого часу була настільним посібником кожного енохіміка.

Володимир Олександрович був також добре обізнаний з агротехнікою виноградарства.

В.О. Гернет завідував спочатку місцевими закладами станції, а згодом, при остаточному її переході у с. Сухій Лиман, він виконує обов'язки заступника директора, очолюючи наукову роботу станції. Він був першим завідувачем виноробної станції Руських виноградарів і виноробів – з 1910 по 1921 р. Ним зведені й викладенні результати науково-дослідної роботи станції за 20 років її діяльності. Під його керівництвом проводилась підготовча робота по організації центрального державного розсадника, експериментальної бази та опорних пунктів.

Не зважаючи на глибокі і всебічні знання, В. О. Гернет був людиною виняткової скромності, і, не зважаючи на величезні заслуги у справі розвитку станції, вважав за краще залишатися непомітним.

Науковий доробок ученого заслуговує на окрему увагу, В. О. Гернет є автором 124 наукових статей, в основному це роботи з вивчення хімії та

мікробіології вина, методів дослідження виноградного суслу та вина, технологій виноградарства та виноробства.

Серед праць вченого слід зазначити книгу «Посібник для дослідження виноградного вина» (1915), написану у співавторстві зі спеціалістами Виноробної станції. За підсумками цих досліджень у період 1905-1912 рр. було видано «Звіти Виноробної станції». У 1925 р. за редакцією В.А. Гернета вийшов друком збірник «За 20 років роботи Виноробної станції», який є узагальненням усіх досягнень станції за 20 років, реалізацій ідей засновника Станції В.Є. Таїрова.

В.О. Гернет був засновником та першим головою Одеського міського товариства «Есперо» (1894-1897). Видавав та редагував єдину у світі міжнародну газету мовою есперанто «Lingvointernacia». Також перекладав цією мовою твори російської класичної літератури, зокрема твори В.Г. Короленка.

Ім'я Володимира Олександровича, як піонера світового есперанто-руху, увійшло у всі енциклопедії та довідкові видання з історії світового есперанто-руху.

7 лютого 1929 р. Володимир Олександрович пішов із життя після тяжкої та тривалої хвороби.

Інформацію надано з Національного наукового центру «Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова»

140 років від дня народження

МУРАВЬОВА ВОЛОДИМИРА ПАВЛОВИЧА (1885–1963)

Видатний вчений-фітопатолог, кандидат сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України

Народився 3 (15) червня 1885 року в м. Херсон.

В 1910 р. закінчив відділ природничих наук фізико-математичного факультету Київського університету, отримавши спеціальність «ботанік-фітопатолог».

1910-1920 рр. – викладач в Уманському сільськогосподарському училищі, за виключенням періоду з жовтня 1914 по грудень 1917 рр., коли був мобілізований у діючу армію під час Першої світової війни. В 1921–1924 рр. проводив фітопатологічні дослідження на Удицькій дослідній селекційній станції (Вінницька область), яка була підвідомчою Головцукру. 1924–1946 рр. – завідувач лабораторій фітопатології Миронівської селекційно-дослідної станції та Всесоюзного науково-дослідного інституту цукрових буряків (з 1929 р.). Знаходячись під час Великої Вітчизняної війни в евакуації в Киргизії, продовжував роботу як співробітник ВНІЦ.

Впродовж 1946–1956 рр. трудова та наукова діяльність В.П. Муравйова була пов'язана з Інститутом ентомології і фітопатології АН УРСР (нині – Інститут захисту рослин Національної академії аграрних наук України): завідувач лабораторії фітопатології, а 1950–1953 рр. – директор.

В 1938 р. отримав науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук та звання професора, а в 1951 р. обраний членом-кореспондентом Академії наук Української РСР.

В.П. Муравйов вивчав найбільш шкідливі хвороби буряків цукрових (кагатна гниль, церкоспороз, пероноспороз, ризоктоніоз, борошниста роса, мозаїки листя тощо) й інших культур бурякової сівоzmіни. Ним розроблено ефективні для практики сільськогосподарського виробництва заходи захисту буряків цукрових від хвороб – це агротехнічні методи, протруювання насіння, застосування хімічних засобів для обробки рослин під час вегетації, створення й використання стійких сортів, дотримання оптимальних режимів зберігання коренеплодів у полі й на цукрових заводах. В результаті проведених робіт було створено високопродуктивні сорти буряків цукрових, стійкі до багатьох із вищеназваних хвороб, а також пшениці – до іржі, вівса – до сажки й іржі, проса – до сажки та інші. Обґрунтовано необхідність застосування інфекційного фону, а також штучного зараження рослин патогенними грибами при селекції сортів буряків цукрових, пшениці на стійкість до хвороб.

Протягом 15 років читав курс фітопатології в Маслівському сільськогосподарському інституті та Київському державному університеті.

В.П. Муравйов є автором понад 100 публікацій. Співавтор капітальної праці «Свекловодство», третій том якої [1953] присвячений хворобам цукрових буряків. Його книги «Болезни и аномалии сахарной свеклы» (1929), «Защита сахарной свеклы от кагатной гнили» (1947) та «Система мероприятий по защите от болезней сахарной свеклы» (в співавторстві, 1959) можуть слугувати цінними практичними посібниками для агрономів-буряківників.

Підготував багатьох учених-фітопатологів, зокрема 12 кандидатів наук.

Помер В.П. Муравйов 23 травня 1963 року.

Інформацію отримано з Інституту захисту рослин НААН

85 років від дня народження ЧЕРНОВОЇ Любові Михайлівни (1940–2013)

*Вчена у галузі аграрної економіки, кандидат
економічних наук*

Народилася 3 червня 1940 р. в м. Верхньому Луганської області в сім'ї службовця.

Після закінчення середньої школи навчалася в Українській ордена Трудового Червоного Прапора сільськогосподарській академії на факультеті агрохімії і ґрунтознавства (1960–1965).

По закінченні середньої школи навчалася в Українській ордена Трудового Червоного Прапора сільськогосподарській академії на факультеті агрохімії і ґрунтознавства (1960–1965).

За направленням впродовж двох років працювала інженером у Науково-дослідному і проектно-розвідувальному інституті «Середазгіпрроводхлопок» (м. Ташкент, Узбецька РСР), а згодом – молодшим науковим співробітником Латвійського науково-дослідного інституту гідротехніки і меліорації (м. Єлгава, Латвійська РСР) (1966–1968).

У 1968–1971 рр. вона навчалася в аспірантурі на кафедрі агрохімії Української сільськогосподарської академії, після чого виконала і успішно захистила дисертацію «Ефективність використання добрив під цукрові буряки», здобувши науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук (1971).

Як досвідчений науковець, спочатку обіймала посаду старшого наукового співробітника Українського республіканського центру метрології і стандартизації (1972–1973 рр.), а пізніше – молодшого наукового співробітника Інституту фізіології рослин АН УРСР (1973–1978).

Переїшовши в УкрНДІ економіки і організації сільського господарства, спочатку працювала молодшим науковим співробітником відділу економічних проблем використання землі (1978–1981 рр.), а потім – старшим науковим співробітником цього ж відділу (1981–1999 рр.).

Вчене звання старшого наукового співробітника за спеціальністю економіка, планування і організація управління сільським господарством присвоєно у липні 1989 р.

Під час роботи в інституті займалася питаннями економічного обґрунтування потреби землеробства у мінеральних добривах, досконаліших ґрунтозахисних систем землеробства, еколого-економічної ефективності використання мінеральних добрив, охорони ґрунтів у зв'язку з хімізацією землеробства, а також проблемою економічного стимулювання власників землі та землекористувачів за раціональне використання та охорону земель.

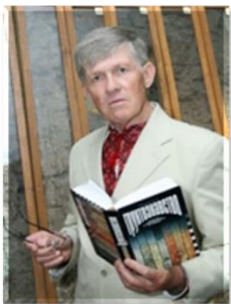
Вченим опубліковано понад 60 наукових праць.

За довголітню продуктивну працю Любов Михайлівну нагороджено медалями «В память 1500-летия Киева» (1983 р.), «Ветеран праці» (1989). Померла 24 липня 2013 р.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки».

85 років від дня народження

ГОРІНА Миколи Олександровича (1940–2019)

*Вчений у галузі ґрунтознавства,
доктор біологічних наук, професор*

Народився 8 червня 1940 р. у с. Гусинка Куп'янського району Харківської області в сім'ї сільських учителів. Із 1957 до 1962 рр. навчався на факультеті агрохімії та ґрунтознавства Харківського сільськогосподарського інституту за спеціальністю «агрохімік-ґрунтознавець», який закінчив із відзнакою. Його перша публікація «Влияние сельскохозяйственной культуры на изменение эффективного плодородия мощного чернозема» (1962) стала підсумком дворічних пошукових робіт у студентському науковому товаристві під керівництвом завідувача кафедри ґрунтознавства, ректора інституту професора О.М. Грінченка.

Згодом Микола Олександрович працював за направленням завідувачем Володимир-Волинської агрохімлабораторії (1962–1965). За зразкову організацію роботи лабораторії та проведення польових дослідів з добривами в колгоспах і радгоспах отримав Подяку від Міністра сільського господарства СРСР.

У 1965 р. вступив до аспірантури при кафедрі ґрунтознавства ХСГІ. Реалізація програми досліджень за темою дисертації здійснювалася на стаціонарах у заплавах річок Оржиці (на Полтавщині) та Прип'яті (Ратнівський стаціонар). У 1970 р. учений захистив кандидатську дисертацію на тему «Зміни спрямованості ґрунтогенезу в засолених торф'яниках Лівобережного Середнього Придніпров'я при їх окультурюванні».

У 1968–1980 рр. М.О. Горін брав участь у роботі навчально-дослідних експедицій кафедри ґрунтознавства на території України, Росії, Молдови, Кавказу і Закавказзя. Він започаткував ноосферно орієнтовані експерименти на стаціонарній ділянці в заплаві найбільшої річки Слобожанщини – Сіверського Дінця. Результати роботи експедицій проаналізовано та оприлюднено в наукових публікаціях (понад 200), зокрема в підручниках і навчально-методичних розробках (понад 40). За результатами особисто проведених у період 1970–2001 рр. досліджень у 2002 р. Микола Олександрович захистив дисертацію на тему «Заплавне ґрунтоутворення Полісся та Лісостепу України (еволюція, біогеохімія, окультурювання)». Вища атестаційна комісія України присвоїла йому звання доктора біологічних наук.

У 1968–1970 рр. розпочалась і його викладацька робота. Професор М.О. Горін читав курси «Екологічне ґрунтознавство», «Рекультивация

земель», «Методологія ґрунтово-екологічних досліджень», «Моніторинг ґрунтів», «Управління ґрунтовими режимами» та ін.

Обраний член-кореспондентом Міжнародної академії наук екології і безпеки життєдіяльності (МАНЕБ) у секції «Екологія». Член правління Харківського відділення Українського товариства охорони природи, член редколегії наукового збірника «Вісник Харківського НАУ».

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва

200 років з дня народження

КОЧУБЕЯ Петра Аркадійовича (1825–1892)

Видатний суспільний діяч, організатор вітчизняної технічної та науково-освітньої сільськогосподарської науки

Народився 17 (29) червня 1825 р.

З 1841 р. П.А. Кочубей — фєсєрверкер Михайлівського артилерійського училища, після закінчення якого в 1845 р., його, як одного з найкращих випускників, було направлено до так званих «офіцерських класів», що в 1855 р. отримали новий статус — Михайлівської артилерійської академії. У межах фахової підготовки для набуття досвіду в 1846–1847 рр. був відряджений за кордон — до Літтіху (Бельгія) й Парижу (Франція). Була ще одна важлива причина для поїздки за кордон, пов'язана передусім з проблемами зі здоров'ям (очами). Після завершення лікування за дорученням начальника штабу артилерії князя Долгорукова їде до Літтіха, щоб дослідити способи виготовлення капсулів до снарядів та лиття гармат. Після досить тривалого перебування переїхав до Парижу, вивчає хімію і фізику у провідних французьких професорів Плүза, Дюма і Реньо. Навесні 1847 р. він знову їде до Літтіха.

Після повернення на Батьківщину та успішного складання випускного іспиту П.А. Кочубей отримує призначення викладачем (ад'юнкт) хімії і практичної механіки до Михайлівського артилерійського училища. Трохи згодом переходить на службу до гвардійської кінної артилерії і приписується до штату генерала-фельдцехмейстера спочатку як ординарець імператора Олександра II, а потім його флігель-ад'ютант.

У 1854 р. світ побачила праця П.А. Кочубея «Опис чудових лабораторій Німеччини і Бельгії», в якій він узагальнив усе новітнє, що побачив під час закордонного відрядження в 1846–1847 рр., а також, вільно володіючи

французькою, німецькою та англійською мовами, зробив огляд нових наукових результатів, отриманих у найкращих лабораторіях в різних країнах Європи.

Початкові підходи до ведення господарства у згурівському маєтку на науковій основі були застосовані ще батьком П.А. Кочубея. Йдеться насамперед про лісорозведення як основу організації власного сільського господарства з використанням ландшафтного підходу. Саме на долю П.А. Кочубея випало створення унікального для свого часу величезного лісового типу садово-паркового ландшафту парку загальною площею 363,9 га, який за асортиментом насаджень та наповненням не поступався знаменитому «диву України» — Уманському дендрологічному парку «Софіївка» графа С.Щ. Потоцького, що зводився протягом 1795–1802 рр. і навіть у період свого найбільшого розквіту мав площу лише 160 га. При цьому П.А. Кочубей обладнав батьківський садівничий доробок системою меліоративних каналів, через штучні ставки перекинув мости, на узвишсях встановив альтанки. За часів його господарювання навколо невеличкого згурівського палацу, перевезеного з Глухова, в різних напрямках було закладено гіркокаштанову й липову алеї, а також кільцеву доріжку довжиною понад 5 км.

Починаючи з кінця 50-х років XIX ст., застосовувався звичайний порядок озеленення степу, оснований на принципі послідовності. За вказівкою П.А. Кочубея на початку 1880-х років для поліпшення та розширення насаджень і забезпечення господарств було закладено три розсадники: хвойних та листяних видів, а також кущів. Для цього завезли садовий матеріал з Північної Америки. Тим самим П.А. Кочубей розширив розпочате у 1872 р. власне системне дослідництво передусім з метою вирішення найактуальніших завдань ведення регіонального сільського господарства, наповнивши його ще й лісорозведенням.

Справжню і заслужену славу принесла П.А. Кочубею його видатна громадська та науково-організаційна діяльність. У 1859 р. він разом із професором Петербурзької медичної академії М.Ф. Здекауером та лікарем-токсикологом Є.В. Пеліканом ініціює створення першого в країні спеціалізованого друкованого видання з проблем народної гігієни та якості харчових продуктів. Їх звернення було підтримано владою, яка створила відповідну комісію з нагляду на чолі з тодішнім міністром внутрішніх справ С.С. Ланським.

У сучасній вітчизняній науці добре відомі дослідження П.А. Кочубея з мінералогії, хімії та історії техніки. Для свого часу він був найвидатнішим колекціонером мінералів, у 1860 р. став членом Імператорського мінералогічного товариства. У своєму петербурзькому будинку по вул. Мойка, 69 П.А. Кочубей облаштував унікальний мінералогічний кабінет, у вітринах якого експонувалися природні зразки золота, срібла, платини та інших руд. «Мінералогічні п'ятниці» П.А. Кочубея користувалися популярністю у фаховому середовищі. На його честь називано новий відкритий мінерал —

кочубейт. Зросток олександритів, досліджений П.А. Кочубеєм, згодом отримав назву «Друза Кочубея». Його особиста колекція мінералів ледь не загинула у Згурівці під час революційних подій 1905–1906 рр. Після погрому в маєтку його син Василь збирав експонати, розкидані по всьому парку, діставав їх зі дна водойм. Упорядкувавши колекцію, він вивіз її спершу до власного будинку в Києві, а згодом до Вени. У 1908 р. було опубліковано каталог колекції, а восени 1913 р. зібрання каменів, що налічувало 2 424 експонатів, придбав геологічний музей Імператорської Санкт-Петербурзької академії наук. Завдяки цьому він став одним із найкращих і найбільших музеїв Європи і сьогодні функціонує як Мінералогічний музей імені А.В. Ферсмана РАН та постійно експонує 350 зразків мінералів із колекції Петра Аркадійовича.

Після смерті батька в 1878 р. П.А. Кочубей остаточно успадкував 6 330 десятин (1 десятина – 1,0925 га) землі в Полтавській та Чернігівській губерніях. Його дружина також мала родинних 5 976 десятин. Крім того, вони придбали ще 10 377 та 8 572 десятин відповідно. Є відомості, що у 1887 р. подружжя володіло понад 40 тис. десятин землі, з яких 1/3 була згрупована в окрему ділянку при головному згурівському маєтку (резиденції) з його величним ландшафтним парком.

У 1872 р. П.А. Кочубей офіційно засновує Згурівську дослідно-навчальну сільськогосподарську ферму.

Академічний учений у 1873 р. допомагав П.А. Кочубею запровадити цю систему викладання землеробської механізації у новоствореній сільськогосподарській фермі у Згурівці. Згодом метод систематичного викладання ремісничої справи Делла-Воса став основою більшості європейських систем професійної освіти і здобув назву «російська система».

Полтавська громада відкрила для себе «згурівське диво» після засідання Полтавського товариства сільського господарства 11 січня 1887 р. Закмненість циклу, в якому навчання і закріплення знань було пов'язане з використанням новітніх адаптованих наукових підходів, і сьогодні викликає захоплення. Після розгляду результатів роботи Згурівської ферми, всі присутні одностайно обрали князя П.А. Кочубея почесним членом Полтавського товариства сільського господарства. Крім того, вирішили відрядити директора Полтавського дослідного поля Б.П. Черепакіна до згурівського господарства з метою проведення спільних експериментів. З різних причин організаційного характеру затвердження програми новоствореного Згурівського дослідного поля (на додаток до ферми) як самостійної наукової одиниці відбулося лише 24 січня 1890 р. на засіданні Товариства за доповіддю Б.П. Черепакіна. До неї увійшли питання вивчення: 1) глибини і характеру оранки; 2) природи парового обробітку; 3) часу проведення оранки під озимі зернові; 4) термінів посіву ярих та озимих хлібів; 5) сортовивчення ярої та озимої пшениці, ячменю та вівса; 6) травосіяння.

Добре усвідомлюючи необхідність для потреб власного господарства мати базу даних, оснований на достовірних результатах спеціальних спостережень за кліматичними умовами в регіоні, П.А. Кочубей зробив все можливе, щоб у Згурівці з'явилася повноцінна метеостанція. П.А. Кочубей особисто фінансував не тільки будівництво, а й облаштування Згурівської метеостанції. Завдяки цьому за набором інструментів вона не поступалася найбільшій і найкращій тоді в Полтавській губернії станції, яка функціонувала при Полтавському дослідному полі.

За життя П.А. Кочубея всі його згурівські «аграрні студії» успішно й дієво функціонували. Головне, він зробив усе можливе для впровадження раціонального рослинництва на 19 тис. десятин землі Згурівської економії (середня врожайність лише зернових культур сягала 11,8–14,1 ц/га). Зиск від такого господарювання дозволив П.А. Кочубею продумано скоординувати зусилля на розвиток прибуткового тваринництва. Зрештою, його ефективне галузеве дослідництво, з одного боку, сприяло реорганізації господарювання в країні, перетворивши домогосподарство на повноцінну сільськогосподарську промисловість, а суто аграрну державу — на індустріальну, а з іншого боку — заклало наукові підвалини сучасної «синьої економіки», або відновлюваного органічного землеробства. П.А. Кочубей запровадив широкомасштабну інтродукцію хвойних, листяних і кущових рослин у спеціально створеному дослідному розсаднику, сільськогосподарських культур — на окремій селекційній станції, тварин — у племінних тваринницьких фермах при Згурівській дослідно-навчальній фермі.

Творча спадщина П.А. Кочубея незначна, але досить багатоаспектна: військова справа, хімія, організація технічної науки, лісорозведення та ін.

Джерело: Вергунов В.А. Аграрні студії у житті та творчій спадщині П.А. Кочубея (До 150-річчя створення Полтавського товариства сільського господарства) // Вісн. аграр. історії : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України, ННСТБ НААН. К., 2014. – Вип. 8–9. – С. 251–271.

125 років від дня народження

АРТЮХА Олександра Степановича (1900–1966)

Вчений у галузі кормовиробництва та технології кормів, кандидат сільськогосподарських наук, професор

Народився 23 червня 1900 р. у с. Ряшки Прилуцького повіту Полтавської губернії (нині Прилуцький р-он Полтавської обл.). Після закінчення сільської

школи вчився у Прилуцькій гімназії за державний кошт, як здібний гімназист одержував царську стипендію.

О.С. Артюх закінчив Київський сільськогосподарський інститут. У цьому вищому навчальному закладі, а також у Білоцерківському та Уманському сільськогосподарських інститутах читав лекції з питань агрохімії, землеробства і рослинництва, мав вчене звання професора.

У 1937 р. по дорозі з Умані до Білої Церкви був заарештований. Хоча сфабриковані обвинувачення Олександр Степанович так і не визнав, однак був засуджений на 10 років і засланий у Карело-Фінську автономну область, де разом зі своїм грузинським товаришем по нещастю різав ліс. Згодом був переведений у канцелярію колонії, оскільки добре знався на фотографуванні та надзвичайно красиво писав.

Тяжкі випробування не зломали волю цього чоловіка. З 1956 р., після реабілітації та відновлення прав він працював завідувачем хімічної лабораторії Київської дослідної станції тваринництва «Терезине» до раптової смерті у 1966 році.

Професор, кандидат сільськогосподарських наук О.С. Артюх зробив суттєвий внесок у становлення комплексних зоохімічних досліджень в Україні. Він приділяв багато уваги вивченню хімічного складу кормів та їхньої якості залежно від способів виробництва, зберігання і використання. У науковому доробку вченого особливе місце посіли питання дослідження хімічного складу силосу при різних технологіях його заготівлі та якості сільськогосподарської продукції.

Великою заслугою Олександра Степановича було те, що всі співробітники лабораторії та його учні досконало володіли методиками зоохімічного аналізу.

Одружився О.С. Артюх на поселенні з молодим лікарем високої кваліфікації В.І. Ленською, яка також тривалий час працювала в «Терезине».

Помер Олександр Степанович Артюх 21 січня 1966 р., похований в с. Терезине Білоцерківського району Київської області.

Інформацію отримано з Інституту розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця НААН

90 років від дня народження

ПАТЛАЯ Ігоря Миколайовича (1935–1999)

Вчений у галузі селекції деревних порід, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік УААН

Народився 27 червня 1935 р. у м. Охтирка Сумської області.

У 1957 р. закінчив факультет лісового господарства

Української сільськогосподарської академії (нині – Національний університет біоресурсів і природокористування України) (м. Київ).

Упродовж 1958–1967 рр. – молодший, старший науковий співробітник лісової дослідної станції (м. Тростянець Сумської області); 1967–1969 рр. – інженер, старший інженер лісгоспзагу; 1969–1991 рр. – старший науковий співробітник, завідувач сектору, завідувач лабораторії Українського науково-дослідного інституту лісового господарства; 1990–1993 рр. – генеральний директор науково-виробничого об'єднання «Ліс»; 1990–1999 рр. – директор Українського науково-дослідного інституту лісового господарства (м. Харків), професор кафедри Харківського педагогічного університету.

У 1965 р. в Українській сільськогосподарській академії захистив кандидатську дисертацію на тему: «Вплив географічного походження насіння на ріст та стійкість сосни в культурах північної лівобережної частини УРСР», а у 1985 р. в Українській сільськогосподарській академії – докторську дисертацію на тему: «Селекційно-екологічні основи насінництва і вирощування високопродуктивних культур сосни звичайної, дуба звичайного та ясена звичайного в рівнинній частині УРСР».

У 1992 р. І.М. Патлаю було присвоєно вчене звання професора. Основними напрямками наукової діяльності І.М. Патлая були дослідження з селекції, насінництва та інтродукції деревних порід, сортоведення лісових деревних порід, дослідження генетичного різноманіття лісових порід. Під керівництвом та за безпосередньою участю вченого закладалися географічні культури деревних порід перших, других та наступних поколінь, створювалась на більш високому методичному рівні нова мережа географічних та едафічних культур, яка охоплює велику кількість лісових порід та основні типи умов місць росту. Використовуючи методи генетики, селекції, анатомії, фізіології, біохімії, Ігор Михайлович вивчив закономірності генетичної мінливості та обґрунтував напрями її використання на практиці, визначив вплив різних категорій мінливості на властивості насінневого потомства.

Під його керівництвом та за його участю розроблено лісонасінне районування України, наукові засади сортового насінництва головних лісотворчих порід на еколого-географічній основі, створено близько 250 тис. га дослідних культур та плантацій.

Ученим опубліковано 232 наукові праці, у тому числі 14 монографій, підручників, довідників. Одержано 20 авторських свідоцтв на сорти деревних порід, з них 10 упроваджено у виробництво.

Наукову діяльність І.М. Патлай поєднував із педагогічною роботою.

Ним підготовлено 4 кандидатів наук.

Ігор Миколайович Патлай був членом спеціалізованої ради при Інституті лісу Академії наук Білорусі, національним координатором Європейської

програми зі збереження генетичних ресурсів лісових деревних порід (EUFORGEN), представляв Україну на XI Світовому лісовому конгресі (жовтень 1997 р., Анталія, Туреччина).

Був обраний у 1990 р. членом-кореспондентом УААН, у 1995 р. – дійсним членом (академіком) Української академії аграрних наук. У травні 1994 р. був обраний академіком Лісівничої академії наук України.

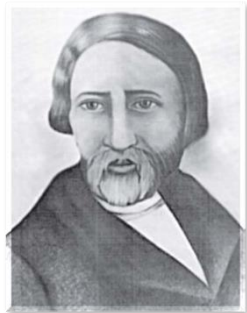
Нагороджений двома медалями.

Помер 13 серпня 1999 р.

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 284–286.

250 років від дня народження

ПРОКОПОВИЧА Петра Івановича (1775–1850)

Вчений у галузі бджільництва

Народився 29 червня (12 липня) 1775 р. в с. Митченки Конотопського повіту Чернігівської губернії. Протягом 1786–1794 рр. навчався в богословському класі Києво-Могилянської академії, після закінчення якої відмовився від служби священика, мріючи

продовжити навчання у Московському університеті з метою вивчення природничих наук. За наполяганням батька розпочав військову кар'єру.

Займатися бджільництвом почав у 25-річному віці (з 1800 р.) на власному хуторі неподалік від села. У 1827 р. на основі власних ґрунтовних багаторічних досліджень опублікував свої перші статті – «Про бджільництво» та «Про гнилець» у «Земледельческом журнале». Обраний 1 (14).03.1827 р. членом-кореспондентом Московського товариства сільського господарства, у 1829 р. – дійсним членом і нагороджений срібною медаллю цього товариства, у 1831 р. – дійсним членом Імператорського Вільного економічного товариства. За великі заслуги в розвитку галузі бджільництва отримав золоту медаль Московського товариства сільського господарства та золоту медаль Імператорського Вільного економічного товариства (1832). Був видатним ученим-практиком, пасіка якого на той час не мала собі рівних за весь період розвитку галузі, в 1848 р. нагороджений орденом Св. Володимира IV -го ступеня.

Увійшов в історію науки насамперед як дослідник, що зробив епохальне відкриття, яке стало водорозділом між «диким» і раціональним, або науковим, бджільництвом. У 1814 р. сконструював втулковий вулик із рухомими

рамками, що дало можливість вперше в історії галузі доглядати за бджолами, не знищуючи комах та їхній приплід, як це було раніше.

Був одним із перших дослідників, хто започаткував спеціальне вивчення медоносних рослин, причому почав вивчати кормову базу для бджіл, коли її ще було вдосталь, а саме: медозбору від погодних умов, від місцезростаювання пасіки і навіть від руху планет. Дослідник першим у великих масштабах започаткував висівання медоносних рослин поблизу своїх пасік. Для проведення дослідів отримував насіння медоносів із різних міст та з-за кордону, розмножував і постачав іншим пасічникам.

Ученому вдалося винайти і широко впровадити у практику ефективний і надійний спосіб зимівлі бджолиних сімей – в опалюваних омшаниках. П.І. Прокопович був першим дослідником в історії світового бджільництва, хто вивчив і описав різновиди бджолиних маток. Він виділив 5 їх видів, що дало можливість фахівцям не тільки позитивно впливати на протікання життя бджолиної сім'ї, а й значно підвищувати її медоносність.

Помер П.І. Прокопович у березні 1850 р. в с. Пальчики Конотопського повіту Чернігівської губернії.

Джерело: Вергунов В. А. Історія сільськогосподарської дослідної справи в Україні. У 3 ч. / Нац. акад. аграр. наук України, Нац. наук. с.-г. б-ка, Ін-т іст. аграр. науки, освіти та техніки. Київ : Аграр. наука, 2018. Ч. 1. Творці та розбудовники (біографічні нариси). С. 422–425.

ЛИПЕНЬ

120 років від дня народження

ОРАТОВСЬКОГО Михайла Тимофійовича (1905–1966)

Вчений-селекціонер, кандидат сільськогосподарських наук, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки

Народився 4 липня 1905 р. в с. Дубова нині Уманського району Черкаської області. Здобувши середню освіту в сільській школі, Михайло Тимофійович вступає до Уманського агрополітехнікуму (нині Уманський національний університет садівництва), де у 1927 р. закінчив садовий факультет.

Під час навчання в агрополітехнікумі Оратовський зарекомендував себе молодим, наполегливим фахівцем, що володів глибокими теоретичними і практичними знаннями. Тому був залишений у ЗВО для викладацької роботи. В 1930 р. вступає до аспірантури Київської сільськогосподарської академії (нині Національний університет біоресурсів і природокористування України).

В 1933 р. Михайло Тимофійович працевлаштовується науковим співробітником у відділ селекції Мелітопольської дослідної станції садівництва

(нині Мелітопольська дослідна станція садівництва ім. М. Ф. Сидоренка ІС НААН).

У 1938 році Михайло Оратовський захистив дисертацію на тему «Продуктивність сортів черешні у зв'язку з запиленням» та отримав наукове звання кандидата сільськогосподарських наук.

З початком воєнних дій на території України Оратовський разом з іншими мелітопольцями рив окопи під Марганцем, де потрапив в оточення. Після звільнення Мелітополя з окупації у 1943 р. Михайло Тимофійович пішов на фронт. Додому він повернувся восени 1945 р. та продовжив свою наукову діяльність уже на посаді завідувача відділу селекції Мелітопольської дослідної станції садівництва, який очолював понад 20 років.

Сфера наукових інтересів Михайло Оратовський – селекція кісточкових плодових культур: він розробив методику створення сортів раннього строку досягання, вивчав вплив багаторазового запилення на життєздатність насіння, вплив різновікового пилку на зав'язування плодів, вплив ґрунтових умов на формування якостей плодів та прискорення селекційного процесу.

За 33 роки дослідницької діяльності Михайло Тимофійович Оратовський створив гібридний фонд з 19 тисяч рослин та став автором і співавтором 52 сортів черешні, 2 – вишні, 14 – абрикоса, 7 – сливи. За його життя районовано п'ять авторських ранніх сортів черешні: у 1954 р. – «Скороспілка», «Валерій Чкалов», «Присадибна», «Дніпровка», у 1962 р. – «Запорізька», а також сорт вишні «Мелітопольська десертна» у 1954 р. Нині сорти черешні, виведені селекціонером Оратівським, складають 40 % всіх насаджень на території України.

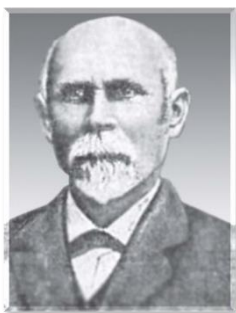
Михайло Тимофійович – автор понад 50 наукових праць, в тому числі 4 монографій: «Перехресне запилення і самозапилення кісточкових плодових порід: черешня, слива, вишня, абрикос і персик» (1935), «Фабрика плодів: монографічний нарис про радгосп ім. Ворошилова Сталінського тресту приміських господарств» (1939), «Нові сорти черешні» (1953), «Нові сорти плодових і ягідних культур України» (1966).

Михайло Оратовський був нагороджений медаллю «За бойові заслуги», орденом «Знак Пошани» за успіхи в селекційній роботі та пропагування наукових знань. У 1961 р. його сортам черешні «Присадибна» та «Червнева рання» присуджено золоті медалі на Міжнародній виставці плодів у м. Ерфурті. У 1992 р. вченому посмертно присуджено Державну премію України в галузі науки і техніки за селекцію та впровадження нових сортів черешні у виробництво.

Помер Михайло Тимофійович 4 лютого 1966 р. та був похований у м. Мелітополь Запорізької обл.

Інформацію надано з Уманського національного університету садівництва

160 років від дня народження
БИЧИХІНА Панаса Олексійовича (1865–1933)

Вчений у галузі ґрунтознавства

Народився 5 (18) липня 1865 р. в м. Бердянськ Таврійської губернії (нині – Запорізька область) у родині священика. Закінчив місцеву класичну гімназію. Протягом 1885–1890 рр. – студент природничого відділення фізико-математичного факультету Імператорського Новоросійського університету (нині – Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова). У студентські роки під керівництвом професора П.Ф. Баракова проводив дослідження з питань захисту лісових насаджень, їхнього впливу на клімат, ґрунт та його родючість. Результати їх друкує в 1893 р. у двох 80-сторінкових брошурах «Про вплив вітрів на ґрунт» в Одесі та Санкт-Петербурзі. Цікавиться науковими проблемами органічної хімії та під керівництвом приват-доцента вузу Н.Д. Зелінського. У 1889 р. вперше синтезує дві стереоїзомерні двоосновні кислоти.

У 1890 р. обирається позаштатним лаборантом агрономічної лабораторії Новоросійського університету. Упродовж 1892–1893 рр. читав лекції з основ ґрунтознавства та раціонального обробітку ґрунту при Одеській школі садівництва. У 1892–1894 рр. – стипендіат з підготовки до професорського звання, а з 1893 р. – обирається членом Імператорського товариства сільського господарства Півдня Росії. Протягом 1897–1915 рр. – його секретар. Нетривалий час – очолює його. З 1896 р. і впродовж двадцяти років редактор друкованого органу Товариства – «Записки Товариства сільського господарства Півдня Росії».

У зв'язку з черговою реальною загрозою арешту прийняв у 1894 р. пропозицію князя П.П. Трубецького і став одним з організаторів і наукових консультантів Плотянської дослідної станції в його маєтку в Подільській губернії (нині – Республіка Молдова). Протягом 1902–1914 рр., а за іншими даними – до 1918 р., завідував станцією. Під його науковим керівництвом було досліджено значення багаторічних бобових і польових культур, вперше проведено спостереження над люцерноутомленням і встановлено його причину. Головним здобутком ученого цього періоду стали дослідження проблем недостатнього забезпечення фосфатом чорноземів і причин іммобілізації фосфору на плотянських ґрунтах.

Після складання магістерського іспиту в 1900 р. читав лекції на природничому відділенні фізико-математичного факультету Новоросійського університету. Після захисту магістерської дисертації з 24 січня 1901 р. до 1917 р. спочатку приват-доцент, а потім професор вузу. Читав курси «Прикладне ґрунтознавство», викладав загальне та часткове землеробство, рослинництво, вів практичні заняття в агрономічній лабораторії.

Вивчав родючість ґрунтів регіону, процеси вітрової ерозії, залежність ґрунтового профілю від висоти місцевості.

Протягом 1912–1913 рр. на курсах агрономів, організованих Товариством сільського господарства Півдня Росії, читав курс лекцій про прийоми інтенсифікації польової культури в посушливій зоні півдня Росії. У 1917 р. призначений директором Одеської сільськогосподарської дослідної станції.

Після створення в Одесі сільськогосподарського інституту в 1918 р. спочатку викладач, а з 15 березня 1924 р. до кінця життя – професор кафедри загального і часткового землеробства. Крім того, у 1924–1926 рр. – декан факультету організації господарства вузу. Розробив спеціальний курс «Степове рільництво».

Помер 13 жовтня 1933 р. Похований в Одесі.

Джерело: Вергунов В. А. Історія сільськогосподарської дослідної справи в Україні. У 3 ч. / Нац. акад. аграр. наук України, Нац. наук. с.-г. б-ка, Ін-т іст. аграр. науки, освіти та техніки. Київ : Аграр. наука, 2018. Ч. 1. Творці та розбудовники (біографічні нариси). С. 36–40.

90 років від дня народження

ДЕМ'ЯНЕНКА Миколи Яковича (1935 – 2020)

Вчений у галузі фінансів, кредитних і податкових відносин, бухгалтерського обліку, аналізу й аудиту в аграрному секторі АПК

Народився 6 липня 1935 р. у с. Салтанівка Жлобінського району Гомельської області в сім'ї робітників.

Життєвий і творчий шлях вченого включає такі етапи:

1954–1957 рр. – служба у Збройних Силах колишнього СРСР;

1957–1962 рр. навчання в Українській академії сільськогосподарських наук на економічному факультеті;

1962–1967 рр. – практична робота в сільськогосподарському виробництві на економічних посадах;

1967–1970 рр. – навчання в аспірантурі Української сільськогосподарської академії на економічному факультеті;

1970–1979 рр. – молодший та старший науковий співробітник Державного науково-дослідного технологічного інституту;

1979–1992 рр. – старший науковий співробітник, завідувач сектору, завідувач відділу Українського НДІ економіки і організації сільського господарства;

з 1992 р. – заступник директора Інституту аграрної економіки, очолює один з пріоритетних напрямів досліджень – фінансово-кредитні і податкові відносини в аграрному секторі АПК.

У 1970 р. захистив кандидатську дисертацію “Удосконалення обліку і аналіз ефективності використання основних виробничих фондів у радгоспах”, а в 1990

р. в Інституті економіки АН УРСР – докторську дисертацію “Управління оборотними засобами аграрного сектору АПК”. З 1994 р. має вчене звання професора зі спеціальності “Фінанси підприємств”.

М.Я. Дем’яненко – відомий спеціаліст у галузі фінансів, кредитних і податкових відносин, бухгалтерського обліку, аналізу й аудиту в аграрному секторі АПК. Він зробив значний внесок у розвиток цього напрямку економічної науки. Серед наукових робіт найбільшого визнання набули дослідження з проблем:

формування системи повного господарського розрахунку сільськогосподарських підприємств, що вимагало обґрунтування як на теоретичному, так і методологічному рівнях принципів самоокупності і самофінансування, як основи господарської діяльності. У такий спосіб було зроблено спробу запровадити у директивну економіку елементи ринкових механізмів. Ці процеси поєднувались з розвитком міжгосподарської кооперації та інтеграції і передбачали вирішення в цих умовах ефективнішого управління фінансовими ресурсами;

оборотних засобів – вперше з системних позицій досліджено фінансово-економічний аспект оборотних засобів, що дало змогу не тільки розширити сферу дії економічних важелів у механізмі управління їх функціонуванням, а й сформулювати нові положення як у галузі теорії і методології (розуміння суті, місця і ролі оборотних засобів у господарському механізмі), так і в напрямі прикладного використання (оптимізація складу, джерел фінансування, співвідношення з основним капіталом з метою максимізації ефекту від сукупно авансованого капіталу);

кредитних відносин – обґрунтування максимально допустимого рівня плати за кредитні ресурси, необхідності врахування специфіки агровиробництва, як об’єктивного фактора, при конструюванні механізмів кредитування агроформувань та доцільності переходу у зв’язку з цим від кредитування сільськогосподарських товаровиробників до їх системного забезпечення кредитними ресурсами і створення в аграрному секторі АПК відповідної інфраструктури, опрацювання розвитку іпотеки, кредитування малих та середніх підприємств з фінансовою підтримкою виробників через механізм здешевлення кредитів;

податкових відносин – розвиток теоретичних, методичних і прикладних аспектів цих відносин в аграрному секторі економіки і на цій основі розробка:

інструментарію та механізмів оподаткування сільськогосподарських товаровиробників з врахуванням специфіки галузі, руху фінансових потоків, тривалості операційного та фінансових циклів;

концептуальних засад та методологічних підходів щодо оподаткування прибутку сільськогосподарських підприємств;

всебічних характеристик земельного податку в системі прямого оподаткування сільськогосподарських виробників, методичних підходів до адміністрування цього податку;

напрямів вирішення проблем щодо функціонування ПДВ у сфері агровиробництва та рекомендацій з усунення його негативного впливу на фінансовий стан підприємств;

комплексної наукової оцінки функціонування спеціальних режимів оподаткування виробників, зокрема із застосуванням фіксованого сільськогосподарського податку;

альтернативних форм оподаткування суб'єктів малого підприємництва у сільському господарстві;

системної оцінки та науково обґрунтованих рекомендацій щодо механізмів державної фінансової підтримки агровиробництва за допомогою спеціальних режимів та механізмів оподаткування і перспектив їх функціонування;

організації облікової і аналітичної роботи в агроформуваннях на умовах оптимізації співвідношення бухгалтерського і податкового обліку. При створенні наукової концепції розвитку зроблено висновок про те, що коригування та перегляд уявлень про предмет та об'єкт обліку мають носити системний характер. У цій системі доцільно відображати усі підсистеми (або види) обліку з метою надійного забезпечення управління при нових формах господарювання та розширення сфери вкладання капіталу. У методичному аспекті обґрунтовано доцільність відображення змін, що стосуються елементів системи обліку в різних формах господарювання, в обліковому – передбачено, при створенні аграрних підприємств ринкового типу, виникнення необхідності врахування нових факторів життєдіяльності, в тому числі здійснення грошової оцінки сільськогосподарських земель та взяття їх на баланс. При дослідженні функціонування бухгалтерського і податкового обліку, їх співвідношення в ринкових умовах доведено безперспективність прагнення до їх повної уніфікації, оскільки вони виконують різні функції.

Здійснивши значний обсяг теоретичних досліджень, які визнані не тільки в Україні, а й за її межами, Микола Якович доклав багато зусиль для доведення їх до практичної реалізації. Це стосується, насамперед, нормативного, методичного, інструктивного, рекомендаційного та законодавчого забезпечення процесів і механізмів управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств та участі держави в їх реалізації; формування фінансової та банківської інфраструктури з врахуванням залучення в економічний оборот земельних ресурсів; взаємовідносин агроформувань з банківською, фінансовою та податковою структурами; інтеграції економічної роботи на господарському рівні.

Результати досліджень вченого викладено у понад 400 наукових працях, серед яких є 45 монографій і брошур, 50 рекомендацій, методичних рекомендацій і методик. Окремі результати його наукових досліджень використано при розробці законодавчих актів, інших директивних документів з питань оподаткування та кредитування АПК, в обґрунтуванні більшості яких він брав безпосередню участь.

М.Я. Дем'яненко успішно поєднував науково-дослідну роботу з підготовкою наукових кадрів. Під науковим керівництвом вченого підготовлено одного

доктора та 26 кандидатів економічних наук, за його активною участю в Національному аграрному університеті започатковано підготовку спеціалістів з фінансів, створено кафедру фінансів, яку він очолював з 1993 по 1999 р. і на якій працює професором нині. Це дало змогу сформувати наукову школу з проблем фінансово-кредитних і податкових відносин в аграрному секторі економіки.

За досягнення в науковій діяльності і підготовці науково-педагогічних кадрів Миколу Яковича обрано членом-кореспондентом Української академії аграрних наук (1993 р.), а згодом – дійсним членом (академіком) цієї ж академії зі спеціальності “Фінанси” (1999 р.); йому присвоєно почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України (1999 р.).

З 1991 р. М.Я. Дем’яненко – член спеціалізованої вченої ради по захисту кандидатських дисертацій, а з 1994 р. – її голова. З 2004 р. очолює спеціалізовану вчену раду по захисту докторських дисертацій.

З метою об’єднання зусиль наукових працівників і практиків для розробки нових, а також удосконалення діючих механізмів організації і методології бухгалтерського обліку, фінансів і контролю в агропромисловому комплексі, за активною участю М.Я. Дем’яненка створено Науково-учбово-методологічну раду з обліку, звітності і аудиту в АПК при Міністерстві сільського господарства України (1992 р.).

У 2003 р. вчений разом з співробітниками відділення ініціює створення всеукраїнського професійного об’єднання – Федерації аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України. Ця структура стала правонаступником діяльності колишньої Науково-учбово-методичної ради, а Микола Якович, як перший заступник голови ради Федерації, очолив роботу із створення її друкованого органу – науково-практичного журналу “Облік і фінанси АПК”. М.Я. Дем’яненко є членом редколегії інших журналів, бере дієву участь у багатьох конференціях та міжнародних конгресах як в Україні, так і за її межами.

Інформацію надано ННЦ «Інститут аграрної економіки»

90 років від дня народження

БАСОВСЬКОМУ Миколі Захаровичу (1935–2007)

Вчений у галузі розведення і генетики сільськогосподарських тварин, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 7 липня 1935 р. у с. Тепелино Кам’янського району Черкаської області. У 1959 р. закінчив зоотехнічний факультет Ленінградського сільськогосподарського інституту (Росія). З 1959 по 1962 р. – головний зоотехнік з племінної справи Кокчетавського обласного управління сільського господарства; з 1962 по 1965 р. – аспірант Ленінградського сільськогосподарського інституту; у 1969– 1971 рр. – старший науковий співробітник, а у 1971–1988 рр. – завідувач лабораторії

Всесоюзного науково-дослідного інституту розведення і генетики сільськогосподарських тварин (м. Ленінград); протягом 1988–1999 рр. очолював кафедру генетики і розведення сільськогосподарських тварин Білоцерківського державного аграрного університету. У 1969 р. у Ленінградському сільськогосподарському інституті захистив кандидатську дисертацію на тему: «Використання електронно-обчислювальних машин у племінній роботі», а у 1972 р. в цьому самому інституті захистив докторську дисертацію на тему: «Підвищення ефективності племінної роботи з використанням електронно-обчислювальних машин». Вчене звання професора присвоєно у 1976 р.

Наукові праці М.З. Басовського присвячені теоретичним і практичним питанням селекції молочної худоби. Він розробив оригінальні генетико-математичні моделі: машинні програми для ЕОМ; методи визначення племінної цінності тварин; оцінки результатів добору і підбору за чистопородного розведення та схрещування; моделювання селекційно-генетичних процесів у популяціях молочної худоби; генетико-економічної оптимізації довгострокових програм селекції; організації великомасштабної селекції молочних порід худоби; створення автоматизованих інформаційних систем селекції молочної худоби. Його наукові розробки знайшли широке застосування в практиці племінної роботи, у навчальному процесі

вищих учбових закладів, при підготовці молодих вчених.

Ученим опубліковано 170 наукових праць, з них 24 монографії, книги, підручники й навчальні посібники.

В активі його наукової школи 10 докторів і 25 кандидатів сільськогосподарських наук, які працюють в Україні, Росії, Білорусі, Литві, Казахстані, Болгарії. Серед них М.С. Пелехатий, І.А. Рудик, В.М. Кузнецов.

Обраний у 1990 р. членом-кореспондентом УААН.

М.З. Басовський – відомий вчений і в зарубіжжі: був учасником міжнародних симпозіумів і конференцій з питань селекції великої рогатої худоби в шести країнах світу; у 1972–1980 рр. – координатор наукового напрямку в країнах Ради економічної взаємодопомоги «Розробка методів використання в селекції сільськогосподарських тварин досягнень популяційної генетики і ЕОМ»; з 1981 по 1988 р. – член Європейської асоціації тваринників (м. Лісабон) та член міжнародної асоціації чорно-рябої худоби (м. Бремен).

Нагороджений сімома медалями.

Помер 7 березня 2007 р.

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021.

90 років від дня народження
ІВАШИНА Анатолія Дмитровича

*Вчений ґрунтознавець, кандидат сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник*

Народився 15 липня 1935 р. у с. Комишня Полтавської області. Становлення особистості проходило у родині вчителя у с. Черкащани Комишнянського району Полтавської області. У 1958 р. успішно закінчив факультет ґрунтознавства та агрохімії Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва (ХСГІ) і був направлений на роботу до Українського НДІ ґрунтознавства на посаду інженер-ґрунтознавець експедиції з обстеження ґрунтів України. З 1960 р. — молодший науковий співробітник, у період 1964–1967 рр. — аспірант лабораторії колоїдно-хімічної технології ґрунтів та земель; у роки з 1967 до 1995 — старший науковий співробітник лабораторії колоїдно-хімічних способів охорони ґрунтів.

Наукові інтереси А. Д. Івашина були пов'язані з вивченням колоїдно-хімічних властивостей ґрунтів та розробкою колоїдно-хімічних методів для підвищення родючості і біопродуктивності піщаних та супіщаних ґрунтів України, відновлення природної родючості ґрунтів техногенно забруднених під час розвідки та видобування нафти та газу; розробкою нових методів та технологій для охорони ґрунтів та їх впровадженням в Україні.

У 1969 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Стійкість антифільтраційного ефекту штучно осолонцьованих ґрунтів та земель і причини, що його зумовлюють» (наукові керівники – проф. М. К. Крупський і к.с.-г.н. О. Я. Демідієнко). У 1976 р. присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника.

Досліджено фізико-хімічні властивості та природу штучно осолонцьованих ґрунтів за використання колоїдно-хімічних показників та дослідження мікроморфології ґрунтів; органо-мінеральний комплекс осолонцьованих та неосолонцьованих ґрунтів за проведення термічних, рентгенографічних та електронномікроскопічних випробувань і використання електронно-парамагнітного резонансу.

Встановлено, що штучне осолонцювання, як метод боротьби з фільтрацією на зрошувальних каналах, є ефективним і на 14-й рік внесення NaCl заболочування орних земель навколо осолонцьованих каналів відсутнє, а фізико-механічні властивості аналогічні солонцям та солонцюватим ґрунтам за природних умов. Установлено підвищений вміст гумусу в ілювіальному горизонті за коагуляції органо-мінеральних колоїдів штучно осолонцьованих ґрунтів. Досліджено та встановлено природу якісних відмінностей між мінералами монтморилонітової групи відповідно до ступеня їх спорідненості до води.

За активну участь у виконанні програм науково-дослідних робіт неодноразово отримував подяки та почесні грамоти; у 1986 р. нагороджений медаллю «Ветеран праці».

Опубліковано понад 166 наукових робіт, з них розділи до 4 книг та 6 методичних рекомендацій, розроблено 2 технології, отримано 17 авторських свідоцтв на винахід.

Інформацію надано ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського»

95 років з дня народження

ХРАМЦОВА Леоніда Івановича (1930–2015)

Вчений-агроеколог, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 20 липня 1930 р. в с.мт Вальянівське, Довжанського району Луганської області в сім'ї робітника.

Середню школу закінчив у 1949 р. і поступив на агрономічний факультет Донського державного аграрного університету, який закінчив у 1953 р. з відзнакою. Працював агрономом МТС у Сорокінському районі Алтайського краю. 1954 року вступив до аспірантури при кафедрі землеробства Воронежського агроуніверситету, якою керував академік В. В. Квасніков – аспірант академіка В. Р. Вільямса в Тимірязівській сільськогосподарській академії.

У 1958 р. Л. І. Храмцов після захисту кандидатської дисертації «Вплив способів і глибини обробки чорного пару на врожайність озимої пшениці» присуджена вчена ступінь кандидата сільськогосподарських наук.

Працював старшим науковим співробітником відділу агротехніки Всеросійського НДІ цукрового буряку і цукру. 1960 року повернувся до Донського агроуніверситету, де працював на кафедрі землеробства доцентом, згодом – деканом агрономічного факультету.

1975 року захистив докторську дисертацію на тему «Агроекологічне обґрунтування вирощування цукрового буряку на північноприазовських чорноземах» на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук і в 1976 р. одержав вчене звання професора. У 1977 р. був обраний професором кафедри загального землеробства, а з березня 1978 р. – завідувачем кафедри рослинництва Дніпропетровського сільськогосподарського інституту, яку очолював до вересня 2004 р. (нині Дніпровський державний аграрно-економічний університет), далі працює на посаді професора по 2010 р. Викладав студентам агрономічного факультету курс лекцій з рослинництва та із світових агротехнологій.

Наукова діяльність його пов'язана з дослідженнями ярого ячменю і озимої пшениці. Він опублікував понад 150 наукових робіт, з них дві монографії. Леонід

Іванович Храмцов уперше науково обґрунтував ландшафтне рослинництво, визначив агроекологічні зони, підзони та провінції, запропонував еколого-ландшафтну просторову структуру України.

Основні наукові публікації: «Концепция ландшафтного растениеводства»; «Ландшафтизация технологий возделывания сельскохозяйственных растений»; «К концепции ландшафтного земледелия»; «Агротехнологии при экологизации и биологизации земледелия»; «Ландшафтное растениеводство».

Нагороджений медаллю «За трудові заслуги». 1997 року професору Леоніду Івановичу Храмцову було присвоєно почесне звання «Заслужений працівник народної освіти України».

Помер 7 вересня 2015 року.

Інформацію отримано від Дніпровського державного аграрно-економічного університету

120 років з дня народження

БРЮШИНІНА Івана Григоровича (1905–1982)

Вчений в галузі тваринництва, доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник

Народився 25 липня 1905 р. у с. Васильєво Кириловського району Вологодської області.

У 1922 р. закінчив Лукинське сільськогосподарське училище (Кириловський район), а в 1928 р. – Мордовинський сільськогосподарський технікум (Ленінградська область), у 1932 р. – зоотехнічний факультет Ленінградського сільськогосподарського інституту (м. Пушкін), у 1935 р. – аспірантуру при кафедрі кормів та годівлі того ж Інституту. У 1937 р. на спецраді Ленінградського сільськогосподарського Інституту захистив кандидатську дисертацію на тему: «Применение грависина при откорме свиней», виконану при Детськосельській зоотехнічній лабораторії під керівництвом професора М. І. Дьякова. У 1963 р. на спецраді Української сільськогосподарської академії захистив докторську дисертацію на тему «Вопросы фосфорного и кальциевого питания свиней».

З 1935 по 1938 р. працював завідувачем кафедри годівлі Вологодського сільськогосподарського інституту. З 1937 по 1938 р. в. о. директора Вологодського сільськогосподарського інституту; у 1938–1940 рр. – директор Кіровського зооветінституту (м. Кіров); у 1940–1941 рр. – заст. директора з наукової роботи Всесоюзного науково-дослідного інституту свинарства (м. Полтава); у 1941–1944 рр. – директор і викладач Павловського ветеринарного технікуму (Павловський район Алтайського краю); у 1944–1947 рр. – заст. директора з наукової роботи Полтавського науково-дослідного інституту свинарства (Нині Інститут свинарства і АПВ НААН); у 1947–1969 рр. – старший науковий співробітник, консультант відділу годівлі цього ж інституту.

Нагороджений орденом «Знак Пошани».

Опублікував понад 60 наукових праць, що мають теоретичне і практичне значення.

Помер 15 червня 1982 р. в м. Полтава.

Інформацію надано Інститутом свинарства і агропромислового виробництва НААН

95 років з дня народження

ДЖАМАЛЯ Володимира Антоновича

Вчений ґрунтознавець, кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник

Народився 25 липня 1930 р. у сел. Старобешеве Старобешівського району Донецької області. У 1950 р. закінчив з відзнакою Красногорівський сільськогосподарський технікум, у 1955 р. також з відзнакою — Харківський сільськогосподарський інститут ім. В. В. Докучаєва, факультет ґрунтознавства та агрохімії. У 1955-1957 рр. працював інженером-ґрунтознавцем у Казахстані, з 1957 р. послідовно займав посади інженера-ґрунтознавця, начальника ґрунтової партії, головного інженера експедиції з обстеження ґрунтів Донбасу при Українському НДІ ґрунтознавства. Після закінчення аспірантури, з 1963 р. — старший науковий співробітник, у 1973–1975 рр. — завідувач лабораторії ґрунтового покриву. З 1975 до 1986 р. — директор Українського НДІ захисту ґрунтів від ерозії, з 1987 до 1992 р. — провідний науковий співробітник лабораторії охорони ґрунтів від агрохімікатів і техногенного забруднення Українського НДІГА ім. О.Н. Соколовського.

У 1967 р. під керівництвом Г. С. Гриня захистив кандидатську дисертацію на тему «Земельні фонди Донбасу для плодкових насаджень».

Наукові інтереси В. А. Джамалія були пов'язані з дослідженням впливу ґрунтів, підґрунтя та підґрунтових вод на розвиток плодкових дерев в умовах Донбасу, розробленням наукових основ захисту від водної ерозії ґрунтів на схилах. В результаті багаторічних досліджень було виявлено вплив ґрунтових умов та рівня підґрунтових вод на стан і продуктивність плодкових насаджень, визначено особливості чорноземів звичайних на нелесових породах, обґрунтовано протиерозійні заходи для раціонального використання схилових земель.

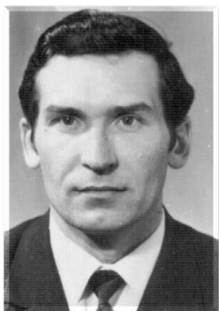
Наукові розробки щодо способів протиерозійного обробітку ґрунту і ґрунтообробних знарядь захищено 10 патентами.

Учений опублікував понад 120 наукових праць. Нагороджений бронзовою і срібною медалями ВДНГ СРСР, шістьма урядовими нагородами, в т.ч. медалями «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-1945 г.г.», «За трудовую доблесть», «За доблестный труд. В ознаменование 100-летия со дня рождения В.И. Ленина».

Інформацію надано ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського»

85 років від дня народження

САВРАНА Валерія Пантелійовича (1940–2009)

*Вчений у галузі технології та механізації
тваринництва, доктор наук*

Народився 26 липня 1940 р. у м. Ундур-Хан Монгольської Народної Республіки. Закінчив Самаркандський сільськогосподарський інституту 1963 р. Майже 50 років присвятив науці (2009 р.). З 1966 по 2009 рр. пройшов шлях від аспіранта до доктора сільськогосподарських наук. Прилюдний захист кандидатської дисертації на тему «Вивчення деяких питань технології доїння корів на у та установках «Ялинка» відбувся у Науково-дослідному інституті тваринництва Лісостепу та Полісся УРСР (нині Інститут тваринництва НААН) у 1969 р. та докторської – «Зоотехнічні основи удосконалення технології та автоматизації доїння корів на фермах промислового типу» в Українській сільськогосподарській академії у 1991 р.

В.П. Савран займався розробкою технологій утримання та машинного доїння корів на фермах і комплексах, створив засоби автоматизації доїння та запуску корів для автоматизованої системи управління технологічним процесом на молочних фермах.

Вченим розроблено зоотехнічні параметри для створення засобів автоматизації управління процесом машинного доїння корів на автоматизованих установках «Тандем» УДА-8А, «Ялинка» УДА-16А, «Карусель» УДА-100А з використанням маніпулятора УОВ-Ф-І та МД-Ф-І на базі електронних елементів та мікропроцесорної техніки.

В.П. Савран є знаним фахівцем з технології виробництва молока на промисловій основі в Україні. Авторські розробки з технології утримання та машинного доїння корів знайшли широке застосування у господарствах Харківської, Донецької, Київської областей, Глушківського району Курської області, Кіровського та Георгієвського районів Ставропольського краю.

Вченими опубліковано близько 200 наукових робіт. Серед вагомих наукових праць: «Технологія виробництва молока на промисловій основі» (1983), «Індустріалізація виробництва продуктів тваринництва» (1984), «Технологія і техніка машинного доїння» (1984), «Операційні технології виробництва молока» (1988), «Технологія машинного доїння новотільних корів у доїльних залах» (1988), «Методичні рекомендації з експлуатації соскових доїльних апаратів з урахуванням їх фізико-механічних властивостей» (1988), «Методичні рекомендації з експлуатації соскових панчіх доїльних апаратів з урахуванням їх фізико-механічних властивостей» (1988) та авторські свідоцтва та патенти.

Нагороджений Почесною Грамотою Президії Верховної Ради УРСР, Грамотою Державного агропромислового комітету УРСР.

Пішов з життя 25 вересня 2009 р. Похований на Кулиничівському цвинтарі м. Харкова.

Інформацію отримано з Інституту тваринництва НААН

125 років від дня народження БАКУЛІНА Івана Івановича (1900–1942)

Вчений у галузі природничих наук

Народився 29 липня 1900 р. у селянській родині. У 1913 р. закінчив Михайлівське двокласне церковноприходське училище. Продовжив освіту в Новочеркаському вчительському інституті, екстерном склав іспити на звання народного вчителя і був направлений до Грабовського народного училища. У 1922 р. переведений до м. Дебальцеве завідувачем управління професійної освіти повітового відділу народної освіти, потім став завідувачем створеної ним сільськогосподарської школи в с. Зайцеве Петровсько-Горлівського району Харківської області. У 1924 р. цю школу об'єднали з Будинком безпритульних робітників, а призначили директором Івана Івановича.

У 1931 р. Іван Бакулін екстерном успішно склав іспити з курсу фізико-математичного факультету Харківського інституту соціального виховання. У 1933 р. у Науково-дослідному інституті соціалістичного сільського господарства його затверджено в ученому званні доцента, у 1934 р. призначено викладачем математики Харківського сільськогосподарського інституту. У 1935/1936 н. р. Іван Іванович очолював кафедру математики, був завідувачем навчальної частини заочного факультету.

У 1939 р. І.І. Бакуліна обрано депутатом Харківської міської ради. У лютому 1941 р. за заслуги в галузі підготовки висококваліфікованих кадрів його нагороджено Грамотою Президії Верховної Ради України. Учений працював над докторською дисертацією, але йому не вдалося здійснити свої плани – почалася Друга світова війна. Одним із перших він подав заяву про відправлення його добровольцем на фронт, однак військовий комісаріат дав йому відповідальне завдання: очолити Харківську підпільну організацію.

Харківська обласна підпільна організація під керівництвом І.І. Бакуліна займалася дезорганізацією німецького тилу та пропагандою серед населення окупованої фашистами Харківщини. Улітку 1942 р. під час облави його схопили гестапівці. В'язня жорстоко катували. Підпільники намагалися влаштувати йому втечу, але було вже пізно – знесилений і виснажений, 25 вересня 1942 р. Іван Іванович помер.

Керівник харківського підпілля І.І. Бакулін навічно залишився в історії Другої світової війни. Його нагороджено орденом Леніна і медаллю

«Партизанові Вітчизняної війни» I ступеня. У дні святкування 20-річчя Перемоги над фашизмом йому присвоєно звання Героя Радянського Союзу (помертньо). На будинку по вул. Алчевських встановлено меморіальну дошку; ім'ям Героя Радянського Союзу І.І. Бакуліна названо одну з вулиць Харкова, лекційну аудиторію в ХНАУ ім. В.В. Докучаєва.

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

СЕРПЕНЬ

90 років від дня народження ПОЛУПАНА Миколи Івановича

*Вчений ґрунтознавець, доктор сільськогосподарських наук,
професор*

Народився 1 серпня 1935 р. у м. Красний Лиман Донецької області. Вищу освіту за спеціальністю «учений агроном, агрохімік-ґрунтознавець» здобув у Харківському сільськогосподарському інституті ім. В. В. Докучаєва у 1958 р. Трудову діяльність розпочав того ж року як ґрунтознавець-картограф в експедиції при Українському науково-дослідному інституті ґрунтознавства, а з 1961 р. був зарахований на посаду молодшого наукового співробітника лабораторії ґрунтового покриття і картографії.

Вся наукова діяльність Миколи Івановича пов'язана з діяльністю цієї лабораторії, яку він і очолював з 1976 до 1998 року. Кандидатську дисертацію «Ґрунти подів півдня України, їх генезис, агрономічні властивості і шляхи раціонального використання», підготовлену під науковим керівництвом В. Д. Кисіля, захистив у 1968 р. Докторська дисертація «Сучасний розвиток, класифікація і шляхи підвищення родючості ґрунтів південного та сухого степу України» була захищена 1986 року, вчене звання професора отримано 1997 року.

Протягом 1964–1966 і 1970–1971 років працював у Республіці Куба консультантом уряду з питань ґрунтово-меліоративних досліджень і викладачем ґрунтознавства у Гаванському університеті.

Основні напрями наукової діяльності: параметризація закономірностей ґрунтоутворення, його географія і еволюція ґрунтів в умовах різного антропогенного використання, класифікація і діагностика ґрунтів за морфолого-генетичними ознаками та параметрами властивостей, родючість ґрунтів та їх раціональне використання.

Встановлено: параметричні закономірності формування ґрунтових режимів і процесів; функціональність зв'язку між природними факторами і типом ґрунтоутворення; пріоритетні властивості ґрунтів, які відображають типологічний характер ґрунтоутворення і корелюють з екологічними умовами;

взаємозв'язок властивостей у ґрунті як системі їх параметрів; набір показників клімату, тісно пов'язаних з природою та енергетикою ґрунтоутворення і родючістю ґрунтів; природний механізм захисту схилових ґрунтів від водної ерозії; природний рівень вмісту фосфору в ґрунтах України і його доступність сільськогосподарським культурам; відсутність взаємозв'язку між параметрами властивостей ґрунтів різної генетичної природи та їх продуктивною здатністю, яку також неможливо реально оцінити за багаторічними урожайними даними; об'єктивним показником природної і ефективної родючості ґрунту є «ґрунтовий агропотенціал», як продуктивність культур у довготривалих стаціонарних дослідках.

Розроблено: систему таксономічних одиниць класифікації ґрунтів; номенклатуру ґрунтів в ієрархії таксономічних одиниць класифікації, яка відображає їх природу, агрономічні властивості, екологічну сприятливість територій для функціонування агроценозів; ґрунтово-екологічне районування на принципах адекватності ґрунтових тіл умовам навколишнього середовища; генетичну еколого-субстантивну класифікацію на параметричній основі; номенклатуру та діагностику еколого-генетичного статусу ґрунтів України для великомасштабного обстеження; систему оцінки родючості ґрунтів через показники агропотенціалів сільськогосподарських культур; розкрито механізм формування різноманітності опідзолених ґрунтів, буроземоутворення, ксероморфного ґрунтоутворення на схилах, злитоморфізму у ґрунтовому покриві України, осолоділих ґрунтів, максимального солонцепроявлення у ґрунтоутворенні.

Визначено: бонітетні параметри природної і ефективної родючості ґрунтів за градаціями гранулометричного складу стосовно основних сільськогосподарських культур.

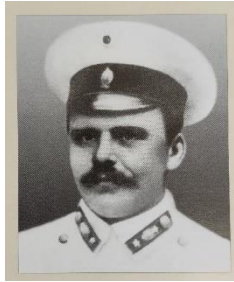
Вчений опублікував 279 наукових праць, в тому числі 15 монографій, має 3 патенти, серед них один на винахід. Найбільш відомі видання – «Атлас почв Украинской ССР» (1979), «Полевой определитель почв» (1981), «Визначник еколого-генетичного статусу та родючості ґрунтів України: Навчальний посібник» (2005). та інші.

Під науковим керівництвом вченого підготовлено чотири кандидати і один доктор наук.

Микола Іванович Полупан протягом десятка років був членом двох спеціалізованих вчених рад із захисту докторських і кандидатських дисертацій, експертної ради ВАК України, редколегії міжвідомчого тематичного наукового збірника «Агрохімія і ґрунтознавство». Трудові і наукові здобутки вченого оцінено урядовими нагородами, ювілейною пам'ятною медаллю ім. В. В. Докучаєва, премією УААН «За видатні досягнення в аграрній науці» (2006).

Інформацію надано ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського»

**150 років від дня народження
ШИТТА Петра Генріховича (1875–1950)**

Вчений у галузі садівництва, професор, Заслужений діяч науки, лауреат Державної премії

Петро Генріхович Шитт народився 1 серпня 1875 р. в с. Кітриш Бельського повіту Бессарабської губернії у сім'ї коваля. У 1893 р. закінчив Пензенське училище садівництва, після чого довгий час працював у кращих садових господарствах на Поділлі, у Криму, в Курській та Воронежській губернії. Надбаний ним практичний досвід та наполеглива праця над самоосвітою дозволили йому в 1899 р. зайняти посаду викладача в Одеському училищі садівництва, одному з кращих у той час спеціальних навчальних закладів.

У 1903 р. вступив до Новоросійського університету (нині Одеський національний університет імені І. І. Мечникова), який успішно закінчив у 1908 р. Після закінчення університету працював викладачем у Богородичному середньому сільськогосподарському училищі, керуючим Варшавською школою садівництва та водночас завідувачем університетського помологічного саду у Варшаві.

У 1911 р. перейшов до Уманського училища землеробства і садівництва (нині Уманський національний університет садівництва), де вів велику роботу з організації навчального процесу з садівництва, створив зразкові плодові та ягідні насадження та розсадники, поліпшив паркові насадження та розгорнув широку науково-дослідну роботу. Петро Генріхович Шитт керував усіма галузями садівництва, розробив «Організаційний план плодового господарства Уманського Царициного саду», опублікував у 1913 р. перспективи його подальшого розвитку, зробив значний внесок у поліпшення навчальної роботи відділення садівництва. Він перший в Умані почав вивчення кореневої системи і фізіології живлення плодових дерев, закономірностей росту і циклічності онтогенетичного розвитку, підготував ряд робіт, які були надруковані в журналі «Наукове плодівництво».

У 1914 р. П. Г. Шитт розпочинає працювати на Катеринославській сільськогосподарській дослідній станції. У 1916 р. прямує у закордонне відрядження для ознайомлення з науковою та виробничою роботою з плодівництва. У 1920 р. він організовує кафедру плодівництва при Тімірязєвській сільськогосподарській академії. З того часу вчений беззмінно керував нею до кінця свого життя.

Наукова діяльність Петра Генріховича досить багатогранна. Він встановив закономірності росту та розвитку плодових рослин і дав класичні визначення їх основних біологічних особливостей. Нові, досить оригінальні шляхи прокладені ним у справі методики наукових досліджень по плодівництву. Шитт розробив метод біологічного обслідування плодових насаджень, який успішно застосовується при вирішенні цілого ряду практичних питань.

Головні наукові праці вченого – «Введение в агротехнику плодоводства» (1936), «Плодоводство» (1940), «Биологические основы агротехники плодоводства» (1952), «Учение о росте и развитии плодовых и ягодных растений» (1968).

Петро Генріхович нагороджений двома орденами «Знак Пошани», медаллю «За доблесний труд у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр.», також став посмертно лауреатом Державної премії СРСР III ступеню за розробку передової агротехніки культури абрикоса, що значно підвищує врожайність цієї культури (посмертно). В 1946 р. вченому присвоєно звання Заслуженого діяча науки.

Помер Петро Генріхович Шитт 31 вересня 1950 р.

Інформацію надано з Уманського національного університету садівництва

130 років від дня народження

ЛОПАТИНА МАТВІЯ ІВАНОВИЧА (1895–1974)

Відомий вчений-фітопатолог, професор

Народився 2 (18) серпня 1895 р. в с. Огорь Орловської області. У 1917 р. здобув середню й спеціальну освіту в Середньому училищі садівництва і землеробства в м. Умань. Зі студентських років плідно співробітничав із професорами А.А. Ячевським, М.О. Наумовим. Як кращий із учнів М.І. Лопатін був залишений у цьому закладі – 23 роки науково-дослідної та викладацької діяльності: лектор із фітопатології, мікробіології та ботаніки, декан агрономічного факультету. У 1929 р. закінчив Ленінградський інститут захисту рослин і фітопатології. 1932–1941 рр. – завідувач створеної ним кафедри захисту рослин Уманського сільськогосподарського інституту.

1941–1942 рр. – участь у Другій світовій війні на посаді середнього командира. 1943–1974 рр. – робота в Курганському сільськогосподарському інституті: проректор, декан, завідувач кафедри захисту рослин.

М.І. Лопатін понад 40 років брав участь у розвитку сільськогосподарської Вищої школи в колишньому СРСР. Педагогічна діяльність була сенсом його життя.

М.І. Лопатін постійно надавав практичну допомогу сільськогосподарському виробництву в розробці систем заходів боротьби з шкідниками й хворобами рослин, з бур'янами.

Професор М.І. Лопатін був оригінатором низки глибоких плідних досліджень з питань захисту найважливіших польових та садових культур від шкідників та хвороб, автором перших підручників зі спеціальної фітопатології. У 1930-ті роки вчений продовжував співпрацю з членом-кореспондентом АН УРСР А.А. Ячевським в укладанні «Ежегодника сведений о болезнях и повреждениях культурных и дикорастущих полезных растений».

Вивчив етіологію й патогенез збудника макроспоріозу томатів і першим встановив причини хлорозу малини, розробив методи боротьби з хлорозом

малини, сажкою зернових культур, рекомендації з боротьби зі шкідником тютюну й суниці – кліщиком.

Під керівництвом і за безпосередньою участю професора М.І. Лопатіна у післявоєнні роки було проведено глибокі дослідження щодо розширення пізнання біології найбільш поширених хвороб і шкідників основних продовольчих культур, впливу своєчасних обробок посівів у боротьбі з небезпечними хворобами зернових Західного Сибіру. Особисто та разом із учнями розроблено якісні, безпечні та економічно виправдані заходи захисту рослин від майже 20 найбільш небезпечних хвороб та 10 шкідників, а також від гризунів.

Добре володіючи методологією досліджень, М.І. Лопатін розглядав проблему захисту рослин у тісному зв'язку з агроекологічними умовами та біохімічними й фізіологічними процесами, що проходять у рослинному організмі під впливом різних агротехнічних прийомів. На основі раніше встановлених експериментальним шляхом закономірностей, підкріплених матеріалами особистих досліджень та узагальнених даних інших вчених і передового досвіду зробив багато теоретично обґрунтованих і важливих для виробництва пропозицій щодо підвищення стійкості, врожайності та якості вирощування культур.

Результати досліджень професора М.І. Лопатіна відображено в понад 100 книгах, збірниках, 70 наукових і 150 науково-популярних статтях. Під його науковим керівництвом захищено 19 кандидатських і 3 докторські дисертації.

Батьківщина високо оцінила внесок вченого у біологічну науку та педагогіку, а також активну різнобічну громадську діяльність, відзначивши низкою державних нагород.

Помер професор М.І. Лопатін 1 листопада 1974 р. в м. Курган. З урахуванням величезних заслуг 100-річчя від дня його народження відзначалося ЮНЕСКО в 1995 році.

Інформацію отримано з Інституту захисту рослин НААН

90 років від дня народження

ГОРДЮКА Петра Сергійовича (1935–2001)

*Вчений у галузі аграрної економіки,
кандидат економічних наук*

Народився 3 серпня 1935 р. в с. Задиби Турійського району Волинської області в сім'ї селянина.

У 1954–1959 рр. навчався на факультеті економіки і організації сільського господарства у Львівському сільськогосподарському інституті. За направленням працював старшим агрономом-економістом колгоспу ім. Леніна Здолбунівського району Рівненської області (1959–1962).

Переїхавши у Волинську область, впродовж трьох років працював старшим економістом з нормування і оплати праці у Ковельському виробничому управлінні сільського господарства (1962–1965).

З 1965 по 1967 р. обіймав посади головного агронома, заступника начальника Турійського виробничого управління сільського господарства Волинської області, старшого агронома з насінництва.

Науково-дослідну діяльність розпочав аспірантом УНДІЕОСГ (1967–1969). Там же на спеціалізованій вченій раді захистив кандидатську дисертацію «Економічна ефективність використання осушених земель в умовах Полісся України» (1970). Подальший творчий шлях вченого прокладено в УНДІЕОСГ. Тут він спочатку працював молодшим науковим співробітником сектора економіки сільськогосподарських меліорацій у відділі економічних проблем використання землі (1969–1973), а згодом – старшим (з 1973 р.) та провідним (з 1982 р.) науковим співробітником.

У процесі наукової діяльності Петро Сергійович займався питаннями економіки сільськогосподарського виробництва, раціонального використання осушених земель, окупності капітальних вкладень в меліорацію, зниження собівартості продукції рослинництва на меліорованих землях, вивчення еколого-економічних аспектів осушеної меліорації в зоні Полісся.

Результати досліджень опубліковані вченим у наукових виданнях. Його творчий доробок становить більше 60 наукових праць, написаних самостійно та у співавторстві.

Помер 13 травня 2001 р.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки»

120 років від дня народження

ГРУШОВОГО Серафима Євгеновича (1905–1968)

*Вчений-фітопатолог, педагог, доктор
сільськогосподарських наук, професор*

Народився 03 серпня 1905 року в селі Хлистунівка, Городищенського району Черкаської області у багатодітній, трудолюбивій селянській сім'ї. У 1920 році закінчив середню школу та вступив до Маслівського інституту селекції і насінництва польових культур ім. Тімірязєва.

У 1925 році Серафим Євгенович розпочав свою трудову діяльність у Миронівській дослідно-селекційній станції цукротресту, де займався вивченням хвороб цукрового буряка і зернових злаків.

У 1930–1932 роках Серафим Євгенович навчається в аспірантурі Всесоюзного науково-дослідного інститут захисту рослин (ВІЗР), а згодом став завідувачим аспірантурою і завідувачим сектором загальної фітапатології цього ж

інституту. Під час діяльності в ВІЗР, пов'язаної з просуванням пшениці в нечорноземну зону, підвищенням ефективності протисажкових заходів, боротьби з іржастими хворобами злаків, разом з Г. Ф. Маклаковою видають брошуру «Іржа зернових культур і заходи боротьби з нею», яка стала однією з найкращих такого типу теоретичних праць.

Багато уваги у своїй науковій діяльності С. Є. Грушовий приділяв вивченню вірусних хвороб тютюну і махорки, результати його досліджень опубліковані в чисельних наукових статтях.

Плідним у науковій діяльності С. Є. Грушового став період з 1934 до 1956 роки на посаді завідувача відділу захисту рослин Всесоюзного науково-дослідного інституту тютюну і махорки (м. Краснодар). Тут він підготував і успішно захистив докторську дисертацію з теми «Хвороби тютюну і системи боротьби з ними» (1948 р.). В цей період Серафим Євгенович опублікував вагомий в теоретичному плані праці: «Хвороби тютюну, махорки і заходи боротьби з ними» (1950 р.), «Допустима сприйнятливість сортів культурних рослин, до інфекційних хвороб» (1950 р.), «Верхівковий хлороз махорки і заходи боротьби з ним» (1952 р.), «Вірусні хвороби тютюну і заходи боротьби з ними» (1960 р.), а в 1963 році теоретичний матеріал, значно доповнений і розширений, був надрукований в журналі «Наукові доповіді вищої школи».

Вчений працював не тільки над розробкою заходів захисту рослин від хвороб, а й над прийомами підвищення врожайності. Зокрема, розроблений Серафимом Євгеновичем метод термічної обробки насіння тютюну застосовували для підвищення врожайності не тільки в нашій країні, а й в Румунії, Болгарії та ін.

І раптом всі ці досягнення затьмарюються... Поїхавши до родичів у Хлистунівку та побачивши жах селянського життя, Серафим Євгенович з протестом звернувся до місцевої влади. Цього стало достатньо, щоб високоєрудованого відомого вченого репресували. Подавав Серафим Євгенович у різні інстанції пояснення про свою невинність і лише у 1965 році був реабілітований за відсутністю складу злочину. Але внаслідок цього похитнулося здоров'я, зруйнувалася сім'я, а найбільше гнобило вченого, відданого своїй державі, звинувачення у зв'язку з ворогами.

З 1956 по 1965 роки професор Грушовий С. Є. працював в Уманському сільськогосподарському інституті на кафедрі захисту рослин, де багато часу і сил віддавав поліпшенню науково-дослідної роботи, а саме: створенню науково-дослідної лабораторії з вивчення вірусів і вірусних хвороб рослин, готував для цього і молоді кадри – своїх аспірантів.

Особливо часто Серафима Євгеновича запрошували у різні господарства для надання консультацій у вирішенні питань технології вирощування, захисту тютюну і махорки від хвороб. Було вже підготовлено матеріал для видання атласу кольорових малюнків тютюну та багатий теоретичний і практичний матеріал, але тяжка хвороба дещо призупинила активність вченого. Все ж таки у 1965 році Серафим Євгенович видав підручник «Сільськогосподарська фітопатологія», в

якому з оригінальним глибоким теоретичним обґрунтуванням подав біоекологію збудників хвороб сільськогосподарських рослин і заходи їх захисту.

Невиліковна хвороба змусила Серафима Євгеновича повернутися до Краснодару, де були лікарі-родичі і знайомі. З 1965 року Серафим Євгенович повертається на роботу до Всесоюзного науково-дослідного інституту тютюну і махорки, де працює до кінця свого життя.

За понад 40 років наукової і педагогічної діяльності вченим було опубліковано більше 80 наукових праць, переважна частина з яких мали теоретичний характер, або ж були рекомендаціями для практичного застосування у виробництві, чимало з них опубліковані румунською, болгарською, китайською мовами та друкувалися в іноземних журналах.

Серафим Євгенович за натхнену працю відзначений медаллю «За доблесну працю».

2 вересня 1968 року Серафим Євгенович Грушовий відійшов у вічність.

Інформацію надано з Уманського національного університету садівництва

90 років від дня народження

СЕКУНА МИКОЛИ ПАВЛОВИЧА (1935–2022)

Вчений у галузі ентомології, токсикології та захисту рослин, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 10 серпня 1935 року в с. Бригинці Новобасанського району Чернігівської області.

По закінченні середньої школи працював у проектному інституті «Укргіпродгосп», на будовах Південноукраїнського і Південнокримського каналів, служив у лавах Радянської Армії. В 1963 р. закінчив факультет захисту рослин Ленінградського сільськогосподарського інституту.

Працював начальником загону Красноярської крайової станції захисту рослин. 1965–1968 рр. – аспірант Ленінградського сільськогосподарського інституту, 1968–1975 рр. – доцент, завідувач кафедри ентомології Великолуцького сільськогосподарського інституту (Псковська область). 1975–1985 р. – старший науковий співробітник лабораторії з боротьби з шкідниками зернових культур, 1986–2011 рр. – завідувач, з 2011 р. – головний науковий співробітник лабораторії токсикології пестицидів Інституту захисту рослин НААН.

В 1969 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Особливості кишкового отруєння лускокрилих комах фосфорорганічними інсектицидами при поєднанні з поліхлорпіненом» (м. Ленінград), а в 2004 р. – докторську дисертацію на тему «Токсикологічні основи оптимізації системи хімічного захисту озимої пшениці від шкідників у степовій зоні України» (м. Київ).

Коло наукових інтересів М.П. Секуна було таким: сільськогосподарська токсикологія, вдосконалення хімічного захисту зернових культур від шкідників, резистентність популяцій шкідливих комах та кліщів. Ним обґрунтовано систему хімічного захисту пшениці озимої від шкідників на біоценологічній основі. Розроблено системи заходів захисту сільськогосподарських угідь від саранових, яблуневих насаджень Передгірного Криму від листовійок, насінневої конюшини, ріпаку, лікарських губоцвітих культур, хлібних запасів від комплексу шкідників. Охарактеризовано явище виникнення резистентності у шкідників до пестицидів та вказано на шляхи її подолання. Розроблено програму щодо курсу «Біологічний метод захисту рослин» та форми безмашинного програмованого контролю знань студентів із сільськогосподарської ентомології.

Був членом Експертної ради ВАК України, спеціалізованої вченої ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій при Інституті захисту рослин НААН та Національному університеті біоресурсів і природокористування України, координаційної ради Науково-методичного центру «Захист рослин».. Неодноразово назначався головою державної екзаменаційної комісії в НУБіП України.

Автор та співавтор понад 260 друкованих наукових праць, зокрема багатьох брошур, довідників, методик, рекомендацій, підручників. З них найбільш значущими є такі: «Методики випробування і застосування пестицидів» (2001), «Клоп шкідлива черепашка» (2002), «Сарана» (2004), «Фітофармакологія» (2004), «Довідник із пестицидів» (2007), «Технологія вирощування і захисту ріпаку», «Стратегія і тактика захисту рослин» (2012). Має 3 авторських свідоцтва і 2 патенти на корисні моделі. Підготував 14 кандидатів наук.

В 2018 р. М.П. Секуну було призначено державну стипендію як видатному діячу науки. В 2021 р. нагороджений пам'ятною ювілейною медаллю «100 років Національній академії аграрних наук України».

Помер М.П. Секун 11 серпня 2022 року.

Інформацію отримано з Інституту захисту рослин НААН

125 років від дня народження ФЕДОРОВА Олександра Івановича (1900 – 1971)

Народився 13 серпня 1900 р. в м. Полтаві, після середньої школи в 1919 р. вступив до Харківського сільськогосподарського інституту, який з успіхом закінчив в 1922 р. Працював на Сумщині завідувачем радгоспу Степанівського цукрозаводу (1923-1930 рр.), потім завідувачем лабораторії в Інституті зерна (м. Київ, 1930-1941 рр.), доцентом Казахського сільськогосподарського інституту (м. Алма-Ата, 1941-1944 рр.), доцентом лісгосподарського інституту (м. Київ, 1944-1945 рр.)

З 1945 р. наукова і педагогічна діяльність Олександра Івановича пов'язана з Інститутом цукрових буряків, в якому він працював завідувачем відділу держсортотвипробування, а в 1955-1970 рр. – завідувачем відділу насінництва.

В 30-х роках наукова діяльність О.І. Федорова була спрямована на всебічне і глибоке вивчення біологічних особливостей пшениць, шляхів підвищення їх врожайності, методів оцінки і покращення сили борошна, вмісту білку і клейковини та загальної хлібопекарської оцінки. Значну увагу вчений приділяв розробці методів боротьби з втратами зерна при зберіганні і впровадженню найбільш ефективних із них у виробництво.

За успіхи в наукових розробках та впровадження досягнень науки у виробництво за поданням Українського НДІ зерна Вчена рада Московської сільськогосподарської академії в 1938 р. присудила О.І. Федорову вчений ступінь кандидата с.-г. наук без захисту дисертації.

З переходом на роботу в Інститут цукрових буряків Олександр Іванович всю свою наукову діяльність зосередив на вивченні явища гетерозису у цукрових буряків і пошуку ефективних методів практичного використання його в селекції, розробленні схеми отримання гібридного насіння та схем селекції при виведенні міжсортівних гібридів. В результаті цього, вченим були виведені і сформовані 5 районованих міжсортівних гібридів однонасінних цукрових буряків, які висівалися на площі 1 млн. 200 тис .га.

Результати своїх досліджень, проведених в 1946-1954 рр. О.І. Федоров узагальнив в докторській дисертації на тему: «Современные сорта сахарной свеклы, методы их выведения, формирования и принципы районирования», яку з успіхом захистив на засіданні Вченої ради Всесоюзного НДІ цукрових буряків в 1955 р., а в 1956 р. він отримав диплом професора.

Результата науково-дослідних робіт професор О.І. Федоров опублікував в 160 наукових працях, він має 6 авторських свідоцтв на винаходи, підготував 4 доктори і 10 кандидатів наук.

За успіхи в науковій і педагогічній діяльності О.І. Федоров в 1954 р. нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, а в 1970 р. йому присвоєно почесне звання «Заслуженный діяч науки Украинской РСР».

Помер Олександр Іванович 1 травня 1971 р., похований в м. Києві.

Інформацію надано Інститутом біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН

60 років з дня народження

ГАВРИЛІНА Павла Миколайовича (1965–2020)

Учений-морфолог (морфологія тварин), доктор ветеринарних наук, професор, академік Академії наук вищої освіти України

Народився 17 серпня 1965 р. у с. Дмитрівка Єфремівського району Тульської області.

1989 року закінчив Московську ветеринарну академію ім. К. І. Скрябіна за спеціальністю «Ветеринарія». Трудову діяльність розпочав на посаді ветеринарного лікаря. З 1990 р. по 1994 р. працює асистентом кафедри анатомії,

гістології і фізіології сільськогосподарських тварин Кримського сільськогосподарського інституту. Аспірант цієї ж кафедри.

1992 року захистив дисертацію на тему: «Морфофункціональні особливості кісткової і імунної систем теличок новонародженого і молочного періодів при різній руховій активності» на здобуття наукового ступеня кандидата ветеринарних наук. Учене звання доцента отримав у 1996 році. Обіймав посаду доцента кафедри анатомії і фізіології сільськогосподарських тварин Кримського державного аграрного університету (колишній Кримський сільськогосподарський інститут). Саме на цій кафедрі перебував у докторантурі.

2001 року захистив докторську дисертацію на тему: «Структурно-функціональні особливості органів кровотворення телят неонатального і молочного періодів». Був обраний завідувачем кафедри хірургії і акушерства сільськогосподарських тварин Кримського державного агроуніверситету.

Учене звання професора присвоєно у 2003 році. Із 2002 р. по 2020 р. – завідувач кафедри нормальної та патологічної анатомії сільськогосподарських тварин Дніпровського державного аграрно-економічного університету. Професор П. М. Гаврилін був у витоків створення Науково-дослідного центру біобезпеки та екологічного контролю ресурсів АПК ДДАЕУ та був його науковим керівником.

Педагогічна діяльність П. М. Гавриліна пов'язана з викладанням курсів анатомії свійських тварин, патологічної анатомії та патологічної фізіології с.-г. тварин, клінічної патології, онкології і морфології тварин, курсу патогістологічної техніки. Він автор понад 50 навчальних видань, у тому числі й рекомендовані до видання Науково-методичною радою Наукметодцентру аграрної освіти України.

Професор П. М. Гаврилін був засновником і керівником наукової школи «Молекулярна імуноморфологія» за напрямками наукової діяльності «Імуноморфологія тварин, молекулярні методи визначення імунного статусу тварин у нормі та при патології. Імунохімічні аспекти гісто- та цитогенезу органів кровотворення тварин». Під його керівництвом захищено 2 докторські та 9 кандидатських дисертацій, опубліковано понад 200 наукових праць у провідних фахових виданнях України та зарубіжжя, 5 монографій.

Професор П. М. Гаврилін був також членом Європейської асоціації ветеринарних анатомів (EAVA), членом експертної ради ВАК України, членом спеціалізованої вченої ради зі захисту докторських дисертацій, членом НМК науково-педагогічних працівників ВНЗ Міністерства аграрної політики України з ветеринарної медицини, заступником голови навчально-методичної ради університету.

За вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців для агропромислового комплексу Павло Миколайович нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2007 р.), Подякою Вищої атестаційної комісії України (2006 р.).

Павло Миколайович Гаврилін помер 1 квітня 2020 року.

90 років з дня народження

ШИЯНА Петра Миколайовича (1935–1996)

Народився він 20 серпня 1935 року в с. Москаленки Богуславського району Черкаської області в сім'ї селян. У 1955 р. закінчив Маслівський сільськогосподарський технікум по спеціальності агрономія, а в 1960 р. – Білоцерківський сільськогосподарський Інститут по спеціальності вчений агроном.

Свою трудову діяльність Шиян П.М. почав у 1960 р. інженером по технормуванню Синявського бурякорадгоспу, а з 1961 р. працював агрономом-насіннярем бурякорадгоспу Пустоварського цукрокомбінату. У 1963 р. поступив в аспірантуру при Українській сільськогосподарській академії і в 1966 р. успішно захистив дисертацію на тему «Роль пигментов пластид в обмене веществ растений» на здобуття вченого ступеня кандидата біологічних наук. Після аспірантури працював асистентом кафедри фізіології УСГА, а з 1969 по 1972 рр. – старшим науковим співробітником Інституту гідробіології АН України. З 1972 р. до останніх днів свого життя наукова робота Петра Миколайовича тісно пов'язана з Інститутом цукрових буряків, де він працював старшим науковим співробітником, а з 1984 р. – завідувачем лабораторією агрохімії, яка з 1993 р. стала носити назву лабораторії діагностики та оптимізації живлення.

Петро Миколайович відзначався скромністю, великою душевною теплотою і добротою до людей, дружелюбним ставленням до колег по роботі і піклуванням про учнів. Він користувався беззаперечною повагою у всіх, хто з ним спілкувався.

Помер Петро Миколайович передчасно 7 грудня 1996 року на 62 році життя і похований на Південному цвинтарі у м. Києві.

Інформацію надано Інститутом біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН

90 років від дня народження

ЗАВІРЮХИ Анатолія Івановича (1935–2018)

Вчений у галузі ветеринарної медицини, доктор ветеринарних наук, професор, академік НААН

Народився 22 серпня 1935 р. у с.мт. Погребище Погребищанського району Вінницької області. У 1955 р. з відзнакою закінчив Мироцький ветеринарний технікум у Бородянському районі Київської області. У 1960 р. з відзнакою закінчив Українську сільськогосподарську академію за фахом лікар ветеринарної медицини. Працював ветлікарем-епізоотологом, а з 1961 р. – завідувачем Погребищанської міжрайонної ветбаклабораторії (1960–1962). Упродовж 1963–1966 рр. навчався в аспірантурі. По закінченні аспірантури працював у Полтавському науково-дослідному інституті

свинарства УААН – спочатку виконуючим обов'язки старшого наукового співробітника, після захисту кандидатської дисертації – старшим науковим співробітником (1966–1967).

Кандидатську дисертацію на тему: «Возрастные особенности гистоструктуры и гистохимии поперечнополосатых мышц свиней кролевещкой породной группы» захистив у 1967 р. в УСГА, здобувши науковий ступінь кандидата біологічних наук. У 1967–1968 рр. працював старшим викладачем Сумського педагогічного інституту. У листопаді 1968 р. був обраний на посаду старшого наукового співробітника лабораторії епізоотології і прогнозування УНДІЕВ (м. Київ).

У 1972 р. А.І. Завірюха був призначений завідувачем лабораторії з вивчення сибірки УНДІЕВ, яку в 1978 р. було перейменовано в лабораторію бактеріології новоствореного Інституту ветеринарної медицини УААН. На цій посаді працював до 2010 р. Пізніше працював завідувачем відділу мікробіології ДНУ «Центр інноваційних біотехнологій» (м. Київ).

У 1989 р. у Всесоюзному державному науково-контрольному інституті (м. Москва) захистив докторську дисертацію: на тему: «Экология возбудителя сибирской язвы и его биологические свойства». У 1993 р. був обраний членом-кореспондентом УААН, а в 1995 р. – дійсним членом (академіком) УААН (ветеринарна мікробіологія, вірусологія). Почесне звання професора отримав у 2005 р., заслуженого діяча науки і техніки – у 2008 р.

Найвагоміші розробки вченого – це паспортизація неблагополучних щодо сибірки пунктів та розробка каталогів стаціонарно неблагополучних пунктів і місць поховань сибіркових трупів на території України за період 1920–1980 рр.; вивчення закономірностей перебігу епізоотичного процесу сибірки в Україні за період 1920–1980 рр. та розробка системи вакцинації тварин проти сибірки (1982); інструкція про заходи боротьби проти сибірки (1981); стимулятор імунітету тварин (1982); спосіб диференціальної діагностики збудника сибірки; нові вакцинні токсинопродукуючі штами збудників: сибірки – *Bac.anthraxis* K-79 2, колібактеріозу – *E.coli* IBM-1, пастерельозу – *Pasteurella multocida* 2-84 (1984–1989); розробка вітчизняної живої спорової вакцини проти сибірки тварин із штаму K-79 2 (1989) та інактивованих імуногенних вакцин проти колібактеріозу Метакол, сальмонельозу Сальмовак і респіраторних хвороб молодняку Респін (1989–1995).

А.І. Завірюхою вперше розроблено і започатковано новий напрямок виготовлення безбактерійних вакцин на основі екзотоксинів вірулентних та вакцинних штамів, які володіють високими профілактичними і лікувальними властивостями: Антракол проти сибірки, Респін для профілактики гострих респіраторних хвороб молодняку вірусбактеріальної етіології. Вперше розроблено інактивовану імуногенну вакцину Лейкозав проти лейкозу великої рогатої худоби, яка захищає тварин від експериментального і спонтанного (в умовах виробництва) зараження вірусом лейкозу (2000).

Ним запропоновано методику стандартизації протипухлинних вакцин та вакцину Лейкозав-Н для боротьби з пухлинною хворобою (рак) у людини (2005–2010). Наукові розробки захищено 10 авторськими свідоцтвами СРСР та 10 патентами України. Опубліковано понад 160 наукових праць, у тому числі 4 монографії. Підготував 4 кандидатів наук і доктора наук.

Нагороджений золотою медаллю Всесвітньої організації інтелектуальної власності (Швейцарія), Почесною грамотою Кабінету Міністрів України та дипломом «Кращий винахідник – 2001».

Помер 1 травня 2018 р.

Джерело: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2011: біогр. довід. / Нац. акад. аграр. наук України; уклад. : В. А. Вергунов, Н. Б. Щebetюк, О. П. Анікіна, Х. М. Піпан, Т. Р. Грищенко, Л. В. Ярошенко, Л. А. Кириленко; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : Аграр. наука, 2012. С. 102–103.

75 років від дня народження

ТІМЧЕНКА Дмитра Олеговича

Вчений ґрунтознавець, кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник

Народився 28 серпня 1950 р. в м. Харків. У 1972 році закінчив геолого-географічний факультет Харківського державного університету ім. О. М. Горького за спеціальністю “фізична географія”.

Трудову діяльність розпочав у Харківській філії Інституту “Союзгипролесхоз” як інженер-гідротехнік (1972-1973).

З 1974 року працює в лабораторії охорони ґрунтів від ерозії Українського науково-дослідного інституту ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського (нині ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського») починаючи з посади старшого лаборанта до завідувача лабораторії (1997-2016).

У 1987 році захистив кандидатську дисертацію на тему «Основні параметри вітростійкості ґрунтів Лівобережного Степу УРСР як основа конструювання ґрунтозахисних технологій». Наукові керівники — доктор с.-г. наук К. Л. Холуп’як і кандидат с.-г. наук Г. О. Можейко.

В 1992 році йому було присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника.

Наукові інтереси Д. О. Тімченка пов’язані зі створенням наукового підґрунтя державної природоохоронної політики з питань захисту ґрунтів від водної ерозії і дефляції (вітрової ерозії). Проаналізовано сучасний стан сільськогосподарських угідь щодо небезпеки ерозійних процесів; опрацьовано теоретичні і прикладні аспекти охорони і раціонального використання ґрунтів з урахуванням чинників ерозії, як розрахункової основи проєктування ґрунтозахисних агроландшафтів.

Пріоритетними є розробка концепції охорони ґрунтів від ерозії в Україні, теоретичні основи організації системи охорони ґрунтів від ерозії в Україні, сучасні технології захисту ерозійно-дефляційно небезпечних земель в основних ґрунтово-кліматичних зонах для землекористувачів різної форми власності, геосистемна методологія ґрунтозахисної оптимізації та регулювання ерозійних процесів та ін.

За результатами досліджень опубліковано більше 180 наукових праць, окремі наукові здобутки викладено у 5 монографіях, захищено 3 патентами.

Під його керівництвом підготовлено та захищено 2 кандидатські дисертації з проблем захисту ґрунтів від ерозії, а у трьох він виступав співкерівником.

Окремої уваги заслуговують організаторські та комунікаційні здібності Д. О. Тімченка, які дозволили йому на посаді завідувача об'єднати у складі лабораторії вчених різних наукових напрямів, у складні часи організовувати наукову роботу в підрозділі, а також допомогти у створенні самостійного наукового підрозділу із співробітників лабораторії — сектора, а в подальшому — лабораторії дистанційного зондування ґрунтового покриття.

Д. О. Тімченко протягом багатьох років був членом координаційно-методичних рад, керівником завдань програм наукових досліджень, членом Європейського товариства охорони ґрунтів.

Інформацію надано ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського»

ВЕРЕСЕНЬ

85 років від дня народження

ГАВРИЛЕНКА Миколи Сергійовича (1940–2017)

Вчений у галузі розведення, селекції та годівлі в тваринництві, кандидат сільськогосподарських наук

Народився 8 вересня 1940 р. в с. Короваї Гребінківського району Полтавської області в сім'ї селян. У 1963 р. закінчив зоотехнічний факультет Полтавського сільськогосподарського інституту. Працював зоотехніком-селекціонером Центральної дослідної станції штучного осіменіння сільськогосподарських тварин (м. Бровари). У 1966 р. поступив до аспірантури Всесоюзного інституту тваринництва. У 1969 р. захистив кандидатську дисертацію «Состав молока и качество молочных продуктов при скормливании коровам клеверного и викоовсяного сенажа». З 1969 по 1975 рік працював молодшим, старшим науковим співробітником у Всесоюзному інституті тваринництва і його Тамбовському філіалі та на Центральній дослідній станції штучного осіменіння сільськогосподарських тварин. З 1976 по 2011 рік працював в Інституті розведення і генетики тварин старшим і провідним науковим співробітником. Основні напрями наукових досліджень Миколи Сергійовича – розробка й удосконалення прийомів вирощування, оцінки й використання високопродуктивних молочних корів; вивчення впливу генетичних і паратипних

факторів на ріст і розвиток ремонтного молодняку; розробка параметрів вагового і лінійного росту телиць та методів оцінки тварин при їхньому породовипробуванні; визначення ролі годівлі у формуванні продуктивності тварин. На підставі проведених досліджень і узагальнення прогресивного досвіду ним розроблено систему вирощування високопродуктивних корів для господарств різних форм власності. Він є співавтором і методичним виконавцем 20 програм інтенсифікації молочного скотарства в господарствах Дніпропетровської, Київської, Полтавської, Чернігівської та інших областей. Працював над створенням високопродуктивних стад і виведенням української червоної молочної породи. М.С. Гавриленко опублікував більше 400 наукових праць, у тому числі книги «Годівля високопродуктивних молочних корів» (1998), «Вирощування корів з надоем 5,0-8,0 тис. кг молока за лактацію» (2001), 14 методичних рекомендацій, 33 плани селекційно-племінної роботи,

Він автор ряду винаходів та раціоналізаторських пропозицій. Брав участь у проведенні лекцій та пропаганді наукових знань серед фахівців молочного скотарства.

Помер у 2017 році, похований на цвинтарі в м. Бровари Київської області.

Інформацію надано Інститутом розведення і генетики тварин імені М. В. Зубця НААН

125 років від дня народження

АЛПАТЬЄВА Олександра Васильовича (1900–1987)

Вчений у галузі селекції та овочівництва, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік ВАСГНІЛ

Народився 12 вересня 1900 р. у с. Грушевське (нині Белокалитвенського району Ростовської області).

У 1927 р. закінчив Харківський сільськогосподарський інститут.

Видатний селекціонер-овочівник, доктор сільськогосподарських наук (1961), професор (1966),

академік ВАСГНІЛ (1966). Трудовий шлях розпочав у 1920 р. Працював техніком, агрономом-овочівником, асистентом Північно-Кавказької сільськогосподарської дослідної станції, завідувачем лабораторії Грибовської овочевої селекційної дослідної станції МСГ СРСР, доцентом кафедри генетики і цитології біолого-грунтознавчого факультету МДУ. Із 1971 р. – завідувач, старший науковий співробітник, консультант лабораторії селекції та насінництва пасльонових культур ВНДІ селекції та насінництва овочевих культур.

Уперше створив штамбові сорти томатів: Штамбовий карлик, Алпатьєва 905а, Плановий та інші, що дозволило вирощувати їх на великих площах із мінімальними затратами. Учений вивів і вдосконалив 47 сортів томатів для відкритого і захищеного ґрунту, баклажанів, фізалісу, салату і цукрової

кукурудзи; теоретично обґрунтував і довів практичні можливості отримання більш скоростиглих, ніж батьківські форми, сортів, а також можливості створення холодостійких сортів томату; обґрунтував на гетерогенних сортах-популяціях томату й огірка необхідність міжлінійних схрещувань. Він є розробником методик селекції пасльонових культур із основних господарсько-цінних ознак. Під його керівництвом вивчалися біологічні особливості овочевих рослин і можливості їх найбільш ефективного використання в селекції і насінництві; особливості віддаленої гібридизації, значення екологічних чинників у становленні та ефективності відбору ознак.

Академік О.В. Алпат'єв – автор понад 200 наукових праць, зокрема 30 книг і брошур, п'яти монографій. За видатні досягнення науковцю присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці. Він заслужений діяч науки РРФСР, лауреат Державної премії СРСР. Нагороджений орденами Трудового Червоного Прапора (двічі), «Знак Пошани», чотирма урядовими медалями та п'ятьма медалями ВДНГ.

Помер 27 березня 1987 р.

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

90 років від дня народження

ПАНАСА Ростислава Миколайовича (1935–2018)

Вчений ґрунтознавець, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 13 вересня в с. Кмичині Томашівського повіту воєводства (Польща).

У 1959 р. закінчив агрономічний факультет Львівського сільськогосподарського інституту і працював у ґрунтознавчій партії при Вінницькій державній сільськогосподарській дослідній станції. Працював на посаді інженера, старшого інженера-ґрунтознавця, у 1964 р. – на посаді старшого інженера-ґрунтознавця у Львівській землевпорядній експедиції інституту «Укрземпроект». З 1959 до 1962 р. брав участь у великомасштабних обстеженнях ґрунтів Вінницької, Львівської, Івано-Франківської областей України, Калінінської області Росії, Павлодарської та Кустанайської областей Казахстану.

У 1964 р. вступив до аспірантури при кафедрі агрохімії ЛСГІ. У 1969 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Вплив розрахункових доз мінеральних добрив на урожай і якість цукрових буряків у Лісостепу Львівської області». З 1967 до 1994 р. працював асистентом, доцентом, професором кафедри загального землеробства ЛСГІ.

У 1976–1989 рр. – декан агрономічного факультету, у 1990–1994 рр. очолював факультет підвищення кваліфікації ЛСГІ. У 1992 р. захистив докторську дисертацію на тему «Агроекологічні основи рекультивації

порушених земель Передкарпаття». У 1994–1999 рр. працював завідувачем кафедри агрохімії та ґрунтознавства ЛДАУ.

У 2002 р. працював в Інституті управління природних ресурсів (м. Коломия Івано-Франківської обл.) на посадах завідувача кафедри природокористування та проректора з наукової роботи, обіймав посаду професора кафедри кадастру територій Національного університету «Львівська політехніка». З 2004 р. – професор кафедри кадастру територій Львівської політехніки.

У 1994 р. обраний дійсним членом (академіком) Міжнародної академії наук екології та безпеки життєдіяльності (МАНЕБ), у 2004 р. – академіком Української екологічної академії наук (УЕАН) і Академії наук вищої школи України. Напрямок наукових досліджень пов'язаний з екологічно безпечним використанням нових мінеральних добрив, виготовлених із місцевих ресурсів, біологічною рекультивацією земель, які порушені промисловими розробками корисних копалин, з моніторингом генезису та еволюції техногенних ґрунтів Західного регіону України.

Брав активну участь у з'їздах ґрунтознавців і агрохіміків України та Польщі, міжнародних наукових конференціях, виробничо-господарських нарадах і семінарах з проблем підвищення родючості ґрунтів, раціонального використання та охорони земель, моніторингу ґрунтів, ефективного використання добрив в умовах ринкової економіки. Автор понад 200 наукових праць з питань ґрунтознавства, екології та природокористування.

Основні праці: *Агроэкологические основы рекультивации земель (на примере месторождений серы Предкарпатского бассейна) : монография*, Львів, 1989; *Вступ в агрономію : навч. посіб.*, Львів, 1996; *Ґрунтознавство : навч. посіб.*, Львів, 2005; *Рекультивация земель : навч. посіб.*, Львів, 2007; *Раціональне використання та охорона земель : навч. посіб.*, Львів, 2008.

Інформацію надано Львівським національним університетом природокористування

120 років від дня народження

ПОЛЯКОВА Іллі Михайловича (1905–1976)

*Вчений у галузі рослинництва, доктор біологічних наук,
професор, член-кореспондент АН УРСР*

Народився 16 вересня 1905 р. в м. Харків в сім'ї службовця. У 1926 р. після закінчення Харківського інституту народної освіти (ХІНО, нині Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна) працював асистентом, старшим викладачем, старшим науковим співробітником, завідувачем кафедри біології в різних наукових закладах (ХІНО). З 1934 р. – професор кафедри генетики, потім завідувач кафедри дарвінізму і генетики Харківського Державного університету ім. М.Горького (ХДУ). У цей період І.М. Поляков був затверджений в ученому званні професора, без захисту дисертації йому

присуджено науковий ступінь кандидата біологічних наук. У 1941 р. захистив докторську дисертацію. На захист було представлено одну з монографій вченого «Курс дарвінізму» – першу в світі наукову й учбову книгу з дарвінізму.

Впродовж 1941–1944 рр. завідує кафедрою зоології хребетних тварин Томського університету ім. В.В. Куйбишева. Після повернення до Харкова в 1944 р. працював завідувачем кафедри дарвінізму і генетики ХДУ, завідувачем відділу дарвінізму і генетики Зообіологічного інституту ХДУ, завідувачем лабораторії генетики і селекції АН УРСР.

У 1948 р. І.М. Полякова обрано членом АН УРСР за спеціальністю генетика і селекція.

У 1948–1955 рр. він старший науковий співробітник Інституту генетики і селекції АН УРСР. З 1955 р. – заступник директора з наукової роботи в цьому інституті, потім заступник директора з наукової роботи і завідувач лабораторії запліднення, розвитку та цитології Укр. НДІРіГ ім. В.Я. Юр'єва. З 1963 р. – директор цього інституту.

Як біологу-теоретику І.М. Полякову належить низка важливих наукових відкриттів і узагальнень, опублікованих у наукових статтях, книгах, рецензіях. Серед них – загальна біологічна концепція запліднення рослин, методологічні, філософські питання генетики, еволюційної теорії, теорії антропогенезу, неоціненні дослідження в області історії біології.

І.М. Полякову належить цикл робіт, присвячених Ламарку і історії ламаркізму в книзі «Ламарк и учение об эволюции органического мира». Із праць, присвячених дарвінізму, є книга «Курс дарвинизма». Проведені дослідження дали змогу І.М. Полякову зробити висновки загальноєволюційного порядку: вибірковість запліднення має риси відносної адаптивності, що виробилася в процесі еволюції і спрямована на збереження як спадкової константності, так і необхідного життєвого рівня виду.

В останні роки під його керівництвом проведено цикл робіт з вивчення фізіології та біохімії чоловічої цитоплазматичної стерильності (ЧЦС) рослин у гетерозисній селекції озимого жита.

І.М. Поляков опублікував самостійно і разом зі своїми співробітниками та учнями більш як 250 наукових праць.

Протягом усього життя І.М. Поляков займався редакторською і видавничою діяльністю. Найбільш вагомою була робота в Головній редакції творів Ч. Дарвіна, де він підготував до друку і відредагував 6-й том творів Дарвіна.

За досягнення в народному господарстві І.М. Поляков був нагороджений золотою медаллю і Почесним дипломом ВДНГ СРСР, орденом Червоної Зірки, двома орденами «Знак Пошани» і багатьма медалями. У 1965 р. йому присвоєне почесне звання Заслуженого діяча науки УРСР.

У 1969 р. Президія АН УРСР присудила І.М. Полякову премію ім. В.Я.Юр'єва за цикл робіт з вивчення процесів запилення-запліднення с.-

г. рослин, обґрунтування нових методів дослідження в цій галузі і використання одержаних даних у практиці гібридизації рослин.

Помер Ілля Михайлович 4 листопада 1976 р. Похований в м. Харків.

Інформацію отримано з Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН

130 років від дня народження

СВЕНТОХОВСЬКОГО Болеслава (Świętochowski Bolesław) (1895–1975)

Вчений в галузі рослинництва, доктор сільськогосподарських наук, професор.

Народився 17 вересня 1895 р. в м. Домброві Гурничій (Польща).

Після закінчення торговельної школи у Варшаві та середньої рільничої школи у Хрудим'ю (Чехія) у 1913–1916 рр., вивчав рільництво на Промислово-рільничих курсах при музеї промисловості та рільництва у Варшаві. Вів практику у поміщицьких маєтках. У 1920–1921 рр. працював асистентом кафедри годівлі тварин Познанського університету; у 1921–1928 рр. – ад'юнкт кафедри рослинництва Головної сільськогосподарської школи у Варшаві. У 1927 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі сільськогосподарських наук. У 1928–1930 рр. – директор Дослідної установи тютюнництва в П'ядиках, у 1930–1937 рр. – завідувач відділу фізіології та польових досліджень Дослідної станції використання торфів у Сарнах. У 1935 р. за підсумками досліджень сортів тютюну захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук.

З 1933 р. викладав у Дублянах рослинництво, у 1936 р. став професором-доктором і завідувачем кафедри обробітку ґрунту і рослинництва рільничо-лісового факультету Львівської політехніки; у 1940–1941 рр. – декан факультету. У 1940 р. у Москві підтверджено звання доктора сільськогосподарських наук, професора. З 1942 до 1944 р. – викладач і декан Державних сільськогосподарських курсів у Дублянах. Окрім викладацької роботи, завідував у Дублянах дослідними станціями рільництва й торфів, організував у 1937 р. дослідну станцію волокнистих рослин.

Був завідувачем кафедри обробітку ґрунту та рослинництва Вроцлавської політехніки з 1946 до 1951 р. і Академії рільництва у Вроцлаві з 1951 до 1965 р., у 1951–1954 рр. – проректор Академії. У 1951–1966 рр. – керівник відділу обробітку ґрунту і сівозмін Інституту обробітку, удобрення та ґрунтознавства в Пулавах, у 1966–1975 рр. – відділу обробітку ґрунту інституту.

Був дійсним членом Польської академії наук (1955–1957 рр.), дійсним членом Академії сільськогосподарських наук СРСР, членом багатьох наукових товариств. Нагороджений урядовими нагородами Польщі.

Відкрив теорію старіння використовуваних у господарському процесі торфів, описав ілювіальний рівень використовуваного торфовища, доповнив

систему сівозмін новими елементами, що базуються на засадах впливу груп рослин на ґрунти. Досліджував вплив чинників на результати вирощування пожнивної озимини, негативні та позитивні наслідки застосування гербіцидів, проблематику боротьби з бур'янами, переробки коноплі на волокно. Опублікував понад 200 друкованих праць.

Основні праці: *Ogólna uprawa roslin*, Wrocław, 1949; *Rosliny okopowe*, Wrocław, 1950; *Rosliny pastewne*, Wrocław, 1950; *Uprawa roli i roslin*, Wrocław, 1950; *Mechaniczna uprawa roli*, Wrocław, 1952.

Інформація надана Львівським національним університетом природокористування

95 років від дня народження НОСКА Бориса Семеновича (1930–2019)

*Вчений в галузі агрохімії, доктор
сільськогосподарських наук, професор, академік
НААН*

Народився 18 вересня 1930 р. в селищі Комарівка Харківської області. У 1949 р. вступив до Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва на агрономічний факультет, який закінчив з відзнакою у 1954 році.

Трудову діяльність Борис Семенович розпочав у Хмельницькій області, де очолив учбове господарство Новоселицького технікуму. З 1956 до 1960 р. він – головний агроном радгоспу в Куп'янському районі Харківської області.

Наукова діяльність Б.С. Носка розпочалася з аспірантури (1960–1963) при Українському науково-дослідному інституті ґрунтознавства (з 1969 р. – Український науково-дослідний інститут ґрунтознавства та агрохімії), у якому він пройшов шлях від аспіранта до директора, і очолював його протягом 23 років. У 1964 р. Б.С. Носко під науковим керівництвом відомих учених кандидата сільськогосподарських наук Г.С. Гриня та професора М.К. Крупського захистив кандидатську дисертацію на тему «Поверхнево-солонцюваті ґрунти Середнього Придніпров'я, їх генетична природа та агрохімічна характеристика». У 1982 р. Б.С. Носко захистив докторську дисертацію на тему «Теоретичні і практичні основи оптимізації фосфатного режиму ґрунтів України», у 1987 р. йому присвоєно вчене звання професора, а у 1990 р. обрано дійсним членом – академіком Української академії аграрних наук.

Б.С. Носко був засновником Харківської зональної агрохімічної лабораторії, яка впродовж 1964–1969 рр. виконала перший цикл агрохімічного обстеження орних земель області, узагальнені матеріали якого стали основою ґрунтово-агрохімічного районування та увійшли складовою частиною до рекомендацій з використання добрив.

У 1969 р. Борис Семенович очолив створену в Інституті лабораторію науково-методичного керівництва агрохімслужбою, основою діяльності якої було удосконалення методики обстеження ґрунтів і проведення польових дослідів, узагальнення матеріалів агрохімічного обстеження та польових дослідів в Україні, розробка республіканських картограм забезпеченості ґрунтів поживними речовинами та агрохімічного районування сільськогосподарських угідь. Б.С. Носко був одним з основних авторів технології використання добрив через агрохімцентри, яка набула широкого розповсюдження в різних регіонах СРСР.

Наукова діяльність Бориса Семеновича пов'язана з проблемами родючості ґрунтів, розробкою теоретичних основ оптимізації мінерального живлення рослин. Він започаткував новий напрям досліджень проблем фосфору в землеробстві, зосередив зусилля на закономірностях взаємодії фосфору в системі добрива – ґрунт – рослина. Виявлено основні закономірності переходу фосфору добрив у фосфорні сполуки ґрунту, зміни структури фосфатного фонду ґрунту, розроблено нормативні параметри динаміки змін фракційного складу фосфатів та ступеня їх рухомості залежно від доз добрив і способу їх внесення. Вивчено розподіл залишкових фосфатів у профілі ґрунтів, їхній вплив на поглинання фосфору рослинами з ґрунту та ефективність додаткового внесення фосфорних добрив, обґрунтовано оптимальні фосфатні рівні відносно біологічних особливостей сільськогосподарських культур. Основні наукові результати покладено в основу монографії «Фосфатный режим почв и эффективность удобрений». Останніми роками Б.С. Носко глибоко досліджував питання антропогенної еволюції ґрунтів, які узагальнено в монографії «Антропогенна еволюція чорноземів» (2006). Б.С. Носко – автор понад 570 наукових робіт, зокрема, 22 монографій, довідників і підручників, одержав 5 авторських свідоцтв на винаходи.

Б.С. Носко створив наукову школу агрохіміків, підготував 5 докторів та 19 кандидатів сільськогосподарських наук.

З 1976 до 1998 року Борис Семенович очолював Товариство ґрунтознавців та агрохіміків України, упродовж багатьох років був головним редактором міжвідомчого збірника «Агрохімія і ґрунтознавство», членом програмно-методичної комісії по багаторічних дослідях з добривами при Міністерстві сільського господарства СРСР і секції агрохімії Відділення землеробства ВАСГНІЛ.

Як член Міжнародного товариства ґрунтознавців, Б.С. Носко представляв Україну на міжнародних конгресах ґрунтознавців у Москві, Канаді, Німеччині, Японії, Мексиці, Франції. Міжнародне визнання наукової діяльності Б.С. Носка відзначено обранням його почесним членом Докучаєвського товариства ґрунтознавців Росії (1996) і почесним членом Міжнародного товариства ґрунтознавців (Бангкок, 2002). Протягом 1994–1999 рр. Борис Семенович виконував обов'язки субкоординатора Міжнародного інституту калію в Україні, був членом Міжнародної організації

досліджень з обробітку ґрунту (ISTRO), а у 1978–1982 рр. – членом наукової ради Міжнародного товариства з добрив.

Б.С. Носко сприяв розширенню науково-дослідної бази: за час його керівництва до Інституту було приєднано Граківське дослідне поле (1984) і створено Поліський філіал НДІ ґрунтознавства та агрохімії (1989).

За розробку проблем фосфатного живлення рослин у 1986 р. Президія ВАСГНІЛ нагородила вченого золотою медаллю імені К.К. Гедройца. За успішну розробку рекомендацій із застосування добрив в Україні Б.С. Носко нагороджений дипломом першого ступеня (1977) та трьома срібними медалями ВДНГ СРСР, Почесними грамотами Міністерства сільського господарства УРСР (1978), ВЦСПС (1979), ВАСГНІЛ (1980 та 1982 рр.), Почесною грамотою Української академії аграрних наук (1997), Почесною нагородою Президії Української академії аграрних наук (2000), Почесною відзнакою Української академії аграрних наук (2006). За наукові досягнення та впровадження їх у сільськогосподарське виробництво Бориса Семеновича нагороджено урядовими нагородами - медаллю «За трудову доблесть» (1973), орденом «Знак почета» (1976), Почесною грамотою Президії Верховної Ради України (1990 р.).

Борис Семенович Носко помер 1 лютого 2019 року.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського» НААН

95 років від дня народження

КРИШТАБА Сергія Григоровича (1930–1997)

Вчений у галузі аграрної економіки, кандидат економічних наук

Народився 23 вересня 1930 р. в м. Києві в сім'ї службовця.

Вищу освіту здобув, навчаючись на агрономічному факультеті Київського сільськогосподарського інституту, де отримав кваліфікацію вченого агронома (1949–1954).

Будучи фахівцем високого рівня, за направленням працював заступником головного агронома з овочівництва у Базалійській МТС Хмельницької області (1954), а згодом – старшим науковим співробітником Київської овоче-картопляної дослідної станції (1954–1956).

Перейшовши в Український НДІ економіки і організації сільського господарства, деякий час обіймав посаду старшого статиста та молодшого наукового співробітника (1956–1957), після чого навчався в аспірантурі цього ж інституту (1957–1960), працював тут же молодшим і старшим науковим співробітником (1960–1964), а в наступний період очолював сектор

економіки хімізації сільського господарства у відділі ефективності використання земельних ресурсів (1964–1993).

Кандидатську дисертацію «Економічна ефективність системи добрив в умовах Лівобережного Лісостепу України» захистив у 1961 р.

У процесі досліджень увага вченого зосереджувалася на питаннях прогнозування і планування потреби сільського господарства України в продуктах хімії для забезпечення розвитку інтенсифікації виробництва, опрацювання комплексної програми якісного покращання продовольчого постачання населення на перспективу.

На основі результатів досліджень вченого підготовлено і передано директивним, плановим і господарським органам, рекомендації і доповідні записки, які одержали схвалення у Міністерстві сільського господарства та відділі сільського господарства Держплану.

У творчому доробку Сергія Григоровича є понад 90 друкованих одноосібних та написаних у співавторстві робіт, а також авторське свідоцтво на право пріоритету Комітету в справах винаходів і відкриттів при РМ СРСР №15564.

Помер 26 серпня 1997 р.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут аграрної економіки»

90 років від дня народження

НОЗДРИНА Миколи Терентійовича (1935 – 2007)

Вчений в галузі тваринництва, доктор сільськогосподарських наук

Народився 26 вересня 1935 р. в Полтаві в сім'ї робітників. У 1959 р. закінчив Полтавський сільськогосподарський інститут. Із 1959 по 1962 р. працював головним зоотехніком радгоспу на Миколаївщині.

У 1962–1965 рр. навчався в аспірантурі при Полтавському науково-дослідному інституті свинарства за спеціальністю «годілля сільськогосподарських тварин і технологія кормів» під науковим керівництвом професора М. А. Коваленка.

У 1966 р. після захисту кандидатської дисертації «Вплив раціонів різного складу на генеративну функцію яєчників та продуктивність свиноматок» на спецраді при Українській сільськогосподарській академії йому було присуджено науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук. У 1972 р. присвоєно звання старшого наукового співробітника.

Докторську дисертацію на тему: «Теоретичні принципи і практичні аспекти годівлі свиней для проявлення максимальної продуктивності захистив у 1982 році на спецраді при вищезгаданій академії.

Після закінчення аспірантури Микола Терентійович з 1965 по 1968 р. працював старшим науковим співробітником відділу тваринництва Вінницької державної сільськогосподарської дослідної станції, а з 1968 р. — відділу годівлі Полтавського науково-дослідного інституту свинарства, з 1983 р. — від завідувача лабораторій обміну речовин та енергій у свиней.

З 1989 р. М. Т. Ноздрін плідно працював в Полтавському сільськогосподарському інституті на педагогічній роботі як професор і завідувач кафедри технології промислового свинарства.

За роки науково-педагогічної діяльності вчений зробив вагомий вклад у вітчизняну галузеву науку з питань вивчення обміну речовин та енергії у свиней; розробки раціональної та ефективної рецептури комбікормів для свиней; вивчення прояву максимальної продуктивності у свиней; розробки деталізованих норм годівлі різних вікових та виробничих груп свиней.

Опублікував понад 160 наукових праць, у тому числі 14 книг у співавторстві, 24 методичних рекомендацій з питань годівлі та вирощування свинопоголів'я.

Під його науковим керівництвом захищено 7 кандидатських дисертацій та 67 дипломних робіт. За його безпосередньою участю підготовлено 600 спеціалістів-зооінженерів на стаціонарному та 450 — на заочному відділенні.

М. Т. Ноздрін — був членом спеціалізованих рад із захисту кандидатських та докторських дисертацій в Інституті свинарства УААН і Національному аграрному університеті.

Учений має два авторських свідоцтва на винаходи та 10 рацпропозицій.

За заслуги в розвитку сільськогосподарської науки та впровадження досягнень у виробництво М. Т. Ноздріну присвоєне почесне звання Заслуженого зоотехніка Української РСР.

Інформацію надано Інститутом свинарства і агропромислового виробництва НААН

165 років від дня народження

ОЛЕСЬКОВА Йосипа (Olesków Józef) (1860 – 1903)

Вчений рільництва та ботаніки, доктор філософії, доцент

Народився 28 вересня 1860 р. в с. Новій Скваряві Жовківського повіту.

Вищу освіту здобув у Львівському університеті, продовжив студії в Німеччині та Дублянах. Захистив дисертацію з біологічних наук. З 1887 до 1891 р. працював доцентом рільництва та ботаніки Вищої рільничої школи в Дублянах. Окрім агрономічної тематики, досліджував вплив першої галицької еміграції на заокеанське сільськогосподарське виробництво. У 1896 р., перебуваючи в Канаді, сприяв утворенню українського емігрантського осередку. У сфері науки співпрацював з І. Франком. Останні роки свого життя працював директором гімназії в м. Сокалі.

Основні праці: *O sadівництві, городництві і молочарстві*, Львів, 1897; *Podręcznik hodowli nasion gospodarskich na podstawie teoretycznej i praktycznej*, Lwów, 1885; *Zrastanie tkanek roślinnych*, Roczniki WSR w Dublinach, Lwów, 1894; *O odpadaniu liści*, «Kosmos», Lwów, 1884.

Інформацію надано Львівським національним університетом природокористування

ЖОВТЕНЬ

125 років від дня народження

КУХТЕВИЧА Івана Леонтійовича (1900–1967)

Вчений в галузі хімії, доктор біологічних наук

Народився 5 жовтня 1900 р. у с. Вояковичі Високівського району Брестської області (Білорусь) в родині селян.

Після закінчення Павлоградської учительської семінарії з лютого 1920 року працював сільським учителем в Павлоградському районі Дніпропетровської області. У 1929 р. закінчив Дніпропетровський інститут народної освіти. Отримав спеціальність викладача хімічних дисциплін.

І.Л. Кухтевич відтоді працював у вищих навчальних закладах Дніпропетровська на посадах асистента гірничого інституту (1929–1930 рр.), асистента, в.о. доцента і декана хіміко-технологічного інституту (1930–1938 рр.), у м. Ставрополь – доцентом і в.о. завідувача кафедри загальної хімії медичного інституту.

Після визволення м. Дніпропетровськ від фашистських загарбників з квітня 1944 р. обіймав посаду виконуючого обов'язки завідувача кафедри загальної хімії і декана факультету Дніпропетровського медичного інституту; із 1948 р. – в.о. завідувача кафедри аналітичної хімії у фармацевтичному інституті; із 1956 р. – завідував такою самою кафедрою в медичному; із 1961 року працює у Дніпропетровському сільськогосподарському інституті, з 1964 по 1967 рік очолював кафедру хімії інституту.

У 1936 р. І. Л. Кухтевич захистив кандидатську дисертацію, а в 1965 р. в Українській сільськогосподарській академії докторську дисертацію. Іван Леонтійович зарекомендував себе досвідченим, висококваліфікованим педагогом, ерудованою людиною не тільки в галузі хімії. Постійно і успішно працював над питаннями удосконалення методики викладання хімічних дисциплін. Плідною була науково-дослідна робота професора І. Л. Кухтевича в галузі біологічної хімії. Він опублікував більше 30 наукових робіт. Основні його публікації узагальнені в докторській дисертації «О метолоаналогах хлорофіла і деяких їх властивостях». Основний напрям наукових досліджень – хімія будова

комплекс. сполук феофітину із солями важких металів. Синтезував нові металаналоги хлорофілу, запропонував оригінальну теорію їхньої будови.

Керував підрозділом Всесоюзного хімічного товариства ім. Д. І. Менделєєва. Неодноразово відзначався подяками керівництва різного рівня нагородами на ВДНГ СРСР.

Помер 21 червня 1967 року.

Інформацію отримано від Дніпровського державного аграрно-економічного університету.

100 років з дня народження

ЧАШКІНА Олександра Марковича (1925-1991)

*Вчений у галузі годівлі сільськогосподарських тварин,
доктор сільськогосподарських наук, професор*

Народився 6 жовтня 1925 р. у селі Башківка Новохоперського району Воронежської області в селянській родині. Після закінчення школи працював колгоспником. Із 1946 по 1949 рік навчався в Ленінградському військово-ветеринарному училищі, після закінчення якого отримав офіцерське звання і продовжував служити в армії.

У 1951 р. був прийнятий на військовий факультет Московської ветеринарної академії ім. К .І. Скрябіна. Після закінчення в 1956 р. працював ветеринарним лікарем, згодом – заступником директора військового радгоспу з тваринництва.

У 1959 році вступив до аспірантури при ДальНДІСГ (м. Хабаровськ) зі спеціальності «годовля сільськогосподарських тварин». Захистив кандидатську дисертацію у 1962 р. і працював у тому ж науково-дослідному інституті на різних посадах. У 1963 році йому присвоєно вчену ступінь кандидата сільськогосподарських наук. У 1970 році захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня доктора сільськогосподарських наук, у 1971 р. йому було присуджена вчена ступінь доктора сільськогосподарських наук, а в 1972 р. присуджено вчене звання професора по спеціальності «Годівля сільськогосподарських тварин і технології кормів». 1972 року обраний за конкурсом на посаду завідувача кафедри годівлі сільськогосподарських тварин Воронежського сільськогосподарського інституту. 1976 р. – старший науковий співробітник Всесоюзного науково-дослідного інституту незаразних хвороб (м. Воронеж). У 1977 р. прийнятий на посаду завідувача кафедри годівлі сільськогосподарських тварин Дніпропетровського сільськогосподарського інституту, нині Дніпровський державний аграрно-економічний університет, де і працював по 1991 рік.

Професор О. М. Чашкін розробив і запровадив у лабораторну практику нові методи визначення в кормах клітковини, кальцію, фосфору, інших елементів; удосконалив методики розрахунку азоту і каротину в кормах, серед його наукових праць користуються великою популярністю у фахівців видання : «Кормление коров», «Белковые кормы и протеиновые добавки», «Методы определения доброкачественности и питательности кормов на животноводческих комплексах», «Зоотехнический анализ кормов в животноводстве» та ін. Підготував багато науково обґрунтованих рекомендацій сільськогосподарському виробництву з різних питань годівлі сільськогосподарських тварин. Його навчальні посібники, тексти лекцій, довідкові матеріали й сьогодні не втратили свого значення і широко використовуються в навчальному процесі.

Наукова спадщина професора Олександра Марковича Чашкіна складає понад понад 100 наукових і науково-методичних робіт, він був науковим керівником в аспірантів і здобувачів.

За вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців для агропромислового комплексу Олександра Марковича нагороджено двома орденами «Червоної Зірки» і багатьма медалями.

Помер 30 червня 1991 року.

Інформацію отримано від Дніпровського державного аграрно-економічного університету.

120 років від дня народження

РОТОВА В'ячеслава Івановича (1905–1988)

*Вчений в галузі ветеринарної мікробіології та медицини,
доктор ветеринарних наук, професор.*

Народився 10 жовтня 1905 р. в м. Короча Білгородської області.

У 1926 р. закінчив Харківський ветеринарний інститут за спеціальністю «ветеринарія».

Після закінчення Інституту працював ветеринарним лікарем Ромоданівської ветеринарної дільниці Полтавської області, а потім ветеринарним лікарем Краснокутського району Харківській області.

У 1929-1932 рр. – аспірант Харківського ветеринарного інституту. 1929 р. по 1941 р. – асистент, а потім доцент Харківського зооветеринарного інституту. 1941 р. по 1945 рр. – на фронтах Великої Вітчизняної війни. 1946 р. по 1960 р. – доцент, потім професор кафедри епізоотології Харківського ветеринарного інституту.

У 1961 р. його призначено завідувачем кафедри мікробіології Харківського зооветеринарного інституту. У 1936 р. В. І. Ротов захистив кандидатську дисертацію, а у 1959 р. – докторську на тему «Діагностика туберкульозу птахів і заходи боротьби з ним». За результатами досліджень написав монографію «Туберкульоз птахів».

У 1960 р. ВАК СРСР присвоїла В. І. Ротову вчене звання професора кафедри епізоотології Харківського зооветеринарного інституту.

З червня 1964 р. по вересень 1969 р. Вячеслав Іванович працював завідувачем Відділу сільськогосподарської мікробіології, вірусології і імунології Українського НДІ землеробства УАСГН, з вересня 1969 р. – заступником директора з наукової роботи Українського НДІ сільськогосподарської мікробіології і одночасно очолював лабораторію.

З 1971 р. – завідувач лабораторії мікробіології зоонозів, яка була перетворена у відділ експериментальної мікробіології і імунології тварин (у 1978 р.); з 1982 р. – науковий консультант цього відділу.

Його наукова робота присвячена розробці методів діагностики, боротьби і профілактики туберкульозу, ящуру, бруцельозу сільськогосподарських тварин, чуми свиней та птахів. П'ять монографій автора присвячені узагальненню результатів наукових досліджень автора щодо туберкульозу ВРХ та птиці. Його роботи по серологічній ідентифікації туберкульозу, новим методам профілактики і лікування тварин сприяли повній ліквідації туберкульозних ізоляторів і груп туберкульозних тварин у господарствах багатьох областей України.

Ним запропоновано новий метод боротьби з туберкульозом тварин, в основу якого покладено попередження зараження шляхом застосування тубазиду.

Великий розум та глибина знань у цій галузі принесли В.І. Ротову широке визнання за кордоном. На запрошення уряду Румунії він надавав допомогу в ліквідації туберкульозу сільськогосподарських тварин у цій країні, приймав участь в багатьох міжнародних конгресах і наукових конференціях.

Вченим опубліковано 165 наукових праць, у т. ч. 8 монографій і підручник з мікробіології для вищих навчальних закладів.

За час науково-педагогічної роботи В. І. Ротов підготував 5 докторів і 10 кандидатів наук.

Нагороджений бойовими орденами: Червоної Зірки (1943), Вітчизняної війни I і II степенів (1944-1945), Трудового Червоного Прапора та медалями.

В.І. Ротов помер у 1988 році, похований у м. Чернігові.

Інформацію надано з Інституту сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва

90 років дня народження

СОКРУТА Володимира Ілліча (1935–2010)

*Вчений у галузі генетики і розведення
сільськогосподарських тварин, кандидат
сільськогосподарських наук, професор*

Народився 12 жовтня 1935 р. у с. Ново-Спасівка Біловодського району Луганської області в робітничій сім'ї.

У 1949 році після закінчення Петрівської середньої школи вступив до Старобільського ветеринарного технікуму. Розпочав свою трудову діяльність у 1953 році на посаді ветеринарного лікаря, потім зоотехніка, далі працює завідувачем держплемстанції кінного заводу № 64, директором держплемстанції Солонянського району Дніпропетровської області. З 1958 по 1963 рік Володимир Ілліч навчався у Донському СГІ за фахом «зоотехнія». Із 1966 року – директор Дніпропетровської обласної держплемстанції, з вересня 1968 року – директор дослідної станції тваринництва Дніпропетровського СГІ. 1973 року у спецраді Харківського зооветеринарного інституту захистив кандидатську дисертацію (наук. керівник проф. М. О. Селех). 1981 року одержав наукову ступінь кандидата сільськогосподарських наук. У 1977–1978 рр. року працював деканом зоотехнічного факультету Дніпропетровського СГІ та на посаді старшого викладача кафедри генетики і розведення сільськогосподарських тварин. Із 1978 року – проректор факультету підвищення кваліфікації та одночасно з 1982 року по 1987 р. очолював кафедру генетики і розведення сільськогосподарських тварин ДСГІ.

У 1981 році В. І. Сокруту присвоєно вчене звання доцента. З 1991 року він директор Новомосковського радгоспу-технікуму та за сумісництвом з 2000 по 2008 рр. – доцент кафедри генетики і розведення сільськогосподарських тварин в Дніпропетровському державному аграрному університеті.

2006 року Володимиру Іллічу присвоєно вчене звання професора Дніпропетровського державного аграрного університету. Він був також дійсним членом Академії наук з апіфітотерапії і бджільництва.

У науковому аспекті В. І. Сокрут працював на вдосконаленні високопродуктивного стада корів червоної степової породи, над дослідженням явища гетерозису в свинарстві при схрещуванні великої білої породи свиней з беркширами та ландрасами. Особливою популярністю користуються підготовлені ним видання «Справочник по кролиководству», «Справочник животновода-любителя», підручник для вищих навчальних закладів «Свинарство» (у співавторстві).

За вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців для агропромислового комплексу В. І. Сокрут нагороджений двома орденами Трудового Червоного Прапора, медалями «За доблесну працю».

Помер 15 лютого 2010 року.

Інформацію отримано від Дніпровського державного аграрно-економічного університету

125 років від дня народження

ПИЛИПЦЯ Григорія Васильовича (1900–1995)

Вчений у галузі рослинництва, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 12 жовтня 1900 р. у с. Савинці Київської області в селянській родині.

Учасник Великої Вітчизняної війни. Закінчивши в 1927 р. Київський сільськогосподарський інститут, Г.В. Пилипець працював на виробництві – вирощував цукрові буряки в господарствах Вінницької області. У вищих навчальних закладах почав працювати з 1931 р. До 1935 р. він – доцент кафедри рослинництва Харківського сільськогосподарського інституту, а з 1935 до 1941 рр. – старший науковий співробітник колишньої Миронівської дослідної станції. Саме на Миронівській дослідній станції Григорій Васильович обрав основним об'єктом науково-дослідної роботи культуру цукрових буряків. І кандидатська, і докторська дисертації Г.В. Пилипця присвячено теорії та практиці вирощування цієї культури.

Із 1944 р. учений знову працював доцентом кафедри рослинництва Харківського сільськогосподарського інституту. У 1959 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук на тему «Квадратний спосіб вирощування цукрових буряків». Звання професора присвоєно йому в 1961 р.

125 років від дня народження

ВАСИЛЕНКА Петра Мефодійовича (1900–1999)

Видатний учений у галузях землеробської механіки, механізації, електрифікації та автоматизації сільського господарства, педагог, громадський діяч

Народився 17 жовтня 1900 р. у селі Мигія Первомайського району Миколаївської області в багатодітній незаможній

селянській сім'ї. Після закінчення у 1919 р. Ольгінсько-Скаржинського сільськогосподарського училища 1-го розряду отримав роботу інструктора з питань сільського господарства. Уже восени 1920 р. молодого перспективного спеціаліста направляють на навчання до Мигійського сільськогосподарського і кооперативного технікуму, який на той період часу мав статус вищого навчального закладу, після закінчення якого отримує посвідчення агрономарільника. У 1932 р. це посвідчення було замінено на свідоцтво про закінчення Луганського сільськогосподарського інституту. З 1923 по 1928 р. працює викладачем землеробства і сільськогосподарського машинознавства у Межирічській середній сільськогосподарській школі.

У 1929 р. П.М. Василенко поступає в аспірантуру на кафедру сільськогосподарської механіки при Головному управлінні науки Наркомату освіти УРСР, де навчався до 1932 р. Очолював кафедру академік ВУАН К.К. Симінський, а її членами або аспірантами були відомі в майбутньому математики і механіки – академіки АН СРСР М.М. Крилов, М.М. Боголюбов, академіки та члени-кореспонденти АН УРСР, професори М.П. Кравчук, С.В. Серенсен, Л.П. Крамаренко, П.Ф. Вовк, І.Я. Штаерман та ін. Навчаючись в аспірантурі, П.М. Василенко бере участь у розробці й випробуваннях перших зразків вітчизняних сільськогосподарських машин. З 1932 і до 1935 р. П.М. Василенко працює завідувачем кафедри механізації сільськогосподарського виробництва Житомирського сільськогосподарського інституту, доцентом кафедри механізації сільськогосподарського виробництва Київського інженерно-економічного та сільськогосподарського інститутів.

У 1935 р. очолює кафедру сільськогосподарських машин Київського інституту механізації й електрифікації сільського господарства, продовжує розпочаті дослідження та розробляє курс лекцій з теорії сільськогосподарських машин. Щоб підвищити рівень своїх знань, П.М. Василенко бере участь у математичному семінарі в Інституті математики ВУАН, яким керує академік Д.О. Граве, де отримує знання у таких видатних учених-математиків, як академіки Д.О. Граве, М.П. Кравчук, Г.В. Пфейффер, професора В.І. Можар та ін. Через деякий час за пропозицією академіка Д.О. Граве П.М. Василенка обирають членом комісії прикладної математики.

Рішенням ВАК при РНК СРСР у 1937 р. П.М. Василенку було присвоєно науковий ступінь кандидата технічних наук без захисту дисертації та призначено виконуючим обов'язки професора по кафедрі механізації сільського господарства. За рекомендацією відділу технічних наук, який очолював академік Є.О. Патон, рішенням Загальних зборів Академії наук УРСР у 1939 р. П.М. Василенка обрали членом-кореспондентом АН УРСР.

У 1948 року він захищає дисертацію «Основы теории движения материальных частиц по фрикционным поверхностям сельскохозяйственных машин» на здобуття наукового ступеня доктора технічних наук, а в 1949 р. йому

присвоюють учене звання професора. У цей період часу він працює завідувачем відділу сільськогосподарських машин Лабораторії машинобудування та проблем сільськогосподарської механіки, яка в 1950 р. була реорганізована в Інститут машинознавства і сільськогосподарської механіки, та за сумісництвом професором кафедри сільськогосподарських машин Київського сільськогосподарського інституту (КСГІ).

З 1953 і до 1962 р. професор П.М. Василенко очолював кафедру сільськогосподарських машин КСГІ (у подальшому Українська сільськогосподарська академія).

Значні наукові здобутки вченого в галузі землеробської механіки було високо оцінено у країні, і в 1956 р. його обирають академіком ВАСГНІЛ. Видатний учений став одним із фундаторів Української академії сільськогосподарських наук (УАСГН), де працював на посаді академіка-секретаря відділення механізації і електрифікації з 1957 по 1962 р. до моменту реорганізації її у Південне відділення ВАСГНІЛ.

7 грудня 1977 р. нагороджений ВАСГНІЛ Золотою медаллю ім. В.П. Горячкіна.

З 1963 і до 1999 р. професор-консультант сільськогосподарських машин Української сільськогосподарської академії (нині Національний університет біоресурсів і природокористування України).

У 1991 р. П.М. Василенко був обраний дійсним членом (академіком) Української академії аграрних наук.

Помер 21 квітня 1999 р. в м. Києві, похований у с. Новосілки (околиця м. Києва).

Академік П.М. Василенко зробив вагомий внесок у розвиток землеробської механіки, механізації, електрифікації та автоматизації сільськогосподарського виробництва України, підготовку й виховання інженерних і наукових кадрів. Творча спадщина академіка П.М. Василенка налічує низку фундаментальних монографій і понад 200 наукових статей.

Академіком П.М. Василенком створена наукова школа з землеробської механіки в Україні. Під його керівництвом захищено 7 докторських і майже 60 кандидатських дисертацій, дуже багато майбутніх докторів і кандидатів наук з близького і далекого зарубіжжя консультувались у вченого. Своїм безпосереднім учителем його вважають близько 200 науковців.

Джерело: Вергунов В. А. Академік П.М. Василенко (1900–1999) – видатний учений, педагог та громадський діяч. Бъдещето въпроси от света на науката – 2013 : материали за IX Международна научна практична конференция, София, 17–25 декември. София : «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2013. Т. 19 : История. Политика. С. 44–46.

80 років від дня народження

ПЕЛІШЕНКА Бориса Гнатовича (1945–2020)

*Вчений-математик, кандидат фізико-математичних наук,
професор*

Народився 17 жовтня 1945 р. в с. Просяниківка Кобеляцького району Полтавської області.

У 1962 році після закінчення школи поступив на механіко-математичний факультет Дніпропетровського державного університету за спеціальністю «Математика». Після закінчення навчання з 1967 по 1968 роки працював на посаді асистента кафедри «Теорія функцій» цього ж ВНЗ.

З 1969 по 1973 роки навчався в аспірантурі на кафедрі вищої математики Дніпропетровського хіміко-технологічного інституту.

У 1973–1975 рр. працював молодшим науковим співробітником науково дослідного сектора і асистентом кафедри математичного аналізу Ярославського державного університету.

З 1975 року працював на посадах асистента, старшого викладача, доцента, професора кафедри вищої математики Дніпропетровського державного аграрного університету. Із листопада 2013 р. по серпень 2014 р. виконував обов'язки завідувача кафедри вищої математики, далі працює на посаді професора кафедри по 30.08.2018 року..

Кандидат фізико-математичних наук з 1975 року, дисертацію захистив в Ростовському державному університеті з спеціальністю 01.01.01 – «Функціональний аналіз і теорія функцій».

Вчене звання доцента кафедри вищої математики присвоєно в 1979 році. Вчене звання професора Дніпропетровського державного аграрного університету в 2008 році.

Наукові інтереси: локальні поліноміальні наближення та їх застосування, теореми вкладень, інтерполяція операторів, теорія сингулярних інтегралів, нерівності для поліномів, математичне моделювання процесів тепло перенесення.

Наукова спадщина складає понад 200 наукових і науково-методичних робіт, навчальних посібників. Був референтом реферативного журналу «Mathematical Reviews» (Американське наукове товариство) та «Українського математичного журналу». Неодноразово був офіційним опонентом на захистах кандидатських дисертацій.

Нагороджений нагрудним знаком «Відмінник освіти України», Почесною грамотою Міністерства аграрної політики України, подяками різних установ.

Помер 19 лютого 2020 року.

Інформацію отримано від Дніпровського державного аграрно-економічного університету

90 років від дня народження

НЕПОЧАТОВА Олексія Петровича

Вчений ґрунтознавець, кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник

Народився 23 жовтня 1935 р. в селі Секретарівка Барвінківського району Харківської області. У 1963 р. з відзнакою закінчив Харківський сільськогосподарський інститут ім. В. В. Докучаєва. Трудову діяльність розпочав молодшим науковим співробітником на Граківському дослідному полі, яке на той час було підрозділом Науково-дослідного інституту добрив та інсектофунгіцидів ім. Я. В. Самойлова, де пройшов шлях до завідувача лабораторії. У 1973 році захистив кандидатську дисертацію на тему «Ефективність систематичного застосування гербіцидів у сівоzmіні на чорноземі типовому півдня Лісостепу України», а пізніше отримав вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності «агрохімія».

У 1984 р. Граківське дослідне поле було передано Українському науково-дослідному інституту ґрунтознавства та агрохімії ім. О.Н. Соколовського. Директором дослідного поля Олексій Петрович був упродовж 1990–2000 рр.

Наукові питання, які доводилося розробляти О. П. Непочатову, пов'язані з проблемами інтенсифікації землеробства, зокрема, розробкою технологій ефективного застосування добрив в умовах богари та зрошення, а також дослідженнями ефекту сумарної дії удобрення, зрошення і засобів захисту рослин.

Об'єктами наукових досліджень були довгострокові польові досліді з добривами та гербіцидами. Виявлено дію різних видів і форм добрив та віднайдено оптимальні системи удобрення для основних польових культур, вирощуваних на чорноземі типовому важкосуглинковому. Показано, що в умовах Лісостепу Лівобережного високоефективним є одночасне застосування зрошення й удобрення. В умовах довготривалих польових дослідів досліджено ряд аспектів щодо сукупної дії удобрення і застосування гербіцидів у сівоzmінах.

Колектив дослідного поля постійно надавав різнопланову допомогу сільськогосподарським підприємствам Чугуївського району Харківської області, перш за все, методичні рекомендації з ефективного застосування добрив, зрошування і засобів захисту рослин.

Інформацію надано ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського»

ЛИСТОПАД

90 років від дня народження

КУШНАРЬОВА Артура Сергійовича (1935–2017)

Вчений у галузі механізації сільськогосподарського виробництва, доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 2 листопада 1935 р. у м. Якутську. У 1952 р., після закінчення школи, вступає до Московського інституту інженерів сільського господарства, який з відзнакою закінчує в 1957 році.

Протягом 1957–60 рр. – інженер-механік БМУ «Меліоводбуд». З 1960 по 1963 р. Артур Сергійович аспірант Сільськогосподарської академії ім. К.А. Тімірязєва. З 1963 р. починається трудова діяльність майбутнього науковця в стінах

Мелітопольського інституту механізації сільського господарства. За, майже, п'ятдесят років праці в учбовому закладі А.С. Кушнар'ов працював на посадах асистента, доцента, професора, завідувача кафедри, проректора з наукової роботи. У 1964 р. у Всесоюзному інституті сільськогосподарської заочної освіти захистив кандидатську дисертацію на тему: «Освоєння мілкодолинних луків Якутії», а в 1982 р. у Челябінському інституті механізації та електрифікації сільського господарства – докторську дисертацію на тему: «Механіко-технологічні основи процесу дії робочих органів ґрунтообробних машин і знарядь на ґрунт».

З 1974 по 1985 р. А.С. Кушнар'ов – проректор з наукової роботи МІМСГу. Будучи проректором з наукової роботи, вчений організував підготовку наукових кадрів для інституту в найбільших наукових центрах СРСР (у Москві, Ленінграді, Мінську, Києві та інших містах). В окремі роки готувалося до 10 кандидатів наук. Упродовж 1985–1993 рр. – завідувач кафедри Мелітопольського інституту механізації сільського господарства. У 1985 р. йому присвоєно вчене звання професора. Коло наукових інтересів вченого: - механіко-технологічні основи землеробської механіки та механіки ґрунту; - ґрунтозахисні технології та засоби механізації для їхнього здійснення; - комплексна програма забезпечення населення України молочними продуктами.

Педагогічна діяльність професора А.С. Кушнар'ова відзначена знаком «Відмінник вищої школи СРСР». Велика робота велася ним щодо залучення студентів до науково-дослідної роботи. А.С. Кушнар'ов – засновник ряду нових напрямків в аграрній науці: збирання зернових методом очісування та виготовлення регулярних волоконнооптичних джгутів

У 1993–1997 рр. – Генеральний директор Інституту механізації тваринництва Української академії аграрних наук у Запоріжжі. Основну увагу

вчений приділяв продовольчому ринку і місцю АПК України у світовій економіці. А.С. Кушнар'овим обґрунтовані механіко-технологічні основи обробітку ґрунту, створено типорозмірний ряд робочих органів для ґрунтозахисної технології, більшість з яких поставлено на виробництво на машинобудівних заводах України. Розроблена методика комплексної оцінки техніки і технологій для тваринництва, птахівництва та кормовиробництва.

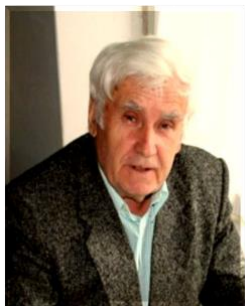
Опублікував понад 200 наукових праць. Має 13 авторських свідоцтв на винаходи. Під керівництвом вченого підготовлено 4 доктори та 23 кандидати наук. Обраний у 1993 р. членом-кореспондентом УААН: відділення землеробства, меліорації та механізації. А.С. Кушнар'ов – член міжнародної організації ISO. Брав участь у роботі міжнародних конференцій у Польщі, Голландії, Білорусії, Казахстані, Росії.

Помер 5 листопада 2017 р.

Джерело: Кушнар'ов Артур Сергійович: біобібліографічний показчик публікацій з 1962 по 2015 рік / ТДАТУ; наукова бібліотека; укладач Н. М. Семенюк. Мелітополь, 2015. 52 с. – («Біобібліографістика провідних вчених ТДАТУ»).

90 років від дня народження

МУКОВОЗА Володимира Олександровича (1935–2011)

Вчений у галузі аграрної економіки, кандидат економічних наук, професор

Народився 3 листопада 1935 р. у с. Пархомівка Краснокутського району Харківської області. У 1950–1954 рр. навчався в Старомерчанському сільськогосподарському технікумі. Із 1955 до 1958 рр. служив у рядах Радянської Армії.

У 1958 р. вступив на економічний факультет Харківського сільськогосподарського інституту імені В.В. Докучаєва, після закінчення якого працював у Валківському виробничому управлінні сільського господарства інспектором-організатором, старшим агрономом-насінником.

У 1966 р. Володимир Олександрович вступив до аспірантури при відділі економіки Українського НДІ. У 1971 р. захистив кандидатську дисертацію. Із 1974 р. обіймав посаду директора дослідного господарства «Мерефа» УкрНДІ овочівництва і баштанництва.

Із січня 1976 р. В.О. Муковоз працював у Харківському національному аграрному університеті ім. В.В. Докучаєва асистентом, старшим викладачем, доцентом, професором. Співавтор навчального посібника «Сільське господарство зарубіжних країн» і монографії «Економіка і організація насінництва овочево-баштанних культур».

Автор близько 100 наукових та науково-методичних праць. За роки педагогічної діяльності видав 24 навчально-методичні розробки, був куратором трьох академічних груп, протягом багатьох років очолював роботу студентського наукового гуртка. Підготував до друку навчальний посібник «Збірник задач з економіки галузей сільського господарства». Керував виконанням теми наукових досліджень на замовлення Всесоюзного об'єднання «Сортонасіннеовоч» у 1982–1986 рр. і 1988–1990 рр. У результаті розроблено і впроваджено у виробництво науково обґрунтовані пропозиції щодо підвищення економічної ефективності овочево-баштанного насінництва в СРСР.

На основі проведених досліджень Володимиром Олександровичем розроблено шість наукових рекомендацій всесоюзного значення для підвищення економічної ефективності виробництва насіння овочевих і баштанних культур. Учений створив наукову школу з проблем розвитку овочево-продуктового підкомплексу України в умовах ринку, підготував шість кандидатів економічних наук. Нагороджений нагрудним знаком «За відмінні успіхи в роботі».

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

85 років від дня народження

ЛЕВЧЕНКА Володимира Івановича (1940–2017)

Вчений у галузі ветеринарної медицини, доктор ветеринарних наук, професор, академік НААН

Народився 4 листопада 1940 р. у с. Королівка Макарівського району Київської області. У 1963 р. закінчив ветеринарний факультет Білоцерківського СГІ. Працював ветеринарним лікарем колгоспу і звірогосподарства, завідувачем Ломоватської та Червонослобідської ветеринарних дільниць Черкаської районної станції по боротьбі з хворобами тварин.

Упродовж 1967–1970 рр. навчався в аспірантурі при кафедрі терапії та клінічної діагностики Білоцерківського СГІ. У 1970 р. захистив кандидатську дисертацію: «Нарушение функций щитовидной железы и минерального обмена при бронхопневмониях у телят». У 1986 р. у Московській ветеринарній академії захистив докторську дисертацію: «Болезни печени у молодняка крупного рогатого скота при выращивании и откорме в специализированных хозяйствах». У 1988 р. йому було присвоєно вчене звання професора.

Після відновлення незалежності нашої держави академік В.І. Левченко був серед тих, хто створював УААН. У 1991–1995 рр. працював завідувачем сектору ветеринарної медицини відділення тваринництва і ветеринарної медицини (за сумісництвом), брав участь у формуванні науково-технічних

програм і завдань досліджень для інститутів. У 1990 р. В.І. Левченко був обраний членом-кореспондентом, у 1995 р. – академіком УААН.

Уся трудова діяльність В.І. Левченка пов'язана з кафедрою терапії та клінічної діагностики Білоцерківського НАУ, де він працював завідувачем з 1978 по 2012 р. Нині Володимир Іванович працює професором цієї кафедри. Наукова діяльність вченого спрямована на вивчення метаболічних хвороб і патології печінки у корів та молодняку, шлунково-кишкових та респіраторних захворювань телят. Ним уперше вивчено гнійний гепатит і гепатоз у молодняку великої рогатої худоби, зміни складу жовчі, жовчних кислот, синтезу біологічно активних метаболітів вітаміну D за хвороб печінки. Він один з перших описав гіпопластичну анемію телят, методи її діагностики і терапії.

В.І. Левченко – автор і співавтор підручників, довідників, навчальних посібників. За його редакцією вийшли: «Клінічна діагностика хвороб тварин» (1995), «Внутрішні хвороби тварин» (1999, 2001, 2014, 2015), «Клінічна ветеринарна біохімія» (2002), «Клінічна діагностика внутрішніх хвороб тварин» (2004). Ці видання стали настільними для студентів і ветеринарних лікарів.

Вчений є автором сотень наукових статей, авторських свідоцтв і патентів, настанов щодо застосування препаратів, підготував 6 докторів і 20 кандидатів наук.

Протягом 5-ти років (1993–1998) В.І. Левченко був членом експертної ради із зоотехнії та ветеринарної медицини ВАК України. Він є членом 2-х спеціалізованих рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій, фармакологічної комісії, редколегії кількох журналів і збірників наукових праць.

В.І. Левченко – «Відмінник освіти України» (2000); лауреат премії УААН «За видатні досягнення в аграрній науці» (2003) та лауреат премії НААН ім. С. Гжицького (2010); «Заслужений працівник ветеринарної медицини України» (2009); нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради України (2004); Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2006); відзнаками Державного комітету ветеринарної медицини України (2007 і 2010), Почесною відзнакою УААН (2010). У 2013 р. В.І. Левченко отримав почесну нагороду Міжнародного академічного рейтингу «Золота Фортуна» – медаль «Незалежність України» III ступеня.

Джерело: Мандигра М. С., Бусол В. О., Влізло В.В. В.І. Левченку – 75. Вісник аграрної науки. 2015. № 11. С. 79.

95 років від дня народження

ВЕРВЕЙКА Анатолія Петровича (1930–2013)

Вчений у галузі землевпорядкування, кандидат економічних наук, професор

Народився 6 листопада 1930 р. у с. Березовка Борисовського району Белгородської області в селянській родині. У 1958 р. закінчив Харківський сільськогосподарський інститут імені В.В. Докучаєва за спеціальністю «Землевпорядкування».

У 1958–1960 рр., перебуваючи на посаді землевпорядника, працював у складі Сумської експедиції з обстеження ґрунтів. У 1960–2013 рр. працював у Харківському національному аграрному університеті ім. В.В. Докучаєва. Анатолій Петрович був аспірантом, асистентом, доцентом, проректором із міжнародних зв'язків. У 1973–2013 рр. очолював кафедру управління земельними ресурсами та кадастру.

Учений протягом 15 років був членом Державного комітету з науки і техніки, учасником ВДНГ. Розробив методику протиерозійної організації території та економічного обґрунтування проектів, основні положення земельного кадастру, які використовують у народному господарстві.

Науковець видав більше 90 науково-методичних праць. Він – автор 10 навчальних посібників із землеустрою, зокрема: «Научные основы землеустройства» (1980), підручника «Землеустройство с основами геодезии» (1987).

Зміст наукових праць А.П. Вервейка спрямовано на поліпшення соціально-економічних умов використання й охорони земельних ресурсів з різними формами власності на землю в ринкових відносинах. Учений неодноразово був на стажуванні за кордоном, підтримував творчі зв'язки зі спеціалістами інших країн, був почесним професором Хенаньського сільськогосподарського університету (КНР).

Професор А.П. Вервейко брав активну участь у проведенні земельної реформи в Україні, здійснював наукове керівництво підготовкою кандидатів наук, бакалаврів, спеціалістів і магістрів. Протягом 20 років був членом спеціалізованої ради економічного напрямку, головою методичної комісії факультету зі спеціальності «Землеустрій та кадастр».

За багаторічну плідну педагогічну, наукову, методичну, виховну, суспільну роботу присвоєно почесні звання «Заслужений працівник вищої школи України» та «Почесний землевпорядник України». Його нагороджено трудовою відзнакою «Знак Пошани», знаком «Відмінник освіти», медаллю «За доблесну працю», почесною відзнакою Харківської обласної ради «Слобожанська слава», почесними грамотами.

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

95 років з дня народження

РАДЧЕНКА Віктора Васильовича (1930–2001)

Вчений зоотехнік, дослідження у галузі економіки і планування, доктор економічних наук, професор

Народився 7 листопада 1930 р. у м. Люботин Харківської області.

З 1950 р. по 1955 р. навчався Харківському зоотехнічному інституті. Розпочав трудову діяльність на посаді зоотехніка, далі працює старшим зоотехніком Олександрійського бурякозаводу, головним зоотехніком Вовчанського районного сільгоспуправління (1965–1973 рр.). З 1965 р. – начальник обласної групи по керівництву спеціалізованими господарствами у Харківській області. У 1973-1974 рр. – головний зоотехнік НДІ Лісостепу України, 1974 р. – головний технолог філії Інституту Укрколгосппроект НДІ Лісостепу України, 1978 -1984 рр. – старший науковий співробітник цього ж інституту. Захистив спочатку кандидатську, а потім докторську дисертації – доктор економічних наук (1991 р.). Наукове звання професор було присуджено у 1992 році зі спеціальності «Економіка планування, організації управління народним господарством та його галузями».

Наукову роботу розпочав у Науково-дослідницькому інституті тваринництва Лісостепу та Полісся в 1978 р. Із 1986 р. працював завідувачем лабораторії економіки Інституту тваринництва центральних районів УААН, науковим консультантом з питань економіки та ринкових відносин орендного підприємства Держплемзаводу «Науковий».

Із 1993 по 1999 рік працював професором кафедри організації Дніпропетровського державного аграрного університету, нині – Дніпровський державний аграрно-економічний університет.

Наукова і практична діяльність пов'язана з економікою тваринництва та розвитком орендних відносин у сільськогосподарському виробництві. Під науковим керівництвом професора В. В. Радченко захищено 11 кандидатських дисертацій.

Опублікував понад 150 наукових. Серед них – навчальні посібники «Ефективність інтенсивного вирощування голштинізованого скота на м'ясо», «Наукові основи реформування АПК при переході до ринку», статті, науково обґрунтовані рекомендації виробництву тощо.

Помер 1 червня 2001 року.

Інформацію отримано від Дніпровського державного аграрно-економічного університету

95 років від дня народження

СТЕКЛЕНЬОВА Євгена Петровича (1930–1019)

Вчений у галузі фізіології, селекції та генетики тварин, доктор біологічних наук, професор

Народився 7 листопада 1930 р. у м. Полтава. У 1953 р. закінчив зоотехнічний факультет Полтавського сільськогосподарського інституту. Ще з студентських років він виявив неабиякий інтерес до вивчення проблем трансплантації ембріонів овець і особливостей розмноження тварин.

Його вчителями були академік А.В. Квасницький та доцент М.М. Манковська, спілкування з якими вплинуло на вибір місця роботи в Асканії-Нова. Євген Петрович розпочав трудову діяльність у Всесоюзному науково-дослідному інституті гібридизації та акліматизації тварин «Асканія- Нова» імені М.Ф. Іванова, де пройшов шлях від лаборанта до наукового співробітника. Досвід, набутий під час навчання в аспірантурі цього інституту, цілеспрямованість, наполегливість та невтомність забезпечили успішний захист кандидатської дисертації «Некоторые вопросы физиологии размножения асканийских тонкорунных овец» у 1960 р. У 1965 р. йому було присуджено вчене звання старшого наукового співробітника за спеціальністю «фізіологія тварин». У 1972 р. ним було захищено докторську дисертацію «Морфологическая характеристика гамет и физиологические особенности размножения животных в связи с их гибридизацией». Висока оцінка дослідницької роботи та організаторські здібності Євгена Петровича стали вирішальними для обрання його завідувачем відділу акліматизації та гібридизації диких тварин (1978–1979). В подальшому (1990–1994) він обіймав посаду завідувача лабораторії фізіології розмноження диких тварин Українського науково-дослідного інституту тваринництва степових районів імені М.Ф. Іванова «Асканія-Нова», у 1994 р. – переходить на посаду в.о. провідного наукового співробітника. У 1995–2002 рр. працював провідним науковим співробітником Біосферного заповідника «Асканія-Нова», а з 2002 до 2011 р. – головним науковим співробітником лабораторії збереження різноманіття диких тварин заповідника. Наукову діяльність Євген Петрович поєднував із науково-педагогічною, читаючи лекції студентам вищих навчальних закладів. У 2001 р. йому було присуджено вчене звання професора за спеціальністю «генетика».

Понад п'ятдесят років наукової діяльності Євген Петрович присвятив виконанню наукових досліджень з фізіології відтворення, віддаленої гібридизації, морфології, біології тварин. Він значно розвинув наукові дослідження в галузі віддаленої гібридизації тварин. В результаті багатолітніх експериментів зі схрещування диких та свійських тварин було з'ясовано анатомо-фізіологічні особливості розвитку, відтворювальну здатність

віддалених гібридів, проаналізовано особливості гаметогенезу тварин родин Bovidae, Caprinae, Cervidae, Equidae, Camelidae, Suidae, Leporidae, Carnivora, Phasianidae, Anatidae, які узагальнені у монографіях «Отдаленная гибридизация животных» (2001), «Морфогенетическая характеристика гамет млекопитающих в связи с их гибридизацией» (2005). Завдяки науковому пошуку були створені нові форми гібридів бантенгової та бізонячої комбінацій зі свійською коровою, передані для впровадження у виробництво в Інститут тваринництва степових районів «Асканія-Нова» у 2004 р. Також гібриди бантенгової комбінації зі свійською коровою були надані для подальших випробувань в Зону ЧАЕС. За безпосередньої участі Є.П. Стекленьова досягнуті успіхи у збереженні генофонду та розведенні окремих рідкісних та цінних видів тварин у зоопарку «Асканія-Нова», здійснено широке впровадження наукових розробок. Результати досліджень увійшли у підготовлену у співавторстві з М.В. Бевольською і видану у 2017 р. монографію «Размножение бескилевых птиц: Птенцы. Их рост. Выживаемость. Выращивание» та 346 наукових праць, представлених на численних міжнародних симпозиумах та конференціях. Ним створена наукова школа, підготовлено 7 кандидатів сільськогосподарських та біологічних наук – І.С. Шинкаренко, В.М. Зубко, Т.М. Єлістратова, Н.І. Ясинецька, А.Д. Лобанова, В.М. Смаголь, В.О. Смаголь.

Євген Петрович брав активну участь у науково-організаційній діяльності заповідника як член Вченої ради, методичної комісії та редколегії наукового журналу «Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова».

За значні досягнення в науковій діяльності Є.П. Стекленьова нагороджено Грамотою Міністерства сільського господарства УРСР (1965), Грамотою Міністерства сільського господарства УРСР та Республіканського комітету профспілки робітників і службовців сільського господарства і заготівель (1967), Грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1969); пам'ятною медаллю, випущеною з нагоди 100-річчя від дня народження М.І. Вавілова (1987), ювілейною медаллю Президії Верховної Ради СРСР (1970), Почесними грамотами УААН (1998 р., 2000 р.), Почесною Грамотою Міністерства охорони навколишнього природного середовища (2006), Почесною відзнакою НААН (2010).

Є.П. Стекленьов характеризувався наполегливістю, невтомністю, працелюбністю та вірністю обраній справі. Його наукову компетентність доповнювали такі риси, як відповідальність та коректність, вимогливість насамперед до себе.

Помер 24 травня 2019 р. в смт Асканія-Нова Херсонської області.

Інформацію отримано з Біосферного заповідника «Асканія-Нова» імені Ф.Е. Фальц-Фейна НААН

135 років від дня народження

АЛЕШІ Олександра Гавриловича (1890–1922)

Вчений антрополог, етнолог, археолог, один із організаторів академічної науки та сільськогосподарської дослідної справи в Україні

Народився 9 листопада 1890 р. у селі Грушки (цукроварня «Грушки» Балтського повіту Подільської губернії (нині м. Ульяновка Кіровоградської обл.). У 1908 р. закінчив Уманську чоловічу гімназію, де під впливом викладача Д.М. Щербаківського почав формуватись його дослідницько-науковий потяг до вивчення етнографії. Протягом 1908–1910 років навчався на фізико-математичному факультеті Університету Святого Володимира у Києві (нині – Київський національний університет ім. Тараса Шевченка), а потім до 1915 р. – в групі географії та етнографії природничого відділення фізико-математичного факультету Санкт-Петербурзького (Петроградського) імператорського університету. Під час навчання за рекомендацією свого вчителя професора Ф.К. Вовка став членом Російського антропологічного товариства при Санкт-Петербурзькому університеті та дійсним членом Імператорського Російського географічного товариства. Під його ж керівництвом з жовтня 1910 р. бере активну участь у збиранні етнографічного матеріалу в Київській губернії.

Як спеціаліст з антропології та етнографії весною та влітку 1916 р. бере участь у науковій експедиції від Російського Музею Олександра III до Малої Азії на озеро Ван. Після закінчення вузу за рекомендацією професора Ф.К. Вовка, який крім викладання у Петербурзькому університеті працював також консерватором Російського Музею Олександра III, О.Г. Алешо зараховують його співробітником з 1916 р. У зв'язку з ускладненням політичної обстановки в країні мобілізований у діючу армію, але за клопотанням вчителя переведений на військову службу до Павловського училища. У музеї працює на науковій ниві до 1918 р., потім переїжджає до Києва, де стає спочатку членом-співробітником Українського наукового товариства ім. Т. Шевченка та обирається дійсним його членом, а потім – секретарем товариства до 1920 р.

Активно працює членом у секціях і комісіях НТШ: з розповсюдження української наукової літератури у 1918 р., Термінологічної комісії (підкомісія антропології, етнографії та доісторії (11.08.1918), член Ради природничої секції (11.10.1918), член Комісії з реквізації помешкань (5.03.1919), бібліографічної комісії (1919), мешкальної (1919), зоологічної секції (1919), секції географії та зоології (1919). З 6.09.1918 року увійшов до складу Комісії із заснування Українського народного університету, а з 14.11.1918 – став членом підкомісії Комісії з розробки статуту, штатів Української академії наук (нині – Національна академія наук України). Співпрацює з УАН до кінця життя як член: правописно-термінологічної комісії при історико-філологічному відділі (1921), фольклорної комісії (1919–1921), керівничий Музею антропології та етнографії ім. Ф.К. Вовка при спільному збиранні УАН (29.03.1921 – 4.04.1922), вчений-консерватор

відділу етнології Музею (з 1.06.1921), постійний член географічної, антропологічної та етнографічної підкомісії (з 1.06.1921). На запрошення академіка П.А.Тутковського стає першим ученим секретарем Сільськогосподарського вченого (згодом – наукового) комітету України спочатку при Народному Міністерстві земельних справ при уряді Директорії УНР, а потім Народному Комісаріаті земельних справ УСРР. За його участі затверджується перший «Статут» відомства (27.01.1919), що стало предтечею сучасної Національної академії аграрних наук України. Один із ініціаторів започаткування у 1919 р. друкованого органу СГВКУ – «Труди Сільськогосподарського вченого комітету України». У тому ж році став розробником першого регламентуючого документа стосовно галузевої бібліотечної справи «Положення про Центральну сільськогосподарську бібліотеку України». Разом із М. Флоровим, В. Огієвським, О. Янатою за пропозицією академіка В.І. Вернадського 1.02.1920 р. розробляє новий «Статут СГВКУ» як автономної центральної сільськогосподарської інституції при УАН, який було схвалено Спільним зібранням Академії 19.04.1920 р.

З 1.05.1921 р. по 1.02.1922 р. очолює створену ним у 1919 р. секцію сільськогосподарського побуту СГНКУ, яка стала новим напрямом в українській аграрній науці. За час існування секції, що складалась із двох бюро: народного побуту в сільському господарстві та народного побуту в сільськогосподарській промисловості вдалося зібрати та опрацювати бібліографічний матеріал з проблеми, скласти картограми та відповідні карти щодо різних форм та еволюції в хліборобстві, скотарстві, рибальстві, полюванні, пасічництві, городництві, садівництві та ін. Помер 4.04.1922 р. від туберкульозу легень, не здолавши цю хворобу, яку отримав під час майже дворічних митарств по перевезенню з Петрограда за дорученням спільного зібрання УАН від 19.09.1918 р. та пропозиції академіка В.І. Вернадського бібліотеки і колекції свого вчителя Ф.К. Вовка до Києва. Похований у м. Києві.

Творча спадщина О.Г. Алешо налічує два десятки статей. Велика частина праць, включаючи його багатосторінкові наукові звіти під час експедиції від імені Російського географічного товариства, залишились неопублікованими.

Джерело: Вергунов В. А. О.Г. Алешо (1890–1922) – вчений антрополог, етнолог, археолог та один із організаторів академічної науки та сільськогосподарської дослідної справи в Україні / В. А. Вергунов // Wykszta – cenie I nauka bez granic – 2013 : materialy IX międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji, 07–15 grudnia 2013 roku. – Przemyśl : Nauka I studia, 2013. – Vol. 19 : Historia. – S. 63–65.

**170 років від дня народження
БЄЛЯЄВА Володимира Івановича (1855–1911)**

Вчений – ботанік, доктор наук, професор

Народився 14 листопада 1855 р. у родовому маєтку с. Борзецово Коломенського повіту Московської губернії. Із 1865 р. навчався в приватній гімназії Ф.І. Креймана (Москва). Незважаючи на те, що його улюбленою дисципліною в гімназії була історія, Володимир Іванович під впливом статей з психології та фізіології професора Сеченова, які друкували в журналі «Вісник Європи», вирішив присвятити себе природничим наукам.

У 1874 р. В.І. Беляєв закінчив гімназію з найвищими оцінками з усіх дисциплін в атестаті. Спочатку вступив до медичного факультету Московського університету, але незабаром перейшов на природниче відділення фізико-математичного факультету, який закінчив у 1878 р., здобувши звання кандидата. У січні 1879 р. Беляєва залишили при університеті для підготовки до магістерського іспиту. У 1882 р. його призначено асистентом кафедри морфології та систематики рослин. У 1884 р. захистив дисертацію на здобуття ступеня магістра на тему «Про антеридії й антерозоїди в різноспорових плаунових». Після захисту дисертації В.І. Беляєв виїхав до Страсбурга для продовження наукової роботи, а у вересні того ж року був відкликаний до Варшави, де його призначили доцентом кафедри анатомії та фізіології рослин Варшавського університету. У Варшаві вийшла його книга «Препарати Вермінського», яка була першою працею ботанічної лабораторії Варшавського університету. У ботанічній лабораторії підготовлено більше 50 повідомлень і праць ученого та його учнів з різних питань морфології, анатомії та фізіології рослин. У 1891 р. В.І. Беляєв захистив докторську дисертацію з ботаніки в Санкт-Петербурзькому університеті і став ординарним професором. Понад 90 праць ученого надруковано в 1884–1902 рр.

У 1885–1897 рр. В.І. Беляєв завідував Помологічним садом, у якому закладено один із перших у Росії торгових розплідників фірмових дерев. Тоді колекції саду поповнилися великою кількістю нових сортів. Успіх роботи відзначено вищими нагородами на виставках у Харкові, Москві, Санкт-Петербурзі (премія імператора) і Нижньому Новгороді.

У 1901 р. В.І. Беляєва призначено директором Інституту сільського господарства і лісівництва в Пулавах (Ново-Олександрія). Але невдовзі він перейшов на посаду попечителя Київського (1900–1905), а потім Варшавського округу (1905–1911). Із призначенням на цю посаду для В.І. Беляєва закінчився час його наукової творчості. Помер учений 16 жовтня 1911 р. у Санкт-Петербурзі.

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва

**145 років від дня народження
ТУЛАЙКОВА Сергія Максимовича (1880–1932)**

*Вчений – агроном, один з організаторів
сільськогосподарської дослідної справи в Україні*

Народився 17 листопада 1880 р. у с. Нікольська Пестровка Городнищенського повіту Пензенської губернії. Після закінчення місцевої сільської школи, а також народного училища в с. Кенша та Саранського чотирикласного училища у 1895 р. витримує вступні іспити до Маріїнського середнього сільськогосподарського училища (Саратовська губ.).

Восени 1901 р. закінчує повний курс на відмінно з атестатом 1 розряду, що давало право для вступу до одного із вищих навчальних закладів Департаменту землеробства. Однак, не маючи змоги оплатити вступний грошовий внесок за навчання до вузу, протягом 1901–1904 рр. змушений очолювати Ашхабадське дослідне поле. У 1904 р. його мрія отримати вищу фахову освіту здійснюється, і він вступає до сільськогосподарського відділення Московського сільськогосподарського інституту, який з дипломом I ступеня «ученого агронома» закінчує у 1908 р. Після закінчення інституту протягом 1909 р. – помічник завідувача Дерюгінського дослідного поля. Наступного року відгукується на пропозицію керівника мережі дослідних полів Всеросійського товариства цукрозаводчиків С.Л. Франкфурта і стає її спеціалістом (агрономом). Вивчав дію окремих поживних речовин у добривах і вплив удобрення на різних типах ґрунтів Південноруського буряківничого району. Від весни 1911 р. бере активну участь у створенні майбутньої Центральної дослідної станції з культури цукрового буряку (нині – Миронівський інститут пшениці імені В.М. Ремесла НААН). Того ж року під його керівництвом провадиться суцільна зяблева оранка дослідного поля. З 1.11.1911 р. призначений завідувачем установи. З 28.10.1910 р. С.М. Тулайков став членом єдиного в країні спеціалізованого галузевого наукового творчого зібрання – Київського агрономічного товариства. 16.02.1911 р. його також обирають членом Комісії по розповсюдженню сільськогосподарських знань. Ще з 1910 р. бере активну участь у роботі Комісії по вивченню картопляного господарства Південно-Західного краю, ініціатором створення якої стало Товариство з вивчення сільськогосподарської діяльності навколишніх у м. Києві районів. У 1915 р. Петроградський лісовий інститут і Сільськогосподарський вчений комітет Департаменту землеробства запропонували посаду завідувача Бюро землеробства і ґрунтознавства при Вченому комітеті Міністерства землеробства директору Безенчуцької дослідної станції, яка свою історію вела з 1903 р. – М.М. Тулайкову. Одночасно його обирають членом Сільськогосподарського вченого комітету Міністерства землеробства і завідувачем сільськогосподарської хімічної лабораторії при Лісовому інституті. Замість нього з лютого 1916 р. посаду директора Безенчуцької дослідної станції (нині – Самарський НДІ сільськогосподарської хімії) очолює М.М. Тулайков.

господарства ім. М.М. Тулайкова) зайняв С.М. Тулайков, що очолював установу до 1930 р. включно. У 1919 р. Безенчуцька дослідна станція визнається обласною з обслуговуванням Самарської, Сибірської, Уфимської, частини Казанської і Оренбурзької губерній, що в свою чергу поклато на С.М. Тулайкова і науково-методичне керівництво діяльністю функціонуючих у них дослідницьких інституцій. У 1925 р. станція відкриває велике дослідне господарство «Держплемнасінькультура» для отримання елітного матеріалу. Воно було створено на основі хутору Пісочне площею 437 га, який за рахунок наполегливості С.М. Тулайкова було передано станції у 1920 р. і вже у 1922 р. на площі 6 га закладено обласний маточний розсадник насіння. Серед інших організаційних ініціатив директора цього періоду зміцнення і, головне, удосконалення структурної побудови установи до семи відділів: рілляництва, селекції, агрохімії, метеорології, тваринництва, економіки і організації господарства. У 1927 р. відновлюється діяльність і машиновипробувального відділу. Крім науково-організаційної роботи С.М. Тулайков професійно займався і викладацькою. У 1922 р. його обрано завідувачем кафедри агрохімії і сільськогосподарського аналізу Самарського сільськогосподарського інституту (нині – Федеральне державна освітня установа вищої професійної освіти «Самарська державна сільськогосподарська академія»). У 1926 р. постановою науково-технічної секції ДСУ йому присвоюється вчене звання професора, того ж року затверджують головою Державної кваліфікаційної комісії інституту.

Помер у травні 1932 р. від туберкульозу.

Джерело: Вергунов В. А. Історія сільськогосподарської дослідної справи в Україні. У 3 ч. / Нац. акад. аграр. наук України, Нац. наук. с.-г. б-ка, Ін-т іст. аграр. науки, освіти та техніки. Київ : Аграр. наука, 2018. Ч. 1. Творці та розбудовники (біографічні нариси). С. 522–528.

125 років від дня народження

БРОВКІНОЇ Катерини Андріївни (1900 – 1988)

Вчений-агрохімік, доктор сільськогосподарських наук

Народилася 19 листопада 1900 році в селі Новоселиця Літинського району Вінницької області.

Закінчила середню школу в 1919 році. З 1920 року – вчителька трудової школи сіл Вербова, Комаргород і Теклівка Томашпільського району Вінницької області.

У 1923 році поступила до Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту, водночас, працюючи вихователькою в дитячому будинку і вчителькою в середній школі міста Кам'янець-Подільський. Після закінчення Інституту з 1927 до лютого 1929 року працювала лаборантом Вінницької дослідної станції, а з серпня 1929 року перейшла працювати на Миронівську

дослідно-селекційну станцію на посаду асистента, пізніше – агрохіміка.

У 1932 році переведена на посаду завідуючої агрохімічної лабораторії Рамонської дослідно-селекційної станції. З 1935 року – старший науковий співробітник лабораторії агрохімії Всесоюзного науково-дослідного Інституту цукрових буряків. У 1941 році разом з Інститутом евакуйована до Киргизької РСР, де керувала вивченням добрив у відділі землеробства. У червні 1947 року Бровкіній Катерині Андріївні присуджено ступінь кандидата сільськогосподарських наук. Тема дисертації: «Дозы и соотношения удобрений для сахарной свеклы на сероземах Киргизской и Казахской ССР». У лютому 1968 року Катерина Андріївна захистила докторську дисертацію на тему: «Известкование почв в Лесостепи УССР и в центрально-черноземной полосе РСФСР».

Результати досліджень Бровкіної К.А. опубліковані у 105 друкованих працях.

За час наукової діяльності Бровкіна Катерина Андріївна досконало вивчила проблеми вапнування ґрунтів у районах бурякосіяння, застосування фосфорних добрив, внесення добрив під час вегетації цукрових буряків, форми калію у ґрунті та методи його визначення у ґрунті і рослинах, особливості поживного режиму і форми органічної речовини у ґрунті в бурякових сівоzmінах.

У 1944 році Катерина Андріївна нагороджена «Значком отличника соцсоревнования работников пищевой промышленности». у 1945 році – медаллю «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-1945 годов», у 1954 році – «Орденом Трудовой Красной Знамени».

Катерину Андріївну тричі обирали депутатом Київської міської ради.

Свої знання і життєвий досвід Бровкіна К.А. щиро передавала студентам, аспірантам, молодим викладачам, спеціалістам. Слухачі захоплювались глибиною, дохідливістю, яскравістю, системністю її лекцій і доповідей.

Померла Катерина Андріївна 14 березня 1988 року, похована на кладовищі села Новосілки Києво-Святошинського району Київської області.

Інформацію надано з Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН

90 років від дня народження

ОЛЬШАНСЬКОГО Анатолія Володимировича (1935–2019)

*Вчений у галузі скотарства, кандидат
сільськогосподарських наук, професор*

Народився 20 листопада 1935 р. у м. Горлівка Донецької області в сім'ї шахтаря.

Після закінчення середньої школи з 1954 по 1957 рік перебував в лавах армії. Трудову діяльність розпочав, працюючи гірником на Горлівській шахті.

У 1958 р. вступив на зоотехнічний факультет Новочеркаського зооветеринарного інституту. З 1963 по 1979 рік – головний зоотехнік, заступник директора Київського відгодівельного радгоспу, заступник директора навчгоспу «Донське» Донського агроуніверситету, за сумісництвом працював викладачем кафедри розведення сільськогосподарських тварин Донського агроуніверситету.

У 1971 році захистив кандидатську дисертацію зі спеціальності «зоотехнія». У 1979 році за конкурсом обраний на посаду доцента кафедри спеціального тваринництва Дніпропетровського сільськогосподарського інституту, нині Дніпровський державний аграрно-економічний університет.

Із 1988 по 2003 рік завідував цією ж кафедрою, перейменованою на кафедру «Технологія виробництва продуктів тваринництва», далі продовжує працювати на кафедрі по 2011 р. У 2008 році Анатолію Володимировичу присвоєно почесне звання професора Дніпропетровського державного аграрного університету.

Педагогічна діяльність А. В. Ольшанського пов'язана з викладанням курсу «Скотарство і технологія виробництва молока та яловичини». Значну увагу приділяв науково-методичному забезпеченню дисципліни, і не тільки своєї, а і всіх тих, що викладалися на факультеті – як голова науково-методичної ради факультету, посада, яку він обіймав із 1992 по 2009 рік.

Науковий напрям досліджень присвячений проблемам вивчення впливу нетрадиційних кормів (білково-вітамінних концентратів, соняшникового лушпиння, інших відходів масложирової промисловості) на продуктивність сільськогосподарських тварин.

За результатами навчально-методичної і наукової діяльності опубліковано понад 70 робіт, одержано 5 авторських свідоцтв і патентів. За створення м'ясного заводського типу північнокавказької породи свиней (ДМ-1) 1979 року став лауреатом премії Ради Міністрів СРСР (у співавторстві).

Нагороджений орденом «Знак Пошани» (1976 р.), медалями «За доблесну працю» (1970 р.), «Ветеран праці» (1986 р.), «За досягнуті успіхи в розвитку народного господарства СРСР» (1976 р.), знаком «Відмінник освіти і науки України» (2002 р.), Грамотою Державного департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України (2007 р.).

Помер у 2019 році.

Інформацію отримано від Дніпровського державного аграрно-економічного університету

100 років від дня народження

КУШВІДА Миколи Яковича (1925 – 2001)

Вчений економіст-аграрник, кандидат економічних наук, старший науковий співробітник

Народився 21 листопада 1925 р. у с. Красний Колядин Дмитрівського (тепер – Талалаївського) району Чернігівської області в селянській родині. З жовтня 1943 по листопад 1944 р.

служив у Радянській Армії, учасник бойових дій у Великій Вітчизняній війні, мав контузію і тяжке поранення. У 1952 р. закінчив з відзнакою Роменський агролісомеліоративний технікум, потім навчався в Українській академії сільськогосподарських наук на лісомеліоративному і лісгосподарському факультеті, одержав у 1957 р. диплом інженера лісового господарства з відзнакою. У 1957–1961 рр. працював економістом Київської дослідної станції тваринництва “Терезино”, творчо поєднуючи одержані фахові знання з потребами виробництва. Вже в цей період почали формуватися його наукові здібності і погляди, які пізніше яскраво проявилися в процесі діяльності в Українському науково-дослідному інституті економіки і організації сільського господарства (нині – Національний науковий центр “Інститут аграрної економіки”). В цій установі Микола Якович пройшов усі щаблі службового зростання: 1961–1964 рр. – аспірант; 1964 по 1966 р. – старший науковий співробітник; у 1966–1971 рр. – завідувач відділу.

Починаючи з 1971 р., одночасно виконував обов’язки заступника директора інституту з наукової роботи, а з липня 1987 по квітень 1988 р. був директором УНДІЕОСГ.

З 1991 р. і до кінця життя працював провідним науковим співробітником цього ж інституту.

Кандидатську дисертацію “Економічна ефективність полезахисного лісорозведення в Центральному Степу Української РСР” захистив у 1965 р. З 1969 р. мав вчене звання старшого наукового співробітника.

Протягом 28 років Микола Якович проводив цілеспрямовані наукові дослідження аграрної економічної теорії та обґрунтовував рекомендації з найефективнішого використання виробничих ресурсів сільського господарства. Із понад 220 наукових праць вченого 85 присвячені теорії і практиці удосконалення планування та аналізу аграрного виробництва на основі сучасної методології, застосування електронно-обчислювальної техніки, методів математичної статистики, оптимізації і створення АСУ; 26 робіт спрямовані на вирішення спецпроблем по цивільній обороні та підвищення стійкості сільгоспвиробництва в екстремальних умовах; у 24 працях висвітлені важливі аспекти підвищення ефективності спеціалізації виробництва і впровадження систем ведення сільського господарства; у 16 ґрунтовних методичних рекомендаціях по-новому розкриваються методи визначення економічної ефективності наукових досліджень та дослідно-конструкторських робіт по аграрному виробництву і їх використання в практиці; у 8 публікаціях проаналізовано економічні аспекти полезахисного лісорозведення у степових районах України; в 7 роботах досліджено питання удосконалення господарського механізму.

Важливим напрямом діяльності вченого були методичне керівництво та координація робіт в УНДІЕОСГ та інших науково-дослідних установах республіки з проблем цивільної оборони, які передбачали забезпечення стійкості функціонування аграрного виробництва в екстремальний період. З цих міркувань опрацьовувалися методичні і нормативні матеріали щодо аналізу

стану і розробки планів спецзаходів, обґрунтовувалися основні положення проекту цільової комплексної програми до 2000 р. та інші документи закритого змісту, які одержали високу оцінку союзних і республіканських організацій.

Як перший заступник директора інституту, Микола Якович був талановитим організатором науково-дослідної роботи, зробив значний внесок у зміцнення кадрового потенціалу та матеріально-технічної бази агропромислових НДР, підвищення теоретичного і методичного рівня досліджень, особливо у підпорядкованих йому підрозділах інституту з питань планування та нормативів, управління, обліку і аналізу виробництва, застосування математичних методів і обчислювальної техніки, впровадження досягнень науки у виробництво.

За час його загального керівництва аспірантурою інституту підготовлено 103 кандидати економічних наук, у тому числі 9 – під безпосереднім керівництвом вченого.

Самовідданою працею Микола Якович сприяв успішному виконанню планів НДР та прийнятих зобов'язань, за що колектив інституту двічі (у 1975 і 1984 рр.) нагороджено перехідним Червоним Прапором ЦК КПРС, Ради Міністрів СРСР, ВЦРПС і ЦК ВЛКСМ.

У складі делегацій науковців від СРСР М.Я. Кушвід брав участь у чотирьох науково-методичних нарадах країн-членів РЕВ (Прага, 1968 р.; Вільнюс, 1971 р.; Москва, 1974 р.; Варна, 1975 р.). Понад 10 років високою активністю відзначалося його членство у науково-технічних радах МСГ СРСР та МСГ УРСР. У 1971–1982 рр. вчений очолював економічну секцію Українського республіканського правління НТТ сільського господарства, був членом Ради ветеранів дивізії та інших громадських організацій.

Наукова діяльність присвячена проблемам планування та аналізу сільськогосподарського виробництва на основі застосування математичних методів і обчислювальної техніки, визначення ефективності науки і впровадження її досягнень у виробництво, удосконалення систем ведення господарства та наукового забезпечення стійкості сільського господарства в екстремальних умовах. Займався також питаннями підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу АПК, створення автоматизованої системи управління сільським господарством ("АСУ–сільгосп"), підготовкою і виданням рекомендацій з визначення ефективності науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт в аграрному секторі, розробкою важливих аспектів механізму планово-економічного регулювання агропромислового виробництва тощо. Брав активну участь у координації аграрно-економічних досліджень у республіках колишнього СРСР, акцентував увагу на підвищенні теоретичного та методологічного рівня здійснюваних науково-дослідних робіт. Приділяв багато часу підготовці наукових кадрів вищої кваліфікації.

За значний внесок в удосконалення планування і координації наукових досліджень у галузі економіки, впровадження наукових методів управління та обчислювальної техніки у сільськогосподарське виробництво нагороджений Почесною Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР (1989 р.). Бойові

заслуги і трудові досягнення М.Я. Кушвіда відзначені 2 орденами і 12 медалями. Указом Президента України Миколу Яковича нагороджено орденом “За заслуги” III ступеня (1999 р.). Вченого відзначено також двома медалями ВДНГ, почесним знаком “Відмінник Цивільної оборони СРСР”, занесенням у Книгу почесні інституту, кількома грамотами.

Інформацію надано ННЦ «Інститут аграрної економіки»

90 років з дня народження

ЛИТОВЧЕНКА Олексія Федоровича (1930–2011)

Відомий вчений-гідролог, докт. географ. наук, професор

Народився 29 листопада 1930 р. у с. Комінтернівське Одеської області.

1949–1954 рр. – студент геолого-географічного факультету Одеського державного університету. Після закінчення навчання працював у Казахстані (Актюбінська обл.) на освоєнні цілинних та перелогових земель.

Із 1958–1965 рр. – працював начальником Алма-Атинської селестоквої станції Гідрометслужби Казахстану, старшим науковим співробітником Казахського науково-дослідного гідрометеорологічного інституту, завідувачем відділу Казахського науково-дослідного інституту плідівництва і виноградарства і одночасно спочатку доцентом, а потім завідувачем кафедри гідрології суші Казахського державного університету.

Із 1975 по 1985 рік працював в Українському інституті інженерів водного господарства на посаді доцента, згодом – професором кафедри гідрології та гідрогеології Українського інституту інженерів водного господарства (м. Рівне).

1986 року Олексію Федоровичу присуджений науковий ступінь доктора географічних наук за розробку нового наукового напрямку з основ експериментальної гірської гідрології. Професор – із 1987 року.

Із квітня 1988 року по 2007 р. очолював кафедру сільськогосподарських гідротехнічних меліорацій, 2007–2011 рр. – професор кафедри с.-г. гідротех. меліорацій, водночас 1988–2001рр. – декан гідромеліоративного факультету Дніпропетровського сільськогосподарського інституту, нині – Дніпровського державного аграрно-економічного університету.

Професор О. Ф. Литовченко є засновником і керівником наукової школи з гідрології ґрунтів. У 1992 р. при кафедрі була відкрита аспірантура. Він вів підготовку науково-педагогічних кадрів для факультету, керував роботою створеної ним Проблемною лабораторією по гідрології та екології ґрунтів. Олексій Федорович підготував 9 кандидатів наук. Разом зі своїми учнями розробив оригінальну методику довгострокового прогнозу запасів ґрунтової вологи. Методика розрахунку щоденних запасів ґрунтової вологи на сільськогосподарських полях на весь вегетаційний період у Степу та Лісостепу

України пройшла позитивні виробничі випробування і прийнята Гідрометслужбою України для впровадження у виробництво.

Олексій Федорович розробив принципово новий метод розрахунку режимів зрошення сільськогосподарських культур у степовій і лісостеповій зонах України. Запровадження цього методу у виробництво дозволить економити зрошувальну воду, осушити підтоплені землі, поетапно включити їх у нормальний режим зрошення.

Професор О. Ф. Литовченко опублікував понад 160 наукових робіт, у тому числі 4 монографії, підручник з інженерної гідрології, 8 навчальних посібників. Основні праці: Вопросы гидрологии горных районов (1971 р., співавт.), Гідрологія і гідрометрія: Навч. посіб. (1985 р., співавт.), «Экспериментальное изучение элементов водного баланса горных водосборов: Учеб. пособ. (1986 р.), Инженерная гидрология и регулирование стока: Учеб. пособ. (1993. Т. 1; 1994. Т. 2), Ресурсы почвенной влаги Днепропетровской области. (2001), Агрогидрометеорологический метод расчета влажности почвы и водосберегающих режимов увлажнения орошаемых сельскохозяйственных культур в степи и лесостепи Украины (2011).

У 1997 році йому присвоєно звання – Заслужений працівник народної освіти України, за рішенням колегії Міністерства аграрної політики України нагороджений орденом «Знак Пошани» (2005).

Помер 16 жовтня 2011 року.

Інформацію отримано від Дніпровського державного аграрно-економічного університету.

ГРУДЕНЬ

160 років від дня народження

БАЖАЄВА Володимира Гавриловича (1865–1916)

*Один із фундаторів вітчизняної суспільної агрономії,
відомий вчений – аграрний економіст та організатор
галузевого науково-освітнього процесу*

Народився 5 грудня 1865 р.

Коло його наукових інтересів для потреб сільськогосподарської економіки формується під впливом, передусім, професора О.Ф. Фортунатова. Згодом він став одним із методологічних теоретиків поняття «агрономічна допомога населенню». Підкріпивши її практичним наповненням, разом із О.Ф. Фортунатовим йому вдалося формалізувати таке явище як «суспільна агрономія», що широко спиралася на новітні галузеві здобутки вчених і сприяла становленню та подальшому розвитку сільськогосподарської дослідної справи в країні. Поклавши в основу науковий підхід, В.Г. Бажаєв обстежив усі повіти в губернії, починаючи з Волоколамського, в першу чергу з метою встановлення

оптимального співвідношення між орними і кормовими угіддями. Паралельно такий метод він пропагував для всієї Нечорноземної смуги країни. Завдяки цьому польове травосіяння стало ефективним агрономічним заходом боротьби з посухою та підвищенням продуктивності полів.

Власні напрацювання з окреслених питань В.Г. Бажаєв висвітлює у працях: 1) «Досвід дослідження заливних луків по річці Москві і притоки її Нерської у Браницькому повіті Московської губернії» (М., 1892 р.); 2) «Нарис селянського сільського господарства в Московській губернії» (М., 1892 р.); 3) «Сільськогосподарські установи В'ятського земства» (М., 1894 р.); 4) «Історичний нарис економічних заходів Московського губернського земства» (М., 1895 р.). Однак найбільшу популярність у країні здобула його книга «Селянське травопільне господарство у нечорноземній смузі Європейської Росії» (М., 1900 р.). На її основі В.Г. Бажаєв, який ще у 1893 р. склав іспити на магістра сільського господарства, у листопаді 1900 р. на вченій раді Московського сільськогосподарського інституту захищає відповідну дисертацію. Між іншим, у цій роботі В.Г. Бажаєв критично розглянув існуючі на той час в країні системи рільництва, дав їх власну схему.

Дисертація вийшла окремою книгою, яку згодом один із фундаторів та перших методологів вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи професор О.Г. Дояренко назвав не тільки видатною працею в історії реформованого сільського господарства, а явищем в питаннях теорії та практики аграрної економіки. До речі, «Керівництво до правильного облаштування травосіяння на надільних селянських полях Московської губернії» В.Г. Бажаєва витримало чотири перевидання. Станом на 1 січня 1897 р. травосіяння було запроваджено тільки в Московській губернії у 104 селах семи повітів.

Серед організаторських ініціатив В.Г. Бажаєва на посаді Московського губернського агронома слід виділити створення зразкового господарства в с. Мещерському, а також заснування Шаповської сільськогосподарської школи у Подільському повіті. Враховуючи активну організаторську діяльність В.Г. Бажаєва, аграрне відомство країни наприкінці 1894 р. направило його до Томської губернії для обстеження її у сільськогосподарському відношенні. Результати обстеження дослідник друкує в 1896 р. у серії етюдів: 1) «Про нужди сільського господарства в Томській губернії» для журналу «Сільське господарство і лісівництво»; 2) «Короткий сільськогосподарський огляд Томської губернії за 1895 р.» та 3) «Про системи землеробства в Томській губернії» (Томськ).

Серед інших рішень з'їзду, що згодом вплинули на перебіг творчого життя вченого, є питання організації повторних курсів для суспільних агрономів з метою максимального наближення викладання у вищій агрономічній школі до запитів життя. Для його реалізації у 1903 р. В.Г. Бажаєв приймає пропозицію Ради Київського політехнічного інституту Імператора Олександра II (нині – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут») очолити кафедру сільськогосподарської економіки і сільськогосподарської статистики на сільськогосподарському відділенні. До

речі, викладацька робота і система організації вищої агрономічної освіти з самого початку творчого життя цікавили В.Г. Бажаєва. Цьому питанню навіть присвячена його перша наукова публікація ще за студентських років до часопису «Російська думка», датована 1889 р.

У Києві у надзвичайно сприятливій творчій атмосфері розкрилася ще одна грань В.Г. Бажаєва як видатного педагога та організатора освітнього процесу, одного із фундаторів не тільки київської, але української школи аграрних економістів. Його практично відразу згідно з обранням Радою та згодою Міністерства торгівлі та промисловості призначають деканом сільськогосподарського відділення КПП. Серед ініціатив декана В.Г. Бажаєва – відкриття 10 листопада 1903 р. Агрономічного гуртка при КПП. Членом його правління він був до самої смерті. Неодноразово виступав перед гуртківцями з доповідями. Згодом величезна кількість слухачів стали видатними вченими й організаторами вітчизняного галузевого науково-освітнього процесу, зокрема: А.М. Венгеровський, С.Ф. Веселовський, С.Й. Воробйов, А.М. Засухін, В.В. Колкунов, С.М. Кулжинський, М.М. Кулешов, Ф.І. Левченко, А.Г. Терниченко, П.О. Широких, О.А. Яната та ін. Цю посаду вчений залишає на знак протесту дій поліції у вересні 1907 р. разом із директором та трьома деканами інституту. Підтвердженням стала низка публікацій В.Г. Бажаєва для вирішення аграрного питання в країні, а саме: 1) «Агрономічна школа і аграрна реформа» для № 1 київського журналу «Відомості сільського господарства і сільськогосподарської промисловості» (1906); 2) «Державна дума і аграрне питання» для № 94 журналу «Відомості життя» (1906); 3) «До питання про майбутню аграрну реформу» до № 1 часопису «Свобода і культура» (1906); 4) «До питання про органи аграрної політики» до № 17–30 «Відомостей сільського господарства та сільськогосподарської промисловості» (1906) та ін.

У своїх дослідженнях В.Г. Бажаєв також надав величезне значення питанням кооперації усіх видів для населення й присвятив цьому ряд робіт: 1) «Кооперація і аграрне питання» для № 12–13 щотижневика «Хозяйство» (1910); 2) «Що дало і може дати російському селу кооперативний рух в сільському господарстві» до часопису «Російська думка» (1910), а також кілька статей до «Повної енциклопедії сільського господарства», а саме: «Кооперація сільськогосподарська в Західній Європі» та «Кооперація сільськогосподарська в Росії» (1911).

Великий резонанс у фаховому середовищі мала книга В.Г. Бажаєва «Селянська оренда в Росії», що вийшла друком у 1910 р. в московському видавництві К.І. Тихомирова. В ній автор вказував, що якнайшвидше її вирішення дозволить дати «... насущну життєву потребу багатомільйонній масі найбільш обездоленого сільського населення». Не менш цікавими для аграрних спеціалістів були його «Курси сільськогосподарської економії», які він читав для студентів КПП. Перше видання побачило світ у 1904 р., а друге – у 1913 р. Обидва в Києві. Вчений працював і над третім доповненим його виданням, для якого збирав матеріал не тільки в країні, а й за кордоном. На жаль, не встиг.

Не менш знаковим явищем для вітчизняного галузевого науково-освітнього процесу став вихід у 1912 р. «Курсу сільськогосподарської статистики» В.Г. Бажаєва, виданого КПП як курс лекцій для студентів агрономічних спеціальностей. Його друге видання побачило світ у 1914 р., а третє – незадовго до смерті вченого у 1916 р. Останнє було ілюстровано атласом картограм і діаграм. За своєю побудовою та підходами у викладанні цей курс не мав аналогів у країні і вирізнявся серед існуючих оригінальним схематичним підходом при розгляді питання господарюючих районів. Цьому В.Г. Бажаєв присвятив спеціальне попереднє дослідження у 1914 р. Його результати було висвітлено в окремому нарисі «До питання про господарські райони» у 1914 р., розміщеному у щотижневику «Хозяйство» (1915. – № 15, 16, 17, с. 403, 443 та 483).

Окреме місце в творчості В.Г. Бажаєва займали питання методології науки, про що свідчить низка авторських статей. Серед них варто виділити: «Про статистичне вивчення систем землеробства» до книги V «Вісті Київського комерційного інституту» (1910) та «До питання про співвідношення між економічною статистикою і економічною географією» до того ж видання за 1914 р.

Крім Київського політехнічного інституту, від імені якого навесні 1916 р. В.Г. Бажаєв був обраний до фінансово-економічної комісії профільного Міністерства, він викладав у Народному університеті імені А. Шаянського на створених у лютому 1906 р. Київських сільськогосподарських курсах, що у червні 1908 р. перетворилися в Київський комерційний інститут. В останньому він став одним із фундаторів і, крім курсів сільськогосподарської економіки та сільськогосподарської статистики, читав ще сільськогосподарську політику. До того ж, став одним із засновників Товариства економістів при цьому вузі, а також обирався його головою.

У ніч проти 27 травня 1916 р. В.Г. Бажаєва не стало. Творча спадщина вченого налічує 63 наукових, науково-популярних праць, а також підручників для аграрних вузів із питань аграрної економіки, статистики, кооперації, суспільної агрономії, сільськогосподарської політики, біографістики та історії сільського господарства.

Серед його кращих учнів – професор С.Ф. Веселовський, що став активним державним і політичним діячем часів Центральної Ради, а також одним із керівників Сільськогосподарського наукового комітету України при Наркомземі УСРР, причетним до першої хвилі інститутизації галузевої науки у 1922–1923 рр.

Джерело: Вергунов В. А. Бажаєв Володимир Гаврилович (1865–1916) – відомий вчений – аграрний економіст та один із фундаторів вітчизняної суспільної агрономії / В. А. Вергунов // Aplikované vědecké novinky : Materiály X mezinárodní vědecko-praktická conference, Praha, 27.07.2014 – 05.08.2014. – Praha : Publishing House «Education and Science» s.r.o., 2014. – Díl. 7 : Historie. Politické vědy. – Str. 40–44.

135 років від дня народження

КУЛЄШОВА Миколи Миколайовича (1890–1968)

*Видатний учений-рослиник, академік АН УРСР,
доктор сільськогосподарських наук, професор,
заслужений діяч науки України*

Народився 5 грудня 1890 р. у м. Фергана
Узбецької РСР у сім'ї політичного засланиця.

У 1909 р. закінчив із золотою медаллю Київську класичну гімназію, а в 1913 р. – агрономічне відділення Київського політехнічного інституту. Із 1913 до 1926 рр. М. М. Кулешов працював завідувачем лабораторії фізіології рослин Харківської дослідної станції, директором Центральної контрольно-насінневої станції УРСР і одночасно (із 1922 р.) – завідувачем кафедри приватного землеробства Харківського сільськогосподарського інституту. У 1933–1945 рр. завідував кафедрою рослинництва Іркутського, а потім Омського сільськогосподарських інститутів. Із 1945 р. і до кінця життя Микола Миколайович очолював кафедру рослинництва Харківського сільськогосподарського інституту.

У 1938 р. йому присуджено науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук та присвоєно звання професора. У 1948 р. обрано член-кореспондентом, а в 1951 р. – дійсним членом АН УРСР.

Учений М.М. Кулешов – один із корифеїв вітчизняного рослинництва. Різнобічна довголітня плідна діяльність створили йому високий авторитет і популярність у широких колах науки і практики.

Він був сучасником академіка М. І. Вавилова, його найближчим співробітником і соратником. Науковець зробив неоціненний внесок в екологію польових культур, особливо кукурудзи і пшениці, а також у розробку наукових основ насіннізнавства, став основоположником наукової школи рослинників-екологів. Під його керівництвом підготовлено й успішно захищено 70 кандидатських і п'ять докторських дисертацій. Микола Миколайович – автор понад 220 наукових праць.

Майже чверть століття видатний учений-рослиник М.М. Кулешов очолював кафедру рослинництва Харківського сільськогосподарського інституту імені В.В. Докучаєва. Він був блискучим педагогом, вихователем студентської і наукової молоді. Головними рисами його характеру були інтелігентність, точність і обов'язковість. Микола Миколайович не шкодував часу на спілкування з аспірантами.

Батьківщина високо оцінила діяльність ученого та педагога вищої школи, нагородивши його трьома орденами Леніна, Почесною грамотою Президії Верховної Ради України, двома золотими і трьома бронзовими медалями ВДНГ.

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва

**100 років від дня народження
БІЛОУСА Василя Івановича (1925–2013)**

Вчений селекціонер, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік АН вищої школи України та Лісівничої академії наук України, заслужений діяч науки і техніки України, почесний лісівник України, член Всесвітньої організації лісових селекціонерів, письменник

Народився 8 грудня 1925 р. в с. Бродецьке Катеринопільського району Черкаської області в селянській сім'ї, яка в період колективізації була репресована. Батько Василя Івановича сидів в Уманській тюрмі і був відправлений в табори ГУЛАГу на 10 років, діда закатували в Тальнівській тюрмі, а сім'ю прирекли на голодну смерть. Опухлого від голоду Василя випадково підібрали у Звенигородці і розмістили до притулку на місяць, що і спасло його від голодної смерті.

В 1938 р. закінчив 4 класи Колодистенської початкової школи Тальнівського району, а в 1941 р. закінчив місцеву семирічку Рясавської неповно-середньої школи Миронівського району Київської області. В цей час повернувся із тюрми батько, який дивом вцілів на будівництві залізниці Печора-Воркута. Почалася війна. Після звільнення від окупації весною 1944 р. Василь Іванович разом з батьком пішов на фронт, з боями дійшов до Берліна та Балтики.

Після демобілізації з армії в 1951 р. екстерном закінчив Капітанівську середню школу Златопільського району Кіровоградської області.

Протягом 1951–1956 рр. навчався в Київському лісогосподарському інституті, де отримав спеціальність за дипломом про вищу освіту – «Інженер лісового господарства». Після завершення навчання працював старшим інженером Мукачівського лісгоспу Закарпатської області (1956–1959 рр.).

У 1959–1962 рр. Василь Білоус навчався в аспірантурі на кафедрі лісових культур Уманського сільськогосподарського інституту, захистив кандидатську дисертацію на тему: «Способи вирощування сіянців бука та створення його культур у дібровах Правобережного Лісостепу України».

Упродовж 1962–1982 рр. Василь Іванович працював старшим науковим співробітником Вінницької лісової дослідної станції Українського НДІ лісового господарства та меліорації ім. Г. М. Висоцького, брав активну участь у створенні широкої мережі селекційних пунктів України, вивів ряд цінних форм і різновидів дуба, пристосованих до посушливих умов степу.

Дисертацію на тему «Наукові основи елітного насінництва дуба в лісах Правобережного лісостепу» на здобуття вченого ступеня доктора сільськогосподарських наук захистив у 1980 р. в Українській сільськогосподарській академії (нині Національний університет біоресурсів і природокористування України).

З 1982 до 1997 р. очолював кафедру лісівництва, меліорації та геодезії Уманського державного аграрного університету, а з 1997 р. – зайняв посаду

професора кафедри садово-паркового господарства, поєднував навчально-методичну, наукову та видавничу діяльність.

Василь Іванович більше 45 років займався селекцією дуба звичайного і домогся у цьому напрямі вагомих досягнень. Він перший відібрав у лісах України близько 400 кращих (плюсових) дерев дуба, розробив методи їх розмноження шляхом щеплення, заклад перші лісонасінневі плантації, створив обласні генетичні банки місцевих дібров, разом з виробниками створив обласні лісонасінневі господарства у Вінницькій, Тернопільській, Хмельницькій, Черкаській та Чернівецькій областях площею близько 400 га. Він вперше відкрив, вивчив та описав зону інтрогресивної гібридизації дуба звичайного та скельного в лісах України, відібрав гібридні плюсові дерева і заклад перші клонові плантації в Черкаській та Чернівецькій областях площею 20 га для одержання гібридних жолудів у виробничих масштабах.

Василь Іванович Білоус – автор понад 200 наукових праць, в тому числі 12 підручників, монографій, та 6 авторських свідоцтв на сорти лісових культур та методи селекції дуба звичайного.

За вагомі професійні досягнення Василь Іванович нагороджений знаком пошани Мінагропрому, бронзовою та срібними медалями ВДНГ. Як учасник Другої світової війни нагороджений орденом Слави III ступеню, двома орденами Великої Вітчизняної війни, орденом «За мужність», двома медалями «За відвагу», 17 ювілейними медалями. Професор Білоус був довічним президентським стипендіатом, а також лауреатом нагороди Ярослава Мудрого (нагорода Академії наук вищої школи).

У 1992 р. вчений обраний академіком Академії наук вищої школи України, а в 1997 р. – академіком Лісівничої академії наук України. Був членом Всесвітньої організації лісових селекціонерів. В 2001 р. йому присвоєно звання «Заслужений діяч науки і техніки України», у 2005 р. – «Почесний лісівник України» та «Відмінник аграрної освіти».

Помер Василь Іванович 14 грудня 2013 року в м. Вінниця, де і похований.

Інформацію надано з Уманського національного університету садівництва

100 років від дня народження

КОШЛЯКА Миколи Даниловича (1925 – 1997)

Вчений в галузі аграрної економіки, старший науковий співробітник зі спеціальності механізація обліку і обчислювальних робіт

Народився 10 грудня 1925 р. у м. Києві в родині робітника.

У 1956 р. закінчив з відзнакою Київський фінансово-економічний інститут за спеціальністю бухгалтерський облік.

Працював у системі ЦСУ УРСР, де займався розробкою та впровадженням механізованого обліку в сільськогосподарському виробництві.

У 1962 р. на вченій раді Київського інституту народного господарства (нині – Київський національний економічний університет) захистив кандидатську дисертацію “Організація механізованого обліку в колгоспах”, а в 1967 р. йому присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності механізація обліку і обчислювальних робіт.

Основна наукова діяльність Миколи Даниловича пов’язана з Інститутом аграрної економіки (нині – Національний науковий центр “Інститут аграрної економіки”), де він працював з початку його заснування. У цьому інституті обіймав посади від наукового співробітника до завідувача відділу обліку, аналізу й систем машинної обробки інформації. Згодом цей відділ був перейменований на відділ обліку та аналізу ефективності сільськогосподарського виробництва.

Вся практична і наукова діяльність М.Д. Кошляка пов’язана зі створенням систем механізованого обліку та інформаційним забезпеченням сільськогосподарського виробництва України. Він організував першу в Україні Києво-Святошинську районну машинолічильну станцію для обслуговування сільськогосподарських підприємств з використанням перфораційних обчислювальних машин, працював над формуванням мережі таких станцій в системі ЦСУ УРСР, чим започаткував справу широкої механізації і автоматизації обліково-статистичних робіт у країні.

Вчений першим в Україні теоретично обґрунтував методи механізації, автоматизації та застосування сучасної обчислювальної техніки в бухгалтерському обліку. Розробив і впровадив перший в Україні проект “Комплексної механізації бухгалтерського обліку в радгоспах”, а також проект автоматизації планово-аналітичних робіт у сільськогосподарських підприємствах.

Під його керівництвом підготовлено чимало кандидатів економічних наук з механізації обліку й застосування електронно-обчислювальних машин у сільському господарстві.

Під час Великої Вітчизняної війни М.Д. Кошляк служив у лавах Радянської Армії, брав участь у бойових діях по визволенню України і країн Східної Європи від німецько-фашистських загарбників, мав поранення, був нагороджений орденом Вітчизняної війни 1-го ступеня, орденом Слави 3-го ступеня та 12 медалями.

В останні роки, після виходу на пенсію, вчений працював старшим науковим співробітником відділу інформатизації сільськогосподарського виробництва.

Миколі Даниловичу завжди були притаманними виняткова працездатність, вимогливе ставлення до колег по роботі, уважне відношення до молодших науковців, комунікабельність і доброзичливість. Поза роботою любив працювати в саду, проводити час на природі.

Творчий доробок М.Д. Кошляка становить близько 100 наукових праць.

У 1997 р. земні дороги Миколи Даниловича скінчилися. Похований на Байковому кладовищі у Києві.

90 років від дня народження

НАГОРНОГО Миколи Никифоровича (1935–1994)

*Вчений у галузі механізації сільського господарства,
доктор технічних наук, професор, академік УААН*

Народився 10 грудня 1935 р. в с. Берестовець Уманського району Черкаської області в сім'ї колгоспників. Після закінчення сільської семирічної школи у 1950 р. продовжив навчання в Уманському технікумі механізації сільського господарства, який закінчив із відзнакою в 1954 р. та отримав спеціальність техника-механіка. Восени цього ж року був призваний до лав Радянської Армії, де прослужив до 1957 р. Після демобілізації працював на будівництві Новокриворізького гірничо-збагачувального комбінату. Після завершення будівництва комбінату працював у Берестовецькій середній школі вчителем виробничого навчання і фізики.

Без відриву від виробництва навчався в Українській Ордена Трудового Червоного Прапора сільськогосподарській академії за спеціальністю механізація сільського господарства, яку закінчив у 1962 р. та отримав кваліфікацію інженера-механіка. Навчання продовжив в аспірантурі Українського НДІ механізації та електрифікації сільського господарства (з 2000 р. це – Національний науковий центр «Інститут механізації та електрифікації сільського господарства»).

Науковий світогляд М.Н. Нагорного формувався в школі доктора технічних наук, професора М.М. Настенка. У 1967 р. він успішно захистив кандидатську дисертацію на тему «Дослідження агрегату з відвальними робочими органами для терасування схилів під сільськогосподарські культури».

Працював в Інституті на посаді старшого наукового співробітника лабораторії механізації обробітку ґрунту, а з 1972 р. – завідувача цієї лабораторії; 1988– 1990 рр. – завідувач відділу механізації вирощування зернових культур. У 1990 р. захистив докторську дисертацію на тему «Технології і засоби механізації захисту ґрунту від ерозії на орних схилових землях Української РСР».

Наукові здобутки М.Н. Нагорного – це механіко-технологічні основи технічного забезпечення виробництва сільськогосподарської продукції в системі контурно-меліоративного землеробства, сімейство технічних засобів для безполицевого обробітку ґрунту, плуги ярусні, комбіновані ешелоновані агрегати на базі одноопераційних знарядь, концепція розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу та ін. З кінця 1990 р. і до останніх днів життя працював на посаді академіка-секретаря Відділення механізації та електрифікації Української академії аграрних наук.

М.Н. Нагорному у 1992 р. присвоєно вчене звання професора за спеціальністю «Механізація сільськогосподарського виробництва». У започаткованій ним науковій школі він підготував сім кандидатів наук та одного доктора технічних наук. Учні та колеги пам'ятають його генеруючу активність, невтомну працьовитість, повагу до аспірантів і співробітників. У 1993 р. М.Н. Нагорний був обраний академіком УААН. Цього ж року у складі колективу видатних вчених і практиків він став лауреатом Державної премії України в галузі науки і техніки за розробку базової моделі та впровадження ґрунтозахисної системи землеробства з контурно-меліоративною організацією території.

У розквіті творчої енергії 18 листопада 1994 р. Микола Никифорович Нагорний помер. Похований у с. Новосілки біля Києва. Залишена ним спадщина – це понад 150 наукових праць і авторських свідоцтв на винаходи та учні, які продовжили започаткований ним науковий напрям досліджень.

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут механізації та електрифікації сільського господарства»

95 років від дня народження ДАРАГАНОЇ Юлії Василівни

*Вчена ґрунтознавець, кандидат сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник*

Народилась 13 грудня 1930 р. у м. Кременчук Полтавської області. У 1941 р. закінчила 3 класи середньої школи і під час війни знаходилась на окупованій території. Після визволення рідного міста продовжила навчання та у 1947 р. закінчила 8 класів. З серпня 1947 р. працювала рахівником у кременчуцькому Гортопі, а з 1949 р. продовжила навчання і здобула повну середню освіту.

У період 1951-1956 рр. навчалась у Харківському сільськогосподарському інституті ім. В. В. Докучаєва на факультеті ґрунтознавства та агрохімії. Після закінчення інституту з відзнакою була направлена на роботу до УкрНДІ ґрунтознавства ім. О. Н. Соколовського. З 1956 р. працювала на посаді старшого лаборанта, а потім — молодшого і старшого наукового співробітника в лабораторії фізико-хімії ґрунтів під керівництвом Г. М. Александрової.

Під час підготовки кандидатської дисертації, як здобувач, особисто брала участь в обстеженнях та дослідженнях ґрунтів Карпат України та прилеглих до них територій, ґрунтів Комі АРСР та Західного Саяну, красноземів Аджарії у Грузії. У 1966 р. захистила кандидатську дисертацію на тему «Про природу обмінної кислотності ґрунтів» (наукові керівники — професор М. К. Крупський і кандидат хімічних наук Г. М. Александрова).

Наукові інтереси Ю. В. Дараган пов'язані з дослідженням природи та генезису кислотності ґрунтів. Досліджуючи фізико-хімічні властивості ґрунтів у

зв'язку з ненасиченістю їх кальцієм брала участь у розробці нових теоретичних положень щодо визначення природи кислотності ґрунтів за використання неводних розчинників, що дозволило диференціювати ефективність ґрунтової кислотності та розробити нову наукову основу дозування вапна.

Розробка цих питань базувалась на вивченні форм ґрунтової кислотності у регіональному аспекті для агроґрунтових районів України. Результати проведення дрібноділянкових та вегетаційних дослідів з використанням прогнозних даних ефективності вапнування, здобутих за єдиною методикою встановлення рівня кислотності ґрунтів, дозволили досягти значного економічного ефекту від диференційованого застосування хімічних меліорантів.

Ю. В. Дараган була членом Всесоюзного товариства ґрунтознавців, активно виступала з доповідями на конференціях. За сприяння успішному виконанню та ефективну реалізацію програм науково-дослідних робіт неодноразово отримувала подяки та почесні грамоти. У 1986 р. нагороджена медаллю «Ветеран праці».

Опубліковано понад 77 наукових робіт, у тому числі у закордонних виданнях; є автором окремих розділів у 5 книгах, декількох методичних рекомендацій і 1 винаходу.

Інформацію надано ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського»

100 років від дня народження

ТАТАРІНОВА Анатолія Миколайовича (1925–2010)

*Вчений у галузі садівництва, доктор
сільськогосподарських наук*

Народився 14 грудня 1925 р. в м. Сімферополь Кримської АРСР.

Брав участь в боях за звільнення Криму від німецько-фашистських загарбників, був рядовим полкової розвідки в період військових операцій в Прибалтиці. Нагороджений медаллю «За отвагу» (1944). Був важко поранений і виписаний з госпіталю інвалідом другої групи.

Після демобілізації повернувся до Сімферополя і вступив на навчання до Кримського сільгоспінституту імені М.І. Калініна. Після закінчення інституту працював на Бостандикському дослідному полі у Джамбульській сільськогосподарській дослідній станції (Казахстан) головним науковим співробітником. З 1958 по 2001 рр. працював на Кримській дослідній станції садівництва старшим, головним науковим співробітником, а згодом завідуючим відділом розсадництва.

Захистив кандидатську дисертацію на тему «Вивчення сіянців культурних сортів яблуні і груші в якості підщеп в умовах Криму». У 1982 р. йому було присуджено вчений ступінь доктора сільськогосподарських наук.

Основним напрямом наукової діяльності було вивчення та створення нових підщеп для яблуні та груші, що дало можливість районувати, а потім широко використовувати деякі з них як кращі підщепи на півдні України.

В результаті селекційної роботи вивів 10 слаборослих клонових підщеп яблуні, 4 підщепних форми айви, стійких до високого вмісту карбонатів в ґрунті. Був ініціатором, організатором і керівником з підготовки в Криму апробаторів клонових підщеп. Розробив технологію вирощування плодів яблуні та груші на слаборослих підщепах, рекомендував виробництву кращі форми крони (кримська вільно-зростаюча пальмета). Запропонував методи прогнозування сили росту і скороплідності дерев яблуні, сумісності щеплених компонентів, реакції кореневої системи на близькість до ґрунтових вод тощо.

Опублікував понад 150 праць, у тому числі є автором і співавтором 34 книг, методик та брошур з питань технологій вирощування плодових культур. Автор 5 підщеп для яблуні та груші, 6 винаходів. Головні наукові праці: Садоводство на клонових подвоях (1988); Питомник плодових і ягідних культур (1984).

Нагороджений 2 золотими та бронзовими медалями ВДНГ СРСР. Має звання «Заслужений агроном УРСР».

Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН

125 років від дня народження

МЕЛЬНИКОВА Миколи Йосиповича (1900–1973)

*Вчений у галузі оцінки якості селекційного матеріалу,
кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий
співробітник*

Народився 19 грудня 1900 р. в с. Бурцево колишньої Уфимської губернії і Ногаєвської волості (Башкирської АРСР) в родині селян.

Свій трудовий шлях розпочинає спочатку практикантом, потім техніком в млинарно-хлібопекарській лабораторії колишнього Всесоюзного інституту прикладної ботаніки, де він працював під керівництвом технолога Чинго-Чингаса в лабораторії хлібопекарської оцінки селекційного матеріалу, першій в колишньому СРСР. Впродовж 1929–1931 рр. працює на виробничому хлібопеченні з організації лабораторного контролю процесів опари й випікання хліба у м. Києві. На цій підприємстві організовує ряд заводських лабораторій. В 1931 р. М.Й. Мельников створює й очолює таку ж лабораторію на одеському хлібозаводі-автоматі. В 1931 р. його запрошують на Безенчуську державну селекційну станцію Куйбишевської обл. В 1932–1933 рр. і в цій установі створює й очолює технологічну лабораторію з вивчення якості сортів пшениці саме сортів Безенчуської станції.

З таким досвідом роботи зі створення технологічних лабораторій Миколу Йосиповича запрошує на роботу дирекція Харківської селекційної станції. З жовтня 1933 р. він очолює створену лабораторію технології. Лабораторія була одна з найпотужніших аналогічних лабораторій в колишньому СРСР й сприяла ефективності оцінки селекційного матеріалу і створенню сортів озимої і ярої пшениць з високою якістю зерна.

В 1937 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему «Оценка хлебопекарных свойств селекционных сортов пшениц микродробильным методом».

Велику увагу М.Й. Мельников приділяв методичній роботі. Під його керівництвом розроблено ряд методик з визначення якості зерна і приладів: *політестограф* для бракування селекційного матеріалу по малим пробам; *мікропрес* для виготовлення макаронів, а також метод оцінки хлібопекарської якості зерна тритикале. Для полегшення та прискорення процесу аналізу ним запропонована удосконалена конструкція зерноріза.

У 1951 р. йому присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника за спеціальністю «исследование технологических свойств сортов пшениц в процессе их выведения». Ним опубліковано більше 60 наукових праць з питань борошномельної хлібопекарської якості зерна. Ним підготовлено багато спеціалістів-технологів. Його лабораторними винаходами користується не одне покоління співробітників лабораторії: зерноріз для визначення скловидності пшениці, ячменю, жита; водяний метод оцінки якості подового хліба; мікропрес для виготовлення макаронів. М.Й. Мельников учасник Другої світової війни. Його нагороджено орденом Червоної Зірки, медалями «За Победу», «За доблестный труд», знаком «Отличник соцсоревнования УССР».

Помер М.Й. Мельников у 1973 р. Похований у м. Харків.

Інформацію отримано з Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН

115 років від дня народження

БОРИСОНІКА Зіновія Борисовича (1910–1990)

*Вчений у галузі рослинництва, доктор
сільськогосподарських наук, професор*

Народився 25 грудня 1910 р. в сселі Ізраїлівка Устинівського району Кіровоградської області (нині с. Березуватка) в сім'ї селян. У 1925 р. закінчив 4 класи трудової школи, у 1929 р. – Зеленівський сільськогосподарський технікум в с. Зелене Широківського району Дніпропетровської обл., у 1933 р. – Одеський сільськогосподарський інститут.

З 1939 р. до початку війни навчався в аспірантурі при Українському науково-дослідному інституті зернового господарства. Закінчив навчання

1 лютого 1948 р., а 16 лютого 1950 р. захистив дисертацію за темою «Ячмень и рациональные приемы удобрения его в степи УССР» та рішенням Ради Одеського сільськогосподарського Інституту Борисоніку З.Б. було присвоєно науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук. У 1948–1953 рр. працював на посаді вченого секретаря. В 1951 р. затверджений у вченому званні старшого наукового співробітника за спеціальністю «Агротехніка зернових культур». З 1953 по 1958 рік працював старшим науковим співробітником в Українському науково-дослідному інституті зернового господарства та Всесоюзному науково-дослідному інституті кукурудзи, з квітня 1958 р. – завідувач лабораторії агротехніки зернових та олійних культур цього інституту. Під час роботи в інституті виконав дослідження з вдосконалення агротехніки ярого ячменю та підготував докторську дисертацію на тему «Биологические основы агротехники ярового ячменя в степной зоне Украины», яку захистив в Українському ордена Леніна науково-дослідному інституті рослинництва, селекції і генетики ім. В.Я. Юр'єва у 1967 р. Результати досліджень з ячменем послужили матеріалом для написання робіт: «Ячмень и овес в черноземной зоне» (1957), «Ярі колосові культури» (1969), «Ячмень яровой» (1974) та інші.

В листопаді 1968 р. рішенням Вищої атестаційної комісії присвоєно вчений ступінь доктора сільськогосподарських наук, а 13 травня 1970 р. – вчене звання професора за спеціальністю «Рослинництво». 30 березня 1976 р. увійшов у склад спеціалізованої Ради при Всесоюзному селекційно-генетичному інституті із захисту дисертацій з присудження вченого ступеня доктора сільськогосподарських наук зі спеціальностей селекція і насінництво та рослинництво. Зіновій Борисович плідно працював з молоддю, підготував 15 кандидатів сільськогосподарських наук. Часто читав лекції студентам старших курсів Дніпропетровського сільськогосподарського інституту, спеціалістам, керівникам колгоспів та радгоспів, районних та обласних управлінь сільського господарства. Науковий доробок ученого складає понад 170 праць.

Нагороджений медалями «За боевые заслуги» (02.1943 р. рішенням Військової Ради 9-ї Армії) та «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.» (10.1945 р. рішенням Президії Верховної Ради СРСР указом від 09.05.1945 р.), а також п'ятьма іншими медалями в тому числі ювілейною медаллю «За доблестный труд. В ознаменование 100-летия со дня рождения Владимира Ильича Ленина».

Інформацію отримано з ДУ Інститут зернових культур НААН

**115 років від дня народження
ГАВРИКА Петра Олександровича**

Вчений ґрунтознавець, кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник

Народився 28 грудня 1910 р. у с. Духове Лазорського району Полтавської області. Фах ґрунтознавця здобув у Ростовському-на-Дону державному університеті (1934-1939); керівником його дипломної роботи був відомий вчений-ґрунтознавець С. О. Захаров. Після стажування в Московському державному університеті ім. М. В. Ломоносова здобув додаткову спеціальність – агрометеоролога. Під час другої світової війни, як військовий метеоролог, пройшов з боями шлях від Сталінграда до Берліна у танковій армії маршала Чуйкова. За бойові заслуги нагороджений медалями й орденом «Червона зірка».

Науковий шлях П. О. Гаврик розпочав 1946 року під керівництвом О. Н. Соколовського з вивчення лесів, зокрема, їхніх фізико-механічних особливостей, що інколи створюють негативні просадки земель у Середньому Придніпров'ї. У подальшому майже 10 років було присвячено Карпатському регіону, де спочатку П. О. Гаврик розробив систему агрозаходів із зменшення ерозійної небезпеки, а потім виявив причини гематурії — хвороби великої рогатої худоби, спричиненої ненасиченістю ґрунтів на обмінний кальцій. За цією темою було захищено кандидатську дисертацію (1956 р.), яка отримала схвальні відгуки не лише ґрунтознавців, але й фахівців з ветеринарної медицини.

За результатами науково-дослідних агротехнічних робіт, разом із співробітниками Закарпатської обласної дослідної станції, виявлено ефективність глибокого меліоративного розпушування важких осушених ґрунтів. Щільовання на глибину 60 см дернового глейового важкосуглинкового ґрунту сприяло поліпшенню водно-фізичних властивостей, повітряного режиму і підвищенню врожайності культур. Цей агротехнічний захід, який П. О. Гаврик апробував одним із перших в Україні, є засобом подолання негативного впливу переущільнення ґрунту в активній частині кореневмісного шару. Після цих робіт агрозахід став добре відомим і тепер широко використовується в інших регіонах країни, де розповсюджені підзолисті або солонцюваті ґрунти.

Окремий етап наукової роботи П. О. Гаврика у Закарпатті був пов'язаний з пошуками ефективних протиерозійних заходів. Саме тут, після колективізації господарств і утворення колгоспів, у 1946–1948 рр. значно збільшилися розміри полів, тобто, було усунено штучні перешкоди для поверхневого стоку, що існували між дрібними земельними наділами, через що водна ерозія досягла катастрофічних масштабів. Під керівництвом П. О. Гаврика у Закарпатті було проведено декілька польових і виробничих експериментів, семінарів з агрономами з організації протиерозійних робіт в господарствах. Результати цих робіт узагальнено у брошурі, яку видано у Закарпатті і яка стала добре відомою.

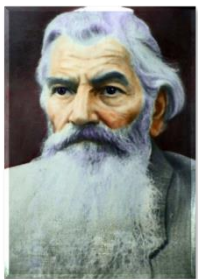
У подальші роки, починаючи з 1958 і до виходу на пенсію у 1974, П. О. Гаврик очолював лабораторію фізики ґрунтів Українського науково-дослідного інституту ґрунтознавства. Цей період пов'язаний з дослідженням водно-фізичних властивостей ґрунтів Степу і Лісостепу у зв'язку з масштабними державними проєктами «великого» зрошення. Під керівництвом П. О. Гаврика опрацьована програма польових і камеральних робіт, які мали винятково важливе наукове і практичне значення. Наприклад, глибокопрофільне (до глибини 10 м) вивчення водних, фізичних і механічних властивостей ґрунтів і порід, визначення фільтраційної здатності (щодо просідання лесів і зсувів) окремих генетичних горизонтів тощо. За роки досліджень сформувався колектив активних молодих учених, здатних виконувати новітні і складні роботи (І. І. Шевченко, Є. І. Філатов, А. Б. Лавровський, Д. І. Назарова, В. В. Медведєв). Суттєвим підсумком цієї роботи став «Довідник водно-фізичних властивостей ґрунтів Степу і Лісостепу», який, з часом, зусиллями наступного покоління вчених лабораторії, послугував початком унікальної бази даних «Властивості ґрунтів України». Важливим внеском П. О. Гаврика стало ґрунтово-меліоративне районування ґрунтів Степу і північного Криму, а також серія публікацій з водно-фізичних властивостей ґрунтів.

Під керівництвом П. О. Гаврика набув розвитку агрофізичний напрям наукових досліджень у ґрунтознавстві України, визначено параметри базових фізичних, водно-фізичних і фізико-механічних властивостей основних орних ґрунтів, опрацьовано важливі рекомендації для їх удосконаленого зрошення й обробітку.

Інформацію надано ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського»

140 років від дня народження

АВЕРІНА Віктора Григоровича (1885–1955)

*Вчений у галузі прикладної зоології, доктор
сільськогосподарських наук, професор*

Народився в 1885 р. У 1912 р. закінчив Харківський університет. Із 1912 до 1920 рр. – завідувач ентомологічного бюро Харківського земства; у 1920–1925 рр. – завідувач станції захисту рослин. У 1925 р. під його керівництвом у Балаклійському районі Харківської області уперше застосовано авіаційний хімообробіток угідь проти італійської сарани. У 1915 р. В.Г. Аверін за сумісництвом почав працювати на посаді асистента в Харківському сільськогосподарському інституті на кафедрі зоології та ентомології. У 1920–1922 рр. викладав мисливство, із 1927 р. – біологію лісових звірів і птахів.

У 1926–1928 рр. В.Г. Аверін редагував збірник «Захист рослин». Значне місце в його діяльності в галузі прикладної зоології займало

мисливствознавство. У 1931–1932 рр. В.Г. Аверін і О.О. Мігулін брали активну участь у створенні першого в Україні факультету захисту рослин у Харківському СГІ імені В.В. Докучаєва. Із 1945 р. В.Г. Аверін був депутатом Харківської міської Ради.

Учений багато уваги приділяв дослідженням, пов'язаним з актуальними питаннями захисту рослин, насамперед з біологічним методом охорони і збереження корисної фауни птахів і комах. Очолював Комітет охорони природи Наркомату освіти України. Головними в науковій діяльності В.Г. Аверіна були фауністичні дослідження. Тісно пов'язуючи свої дослідження з питаннями сільського господарства, він розробляв практичні рекомендації на науково-теоретичній основі, створивши правильний напрям у галузі прикладної зоології в Україні. Науковість і життєво корисні висновки – характерна риса його праць. Опублікував більше 340 наукових і науково-популярних робіт. Підготував трьох кандидатів наук. Професор В.Г. Аверін був нагороджений орденами Леніна, Трудового Червоного Прапора, медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва

РОЗДІЛ 2. ВИЗНАЧНІ ДІЯЧІ СУЧАСНОСТІ

Січень

60 років від дня народження

ПІДДУБНОГО Володимира Антоновича

Вчений у галузі харчових технологій, доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 1 січня 1965 р. у с. Тихий Хутір Жашківського району Черкаської області.

З 1972 р. навчався у Тихохутірській восьмирічній школі, яку закінчив у 1980 р. з відзнакою.

З 1980 по 1984 р. навчався у Київському технікумі залізничного транспорту і отримав спеціальність технік-механік. У 1993 р. закінчив Київський технологічний інститут харчової промисловості за спеціальністю машини і апарати харчових виробництв і отримав кваліфікацію інженера-механіка. У 1997 р. закінчив Київський інститут післядипломної освіти керівників і спеціалістів агропромислового комплексу і отримав кваліфікацію економіста-бухгалтера. З 1984–1986 рр. – перебував у лавах Радянської Армії.

Упродовж 1987–1989 рр. – тренер виробничої гімнастики на Броварському світлотехнічному заводі; 1989–1998 рр. – інженер-механік МП «Модуль»; 1998–2000 рр. – інженер відділу маркетингу ТОВ «Електроприлад ЛТД»; 2001 р. – науковий співробітник; 2002 р. – старший науковий співробітник Київського технологічного інституту харчової промисловості; 2008–2010 рр. – головний науковий співробітник проблемної науково-дослідної лабораторії Національного університету харчових технологій.

З 2003 р. за сумісництвом – доцент, з 2006–2016 рр. – професор кафедри «Технічна механіка і пакувальна техніка» Національного університету харчових технологій; 2010–2011 рр. – проректор з науково-організаційної роботи навчального комплексу Національного університету харчових технологій; 2011–2014 рр. – головний науковий співробітник проблемної науково-дослідної лабораторії цього університету; 2015 р. – завідувач кафедри харчових технологій Київського кооперативного інституту бізнесу і права.

З вересня 2015 р. і дотепер – професор кафедри технології і організації ресторанного господарства Київського національного торговельно-економічного університету.

У 2003 р. – захистив кандидатську дисертацію на тему: «Розробка методів розрахунку і удосконалення обладнання систем виробництва солоду», спеціальність 05.18.12 – процеси та обладнання харчових, мікробіологічних та фармацевтичних виробництв.

У 2008 р. – захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора технічних наук на тему: «Наукові основи і апаратне оформлення перехідних процесів харчових і мікробіологічних виробництв», спеціальність

05.18.12 – процеси та обладнання харчових, мікробіологічних та фармацевтичних виробництв.

Доктор технічних наук з 2008 р.

Атестат професора по кафедрі технічної механіки і пакувальної техніки НУХТ отримав у 2008 р.

У 2020 р. обраний членом-кореспондентом НААН.

Напрямок наукової діяльності стосується харчових технологій: інтенсифікації енерго- та масообмінних процесів, розробки нових технологій та обладнання для стабілізації якісних показників харчової продукції, міцності технологічних конструкцій. Розроблено нові технології, що ґрунтуються на різких змінах тисків газонасичених систем, завдяки чому досягаються можливості істотного підвищення рівня екстракції цільових речовин, подовжуються терміни зберігання продукції. Виконано розробки з одержання нових видів продуктів на основі осмомолекулярної дифузії. Нові розробки знайшли впровадження і пройшли промислові випробування, що підтверджує їх високу ефективність.

Має 402 наукові та науково-методичні публікації, зокрема 36 підручників, навчальних посібників та монографій, 157 патентів України на винаходи та корисні моделі. Є співавтором патенту України на винахід, який став переможцем конкурсу «Винахід року» у галузі харчового виробництва 2014 р.

Підготував 3 кандидатів технічних наук, є науковим консультантом 2 здобувачів наукового ступеня доктора технічних наук.

Заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, лауреат Премії Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій.

Нагороджений Грамотою Верховної Ради України, Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, почесною відзнакою «Відмінник освіти України», почесною грамотою Київської обласної державної адміністрації та Почесною Нікою «Успішний професіонал України 2011 року», нагрудними знаками «За наукові та освітні досягнення», «За академічні заслуги» та «За творчі здобутки».

Є членом редакційної колегії журналу «Товари і ринки».

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 641–643.

70 років від дня народження

БЕРЕЗИ Олени Юріївни

*Вчена в галузі матеріалознавства, доктор
фізико-математичних наук, професор*

Народилася 2 січня 1955 р. у м. Дніпропетровськ у сім'ї викладачів. Після закінчення середньої школи з золотою медаллю в 1972 р. була зарахована на перший курс Дніпропетровського металургійного інституту. У 1977 р. отримала диплом про вищу освіту з відзнакою за спеціальністю «металознавство, обладнання і технологія термічної обробки». Того ж року поступила до очної аспірантури при кафедрі металофізики Дніпропетровського державного університету. Успішно захистила кандидатську дисертацію.

Починаючи з 1981 р., Олена Юріївна працює в Дніпропетровському державному аграрному університеті зі зміною посад по кафедрах технології металів, ремонту й надійності машин у такій послідовності: асистент, старший викладач, доцент, професор. У 1990–1992 рр. обіймала посаду заступника декана факультету механізації сільського господарства. Із грудня 1997 р. й дотепер – учений секретар Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету. Із 2009 по 2017 рр. очолювала кафедру фізики та матеріалознавства. Нині Олена Юріївна – професор кафедри вищої математики, фізики та загальноінженерних дисциплін.

2008 року у Харківському фізико-технічному інституті захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора фізико-математичних наук зі спеціальності «фізика металів».

Педагогічна й наукова діяльність О. Ю. Берези плідна й цікава. Вона опублікувала понад 110 наукових робіт, серед яких два підручники «Матеріалознавство» (1998 р.) і «Прикладне матеріалознавство» (2000 р.), монографія «Быстроохлажденные эвтектические сплавы» (1990 р.), співавтор другого тому монографії «Землеробська механіка. Теоретичні основи сільськогосподарської механіки» (2022 р.), має методичні розробки, патенти та авторські свідоцтва. Олена Юріївна викладає здобувачам вищої освіти академічні курси з матеріалознавства і технології конструкційних матеріалів.

Наукова діяльність пов'язана з дослідженнями в галузі фізики твердого тіла і стосується питань щодо особливостей фазових перетворень та формування структури металевих сплавів за нерівноважних умов фазових переходів. Основні публікації: «Особливості процесів кооперації на межі кристал-рідина за нерівноважної кристалізації», «Особливості парного росту фаз у швидкоохолоджених евтектичних сплавах», «Виникнення дисипативних структур за нерівноважної кристалізації», «Квазіевтектики в покриттях з високою адгезією».

Нагороджена відзнакою «Знак пошани» Міністерства аграрної політики України (2007 р.), подяками ректора ДДАЕУ та керівних установ м. Дніпро.

Інформацію отримано від д-ра фіз.-мат. наук, проф. О.Ю. Берези

**75 років від дня народження
САХАЦЬКОГО Миколи Івановича**

*Вчений з племінної справи у тваринництві,
доктор біологічних наук, професор, академік НААН*

Народився 2 січня 1950 р. у с. Кірово Наровлянського району Гомельської області (Білорусь).

Закінчив Білоруську сільськогосподарську академію (зоотехнічний факультет) у 1972 р. за фахом зоотехнія.

Працював: 1972 р. – зоотехнік Молодечненської птахофабрики Мінської області; 1972–1975 рр. – аспірант Українського науково-дослідного інституту птахівництва (з 1993 р. – Інститут птахівництва УААН, нині (скорочена назва) – ІП НААН); 1975–1981 рр. – молодший, старший науковий співробітник ІП НААН; 1981–1988 рр. – завідувач лабораторії популяційної генетики та збереження генофонду птиці; 1988–2003 рр. – директор ІП НААН; 2004–2005 рр. – професор кафедри птахівництва Національного аграрного університету (з 2008 р. – Національний університет біоресурсів і природокористування України (НУБіП України); 2005–2010 рр. – завідувач кафедри розведення та генетики тварин ім. М.А. Кравченка НУБіП України; з 2010 р. і донині – професор цієї самої кафедри.

У 1976 р. в Науково-дослідному інституті тваринництва Лісостепу і Полісся УРСР (м. Харків) захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук на тему: «Запліднююча здатність сперми індиків залежно від способів її одержання та використання». Докторську дисертацію на тему: «Збереження генофонду птиці» за спеціальністю розведення, селекція та відтворення тварин захистив у 1990 р. у Московській ветеринарній академії ім. К.І. Скрябіна.

Учене звання професора за спеціальністю 06.02.01 – розведення, селекція та відтворення тварин присвоєно у 1991 р.

Основні напрями наукової, науково-організаційної, викладацької діяльності тощо – розведення, селекція та відтворення тварин, фізіологія та біотехнологія відтворення тварин, кріобіологія, підготовка фахівців ОКР магістр з племінної справи у тваринництві. Зокрема, розробив теоретичні основи збереження та раціонального використання вітчизняного генофонду рідкісних і зникаючих порід птиці у програмах створення нових високопродуктивних кросів, виконав ряд оригінальних досліджень з репродукції птиці, експериментальної ембріології та ембріоінженерії, результати яких застосував при удосконаленні традиційних і розробленні нових методів створення селекційно-значимих форм у птахівництві. Створив при Інституті птахівництва УААН колекційне стадо рідкісних порід та низькотемпературний банк генетичних ресурсів птиці України. Протягом 1988–2003 рр. керував виконанням науково-технічних програм з птахівництва в Україні та забезпечував наукове супроводження

промислового і фермерського птахівництва країни в період його стабілізації, відродження та зростання.

Започаткував створення Українського відділення Всесвітньої наукової асоціації з птахівництва (ВНАП) та забезпечив його реєстрацію у 1992 р. (м. Амстердам), тобто значно раніше, ніж птахівники-науковці інших країн колишнього СРСР. Був протягом двох 5-річних термінів президентом Українського відділення ВНАП та забезпечував поширення наукових знань серед вітчизняних виробників через традиційні та нові канали інформації. Зокрема, започаткував проведення науково-практичних конференцій, семінарів та тренінгів з птахівництва, які стали традиційними та щороку збирають разом (у вересні місяці в мм. Алушта, Судак) від 400 до 900 птахівників (науковців та виробників) з понад 20 країн світу.

Член-кореспондентом Української академії аграрних наук (нині НААН України) обраний у грудні 1990 р., дійсним членом (академіком НААН України) – у 1999 р.

Є засновником (1992) Українського відділення Всесвітньої наукової асоціації птахівників (ВНАП). Упродовж двох 5-річних каденцій був президентом, а на даний час є почесним президентом цієї асоціації, яка відповідає за наукове забезпечення птахівництва України. Автор 302 наукових праць, у тому числі 9 підручників і посібників, 7 монографій, 15 рекомендацій виробництву. Є розробником 9 ДСТУ і СОУ з технології виробництва та переробки продукції птахівництва, відомчих норм технологічного проектування у птахівництві (ВНТП-АПК-04.05), автором 17 винаходів і патентів України, а також автором 4 селекційних досягнень у птахівництві (двох кросів яєчних курей, кросу індиків, породи курей). Підготував 2 докторів і 12 кандидатів наук (у тому числі для інших країн: Перу – 1, Йорданія – 1).

Є членом редколегії міжвідомчого наукового збірника «Птахівництво», журналів «Сучасне птахівництво», «Надія планети» та ін.

Має Подяку Президента України (1999) нагороджений золотою медаллю ВДНГ СРСР, знаками «Винахідник СРСР», «Відмінник аграрної освіти та науки» III ступеня (2009) Міністерства аграрної політики України, Почесною відзнакою УААН (2010), медаллю Російського університету дружби народів ім. Патриса Лумумби, Почесними грамотами Міністерства аграрної політики та продовольства України, Президії Національної академії аграрних наук України, Харківської обласної державної адміністрації.

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С.325–327.

65 років від дня народження
ДИДІВА Ігоря Володимировича

Кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри садівництва та овочівництва ім. проф. І. П. Гулька

Народився 8 січня 1960 р. в с. Пісочна, Миколаївський району, Львівської області.

У 1977 році закінчив Львівську обласну школу-інтернат спортивного профілю (з спортивним напрямом-футбол), здобувши кваліфікацію інструктора з фізичного виховання (м. Львів).

З 1977 – 1978 рр. – лаборант фізичного кабінету Львівської обласної школи-інтернат спортивного профілю.

Протягом 1978-1983 рр. навчався у Львівському сільськогосподарському інституті на агрономічному факультеті, закінчив з відзнакою повний курс названого інституту за спеціальністю «Агрономія» і отримав кваліфікацію «Вченого агронома».

З 1983 по 1986 рр. – агроном колгоспу імені Т. Г. Шевченка, Миколаївського району, Львівської області.

Протягом 1986 – 1988 рр. навчався в аспірантурі на кафедрі агрохімії та ґрунтознавства Львівського сільськогосподарського інституту.

У 1989 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему: «Ефективність рідких мінеральних добрив при внесенні під озиму пшеницю в умовах Передкарпаття» зі спеціальності 06.01.04 – агрохімія, під керівництвом д. с.- г. наук, професора Крилової Ганни Іванівни.

Працював на посаді завідувача агрохімічної міжкафедральної лабораторії агрономічного факультету ЛСГІ (1988 – 1992 рр.).

З 1992 по 1993 рр. – асистент кафедри плодовоовочівництва, зберігання і переробки сільськогосподарської продукції ЛСГІ, а в 1993 р. обраний за конкурсом на посаду старшого викладача цієї ж кафедри. У 1998 р. переведений на посаду в. о. доцента кафедри плодовоовочівництва, зберігання і переробки сільськогосподарської продукції Львівського державного аграрного університету.

В 2002 р. присвоєно вчене звання доцента кафедри плодовоовочівництва, зберігання і переробки сільськогосподарської продукції Львівського ДАУ, де і працює по сьогодні.

За освітньо-професійною програмою «Садівництво та виноградарство» СВО «Бакалавр» викладає навчальні дисципліни: «Овочівництво закритого ґрунту», «Технології в овочівництві», за ОПП «Агроінженерія» СВО «Бакалавр» – «Органічне овочівництво», за ОПП «Садівництво, плодовоовочівництво та виноградарство» СВО «Магістр» – «Сучасні технології та інновації овочівництва», «Інноваційні технології в грибівництві», за ОПП «Садово-

паркове господарство» СВО «Бакалавр» – «Декоративні рослини закритого ґрунту».

Відповідальний виконавець Розділу 04 «Еколого-адаптивна технологія вирощування овочевих культур в умовах західного регіону України» наукової теми «Наукове обґрунтування елементів технології вирощування плодових і овочевих культур в умовах Західного Лісостепу України» на 2021 – 2025 рр.

Провідний науковий співробітник договору (2020 р.) про передання науково-технічної продукції за темою: «Вплив нового комплексного мінерального добрива Нітроамофоска-М на врожайність і якість капусти цвітної та часнику озимого».

Наукові дослідження проводить відповідно до теми докторської дисертації «Агробіологічне обґрунтування технології вирощування коренеплідних овочевих культур родини *Ariaceae* L. в Західному Лісостепу України».

Співавтор сорту салату посівного листової різновидності (*Lactuca sativa* L. var. *secalina*) – «Дублянський» (2015 р.).

Член редакційної ради українського журналу для професіоналів «Овочівництво» (Пропозиція). Експерт-дорадник департаменту АПК ЛОДА з овочівництва. Член робочої групи з напрацювання проекту програми підтримки для виробників овочевої продукції при департаменті АПК Львівської облдержадміністрації. Співпрацює з громадською організацією «Фермерська країна», ТзОВ «Шувар».

В рамках програми Ізраїльського Центру міжнародного співробітництва, відомого як MASHAV, прийняв участь в Міжнародному курсі «Плодоовочівництво: виробництво, переробка і збут продукції» (Ізраїль, 2004 р.).

Стажування за фахом проходив: в Національному університеті біоресурсів і природокористування України ННІ післядипломної освіти (2010 р.); Інституті сільського господарства Карпатського регіону НААНУ (2015 р.); Вроцлавському природничому університеті (Польща, 2017 р.), Природничо – Гуманітарному Університеті в Седльце (Польща, 2021 р.) та Університет в Седльце за програмою ERASMUS+ (Польща, 2024 р.).

За підтримки інформаційної компанії «Інфоіндустрія» у партнерстві з Українським проектом бізнес – розвитку плодоовочівництва UNBDP, який фінансується Міністерством міжнародних справ Канади, співфінансується та реалізується Менонітською Асоціацією Економічного Розвитку (MEDA), а також за підтримки Міністерства аграрної політики та продовольства України приймав участь як спікер в конференції-виставці «Сучасне тепличне господарство 2018 – 2020 рр.».

Незалежний консультант з овочівництва у рамках виставки «Агровесна 2020 – Агрохімічний квартал» (2020 р. м. Київ МВЦ). Брав участь у 13 міжнародній виставці промислового овочівництва, садівництва та виноградарства – АгроВесна – 2023, «Овочі, фрукти, логістика» (2023 р., м. Київ).

Нагороджений: Дипломом учасника другої міжнародної конференції «Ранні овочі. Ефективний вихід з економічної неефективності» (Київ, 2014 р.); Дипломом, як почесний спікер виставки-конференції «Трав'яний бізнес 2018»

(м. Київ); Дипломом, як почесний спікер конференції «Сучасне тепличне господарство 2018» (м. Енергодар, 2018 р.); Дипломом, як почесний спікер конференції «Сучасне тепличне господарство 2019» (м. Енергодар, 2019 р.); Почесними Грамотами ректора, академіка НААНУ В. В. Снітинського (2006, 2017, 2018, 2019 рр.); Подякою за благодійну допомогу підрозділам Збройних Сил України; Подякою від командування 93 ОМБр 3-го механізованого батальйону в зоні проведення операції Об'єднаних Сил (2017, 2018, 2019 рр.).

Опублікував понад 500 наукових та навчально-методичних праць.

65 років від дня народження

ПРИСЯЖНЮКА Миколи Володимировича

Вчений у галузі сільськогосподарського виробництва, земельної реформи, кандидат технічних наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 13 січня 1960 р. у с. Ксаверів Малинського району Житомирської області у родині агронома та вчительки української мови.

У 1977 р. вступив до технічного училища в Києві, після закінчення якого працював на київському заводі «Кристал».

У 1979–1981рр. проходив строкову службу у Збройних силах СРСР.

З 1981р. працював у м. Єнакієве Донецької області монтажником у тресті «Єнакієвометалургбуд», потім на шахті «Ольховатська» (об'єднання «Орджонікідзевугілля»), де, почавши від гірничого робітника, дійшов до заступника директора (1985).

У 1986–1988 рр. працював головним технологом капітального будівництва виробничого об'єднання «Орджонікідзевугілля».

Упродовж 1998–2002 рр. – голова правління міжнародного благодійного фонду «Від широкого серця», провів понад 60 тис. благодійних акцій, надавши допомогу понад 6 тисячам громадян. Брав участь у розробці соціальних програм з підтримки інтелектуально обдарованої молоді, формування економічної свідомості, розвитку підростаючого покоління.

У 2000 р. здобув спеціальність промислове та цивільне будівництво у Донбаському гірничометалургійному інституті.

У жовтні 2002 р. призначений 1-м заступником голови Житомирської обласної державної адміністрації.

У 2003 р. закінчив Національну академію державного управління при Президентіві України, магістр державного управління.

У 2005 обраний головою правління та головою ради Національної асоціації виробників м'яса та м'ясопродуктів України.

З 2006–2010 рр. – народний депутат України V, VI скликань.

У 2006 р. був обраний до Комітету Верховної Ради з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи; 2007–2010 рр. – голова Комітету Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин.

У 2010–2014 рр. – Міністр аграрної політики України.

У 2016 р. обрано членом-кореспондентом НААН.

У статті «Аграрна стратегія України» висловив своє комплексне бачення розвитку аграрного ринку та сільського господарства України, земельної реформи та підтримки українського виробника. Налагодив співпрацю з Китаєм у аграрній сфері, досягнув домовленості з іноземними банками про кредитування українського виробника аграрної продукції. З ініціативи М.В. Присяжнюка розпочато формування кадастрового реєстру виноградників. На початку 2012 р. доручив невідкладно розробити Концепції розвитку сільських територій.

Нагороджений орденом «За заслуги» III (2009), II (2011) і I (2014) ступенів.

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 648–650.

70 років від дня народження

СТАШУКА Василя Андрійовича

Вчений у галузі сільськогосподарської меліорації і природокористування, доктор технічних наук, професор, академік НААН

Народився 14 січня 1955 р. в с. Підгайці Млинівського району Рівненської області.

Після закінчення Млинівської середньої школи № 1 вступив до Українського інституту інженерів водного господарства, який закінчив у 1977 р., здобувши фах інженера-гідротехніка. Упродовж 1977–1990 рр.

Працював на посадах головного інженера, начальника Трубизького управління водного господарства та головного інженера Київського облводгоспу Міністерства меліорації та водного господарства України. Упродовж 1986–Чорнобильській АЕС, працюючи у складі урядової комісії безпосередньо в м. Чорнобилі. У період з 1990 по 2001 рр. був на посадах провідного, головного спеціаліста, завідувача відділу, заступника начальника Управління координації здійснення аграрної політики Секретаріату Кабінету Міністрів України.

У 1993 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Оцінка і прогнозування умов формування водного режиму осушених земель при різних способах його регулювання», у 2009 р. – докторську на тему: «Наукові засади управління водогосподарсько-меліоративним комплексом України», здобувши ступінь доктора технічних наук за спеціальністю сільськогосподарські меліорації.

Обрано у 2010 р. членом-кореспондентом НААН за напрямом наукове забезпечення інноваційного розвитку агропромислового виробництва, а у 2020 р. академіком НААН за напрямом «агрономія» (сільськогосподарські меліорації).

У 2001 р. був призначений на посаду заступника голови Державного комітету України з водного господарства, з 2003 по 2010 рр. – голова цього комітету, з 2010 по 2014 рр. – голова Державного агентства водних ресурсів України.

До основних наукових здобутків В.А. Сташука варто віднести розроблення наукових засад інтегрованого управління водними ресурсами і водогосподарсько-меліоративним комплексом України за галузевим та басейновим принципами, розроблення наукових та організаційних засад відновлення в сталого розвитку гідротехнічних меліорацій в умовах ринкової економіки та глобальних змін клімату, розроблення наукових підходів та комплексу заходів щодо захисту територій і населених пунктів від шкідливої дії вод та управління водними ресурсами у кризових ситуаціях. Крім того, В.А. Сташуком науково обґрунтовано нові підходи до протипаводкового захисту із застосуванням активного способу управління водними ресурсами, які вже впроваджуються та довели свою ефективність під час проходження паводків у Закарпатській, Івано-Франківській та Львівській областях. Значний внесок ученого також у розроблення наукових основ створення та функціонування системи моніторингу кількісних і якісних показників вод та меліорованих земель.

Результати наукових робіт В.А. Сташука реалізовано у складі низки нормативно-правових документів, зокрема в науковому обґрунтуванні цільових загальнодержавних програм протипаводкового захисту територій та розвитку водного господарства країни.

Значну увагу у своїй роботі на посаді голови Держводагентства України В.А. Сташук приділяв питанням переведення галузі на засади інноваційного розвитку. За його ініціативою та безпосередньою участю в галузі реалізується комплекс заходів щодо запровадження інтегрованого методу управління водними ресурсами за басейновим принципом із залученням до управління громадськості через басейнові водні ради.

У різні роки працював доцентом Національного університету водного господарства та природокористування, Національного університету біоресурсів та природокористування професором кафедри водопостачання, каналізації і гідравліки Харківського державного технічного університету будівництва та архітектури, завідувачим кафедри інформаційних технологій Державного інституту економіки водних ресурсів м. Київ.

За результатами наукової діяльності В.А. Сташуком опубліковано понад статей.

Плідну працю В.А. Сташука відзначено різними нагородами. У 2004 р. йому присвоєно почесне звання заслуженого працівника сільського господарства України. У 2005 р. нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, у 2007 р. – Почесною відзнакою Української академії аграрних наук, у 2012 р. – орденом Знак Пошани (III ступеня) та іншими вищими нагородами різних міністерств і відомств України.

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 345–347.

60 років від дня народження СТОРОЖИК Лариси Іванівни

Вчений у галузі насінництва цукрових, кормових і біоенергетичних культур, доктор сільськогосподарських наук, член-кореспондент НААН

Народилася 15 січня 1965 р. у м. Київ.

Закінчила біологічний факультет Київського державного університету

ім. Т.Г. Шевченка (м. Київ) у 1987 р. за спеціальністю зоологія і ботаніка. З 1987 р. – Всесоюзний ордена Леніна науково-дослідний інститут цукрових буряків, (з 1991 р. інститут цукрових буряків Української академії аграрних наук, з 2011 р. Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків Національної академії аграрних наук України).

У серпні 1987 р. – старший лаборант лабораторії ентомології Всесоюзного ордена Леніна науково-дослідного інституту цукрових буряків (нині – Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН).

У 1989 р. науковий співробітник цієї самої лабораторії. У 1998 р. – старший науковий співробітник, атестована рішенням атестаційної комісії Інституту цукрових буряків УААН.

У 2004 р. – провідний науковий співробітник, атестована рішенням атестаційної комісії ІБКіЦБ УААН.

У 2011 р. призначена та затверджена рішенням атестаційної комісії ІБКіЦБ НААН на посаду завідувача сектору насінництва біоенергетичних культур лабораторії насінництва цукрових, кормових і біоенергетичних культур.

У 2017 р. і донині рішенням атестаційної комісії ІБКіЦБ НААН атестована на посаду головного наукового співробітника лабораторії насінництва та насінництва буряків, зернових і біоенергетичних культур.

У 1996 р. в Інституті цукрових буряків УААН захистила кандидатську дисертацію на тему: «Особливості росту і продуктивність цукрових буряків при токсикації сходів інсектицидом Гаучо проти основних шкідників в умовах східного Лісостепу України» за спеціальністю 06.01.09 – рослинництво та 06.00.22 – ентомологія.

У 2016 р. в ННЦ «Інститут землеробства НААН» захистила докторську дисертацію на тему: «Агробіологічні основи формування агрофітоценозів сорго цукрового як біоенергетичної культури в Степу та Лісостепу України» за спеціальністю 06.01.09 – рослинництво.

Доктор сільськогосподарських наук з 2016 р.

Учене звання старший науковий співробітник присвоєно у 2003 р. Обрано членом-кореспондентом НААН у 2020 р.

Член редакційної колегії електронного журналу «Новітні агротехнології». Учений секретар спецради Д 26.360.01 при ІБКіЦБ НААН з 2002 р.; член спецради К 27.821.04 при Білоцерківському НАУ.

Підготувала 1 кандидата сільськогосподарських наук та 1 доктора філософії. Є керівником 4 аспірантів.

Гарант освітньо-наукової програми 202 – «Захист і карантин рослин» ІБКіЦБ НААН.

Проводить підготовку здобувачів вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) та науковому рівнях вищої освіти з метою здобуття ступеня вищої кваліфікації доктора філософії. Навчальна дисципліна – педагогічна майстерність та організація підготовки дисертаційної роботи.

Результати наукової роботи Л.І. Сторожик знайшли своє відображення у 170 публікаціях, з них 3 монографії (одна одноосібна), 15 статей науково-виробничого напрямку та 3 ДСТУ, 33 патенти, 10 науково-практичних рекомендацій, зокрема наукові праці, опубліковані у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях – 113, зокрема 6 у періодичних виданнях, які включені до наукометричної бази Scopus.

У травні 2019 р. пройшла стажування у Литовському інституті сільсько-го господарства (Литовський науково-дослідний центр сільського та лісового господарства) й отримала відповідний сертифікат з курсу «Equipment at the different laboratory at the Institute of Agriculture. LAMMC and other laboratory of the Centre» та «Discussions about prospects for collaboration between institutions» («Комплексне управління бур'янами у посівах різних культур» та «Обладнання в різних лабораторіях інституту та ЛАММК та інші лабораторії Центру»).

Упродовж всієї наукової діяльності була співвиконавцем та керівником фундаментальних і прикладних науково-технічних програм «Цукрові буряки» і «Біоенергетичні культури».

Л.І. Сторожик нагороджена Подякою (Наказ № 371 від 14.05.2009 р.) Солом'янської районної в м. Києві Державної адміністрації за вагомий особистий внесок у професійній діяльності.

Подякою Національної академії аграрних наук України (рішення Президії НААН пр. № 23 від 25 грудня 2014 р.) за багаторічну працю та вагомий внесок у розвиток сільськогосподарської дослідної справи.

У 2017 р. Міжнародною академією рейтингових технологій і соціології «Золота Фортуна» Л.І. Сторожик нагороджена дипломом та медаллю «Трудова Слава» II ступеня № 673.

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 701–703.

75 років від дня народження РИЖУКА Сергія Миколайовича

Вчений у галузі загального землеробства, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН

Народився 20 січня 1950 р. в смт Чуднів Житомирської області.

У 1968–1970 рр. проходив службу в Радянській Армії. Після звільнення в запас вступив до Житомирського сільськогосподарського інституту (нині – Поліський національний університет), який закінчив у 1975 р. за напрямом підготовки «економіка та організація сільського виробництва», кваліфікація «економіст-організатор».

Перший професійний досвід здобував у 1975–1976 рр. на посаді головного економіста колгоспу ім. Островського, с. Будичани Чуднівського району Житомирської обл.

До 1991 р. – на комсомольській і партійній роботі: інструктор Житомирського обкому Компартії України (1976–1979), другий та перший секретар Житомирського обкому ЛКСМ України (1979–1983), перший секретар Ємільчинського райкому КПУ (1983–1986), інспектор ЦК КПУ (1986–1987), перший заступник завідуючого сільськогосподарським відділом ЦК КПУ (1987–1991).

З 1991 по 1992 рік – заступник начальника управління Міністерства сільського господарства України. З 1992 по 1996 рр. – директор асоціації агропромислових формувань «Украгроформ». З 1996 по 1997 рр. – помічник Президента України. З 1997 по 2000 рр. – заступник Міністра агропромислового комплексу України. З 2001 по 2002 рр. – Державний секретар Міністерства аграрної політики України. З 2002 по 2004 рр. – Міністр аграрної політики України. З 2004 по 2005 рр. – голова Житомирської облдержадміністрації. З 2005 по 2006 рр. – заступник директора наукової бібліотеки Української академії аграрних наук. У 2006–2010 рр. – народний депутат України V та VI скликань. У 2010–2014 рр. вдруге очолював Житомирську обласну державну адміністрацію.

З 2014 по квітень 2018 р. працював на посаді головного наукового співробітника ННСГБ НААН.

3 травня 2018 р. – директор Інституту сільського господарства Полісся Національної академії аграрних наук України.

У 2001 р. захистив кандидатську, у 2004 р. – докторську дисертацію на тему «Агроекологічні основи ефективного використання осушуваних торфових ґрунтів Полісся і Лісостепу України». Виявив закономірності впливу тривалості та способу сільськогосподарського використання на трансформацію і родючість торфовищ, забруднення ґрунтів і ґрунтових вод, нагромадження важких металів і радіонуклідів в органічних ґрунтах та у продукції сільськогосподарських культур. На основі розробок ученого разом із іншими науковцями галузі розроблено систему землеробства на осушуваних землях і шляхи її впровадження у виробництво.

Основними напрямками наукової діяльності є організаційна робота та особиста участь у проведенні наукових досліджень за завданнями програм наукових досліджень НААН, що виконуються Інститутом сільського господарства Полісся НААН.

З 2018 по 2020 рр. був керівником ПНД НААН 09 «Наукові основи новітніх методів селекції, біотехнології, розсадництва та інноваційних енергоощадних технологій виробництва, перероблення і використання хмелю» («Хміль») за результатами досліджень якої було підготовлено Стратегію розвитку галузі хмелярства в Україні на 2021–2025 рр., в якій науково обґрунтовано організаційно-управлінські та виробничі заходи щодо стабілізації й стійкого функціонування вітчизняної галузі хмелярства на основі інноваційної моделі розвитку з метою забезпечення власних потреб вітчизняною продукцією хмелярства, підвищення її конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках, ефективного використання інвестиційних ресурсів, які направляються на розвиток цієї галузі, забезпечення зайнятості та підвищення рівня життя сільського населення в умовах децентралізації сільських територій.

Є співавтором 12 науково-методичних рекомендацій для застосування у виробничій практиці, серед яких науково-методичні рекомендації «Особливості наслідування ознак продуктивності і якості генетичного різноманіття світової колекції льону», «Агроекологічне обґрунтування способів обробітку дерново-підзолистого ґрунту та системи удобрення польових культур в зоні радіоактивного забруднення», «Удосконалена модель відновлення продуктивного потенціалу деградованих угідь Полісся» та інші.

Під керівництвом С.М. Рижука було підготовлено пропозиції до проєктів: Програми розвитку АПК Житомирського Полісся до 2027 року, Програми розвитку економіки Житомирської області на період до 2030 року та Стратегії продовольчої безпеки України на період до 2030 року. У співавторстві із співробітниками інституту підготував пропозиції щодо інтеграції вітчизняної аграрної науки у Світовий та Європейський дослідницькі простори з урахуванням національних інтересів.

Наразі проводить дослідження в напрямку розробки теоретико-методичних основ відтворення родючості радіоактивно забруднених ґрунтів Житомирського Полісся, які передбачають визначення основних положень і засад щодо повернення в агропромислове виробництво раніше вилучених із господарського використання радіоактивно забруднених внаслідок аварії на ЧАЕС земель і умов організації сільськогосподарської діяльності.

Результатом плідної та кропіткої роботи є майже 100 наукових і науково-методичних праць із загальних питань ведення сільського господарства в умовах реформування земельних відносин. Із них безпосередньо 24 наукові праці присвячені проблемам меліоративного землеробства, включаючи 2 монографії, є співавтором 2 патентів. Підготував 1 доктора сільськогосподарських наук і 4 кандидатів історичних наук.

Нагороджений орденами «За заслуги» III (2004) та II ступенів (2011), Почесною грамотою Верховної Ради України (2006), відзнакою Міністерства аграрної політики України «Знак пошани». Присвоєно почесне звання заслуженого працівника сільського господарства України (1999).

Рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України присвоєно почесне звання професора зі спеціальності «історія науки і техніки» (2011).

Почесний професор Національного університету біоресурсів і природокористування України, Поліського національного університету.

З жовтня 2020 р. академік Національної академії аграрних наук України (публічне управління та адміністрування (наукове забезпечення регіонального розвитку агропромислового комплексу)).

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 302–305.

70 років від дня народження УЛЯНИЧ Олени Іванівни

Вчена у галузі плодоовочівництва, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААН

Народилася 23 січня 1955 р. у сім'ї службовців в м. Умань Черкаської області.

У 1972 р. закінчила Уманську середню школу № 8. У 1977 р. закінчила Уманський орден Трудового Червоного Прапора сільськогосподарський інститут ім. О.М. Горького та отримала диплом з відзнакою зі спеціальності – ті плодоовочівництво та виноградарство.

З 1977 по 1991 р. працювала в Українському НДІ садівництва спочатку лаборантом, а згодом молодшим науковим співробітником. У цей час закінчила аспірантуру без відриву від виробництва у відділі агрохімії Українського НДІ садівництва під керівництвом доктора сільськогосподарських наук, професора П.Д. Поповича.

У 1988 р. захистила кандидатську дисертацію на тему: «Вплив різних доз і співвідношень добрив на врожай і якість плодів яблуні в Поліссі УРСР» у Ленінградському СГІ.

У 1991 р. обрана за конкурсом на посаду асистента кафедри овочівництва Уманського СГІ. З 1995 р. працювала на посаді доцента кафедри овочівництва Уманського ДАУ. Атестат вченого звання доцента кафедри овочівництва присвоєно в 1997 р. На посаді завідувача кафедри овочівництва працює з 2009 р. О.І. Улянич закінчила докторантуру при кафедрі овочівництва Уманського НУС (2006–2008) та здобула науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук, захистивши дисертацію на тему: «Науково-теоретичне обґрунтування технології вирощування зеленних і пряно-ароматичних рослин в Лісостепу України» зі спеціальності 06.01.06 – овочівництво у спеціалізованій Вченій раді при НУБіП України (2010). Вчене звання професора отримано у 2011 р.

У 2020 р. обрана членом-кореспондентом НААН Відділення рослинництва. Під керівництвом О.І. Улянич підготовлено та захищено 14 кандидат-

ських дисертацій. Відповідала за наукову роботу студентів на факультеті, є головою організаційного комітету з підготовки студентів до участі у I і II етапі студентської олімпіади зі спеціальності садівництво та виноградарство, здійснювала керівництво студентським науковим гуртком кафедри овочівництва, упродовж 12 років була секретарем ДЕК та методичної комісії факультету. Бере активну участь у роботі міжнародних і регіональних науково-практичних та методичних конференцій, семінарах, днях поля.

О.І. Улянич, має понад 300 публікацій наукового, методичного та науково-популярного характеру. Є співавтором п'яти навчальних посібників: «Зеленні та пряносмакові овочеві культури» (2004), «Системи технологій в рослинництві» (2008), «Овочівництво» (2012); «Овочівництво закритого ґрунту» (2017), «Біологічні особливості і вирощування малопоширених овочів» (2018), двох монографій – «Салат посівний» (2011), «Агроекологічні основи вирощування коріандру посівного та васильків справжніх» (2013), численних рекомендацій виробництву. Результати досліджень запатентовані у вигляді 10 винаходів на корисні моделі та трьох свідоцтв генетичного фонду рослин ім. Юр'єва на зразки місцевих форм салату посівного і васильків справжніх.

О.І. Улянич призначалася головою Державних акредитаційних комісій для акредитації за ОКР магістр зі спеціальності плодовоовочівництво і виноградарство у Київському Національному університеті біоресурсів і природокористування України та Кам'янець-Подільському аграрно-технічному університеті.

У 2013 р. обрана членом спеціалізованої ради із захисту дисертацій при НУБіП України зі спеціальності 06.01.06 – овочівництво, а з 2015 р. є головою спеціалізованої ради із захисту дисертацій в Уманському НУС.

Проводить значну наукову і методичну роботу, є членом редакційної колегії «Вісника Уманського НУС», міжвідомчого тематичного наукового збірника «Овочівництво і баштанництво», науково-технічних рад Уманського НУС та ІОБ НААН, експертної комісії відділу рослинництва НААН, ради Черкаського інституту агропромислового комплексу.

За досягнуті успіхи у виробничій, викладацькій і науковій діяльності нагороджена Почесними грамотами Верховної Ради України (2017), Міністерства освіти і науки України (2001, 2007), Міністерства аграрної політики та продовольства України (2011), Черкаської ОДА та обласної ради профспілок працівників АПК (2007, 2016), Уманської міської, районної ради та райдержадміністрації (2010, 2015), Уманського НУС (2005, 2010, 2014, 2015, 2019), УНДІС (1985), Уманської міської ради нагрудним знаком «Кращий за професією» (2013), присвоєно звання «Жінка року м. Умань – 2018», пам'ятною ювілейною медаллю «100 років НААН» (2019).

Член Міжнародної асоціації виробників часнику та Міжнародної асоціації грибовиробників.

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 721–723.

Лютий

65 років від дня народження

ВЛІЗЛА Василя Васильович

Вчений у галузі ветеринарної медицини, доктор ветеринарних наук, професор, академік НААН

Народився 1 лютого 1960 р. в с. Голгоча Підгаєцького району Тернопільської області.

У 1982 р. з відзнакою закінчив Білоцерківський сільськогосподарський інститут за спеціальністю «ветеринарія».

З 1982 по 1984 р. працював головним ветеринарним лікарем колгоспу. З 1984 по 1987 р. навчався в аспірантурі при Московській ветеринарній академії ім. К.І. Скрябіна. У 1988–1993 рр. – асистент, у 1993–1995 рр. та 1997–1999 рр. – доцент, а у 1995–1997 рр. – докторант, 1999–2000 рр. – професор Білоцерківського сільськогосподарського інституту (Білоцерківський національний аграрний університет). У 2000–2005 рр. – завідувач кафедри клінічної діагностики Львівської державної академії ветеринарної медицини

ім. С.З. Гжицького. З 2001 по 2019 р. – директор Інституту біології тварин НААН. У 2019–2020 рр. головний науковий співробітник Державного науково-дослідного контрольного інституту ветеринарних препаратів та кормових добавок. З 2020 р. до сьогодні професор Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. У 2019 р. обраний гостьовим професором ветеринарного факультету Аграрного університету м. Ціндао (Qingdao Agricultural University), Китай. Проходив наукове стажування та працював за прецедентами в університетах Німеччини, Австрії та Швейцарії.

Дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата ветеринарних наук захистив у 1988 р. у Московській ветеринарній академії ім. К.І. Скрябіна (нині – Московська державна академія ветеринарної медицини і біотехнологій ім. К. І. Скрябіна) за спеціальністю 16.00.01 – «діагностика і терапія тварин».

Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора ветеринарних наук захистив у 1998 р. у Національному аграрному університеті (нині – Національний університет біоресурсів і природокористування України) за спеціальністю 16.00.01 – «діагностика і терапія тварин».

Вчене звання професора отримав у 2001 р. по кафедрі клінічної діагностики.

У 2002 р. обраний членом-кореспондентом УААН, а у 2007 р. академіком НААН, відділення ветеринарної медицини.

Відомий вчений у галузі ветеринарної медицини, зокрема внутрішніх хвороб тварин, пріонних інфекцій, ветеринарної клінічної біохімії. Вніс помітний вклад у вивченні нових захворювань тварин. На основі досліджень, проведених в Україні та країнах Західної Європи, встановив нові механізми розвитку жирової дистрофії печінки у високопродуктивних корів, методи діагностики, лікування та профілактики захворювання. Вперше у ветеринарній медицині дослідив окремі механізми виникнення гепато-церебрального, гепато-ренального та гепато-дерматичного синдромів та довів розвиток ліномобілізаційного синдрому (ожиріння–кетоз–гепатоз). Вперше в Україні вивчив органолептичні, морфологічні та біохімічні показники ліквору, проводив ультразвукові дослідження внутрішніх органів тварин. Перший науковець України, який на високому науково-методичному рівні вивчав пріонні інфекції, дослідження яких проводилося спільно з провідними науковими центрами світу. Ініціатор створення і постійний керівник єдиного в Україні Науково-виробничого центру з вивчення пріонних інфекцій. За його участі видано цілу низку законодавчих і рекомендаційних актів (Постанови, інструкції, рекомендації тощо) стосовно заходів біобезпеки, пов'язаних з недопущенням на територію України пріонних інфекцій, а також блутангу та хвороби Шмалленберга.

Останні наукові дослідження стосуються застосування нанобіотехнологій для пошуку нових лікарських засобів для лікування та профілактики хвороб тварин.

Підтримує особисті творчі зв'язки з провідними вченими Австрії, Німеччини, Польщі, Угорщини, Швейцарії, Словаччини, Білорусі, Китаю. Постійно бере участь у міжнародних наукових конгресах в різних країнах світу.

В.В. Влізло – автор і співавтор майже 600 наукових праць, з них понад 140 англійською мовою, зокрема у провідних виданнях світу, які входять у наукометричні бази Scopus та Web of Science. Співавтор 30 підручників, монографій, довідників, має 34 патенти і авторських свідоцтв, 30 методичних рекомендацій, технічних умов та інструкцій для науки і практики. Підготував 5 докторів і 18 кандидатів наук.

Удостоєний звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (2013), Лауреат державної премії України в галузі науки і техніки (2019). Лауреат премій НААН «За видатні досягнення в аграрній науці» та імені С.З. Гжицького. Нагороджений грамотами, подякою та відзнакою НААН; відзнаками Міністерства аграрної політики та продовольства України, Державного комітету ветеринарної медицини України; Почесними грамотами Львівської обласної державної адміністрації та обласної ради, Західного наукового центру НАН і МОН України; медалями Аграрної академії м. Краків і подякою Природничого університету м. Вроцлав (Польща), а також відзнакою Аграрного університету Ціндао (Китай). За активну участь у міжнародному співробітництві обраний почесним амбасадором міста Львова.

Президент Української асоціації буятрики (хвороб жуйних тварин), член правління Європейської асоціації буятрики, член Світової організації буятрики.

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 69–71.

75 років від дня народження СЕДІЛА Григорія Михайловича

Вчений у галузі вівчарства, зокрема фізіології та біохімії процесів вовноутворення, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН

Народився 1 лютого 1950 р. в с. Розворяни Золочівського району Львівської області.

У 1972 р. закінчив Львівський зооветеринарний інститут (нині – Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького) за спеціальністю зоотехнія з присвоєнням кваліфікації вченого зоотехніка.

Після закінчення навчання і до сьогодні працює в галузі сільського господарства Львівської області. Розпочавши трудову діяльність на посаді головного зоотехніка колгоспу в Сокальському районі, він згодом очолив цей колектив. Як енергійний та компетентний спеціаліст був призначений начальником управління сільського господарства Миколаївського району,

пізніше – генеральним директором першого в області агрокомбінату «Дністер» Жидачівського району. Обраний головою Перемишлянського райвиконкому. Тривалий час керував великим птахопідприємством. Обраний депутатом обласної ради, головою депутатської комісії з питань розвитку села, заступником голови Львівської облдержадміністрації з питань АПК. У 2003 р. Г. М. Седіла обрано директором Інституту землеробства і тваринництва західного регіону УААН (нині Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН). На цій посаді працював до 2019 р. На даний час Седіло Г. М. – радник при дирекції Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН.

У 1987 р. в Українському науково-дослідному інституті фізіології і біохімії сільськогосподарських тварин захистив кандидатську дисертацію (спеціальність біохімія), а у 2004 р. отримав науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук, захистивши в Інституті біології тварин НААН дисертаційну роботу на тему «Роль мінеральних речовин у процесах вовно утворення» (спеціальність біохімія).

У листопаді 2007 р. Г.М. Седіла обрано членом-кореспондентом УААН. 15 листопада 2009 р. Указом Президента України йому присвоєно почесне звання заслужений працівник сільського господарства України. У 2013 р. обрано почесним членом International Technological-Management Academy at the Academy Assembly in Novi Sad. У 2014 р. лауреат Премії імені С.З. Ѓжицького. У 2016 р. Національна академія аграрних наук України на підставі статуту НААН обрала Г.М. Седіла дійсним членом (академіком) зі спеціальності технологія виробництва і переробки продукції тваринництва (біохімія, фізіологія тварин). У 2020 р. Лауреат Державної премії в галузі науки і техніки України.

Основна галузь наукової діяльності – біохімія сільськогосподарських тварин. Г.М. Седілом одержано нові результати досліджень, які з позиції досягнень біохімії, фізіології та живлення інтерпретують взаємозв'язок вовноутворення з рівнем метаболізму в організмі овець та регулюючим впливом на них мінеральних елементів. На основі вивчення зональних особливостей хімічного складу кормів у господарствах різних регіонів України з'ясовано стан забезпечення організму овець мінеральними речовинами і розроблено рецептуру сумішей цих елементів з врахуванням їх дефіциту в раціонах. Значну увагу він як вчений приділив з'ясуванню закономірностей метаболізму в такому органі як шкіра та її вовноутворювальних структурах – волосяних фолікулах, вивченню морфогенезу волоса, біохімічних основ формування високоякісної вовни, причин і механізмів появи її основних вад та шляхи їх попередження. Зокрема, йому належить вивчення молекулярних механізмів генезу патологічного стоншення вовни овець тонкорунних і напівтонкорунних порід для розробки ефективних заходів запобігання цього явища.

Г.М. Седіла нагороджено Почесною відзнакою УААН за видатні наукові досягнення в галузі сільськогосподарської біології та їх впровадження в практику, Почесною відзнакою Львівської обласної організації профспілки працівників АПК; Почесними грамотами: Федерації роботодавців України, Департаменту агропромислового розвитку Львівської облдержадміністрації,

Ради УО «Укрсількомунгосп»; Дипломом агропромислового комплексу України в номінації «Лідер галузі»; Подякою директора Департаменту агропромислового розвитку Львівської області. У 2007, 2012 та 2016 рр. переможець у номінації «Лідер агропромислового комплексу України». Як учасник видавничого проекту «Україна наукова» нагороджений дипломом за вагомий внесок у розвиток і популяризацію аграрної науки України.

Під керівництвом Г.М. Седіла розроблено ряд програм з розвитку рослинництва і тваринництва. Як голова Центру наукового забезпечення агропромислового виробництва у Львівській області він причетний до найважливіших стратегічних і тактичних рішень, що стосуються розвитку сільського господарства.

Як відомий вчений, значну увагу приділяє підготовці висококваліфікованих молодих кадрів. Він є науковим керівником аспірантів за спеціальністю біохімія та годівля тварин і технологія кормів. Під його керівництвом захищено 1 докторську та 7 кандидатських дисертацій. Г.М. Седіло у Львівському національному аграрному університеті та Львівському національному університеті ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького читав лекції студентам та для підвищення кваліфікації спеціалістів та експертів-дорадників, за що було присвоєно спершу вчене звання доцента, а у 2013 р. – професора.

Г.М. Седіло – автор 7 монографій, 25 методичних і науково-практичних рекомендацій з розвитку галузей тваринництва, 14 винаходів. Підготував і опублікував понад 200 наукових праць у збірниках і журналах. Має численні публікації у засобах масової інформації з питань популяризації наукових досягнень, розвитку різних галузей тваринництва, раціонального землекористування, економіки сільськогосподарського виробництва.

Г.М. Седіло – член президії НААН, член редколегії міжвідомчого тематичного наукового збірника «Передгірне та гірське землеробство і тваринництво», науково-теоретичного журналу «Біологія тварин», журналу «Сільський господар». Г.М. Седіло є членом двох спеціалізованих вчених рад із захисту кандидатських та докторських дисертацій зі спеціальностей «біохімія та годівля тварин» і «технологія кормів»: при Інституті біології тварин НААН та у Львівському національному університеті ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького.

Г.М. Седіло володіє організаторськими здібностями, має значний досвід практичної роботи, є членом колегії департаменту АПК Львівської області, головою громадських організацій АПК Львівської області, головою товариства «Сільський господар», радником голови Львівської ОДА з питань агропромислового розвитку, членом виконкому Оброшинської сільської ради, заступником голови асоціації «Молочне скотарство».

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лебець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 327–330.

**90 років від дня народження
УЗБЕКА Івана Харлампійовича**

Вчений у галузі екологічного ґрунтознавства, техногенної біогеоценології, біологічної рекультивації порушених земель, доктор біологічних наук, професор

Народився вчений 11 лютого 1935 р. у с. Червона Поляна Великоновоселківського району Донецької області.

З 1954 р. по 1959 р. навчався на агрономічному факультеті Дніпропетровського сільськогосподарського інституту та отримав диплом за спеціальністю «агрономія». Розпочав трудову діяльність на посаді головного агронома колгоспу. З 1959 по 1965 рр. він – головний агроном колгоспу у Кіровоградській області, а з 1965 року – аспірант, потім асистент, доцент, професор кафедри ґрунтознавства Дніпровського державного аграрно-економічного університету. У 2002 р. професор Узбек І. Х. був призначений завідувачем кафедри «Загального землеробства». Після зміни назви кафедри 26.10.2012 р. став першим завідувачем кафедри «Загального землеробства та ґрунтознавства», яку очолював по 2016 р.

І. Х. Узбек – учень професора М. О. Бекаревича, соратник М. Т. Масюка, разом з якими вперше у масштабах СРСР розпочали польові дослідження щодо рекультивації земель, порушених гірничодобувною промисловістю. Навчаючись в аспірантурі, Іван Харлампійович разом з М. Т. Масюком запровадили перші в СРСР польові дослідження із сільськогосподарськими культурами на внутрішньому відвалі Олександрівського кар'єру тресту «Орджонікідземарганець».

Науковий напрямок його досліджень – екологічне ґрунтознавство, техногенна біогеоценологія, біологічна рекультивація порушених земель. Із питань рекультивації порушених земель написав і захистив дві дисертації: у 1969 р. – кандидатську на тему «Возделывание некоторых сельскохозяйственных культур на породах открытых разработок марганца в Никопольском районе Днепропетровской области» і в 2001 р. – докторську на тему «Еколого-біологічна оцінка едафотопів техногенних ландшафтів степової зони України». Результати наукових напрацювань І. Х. Узбека дали змогу вдосконалити технологію гірничих і відвальних робіт, значно знизити витрати на їх проведення. Іван Харлампійович уперше в умовах техногенних ландшафтів: виявив і дослідив характер транслокаційного процесу вищих рослин, що дало змогу здійснювати штучне регулювання розвитку окремих їхніх частин; визначив ендодинамічні особливості формування комплексу ґрунтових мікроорганізмів; проаналізував і розкрив інтенсивність розкладу коренів рослин у товщі едафотопів; виявив і описав рівень ферментативної активності ґрунтів; запропонував основи створення багатокомпонентних агрофітоценозів; розробив стратегію підвищення рівня біогенності едафотопів техногенних ландшафтів; удосконалив

метод відбору монолітів ґрунту й розробив математичну модель розрахунку еколого-біологічних характеристик кореневих систем.

Останнім часом і до сьогодні І. Х. Узбек вивчає проблему еколого-біологічної оцінки рекультивованих земель степового Придніпров'я і проблему зрошення чорноземних ґрунтів. Іван Харлампійович – автор і співавтор 241 наукових праць, надрукованих у провідних виданнях України і зарубіжжя. Результати багаторічних досліджень професора І. Х. Узбека опубліковані у численних наукових працях авторитетних вітчизняних та закордонних виданнях. З найбільш відомих публікацій, співавтором яких він є і які дотепер використовуються в аграрному і гірничорудному виробництвах, необхідно назвати «Рекомендации по биологической рекультивации земель в Днепропетровской области» (1969), «Рекомендации по рекультивации земель, нарушенных при добыче цветных металлов открытым способом» (1990), «Рекомендації по рекультивації техногенних ландшафтів» (2011), а також монографії «О рекультивации земель в Степи Украины» (1971) та «Рекультивация порушених земель як сталий розвиток складних техноекосистем» (2010). Показовим є і те, що по цій темі отримано понад 18 Патентів на корисну модель. Зазначені роботи стали загальновизнаними далеко за межами нашої країни. Основні результати досліджень представлялися на Міжнародних виставках (м. Спокан і м. Будапешт); демонструвалися на ВДНГ СРСР, де отримували високі нагороди; доповідалися на численних державних з'їздах товариства ґрунтознавців; на міжнародних (м. Лейпциг, м. Бургас-Сонячний беріг, м. Дьендьеш, м. Катовіце-Забгіє-Конік) і вітчизняних конгресах, симпозіумах, конференціях та нарадах.

Із 2002 р. Іван Харлампійович – член спеціалізованої вченої ради при Дніпропетровському національному університеті ім. Олеся Гончара та голова спеціалізованої вченої ради при Дніпровському державному аграрно-економічному університеті.

За здобуті успіхи в науково-педагогічній роботі І. Х. Узбек нагороджений відзнакою «Знак пошани» Міністерства аграрної політики України (2003 р.), нагрудним знаком «Відмінник освіти» Міністерства освіти і науки України.

Інформацію отримано від д-ра біол. наук, проф. І. Х. Узбека.

75 років від дня народження ГОЛОВАЧА Івана Володимировича

Вчений у галузі механізації сільськогосподарського виробництва, доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 17 лютого 1950 р. у с. Горностайпіль Чорнобильського району Київської області.

У 1972 р. закінчив факультет механізації сільського господарства Української сільськогосподарської академії, отримавши кваліфікацію інженера механіки сільського господарства. У 1975 р. з відзнакою закінчив трирічний семінар «Математика-інженеру» за програмою механіко-математичного факультету Київського університету ім. Тараса Шевченка.

Упродовж 1972–1975 рр. – старший інженер лабораторії післязбиральної обробки зерна Українського науково-дослідного інституту механізації та електрифікації сільського господарства (нині – ННЦ «ІМЕСГ»). У 1975–1982 рр. – старший інженер лабораторії математичного моделювання та обчислення на ЕОМ цього самого інституту; в 1983–1987 рр. – молодший науковий співробітник лабораторії наукових основ розробки механізованих технологічних процесів ННЦ «ІМЕСГ»; у 1987–1988 рр. – науковий співробітник науково-дослідницького відділу САПР (системи автоматизованого проєктування) НВО «ВНДІТВАРМАШ»; у 1989–1999 рр. – науковий співробітник лабораторії структури МТП і нормативів ННЦ «ІМЕСГ»; у 1999–2002 рр. – старший викладач кафедри механіки і теорії механізмів і машин Національного аграрного університету (нині – НУБіП України); в 2003–2010 рр. – доцент цієї самої кафедри; у 2011–2013 рр. – професор кафедри механіки, опору матеріалів та будівництва; у 2013–2016 рр. – професор кафедри вищої та прикладної математики НУБіП України. З 2017 р. – професор кафедри механіки НУБіП України. У 2007–2009 рр. був завідувачем кафедри механіки і теорії механізмів і машин.

У 1994 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук в Інституті кібернетики імені В.М. Глушкова на тему: «Розробка та аналітичне дослідження інтегральних моделей оновлення виробничих систем з нерівномірним навантаженням» за спеці-

альністю 05.13.16 – застосування обчислювальної техніки, математичного моделювання та математичних методів у наукових дослідженнях. У 2011 р. у НУБіП України захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора технічних наук на тему: «Механіко-технологічне обґрунтування вібраційного викопування коренеплодів» за спеціальністю 05.05.11 – машини і засоби механізації сільськогосподарського виробництва. У 2004 р. присвоєно вчене звання доцента кафедри механіки і теорії механізмів і машин, а в 2014 р. – вчене звання професора кафедри вищої та прикладної математики.

У 2020 р. обраний членом-кореспондентом НААН Відділення землеробства, меліорації та механізації.

Коло наукових інтересів вченого: оптимізація машинно-тракторного парку як динамічної системи, механіка машин і машинних агрегатів, механізація сільськогосподарського виробництва, теоретичні дослідження робочих органів сільськогосподарських машин. Зокрема, ним були здійснені теоретичні дослідження машинно-тракторного парку як динамічної системи, що розвивається. Математична модель базується на системі нелінійних інтегральних рівнянь типу Вольтерри з невідомою нижньою границею інтегрування. Автором розроблений метод розв'язування таких систем

інтегральних рівнянь та досліджено ряд оптимізаційних задач у зазначеній моделі, тобто вперше здійснено якісне дослідження задач оптимізації машинно-тракторного парку. За участю І.В. Головача успішно виконані науково-дослідні роботи на замовлення Міністерства аграрної політики та продовольства України, а також наукові роботи за держзамовленням. Розроблена за безпосередньої участю І.В. Головача теорія вібраційного викопування коренеплодів буряків цукрових має світовий пріоритет. Протягом значного проміжку часу здійснені також нові теоретичні дослідження в галузі агроінженерії, зокрема технічних основ вирощування гідропонної продукції, льону, вирощування та збирання зеленої маси, збирання буряків цукрових, процесів сепарації та фракціонування зернових сумішей у зерноочисних машинах. І.В. Головач є учнем академіка НААН В.М. Булгакова.

Протягом багатьох років він викладає навчальні дисципліни «Теоретична механіка», «Прикладна механіка», «Вібраційні процеси в техніці і технологіях». Працюючи на кафедрі вищої та прикладної математики НУБіП України, викладав загальний курс вищої математики, теорію ймовірностей та математичну статистику, дискретну математику.

Професор І.В. Головач є автором 450 наукових і навчально-методичних праць, з них 96 – в іноземних журналах (30 публікацій входять до наукометричної бази Scopus та 7 – до Web of Science). Має 85 патентів України на винаходи, в тому числі кілька одноосібних патентів з 20-річним терміном дії. Є співавтором 9 монографій, 4 підручників і навчальних посібників.

Під науковим керівництвом ученого підготовлено доктора технічних наук та готується до захисту ще одна докторська та кандидатська дисертації.

Він є членом Науково-технічної ради НДІ техніки і технологій НУБіП України, членом двох спеціалізованих вчених рад із захисту докторських дисертаційних робіт, входить до складу редакційної колегії польського наукового журналу.

І.В. Головача за багаторічний вагомий внесок у розвиток агроінженерної науки та підготовку кадрів нагороджено: медаллю «До 1500-річчя Києва» (1982), Почесною грамотою Президії Національної академії аграрних наук України (2010), Почесною відзнакою Президії Національної академії аграрних наук України (2020), Почесною грамотою НУБіП України та двома Почесними дипломами ректора Природничого університету в Любліні (Польща). Переможець конкурсу «Винахід року» у номінації «Кращий винахід 2014 року в галузі технологій агропромислового комплексу України».

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 470–473.

55 років від дня народження
ГРИНИКА Ігоря Володимировича

*Вчений у галузі землеробства, доктор
сільськогосподарських наук, професор, академік НААН*

Народився 20 лютого 1970 р. у с. Хоросниця Мостиського району Львівської області.

Вищу освіту отримав у Харківському державному аграрному університеті ім. В.В. Докучаєва, який закінчив у 1992 р. за спеціальністю «учений агроном». З 1992 р. – агроном-овочівник колгоспу «Авангард» Чернігівської області. З 1995 по 1997 р. обіймав посади головного агронома і заступника голови агрофірми «Авангард», у 1997–1999 рр. – директора ДГ «Прогрес» Чернігівської державної сільськогосподарської дослідної станції, у 1999–2006 рр. – директора Чернігівського інституту агропромислового виробництва.

У 2006 р. обраний на посаду академіка-секретаря Відділення наукового забезпечення трансферу інновацій УААН, у 2010 р. – в.о. віце-президента НААН. У 2011 р. – академік-секретар Відділення наукового забезпечення трансферу інновацій НААН. У 2012 р. – директор Інституту садівництва НААН. У 2013–2014 рр. – перший віце-президент НААН. З 2014 р. і донині – директор Інституту садівництва НААН.

У 2000 р. в Інституті землеробства УААН захистив кандидатську дисертацію на тему: «Вплив попередників та системи удобрення на врожай та якість озимої і ярої пшениці в умовах Полісся», у 2006 р. в Інституті агроєкології УААН – докторську на тему: «Збалансований розвиток агроєкосистем на прикладі Чернігівської області».

Його теоретичні і практичні розробки присвячені розв’язанню проблем збалансованого розвитку екосистем Чернігівщини. Для умов Полісся адаптовано систему відтворення родючості ґрунту, запропоновано більш широке використання екологічнобезпечного «біологічного» азоту при вирощуванні сільськогосподарських культур. Під його керівництвом та за безпосередньою участю розроблено низку програм розвитку агропромислового виробництва Чернігівщини: «Зерно Чернігівщини», «Люпин», «М’ясне тваринництво» та ін.

У 2007 р. обрано членом-кореспондентом УААН, а у 2010 р. – дійсним членом (академіком) НААН (Відділення наукового забезпечення трансферу інновацій за напрямом наукове забезпечення інноваційного розвитку агропромислового виробництва). Як досвідчений організатор наукових досліджень з питань трансферу інновацій в агропромислове виробництво України з 2006 р. здійснював керівництво науково-технічною програмою НААН «Науково-методологічні та організаційні засади маркетингу інновацій та інноваційного провайдингу в АПВ», виконання завдань якої забезпечувало випробування та адаптацію закінчених наукових розробок до умов регіонів, розробку і супровід інноваційних проектів розвитку агроформувань.

З 2011 р. основні наукові дослідження вченого пов'язані з розв'язанням проблем, які стосуються плодового та декоративного садівництва, зокрема розробки теоретичних основ та адаптивних екологічно безпечних технологій виробництва садивного матеріалу, плодів та ягід в різних зонах плодівництва України.

З 2012 р. обрано головою Експертної ради з агрономії та лісового господарства Міністерства освіти та науки України. Він – експерт Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки з присудження Премії Президента України для молодих вчених.

З 2016 р. – голова Технічного комітету зі стандартизації № 179 «Продукція садів, виноградників і виноробна продукція».

З 2011 р. – головний редактор, з 2020 р. – заступник головного редактора фахового видання – міжвідомчого тематичного наукового збірника «Садівництво».

І.В. Гриник підготував та опублікував 184 наукові праці, у т.ч. 15 монографій, 5 посібників. Має 24 патенти на винаходи та 3 патенти на корисні моделі. Автор 6 сортів вівса, 1 сорту тритикале, 2 сортів калини та 3 сортів обліпихи.

Під його науковим керівництвом захищено 4 кандидатські дисертації. Він є науковим керівником докторанта.

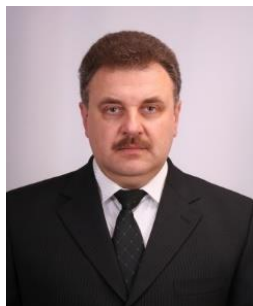
Присвоєно почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства України» (2012).

Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2014). Має почесне звання «Відмінник аграрної освіти і науки».

Нагороджений знаком Пошани Міністерства аграрної політики України, Почесною грамотою УААН, Почесними відзнаками Чернігівської облдержадміністрації та Чернігівської облради. Двічі обирався депутатом Козелецької районної ради в Чернігівській області (1998–2002, 2006–2010), один раз – депутатом Чернігівської обласної ради (2002–2006).

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 99–101.

60 років від дня народження СТЕЦЮКА Миколи Григоровича

Вчений у галузі сільськогосподарської меліорації

Народився 21 лютого 1965 року на Тернопільщині. Після закінчення у 1984 році Кременецького лісотехнічного технікуму працював у Томській та Львівській аерофотолісовпорядчих експедиціях Всесоюзного об'єднання

«Ліспроєкт» в районах Сибіру і Півночі бувшого СРСР та Криму, Карпат і Полісся України. У 1993 році без відриву від виробництва закінчив Український державний лісотехнічний університеті ім. П.С. Погребняка.

З 1990 по 1997 рік робота М. Стецюка пов'язана з вирішенням питань безпеки проживання, життєдіяльності та виробництва на територіях Полісся, що зазнали впливу радіоактивного ураження в наслідок аварії на ЧАЕС (1990–1993 рр. – інженер-радіолог Сарненського держлісгоспу, 1993–1997 рр. – завідувач лабораторії українсько-угорського СП «Радіологічний центр», ТОВ «Радіологія»).

З 1998 трудова діяльність М. Стецюка пов'язана з Сарненською дослідною станцією Інституту водних проблем і меліорації НААН України: з 1998 по 2000 рр. він працював заступником директора з наукової роботи Станції, а з 2000 року по даний час очолює дану установу на посаді директора. Навчався без відриву від виробництва в аспірантурі ІВПіМ НААН.

Основна науково-практичної діяльність М. Стецюка спрямована на виконання досліджень та розробок у сфері сільськогосподарських меліорацій, меліоративного землеробства, екологічних проблем, пов'язаних з використанням меліорованих земель і водних ресурсів та впровадження у виробництво результатів наукових досліджень, а також вирішення проблем раціонального екологічно безпечного використання меліорованих земель Полісся, в т.ч. тих, що зазнали шкідливого антропогенного впливу, з метою розвитку сільськогосподарського виробництва та забезпечення населення екологічно чистою сільськогосподарською продукцією.

Основними напрямками наукової діяльності Стецюка М. Г. є розробка науково-практичних основ забезпечення сталого функціонування аграрно-меліоративного комплексу Полісся, зокрема розробка сучасних ресурсозберігаючих технологій сільськогосподарського використання осушуваних земель, технологій збереження та поліпшення їх родючості, агро- та радіоекологічні дослідження, системний моніторинг, розроблення та впровадження заходів по збереженню, відтворенню та ефективному використанню земельних і водних ресурсів Полісся та екологічній безпеці життєдіяльності людини на територіях, що зазнали шкідливого техногенного і антропогенного впливу та ін. У напрямку сільськогосподарського використання меліорованих земель розробки, співавтором яких є Стецюк М. Г., знайшли широке застосування в господарствах різних форм власності регіону Полісся, що дало можливість отримувати гарантовані врожаї сільськогосподарських культур за оптимального балансу екологічних, економічних та соціальних чинників.

Науковий доробок Миколи Стецюка висвітлений у більш ніж 80 публікацій у фахових наукових виданнях, збірниках наукових праць і тез конференцій та розділах наукових монографій в Україні та за кордоном. За час своєї роботи в системі аграрної науки неодноразово нагороджувався відзнаками НААН України, а також Почесною грамотою Кабінету міністрів України.

Інформацію надано з Інституту водних проблем і меліорації НААН

65 років від дня народження
КАЛЕНСЬКОЇ Світлани Михайлівни

Вчена у галузі рослинництва, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН

Народилася 23 лютого 1960 р. у Казахстані.

Вищу освіту отримала в Українській сільськогосподарській академії (нині – Національний університет біоресурсів і природокористування України) (1977–1982) за фахом вчений агроном зі спеціальності агрохімія і ґрунтознавство. У 1984–1985 рр. навчалася на педагогічному факультеті Української сільськогосподарської академії.

Початок наукової діяльності пов'язаний з науковою школою Інституту землеробства УААН (нині – ННЦ «Інститут землеробства НААН»), де пройшла підготовку в аспірантурі (1988–1991) та докторантурі (1997–2000) і захистила кандидатську дисертацію на тему: «Продуктивность тритикале в связи с применением азотных удобрений и ретардантов при интенсивной технологии его возделывания» (1991 р.) і докторську – «Агроекологічні та біологічні основи інтенсифікації виробництва озимого жита і тритикале в Лісостепу України» (2001 р.). В Інституті пройшла шлях від молодшого до головного наукового співробітника.

У 1996 р. присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності рослинництво.

У вересні 2002 р. розпочала роботу в Національному аграрному університеті (нині – Національний університет біоресурсів і природокористування України) на посаді професора, з грудня 2002 р. – завідувача кафедри рослинництва.

Вчене звання доцента присвоєно в 2002 р., професора кафедри рослинництва – у 2003 р.

З 2004 р., після об'єднання кафедр, керувала кафедрою рослинництва та кормовиробництва. У 2006–2009 рр. – директор НДІ агротехнологій та якості продукції рослинництва Національного аграрного університету. З 2009 р. і донині – завідувач кафедри рослинництва Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Основними напрямками наукової діяльності є рослинництво, кормовиробництво, фітоенергетика, адаптивний потенціал сільськогосподарських культур і технології їх вирощування, стійкість до стресів, насіннезнавство та методи визначення якості насіння, інноваційні технології в рослинництві, нанотехнології в рослинництві, збереження та відтворення біорізноманіття; стандартизація, сертифікація та оцінка якості сільськогосподарської продукції.

Наукові та науково-методичні розробки академіка С.М. Каленської знайшли відображення в понад 500 публікаціях, із яких 43 монографії; 14 патентів; 20 ДСТУ/ISO, ДСТУ, СОУ, 22 підручники та посібники, понад

300 статей в наукових вітчизняних та закордонних виданнях, у т. ч. і у міжнародних індексованих виданнях наукометричних баз Scopus, WoS та інших закордонних видань; понад 15 науково-практичних рекомендацій, 70 науково-методичних видань та типових навчальних програм.

Підготувала 2 докторів наук та 36 кандидатів сільськогосподарських наук.

Обрана у 2007 р. членом-кореспондентом УААН Відділення рослинництва, а у жовтні 2020 р. академіком НААН України відділення рослинництва.

За наукові здобутки, впровадження наукових розробок у виробництво, змістовну організацію навчально-виховного процесу, підготовку висококваліфікованих спеціалістів присвоєно почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України; нагороджено нагрудним знаком МОН України «Відмінник освіти», відзнаками «Відмінник аграрної освіти» II ступеня, «Знаком пошани Міністерства АПК», ювілейною медаллю «100 років Національній Академії аграрних наук України»; відзначено грамотами, дипломами та подяками Міністерства освіти і науки України, Міністерства аграрної політики України, ВАК України та мерії м. Києва.

Академік С.М. Каленська виконує значну науково-методичну роботу за дорученням Міністерства освіти та науки і Міністерства АПК: 2002 р. – експерт, 2004–2008 рр. – голова експертної ради з агрономії та лісового господарства Вищої атестаційної комісії України; 2007–2016 рр. – голова науково-методичної комісії з «Агрономії» МОН України й МінАПК України; голова науково-методичних комісій з «Агрономії» Міністерства освіти та науки України і Міністерства аграрної політики та продовольства України; 2014–дотепер – експерт секції «Аграрні науки та продовольство, ветеринарна медицина» МОН України; експерт Національного агентства із забезпечення якості освіти.

Вона – голова спеціалізованої вченої ради із захисту дисертаційних робіт при Національному університеті біоресурсів і природокористування України.

С.М. Каленська – головний редактор журналу Plant and soil science; головний редактор журналу Plant Varieties Studying and protection; член редколегії наукових журналів: «Наукові доповіді НУБІП України», «Вісник аграрної науки», «Agricultural Science and Practice»; рецензент рубрики «Технічні культури» реферативного журналу ННСГБ НААН «Агропромисловий комплекс України».

Пройшла низку стажувань: Саскачеванський університет (2018 р.); Чеський університет наук про життя (2016 р.); Університет прикладних наук Анхальт (Німеччина, 2014–2016 рр., 2018 р.); Варшавський Університет наук про життя (Варшава, 2014 р.); Університет наук про життя (BOCU) (Австрія, м. Відень, 2013 р.).

Учасник міжнародних виставок та конкурсів, зокрема в 2017/2018 вегетаційному році в Міжнародному конкурсі «Технологій вирощування пшениці озимої», який проходив в рамках Міжнародного Дня поля DLG Feldtage-2018, (земля Саксонія Анхальт, Німеччина), нею, у співпраці з Миронівським інститутом пшениці ім. В.М. Ремесла НААН України, була

запропонована технологія вирощування сорту пшениці «Світанок миронівський», яка увійшла в трійку переможців конкурсу.

Керівник міжнародних та державних наукових тем, які виконувались і виконуються в Національному університеті біоресурсів та природокористування України. Приймає участь в роботі міжнародних з'їздів, конференцій, симпозіумів, зокрема: 1st International Wheat Congress, 22–26 July 2019, Saskatchewan, Canada; міжнародний конкурс «Технології вирощування пшениці озимої» в рамках DLG Німеччини, 2018; International Workshop “Crop Production” Anhalt University of Applied Sciences 11 June 2018, Bernburg, Germany; Biosystems Engineering 2020, 2018, Tartu, Estonia; 9th International Triticale Symposium, 2017, Szeged, Hungary та інші.

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 152–155.

65 років від дня народження

КРУТЯ Михайла Володимировича

Вчений у галузі ентомології, захисту рослин та маркетингу інновацій, кандидат біологічних наук

Народився 25 лютого 1960 року в м. Дніпропетровськ (нині – Дніпро). В 1982 році закінчив агрономічний факультет Дніпропетровського сільськогосподарського інституту. Протягом нетривалого часу обіймав посаду молодшого наукового співробітника кафедри ґрунтознавства у цьому ж

навчальному закладі.

З 1983 року й донині трудова та наукова діяльність М.В. Крутя пов'язана з Інститутом захисту рослин НААН. До 1986 р. – старший агроном лабораторії мікробіометоду; працював над проблемами щодо оцінки ефективності ентомопатогенних грибів проти шкідників рослин закритого ґрунту. 1986–1987 рр. – молодший науковий співробітник лабораторії технології застосування пестицидів. 1988–1990 рр. – аспірант лабораторії захисту зернових культур від шкідників (науковий керівник – професор Б.А. Арешніков). 1991–2002 рр. – молодший та старший науковий співробітник відділу захисту зернових культур від хвороб та шкідників. Провадив дослідження з питань багаторічної динаміки розвитку шкідників зернового поля та розробки екологічно безпечних заходів захисту. У 1992 р. захистив дисертацію за темою «Екологічні особливості злакових мух та вдосконалення системи захисту посівів озимої пшениці від них в умовах Степу України».

З 2002 року М.В. Круть працює у відділі досліджень з питань інтелектуальної власності та маркетингу інновацій. Спочатку старший, а з 2008 р. й донині – провідний науковий співробітник. Впродовж 2020–2023 рр.

виконував обов'язки завідувача відділу. Його робота пов'язана із створенням банку даних завершених наукових розробок, методичним керівництвом пропагандою та впровадженням у виробництво наукових досягнень Інституту, підготовкою експозицій для міжнародних та державних виставок, проведенням маркетингових досліджень інфраструктури ринку наукової продукції, розробкою технологій трансферу інновацій, формуванням інвестиційно-інноваційних баз даних наукових розробок із захисту рослин в Україні. Впродовж останніх понад 25 років бере участь у складанні прогнозів фітосанітарного стану посівів зернових культур та рекомендацій щодо їх захисту від шкідників.

Член Президії Ради Громадської організації «Українське ентомологічне товариство». Активний учасник всеукраїнських та міжнародних конференцій, з'їздів та інших науково-практичних заходів. Член оргкомітетів з організації та проведення багатьох із цих заходів.

Автор 2-х монографій («Основи захисту рослин від шкідників», «Злакові мухи – шкідники зернових культур»), навчального посібника «Шкідники сільськогосподарських рослин» (2004) та підручника «Ентомологія» (2013) для аграрних вищих навчальних закладів, 26 рекомендацій та понад 500 статей, опублікованих у наукових збірниках, журналах, газетах. Укладач книг «Академик Васильев Вадим Петрович (1912–2003) : биобиблиогр. указат. науч. тр. за 1932–1999 годы» та «Круть Володимир Маркіянович (1931–2009) : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1962–2010 роки».

Нагороджений численними грамотами Інституту захисту рослин, інших установ НААН та аграрних вищих навчальних закладів. Має також Диплом, підписаний колишнім президентом Національної академії наук України, академіком Б.Є. Патоном. За досягнення в науковій та організаційній діяльності нагороджений Почесною грамотою Президії Національної академії аграрних наук України.

Інформацію надано з Інституту захисту рослин НААН

75 років від дня народження

ГОЛОВКА Валерія Олексійовича

Вчений у галузі ветеринарної медицини, доктор ветеринарних наук, академік НААН

Народився 25 лютого 1950 р. у с. Старомихайлівка Марійського району Донецької області.

У 1972 р. закінчив Харківський зооветеринарний інститут за фахом ветеринарний лікар.

Працював на виробництві головним ветеринарним лікарем колгоспу ім. Свердлова на Белгородщині та в радгоспі «Дергачівський» і тресті «Харківживпром» на Харківщині. У 1986 р. закінчив Вищу партійну школу

при ЦК КПУ, працював інструктором Харківського обкому КПУ, секретарем парткому обласного агропромислового комплексу. З 1989 р. – директор Української дослідної станції шовківництва, а з 1990 р. – директор Інституту шовківництва УААН (м. Мерефа, Харківська область), з березня 2001 р. – ректор Харківського зооветеринарного інституту, а з листопада 2001 р. – ректор Харківської державної зооветеринарної академії, завідувач кафедри ветеринарного менеджменту.

У 1988 р. у Казанському ветеринарному інституті ім. Баумана захистив кандидатську дисертацію на тему: «Гострі респіраторні захворювання великої рогатої худоби в промислових комплексах», а у 1996 р. в Національному аграрному університеті – докторську дисертацію на тему: «Стійкість шовковичного та дубового шовкопрядів до хвороб і несприятливих факторів середовища». У 1997 р. йому присвоєно вчене звання професора.

В.О. Головка є засновником абсолютно нового напрямку в науці – ним і його учнями було створено основи інфекційної патології шовкопрядів і вивчено механізм їхнього імунітету, розроблено нові системи підтримання їхньої резистентності до несприятливих умов навколишнього середовища, впроваджено у виробництво засоби і методи діагностики, профілактичного оздоровлення об'єктів шовківництва. Ці напрями отримали визнання на міжнародному рівні.

Під керівництвом В.О. Головка в Інституті шовківництва УААН виконано роботи, які є першими у світовій практиці шовківництва комплексними дослідженнями з розробки технологічних і прикладних основ промислового та племінного шовківництва.

Вчений успішно працював і продовжує плідно працювати в напрямі профілактики і боротьби з інфекційними хворобами тварин. Після обрання ректором Харківської державної зооветеринарної академії під його керівництвом було створено міжкафедральну науково-дослідну лабораторію із вивчення нейроінфекцій, гепаральних патологій і лейкозу тварин. У цій лабораторії створено вітчизняні вакцини проти хвороб Тешена і Ауескі свиней, розроблено нові системи діагностики септаріозу, цитологічних Ag + ЯОР варіант діагностики лейкозу.

Автором понад 200 наукових праць, у тому числі 15 монографій, 5 підручників, 7 довідкових посібників, 10 методичних рекомендацій, 17 патентів та авторських свідоцтв на винаходи.

Під науковим керівництвом В.О. Головка підготовлено 3 докторів та 7 кандидатів наук.

Обраний у 1999 р. членом-кореспондентом УААН, у 2007 р. – дійсним членом (академіком) УААН за напрямом ветеринарна мікробіологія та вірусологія.

Обраний дійсним іноземним професором Шеньсійського інституту шовківництва Китаю, академіком Міжнародної академії наук національного прогресу та Міжнародної академії наук екологічних проблем, почесним

доктором Інституту шовківництва Болгарії, почесним професором Московської державної академії ветеринарної медицини та біотехнології ім. К.І. Скрябіна. Він – член Міжнародної комісії із шовківництва при ООН, а в 2000 р. Кембриджським Біографічним центром Англії йому присвоєно почесне звання Людина року – 2000.

В.О. Головка нагороджений знаком Пошани (2003) та орденом Святої Софії (2003).

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 93–95.

Березень

50 років від дня народження

ЗЕЛЕНЯНСЬКОЇ Наталії Миколаївни

Вчена з питань виноградного розсадництва, доктор сільськогосподарських наук, Лауреат державної премії України в галузі науки і техніки

Народилася 17 березня 1975 року в селі Дубинове Савранського району Одеської області.

Після закінчення середньої школи в 1992 році поступила до Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова за спеціальністю «Біологія. Викладач біології та хімії», який закінчила з відзнакою. 1997-1999 рр. – працює вчителем біології в ЗОШ I-III ступенів № 19 м. Одеси. У 2000 році вступає до аспірантури Інституту виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова. Згодом працює провідним агрономом лабораторії фізіології і розсадництва ІВіВ ім. В. Є. Таїрова. 2002-2005 рр. – науковий співробітник лабораторії фізіології винограду (пізніше відділ розсадництва і розмноження винограду) ННЦ «ІВіВ ім. В. Є. Таїрова». У 2005 році захистила кандидатську дисертацію на тему «Розробка прийомів підвищення якості прищепної і підщепної лози винограду на основі препаратів з біологічною активністю».

У 2005 році призначена завідувачкою відділу розсадництва і розмноження винограду ННЦ «ІВіВ ім. В. Є. Таїрова».

З 2006 року працює в Одеському національному економічному університеті (за сумісництвом), доцент кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу.

У 2011 році отримала наукове звання старшого наукового співробітника зі спеціальності 06.01.08 – виноградарство.

У 2016 році успішно захистила докторську дисертацію на тему «Наукове обґрунтування та розробка сучасної технології вирощування садивного матеріалу винограду», подану на здобуття наукового ступеня доктора

сільськогосподарських наук зі спеціальності виноградарство. У дисертаційній роботі розроблено та вдосконалено способи виробництва щеплених саджанців винограду. Застосування розробленої технології забезпечує збільшення виходу стандартних саджанців зі шкілки до 70,0-75,0% і підвищує рівень рентабельності виробництва до 203,2-224,6%.

Для виробничих підприємств і лабораторій, у яких застосовують методи розмноження рослин *in vitro*, розроблено ефективну технологічну схему клонального мікророзмноження винограду *in vitro*, яка може бути впроваджена для розмноження садивного матеріалу винограду категорії вихідний і базовий.

З 2017 року – заступник директора з науково-інноваційної діяльності ННЦ «ІВіВ ім. В. Є. Таїрова».

Наталя Миколаївна – відомий фахівець в галузі виноградного розсадництва, має державні нагороди й грамоти: нагороджена Почесною відзнакою НААН України, Лауреат державної премії України в галузі науки і техніки.

Наталя Миколаївна опублікувала 188 праць, у тому числі 4 монографії, автор 5 патентів.

Наукові дослідження: розробка та вдосконалення прийомів технології вирощування щеплених та мікроклональних саджанців винограду; обґрунтування прийомів застосування нових субстратів, полімерних матеріалів для стратифікації, загартування щеп винограду, вирощування вегетуючих саджанців із закритою кореневою системою, застосування нових біологічно активних та ЕМ-препаратів; вивчення основ прояву регенераційної здатності винограду та шляхів її підвищення у процесі виробництва садивного матеріалу; розробка методів прогнозування стійкості винограду до несприятливих факторів зовнішнього середовища *in vitro*; створення повільно зростаючої колекції цінних генотипів винограду *in vitro*.

Інформацію надано з Національного наукового центру «Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова»

60 років від дня народження МОГИЛЬНОЇ Олени Миколаївни

*Кандидат сільськогосподарських наук,
Директор Інституту овочівництва і багтанництва
Національної академії аграрних наук України*

Народилася 21 березня 1965 року у м. Макіївка, Донецької області в сім'ї службовців.

У 1982 році закінчила середню школу у м. Макіївка Донецької області. В цьому ж році вступила на перший курс Белгородського сільськогосподарського інституту, який закінчила 1987 р. за спеціальністю – агрономія.

З липня 1987 по січень 1989 р. працювала помічником бригадира радгоспу «Криничанський» м. Макіївки, Донецької області. З лютого 1989 по березень 2024 року працювала у Інституті овочівництва і баштанництва Національної академії аграрних наук України, сел. Селекційне, Харківського р-ну, Харківської обл., на посадах: молодший науковий співробітник лабораторії агротехніки і зрошення овочевих культур (02.1989-05.1989), аспірант очної форми навчання (05.1989-12.1994), молодший науковий співробітник групи агротехніки (01.1995-02.1996), науковий співробітник лабораторії агротехніки (03.1996-03.1998), старший науковий співробітник лабораторії агротехніки (04.1998-12.2001), провідний науковий співробітник лабораторії агротехніки (01.2002-08.2004), завідувача лабораторією насінництва овочевих і баштанних культур та картоплі (09.2004-02.2007), заступник директора з науково-інвестиційного забезпечення (03.2007-10.2017), з жовтня 2017 р. – тимчасово виконуюча обов'язки директора Інституту овочівництва і баштанництва НААН. З грудня 2017 р. по червень 2021 р. – директор Інституту овочівництва і баштанництва НААН. 07.2021–03.2024 – завідувача лабораторією інноваційно-інвестиційного розвитку овочевого ринку та інтелектуальної власності.

Кандидат сільськогосподарських наук (2002 р.), старший науковий співробітник (2007 р.). Трудова діяльність О.М. Могильної була пов'язана з галуззю овочівництва. Під її керівництвом відроджена система насінництва овочевих та баштанних культур в Україні, яка координується Інститутом. Очоливши відділ насінництва Інституту, за п'ять років роботи на посаді, підняла обсяги щорічного виробництва базового та сертифікованого насіння з 3,4 до 20,2 тон. Площі під насінниками однорічних та дворічних культур в Україні зросли до 5,4 тис. га, валовий збір до 71,0 тис. ц. Вона була науковим керівником Програми наукових досліджень НААН «Овочівництво і баштанництво» на 2016-2020 рр. Під її керівництвом розроблені галузеві програми: «Овочі України – 2020», «Малопоширені овочеві культури – 2025», Регіональна програма розвитку галузі насінництва в Харківській області; ДСТУ: «Насіння овочевих і баштанних рослин. Сортові та посівні якості»; «Насіння овочевих і баштанних рослин. Документація»; «Насіння овочевих і баштанних рослин. Інспектування посівів»; «Насіння овочевих і баштанних рослин. Ґрунтовий контроль». Вона активно займалася провайдингом інноваційних розробок Інституту овочівництва і баштанництва НААН через виступи на семінарах, нарадах, конференціях, телебаченні, участі у виставках республіканського, обласного та районного значення.

Олена Миколаївна є співавтором 53 статей, 22 тез, 9 монографій, 20 методичних рекомендацій, 10 патентів на корисні моделі.

Глибокі знання Могильної Олени Миколаївни, авторитет, організаційні здібності, ерудиція, вміння вирішувати складні питання широко цінувалися у виробничих і наукових колах.

Нагороджена: «Почесна відзнака Національної академії аграрних наук України» (2015); Медаль «Народна шана українським науковцям 1918-2018» (2018); Медаль «100 років Національній академії аграрних наук» (2019); Почесна грамота Харківської обласної державної адміністрації (2020); Грамота Верховної Ради України «За заслуги перед українським народом» (2020).

Інформацію надано Інститутом овочівництва і багтанництва НААН

85 років від дня народження РЯБОКОНЯ Василя Петровича

Вчений в галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор, академік НААН

Народився 30 березня 1940 р. у с. Кузьминці Барського району Вінницької області в селянській родині.

Трудову діяльність розпочав у колгоспі ім. В.І. Леніна в цьому ж селі (1957–1958 рр.), після чого працював у редакції районної газети “Радянський прапор” (1958–1960 рр.).

Подальша його діяльність пов’язана з різними посадами у партійно-комсомольських органах. Спочатку був інструктором, а пізніше – другим і першим секретарем Барського райкому комсомолу (1960–1967 рр.). У 1967 р. закінчив Одеський технологічний інститут харчової промисловості ім. М. В. Ломоносова і отримав кваліфікацію інженера-економіста. В 1967–1968 рр. працював інструктором ЦК ЛКСМУ, а потім – другим і першим секретарем Вінницького обкому комсомолу (1968–1974 рр.).

У 1974–1977 рр. – аспірант Академії суспільних наук при ЦК КПРС. 24 червня 1977 р. на засіданні спеціалізованої ради по економічних науках в Академії суспільних наук при ЦК КПРС захистив кандидатську дисертацію “Соціально-економічні проблеми удосконалення структури робочої сили в сільському господарстві”.

По завершенні аспірантської підготовки Василь Петрович працював секретарем Вінницького міськкому партії (1977–1978 рр.), завідував відділом оргпартроботи у Вінницькому обкомі партії (1978–1983 рр.), згодом був обраний спочатку першим секретарем Вінницького міськкому партії (1983–1988 рр.), а пізніше – другим секретарем Вінницького обкому партії (1988–1990 рр.).

У зв’язку з обранням народним депутатом України у 1990 р. переїздить до Києва, де очолює Комісію мандатну та з питань депутатської етики Верховної Ради України (1990–1994 рр.).

З 1994 по 1998 р. працював заступником, першим заступником міністра Кабінету Міністрів України, а з 1998 по 1999 р. – першим заступником Глави Адміністрації Президента України, пізніше – радником прем’єр-міністра, а з

лютого 2000 р. очолив Адміністративно-господарський департамент Міністерства фінансів України.

З червня 2002 р. обіймає посаду головного наукового співробітника ННЦ «ІАЕ». Одержавши ґрунтовну консультаційну допомогу в ІАЕ (науковий консультант – академік УААН П.Т. Саблук), В.П. Рябоконт у 2000 р. підготував, а у 2001 р. на спеціалізованій вченій раді цього ж інституту захистив докторську дисертацію «Економічні та соціальні проблеми розвитку сільського господарства України в сучасних умовах».

26 грудня 2002 р. Василя Петровича обрано членом-кореспондентом УААН.

У перші роки наукової діяльності вчений аналізує процес формування та удосконалення структури робочої сили у сільському господарстві, виявляє закономірності в її структурних зрушеннях, обґрунтовує провідні напрями професійної підготовки та перепідготовки робочої сили і показує їхній вплив на формування її якісних характеристик. З особливою ретельністю він досліджує роль різних соціально-економічних чинників у закріпленні робочої сили в сільському господарстві, розробляє практичні рекомендації щодо подальшого удосконалення її структури.

В останньому десятилітті наукові інтереси В.П. Рябоконт зосереджуються на актуальних проблемах удосконалення діяльності низки керівних структур та суб'єктів господарювання аграрного сектору економіки. Вчений обґрунтовує і поглиблює теоретико-методологічні засади розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні у період переходу до соціально орієнтованої ринкової економіки, комплексно розробляє науково обґрунтовані заходи щодо органічного поєднання розвитку аграрного виробництва та соціальної сфери, подолання спаду і нарощування обсягів випуску агропромислової продукції, організаційно-правової і структурної перебудови аграрної сфери, розв'язання проблем соціального відродження села.

Позитивний ефект від наукових розробок В.П. Рябоконт матеріалізується в уточненні стратегії і тактики здійснення регіональних аграрних перетворень, удосконаленні податкової, фінансової і цінової політики. Окремі результати досліджень використано вченим при підготовці деяких нормативних актів Президента України, Верховної Ради і Кабінету Міністрів України протягом 1990–1999 рр.

Тривалу і плідну діяльність вченого було належно оцінено урядом: його двічі нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора (1971 р. і 1986 р.), орденом «Знак Пошани» (1981 р.) і «За заслуги» III ступеня (1996 р.).

За результатами досліджень В.П. Рябоконт опублікував близько 50 наукових праць загальним обсягом понад 55 друкованих аркушів.

Інформацію надано з ННЦ «Інститут аграрної економіки»

Квітень

70 років від дня народження

БОМБИ Мирослава Ярославовича

Доктор сільськогосподарських наук, професор, дійсний член Міжнародної академії наук екології та безпеки життєдіяльності

Народився 5 травня 1955 р. у с. Голошинцях Підволочиського району Тернопільської області.

У 1981 р. закінчив агрономічний факультет Львівського сільськогосподарського інституту з отриманням кваліфікації вченого агронома. У 1981–1984 рр. обіймав посаду головного агронома господарства «Зелена криниця» Підволочиського району Тернопільської області. У 1985 р. вступив до аспірантури ЛСГІ. У 1988 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Продуктивність вико-вівсяно-райграсової сумішки залежно від способів, глибини обробітку ґрунту та удобрення в Західному Лісостепу Української РСР». Працював на кафедрі загального землеробства. Вчене звання доцента присвоєно у 1994 р., професора – у 2001 році.

У 1996 р. в Дніпропетровському державному аграрному університеті захистив докторську дисертацію на тему «Агроекологічні основи обробітку ґрунту в Західному Лісостепу України». У 1993–1999 рр. працював проректором з наукової роботи ЛДАУ. У 1997–1998 рр. очолював спеціалізовану вчену раду зі захисту кандидатських дисертацій із сільськогосподарських наук. У 1998 р. – дійсний член (академік) Міжнародної академії наук екології та безпеки життєдіяльності. Член редакційної колегії наукових видань.

З 2006 р. працює у Львівському інституті економіки і туризму. Наукові дослідження спрямовані на розробку енергоощадних та ґрунтозахисних систем обробітку ґрунту в польових і кормових сівоzmінах Західного регіону України, відновлення родючості та охорони довкілля. Опублікував понад 300 наукових і навчально-методичних праць.

Основні праці: *Наукові і практичні основи обробітку ґрунту* : навч. посіб., Івано-Франківськ, 1993; *Ерозія і дефляція ґрунтів та заходи боротьби з ними* : навч. посіб., Біла Церква, 2001; *Землеробство з основами ґрунтознавства, агрохімії та екології* : навч. посіб., К., 2003; *Наукові і прикладні аспекти біологічного землеробства*, Львів, 2004; *Сучасні тенденції розвитку світового землеробства*, Вісник НАН України, 2007, № 12.

Інформацію надано з Львівського національного університету природокористування

75 років від дня народження
ВОЛОХА Анатолія Михайловича

*Вчений у галузі фауністики, зоогеографії, синекології,
мисливського господарства, доктор біологічних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України*

Народився 7 квітня 1950 р. у м. Гуляйполе Запорізької області, у сім'ї службовців. У 1967 р. вступив до Мелітопольського державного педагогічного інституту, який успішно закінчив у 1972 році.

Отримавши спеціальність вчителя географії та біології, Анатолій Михайлович вчителював у Волинській області. У 1972 р. вступив до аспірантури Черкаського педагогічного інституту. У 1979 р. захистив кандидатську дисертацію «Речной бобр Среднего Приднепровья и перспективы его хозяйственного использования» і отримав науковий ступінь кандидата біологічних наук.

У 1988 р. йому присвоєно вчене звання доцент. Після закінчення аспірантури працював посаді асистента, старшого викладача та доцента кафедри зоології Мелітопольського педінституту до 1995 року.

З серпня 1995 р. по теперішній час Анатолій Михайлович працює у Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного.

У 2004 р. захистив докторської дисертації «Великі ссавці Південної України у XX ст. (динаміка ареалів, чисельності, охорона та управління)» за спеціальністю 03.00.08 – «Зоологія» в Інституті зоології НАН України. У 2007 р. присвоєно вчене звання професор.

Педагогічну діяльність Анатолій Михайлович активно поєднує з наукою.

Загальний стаж наукової та науково-педагогічної роботи доктора біологічних наук, професора А.М. Волоха складає більше 50 років. Наукові інтереси ученого – фауністика та зоогеографія, синекологія, управління популяціями мисливських тварин, охорона ссавців, організація та ведення мисливського господарства степової зони України, дослідження екології мисливських і рідкісних ссавців, проблеми їх збереження та управління ресурсами диких тварин.

А.М. Волох – член Німецького товариства дослідників мисливства та диких тварин, член наглядової ради Азово-Сиваського, Приазовського та Придністровського національних природних парків.

Автор понад 200 наукових статей, опублікованих у Іспанії, Канаді, Молдові, Сербії, Словаччині, США, Польщі, Росії, Україні та ФРН. Анатолій Волох є автором:

• двотомної монографії: «Охотничьи звери Степной Украины» (Херсон, 2014).

•Визначення віку мисливських звірів: науково-методичний посібник (2022 р.)

•співавтором монографій: «Моніторинг та підтримка біологічного різноманіття водно-болотних угідь України» (Мелітополь, 1995),

• «Червона книга України» (Київ, 1994; 2009), «Бачення дельти Дунаю» (Відень-Одеса, 2004), «Біологічне сигнальне поле ссавців» (2013). «Науково-методичні засади охорони та оцінки впливу на навколишнє природне середовище під час проектування, будівництва та експлуатації вітрових та сонячних електростанцій, ліній мереж». (Київ Мелітополь, 2014). «Оцінка ландшафтного та біологічного різноманіття інтегральними біологічними індикаторами та маркерами» (Мелітополь, 2014).

Його ім'я значиться в Енциклопедії сучасної України <https://esu.com.ua/article-23220> і Вікіпедії.

У 1990-х роках доктором біологічних наук, професором В.І. Лисенком започаткована наукова школа «Екологічні особливості тварин у природних та штучних екосистемах».

Наукові концептуальні положення наукової школи з 1995 року успішно удосконалюються доктором біологічних наук, професором А.М. Волохом. Наукові дослідження, які ведуться за напрямками наукової школи об'єднують вчених, здобувачів, аспірантів з різних наукових установ і закладів вищої освіти України. Результатами їх діяльності є значна кількість проектів щодо організації та розвитку мисливських господарств у Дніпропетровській, Закарпатській, Запорізькій, Кіровоградській, Київській, Луганській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Хмельницькій, Чернівецькій областях. Діяльність доктора біологічних наук, професора А.М. Волоха відмічена не тільки державними відзнаками, а й ювілейними та пам'ятними медалями німецького товариства дослідників (2016, 2018 роки).

Інформацію надано з Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

Травень

75 років від дня народження

РИБАЛКИ Олександра Ілліча

Вчений у галузі генетики якості зерна, доктор біологічних наук, член-кореспондент НАН України і НААН

Народився 4 травня 1950 р. у с. Високопілья Олександрівського району Донецької області.

Після закінчення 10 класів Високопільської середньої загальноосвітньої школи у 1968 р. вступив на агрономічний факультет

Харківського сільсько- господарського інституту ім. В.В. Докучаєва, який закінчив з відзнакою у 1972 р. за спеціальністю агрономія.

Після закінчення ХСГІ ім. В.В. Докучаєва у 1972 р. вступив до аспірантури Всесоюзного селекційно-генетичного інституту (м. Одеса) за спеціальністю генетика.

По завершенні навчання в аспірантурі з 1975 р. працював у Селекційно-генетичному інституті на посадах молодшого, старшого і провідного наукового співробітника. З 2004 р. і донині – завідувач відділу генетичних основ селекції Селекційно-генетичного інституту – Національного центру насіннєзнавства та сортовивчення.

У 1975 р. захистив кандидатську дисертацію (ВСГІ, м. Одеса) і отримав вчений ступінь кандидата біологічних наук за спеціальністю генетика. У 2009 р. захистив докторську дисертацію (СГІ–НЦНС, м. Одеса) і отримав вчений ступінь доктора біологічних наук за спеціальністю генетика. У 2006 р. присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника за спеціальністю генетика. У 2020 р. обраний членом-кореспондентом НААН Відділення рослинництва.

Науковий досвід О.І. Рибалка здобував у провідних науково-дослідних і селекційних центрах світу: Західному регіональному науково-дослідному центрі сільського господарства США, Каліфорнія, м. Берклі (1983), Каліфорнійському Університеті, США, м. Ріверсайд (1994–1995), Компанії Лімагрейн (Limagrain), Франція, м. Шартр (1996–2006).

О.І. Рибалка – відомий вчений-генетик сільськогосподарських рослин, багаторічні дослідження якого дали змогу вирішити фундаментальні проблеми генетики якості зерна важливіших зернових культур – пшениці, ячменю і тритикале, відкрити нові способи їхнього цілеспрямованого поліпшення у процесі селекції.

Пріоритетність наукових результатів вченого полягає у такому:

- вперше (світовий пріоритет) виконано картування на короткому плечі хромосоми 1BS пшениці генного локусу Gli-B1, який кодує біосинтез запасних білків ендосперму гліадинів (аналогічна робота була проведена у Кембриджському університеті Великобританії трьома роками пізніше);
- вперше (світовий пріоритет) виконано секвенування (визначення N-термінальної послідовності амінокислот) індивідуальних білків-проламінів, які кодуються алельними кластерами генів, що входять до складу так званого блоку зчеплених при успадковуванні електрофоретичних компонентів гліадинів пшениці та секалінів жита;
- вперше експериментально обґрунтовано гіпотезу про причини негативного впливу запасних білків секалінів жита, що кодуються локусом Sec-1 і синтезуються в ендоспермі пшениці, на реологічні, технологічні та хлібопекарські властивості борошна пшениці;

- розроблено та впроваджено у практику електрофоретичного аналізу селекційного матеріалу (в Україні – Селекційно-генетичний інститут, у Франції – компанія Limagrain) новий метод міні-SDS електрофорезу запасних білків зерна пшениці, ячменю і тритикале (гліадинів та глютенінів);

- на базі віддалених схрещувань створено і впроваджено у практику селекції оригінальні генетичні лінії пшениці з екзотичними алелями, які кодують біосинтез запасних білків зерна та мають специфічні ефекти на показники хлібопекарської якості борошна;

- на базі віддалених схрещувань створено селекційні лінії пшениці з геном На, який має радикальний вплив на одну з фундаментальних характеристик якості зерна пшениці – консистенція ендосперму (твердість) зернівки;

- на основі використання гена На (хромосома 5D) з ефектом «екстра софт», походженням від *Aegilops tauschii* (DD, 2n=14) вперше створено

перспективний селекційний матеріал та перший в Україні сорт бісквітної пшениці Оксана – перший національний стандарт для сортів цієї категорії (районований у 2007 р.) для спеціального кондитерського використання, чим започатковано новий напрям селекції сортів пшениці кондитерського використання;

- вперше здійснено перенесення у геном пшениці від місцевого ендемічного дикорослого злаку *Aegilops cylindrica* (CCDD, 2n=28) серії генів з позитивним впливом на якість зерна та ефективною стійкістю до збудників головних грибних захворювань. Отриманий селекційний матеріал використовується в селекції СГІ–НЦНС, Канади і Франції;

- вперше в Україні здійснено оцінювання технічної якості зерна сортів та генетичних ліній пшениці за ознакою ефективності трансформації крохмалю зерна в біоетанол; визначено критерії селекції пшениці і тритикале на ефективну ферментабільність крохмалю та започатковано новий напрям селекції сортів пшениці й тритикале спеціального призначення для виробництва питного етанолу і біоетанолу;

- у практику оцінювання селекційного матеріалу пшениці за показниками якості, впроваджено нову систему, яка при високій об'єктивності оцінки дає змогу істотно скоротити фізичний обсяг та поліпшити ефективність добору селекційного матеріалу за якістю зерна;

- впроваджено нову систему контролю за генетичною чистотою сортів пшениці за ознаками якості зерна з використанням електрофоретичного аналізу клейковинних білків, починаючи з першого року формування розсадників первинного насінництва.

Практичне втілення наукових розробок О.І. Рибалки, зокрема генетичних концепцій щодо якості зерна та її складових, створення нового генетичного різноманіття і методів оцінювання якості для ефективного добору кращих

генотипів у селекційних популяціях, ефективного контролю за генетичною чистотою сортів дали змогу започаткувати в Україні нові напрями селекції та створити перші вітчизняні сорти пшениці та ячменю з принципово новим комплексом споживчих характеристик.

Наукові здобутки вченого висвітлені у 220 наукових публікаціях, 16 винаходах і патентах, проєктах ДСТУ.

Серед публікацій О.І. Рибалки дві фундаментальні монографії: «Якість пшениці та її поліпшення». Київ: Логос, 2011 (496 с.), в якій висвітлено актуальні питання сучасної генетики якості пшениці, її селекції на якість зер- на і борошна та «Ячмінь як продукт функціонального харчування». Київ: Логос, 2016 (620 с.), де вперше в Україні на підставі сучасних досліджень у галузі біохімії зерна, нутриціології, дієтології та клінічної медицини охарактеризовано ячмінь як продукт функціонального харчування.

О.І. Рибалка є співавтором глави у фундаментальному міжнародному виданні з історії світової селекції пшениці «World Wheat Book – A History of Wheat Breeding», що видана у Франції, 2001 р.

Визнанням заслуг Олександра Ілліча Рибалки і його особистого внеску в розвиток вітчизняної та світової науки стало присвоєння йому Державної премії України у галузі науки і техніки (2014), обрання іноземним членом Нью-Йоркської академії наук (1996), дійсним асоційованим членом Академії аграрних наук Франції (2015), членом-кореспондентом Національної академії наук України (2018), членом-кореспондентом Національної академії аграрних наук України (2020), віце-головою 1 виконавчої ради міжнародного інноваційного альянсу «Шовковий шлях пшениці».

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 658–662.

65 років від дня народження

КІДАЛОВА Валерія Віталійовича

Доктор фізико-математичних наук, провідний науковий співробітник, професор кафедри «Вища математика і фізика», Відмінник освіти України, Заслужений діяч науки і техніки України

Народився 5 травня 1960 р. у м. Бердянськ Запорізької області.

У 1982 р. закінчив Донецький державний університет за спеціальністю – Фізика.

У 1994 році у Одеському державному університеті ім. І.І. Мечникова захистив кандидатську дисертацію “Власні дефекти у сполуках A_2B_6 отримані методом радикало-променевої епітаксії” за спеціальністю 01.04.10 – фізика напівпровідників і діелектриків.

У 2006 році захистив в Одеському державному університеті ім. І. І. Мечникова докторську дисертацію “Гетероструктури на основі монокристалічних та поруватих сполук A_2B_6 та A_3B_5 ” за спеціальністю 01.04.10 – фізика напівпровідників і діелектриків.

Галузь наукових інтересів: технології отримання квантово-розмірних структур і наноструктурованих матеріалів та дослідження їх властивостей.

За цими науковими напрямками має понад 180 публікацій, зокрема 6 монографій, 4 навчальних посібників, має патенти України та міжнародний патент.

Кідалов Валерій Віталійович працював завідувачем кафедри фізики у Бердянському державному педагогічному інституті ім. П.Д. Осипенко з 1984 по 2020 рік. У 2000 році під керівництвом Кідалова В.В. при кафедрі фізики була створена спільна з інститутом фізики напівпровідників імені В.Є. Лашкарева лабораторія оптоелектроніки.

У 1996 році отримав звання „Соросівського доцента”.

З 1997 року був керівником держбюджетних проєктів, які фінансувались МОН України та державним фондом фундаментальних досліджень: “Гетеропереходи на основі сполук A_2B_6 , одержаних методом радикало-променевої епітаксії”; “Ультрафіолетові лазери на основі нанопористого GaAs”; “Радикало-променева гетеруюча епітаксія – новий метод в технології напівпровідникових приладних структур на основі багатокомпонентних A_3B_5 - сполук”.

Під його керівництвом була створена наукова школа “Гетеропереходи на основі поруватих сполук A_3B_5 , отримані методом радикало-променевої епітаксії”.

Валерій Віталійович у 2003 році став лауреатом стипендії Кабінету Міністрів України для молодих учених. у 2005 році Кідалов В.В. нагороджений знаком „Відмінник освіти України”.

У 2007 під його керівництвом був створений науково-дослідного інститут “Нанотехнологій та системної інженерії”.

В 2013 році отримав звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

Його ім'я вписано у Енциклопедію сучасної України.

З 2020 – професор кафедри вищої математики і фізики Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного, Директор НДІ нанотехнологій і наноматеріалів ТДАТУ.

Доктор фізико-математичних наук Валерій Кідалов у 2022 році разом з вченими з України, Португалії, Німеччини, Словаччини та Азербайджану став переможцем конкурсу «HORIZON-MSCA-SE-2022».

Інформацію надано з Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

75 років від дня народження

ДІОРДІЄВА Володимира Трифоновича

Доктор технічних наук, професор, відмінник аграрної освіти та науки України, засновник наукової школи «Автоматизація технологічних процесів в АПК» у ТДАТУ

Народився 18 травня 1950 р. у м. Мелітополь, Запорізької області. Вищу освіту здобув у Мелітопольському інституті механізації сільського господарства, який закінчив у 1973 р., де і розпочав трудову діяльність на посаді асистента кафедри застосування електроенергії у сільському господарстві.

У 1980 році вступив до аспірантури Московського інституту інженерів сільсько-господарського виробництва, де у 1985 р. захистив кандидатську дисертацію «Электрификация и автоматизация процесса очистки зерна в псевдоожиженном слое».

З 1993 р. – завідувач кафедрою "Автоматизація сільськогосподарського виробництва". У 2004 році присвоєно звання професора.

У 2013 році захистив докторську дисертацію за темою «Удосконалення систем керування електротехнологічними комплексами на базі малогабаритних комбікормових агрегатів».

Діордієв Володимир у 2000 році заснував наукову школу «Автоматизація технологічних процесів в АПК». Разом зі своїми послідовниками д.т.н., професор Діордієв В. Т. проводить дослідження аналізу технологічних процесів АПК як об'єктів автоматизації на рівні комп'ютерних технологій, в рамках якої визначаються параметри контролю та регулювання вибору та створення технічних засобів автоматизації, розробці основних видів забезпечення АСУТП.

Під керівництвом Діордієва В. Т. захищено 8 кандидатських дисертацій.

Має понад 180 наукових публікацій в українських і міжнародних наукових виданнях, десятки патентів на корисні моделі. Він автор навчального посібника «Автоматизація процесів виробництва комбікормів в умовах реформованих господарств АПК».

Володимир Діордієв є відповідальним секретарем редколегії наукового фахового видання “Праці Таврійського державного агротехнологічного університету”. З 1998 по 2014 роки В.Т. Діордієв був вченим секретарем

спецради із захисту докторських дисертацій. Проводить велику роботу на громадських засадах факультету та університету.

Нагороджений державними нагородами та відзнаками: «Знак Пошани», «Відмінник аграрної освіти та науки» II та III ступенів Міністерства аграрної політики України».

Інформацію надано з Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

55 років від дня народження КОВАЛЬОВОЇ Ірини Анатоліївни

Вчена-селекціонер в галузі виноградарства, доктор сільськогосподарських наук, член-кореспондент НААН України, старший дослідник, Лауреат державної премії України в галузі науки і техніки

Ірина Анатоліївна Ковальова народилася 19 травня 1970 року в смт Таїрове Овідіопольського району Одеської обл.

У 1992 році закінчила Одеський сільськогосподарський інститут за спеціальністю «Плодоовочівництво і виноградарство» здобувши кваліфікацію вченого агронома.

З 2001 року розпочала свою наукову діяльність в Інституті виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова (нині ННЦ «ІВіВ ім. В. Є. Таїрова») агрономом потім молодшим науковим співробітником (2001–2005 рр), з 2005 року – науковий співробітник, з 2009 року – завідувач лабораторії, з 2011 року завідувач відділу селекції, генетики та ампелографії, з червня 2020 – обрана директором Інституту, де і працює по теперішній час.

У 2002 році вступила до аспірантури Інституту виноградарства і виноробства ім. В. Є. Таїрова, яку успішно закінчила у 2005 році за спеціальністю – виноградарство, а в 2008 році захистила кандидатську дисертацію і згідно з Рішенням спеціалізованої вченої ради Національного наукового центру «Інститут виноградарства і виноробства імені В.Є. Таїрова» їй було присуджено науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук. З 2014 по 2017 роки – навчалась в докторантурі, поєднуючи посаду старшого наукового співробітника. Після закінчення докторантури приступила до обов'язків завідувача відділу селекції, генетики та ампелографії. У 2021 р. захистила докторську дисертацію отримавши ступінь доктора сільськогосподарських наук.

Основним напрямом роботи Ірини Анатоліївни було удосконалення методики та скорочення термінів проведення клонової селекції методом індивідуального відбору кущів винограду; розробка та впровадження системи генетичного контролю в цілісну систему сертифікованого виноградного розсадництва України; отримання та впровадження у виробництво унікального генетичного матеріалу сортів сучасної селекції та клонів сортів винограду різного напрямку використання, адаптованих для умов України, що є основою функціонування системи сертифікованого розсадництва.

На основі експериментальних даних оптимізовано методику відбору та досліджень клонів підщепних сортів винограду. Вперше в Україні виділені та вивчені в двох вегетативних поколіннях і розмножені на сертифікованій основі перспективні за комплексом агробіологічних показників клони найбільш поширених підщепних сортів РхР 101-14 і БхР Кобера 5ББ, отримано вихідний матеріал високопродуктивних клонів, закладено банк клонів у тепличних умовах та базові маточники в розсадниках України. Генотипові та фенотипові відмінності клонів вперше були досліджені за допомогою біотехнологічних та молекулярно –генетичних методів.

В період з 2001 по 2020 роки Ковальова І. А. приймала активну участь у впровадженні системи та закладенні маточних насаджень клонів прищепних та підщепних сортів винограду в розсадницьких господарствах Миколаївської, Херсонської, Одеської, Закарпатської областей та АР Крим.

З 2012 року по 2015 рік при безпосередній участі Ірини Анатоліївни створено агрономічну базу даних 112 клонів 52 сортів винограду (оригінатор ННЦ «ІВіВ ім. В. Є. Таїрова»).

Ірина Анатоліївна є співавтором Програми виробництва сертифікованого садивного матеріалу на період до 2025 року, основні параметри якої базуються на Програмі розвитку виноградарства України до 2025 року; співавтором десяти сортів винограду внесених до Реєстру сортів придатних до поширення в Україні, семи перспективних столових та технічних форм, що створюються на основі селекційної програми «Стійкість плюс якість» та трьох підщепних сортів. А також співавтором понад 35 клонів сортів винограду різного напрямку використання.

На даний час є науковим керівником сучасних напрямів селекції, які направлені на створення сортів та клонів, адаптованих до виноградарських регіонів України з високою якістю продукції.

Ковальова І.А. має 195 публікацій, є одним із авторів «Ампелографічного атласу сортів винограду селекції ННЦ «ІВіВ ім. В.Є. Таїрова», а також видань «Система сертифікованого виноградного розсадництва України» та «Виноград».

Ірина Анатоліївна сумлінна, відповідальна, вимоглива до себе людина, служить взірцем для молодих науковців і користується заслуженою повагою та авторитетом всього колективу Інституту.

За трудові досягнення нагороджена Почесною грамотою (2009р., 2012р.) та Почесною відзнакою (2015) Національної академії аграрних наук України, Почесною відзнакою Одеської обласної державної адміністрації (2021р.), Почесною грамотою (2011р.) та Почесною відзнакою (2018) Одеської обласної ради, їй присуджена Державна премія України в галузі науки і техніки 2015 року (2016 р.), нагороджена Почесною грамотою Одеської обласної державної адміністрації (2017 р.), відзначення Подякою Прем'єр-Міністра України (2018 р.), Пам'ятною медаллю «100 років Національній академії аграрних наук України» (2019 р.).

Інформацію надано з Національного наукового центру «Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова».

80 років від дня народження

СТЕПЧЕНКО Лілії Михалівни

*Фізіолог-біохімік у галузі розробки концепції та механізмів дії біологічно активних речовин природного походження у ветеринарній медицині та тваринництві,
канд. біол. наук, професор*

Народилася 20 травня 1945 р. в с. Шулаківка Унечського району Брянської області

Після закінчення середньої школи зі срібною медаллю в 1963 році Л. М. Степченко працювала в різних дошкільних дитячих закладах м. Унеча Брянської області та м. Дніпропетровська.

Із 1965 року – студентка біологічного факультету Дніпропетровського державного університету зі спеціальності біофізика, який закінчила в 1970 році і отримала диплом з відзнакою. Працювала бібліографом у науковій бібліотеці держуніверситету. У 1972 р. – поступила до аспірантури при кафедрі біохімії і біофізики біологічного факультету. Із 1976 року – працює на посадах інженера, наукового співробітника Проблемної лабораторії з гумінових добрив Дніпропетровського сільськогосподарського інституту (нині Дніпровський державний аграрний-економічний університет).

У 1980 році захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук за темою «Кисла пептид-гідролаза головного мозку після рентгенівського опромінення тварин». У 1981 р. їй присвоєно вчене звання кандидата біологічних наук. Із 1982 р. – старший викладач, а з 1991 р. – доцент кафедри нормальної та патологічної фізіології факультету ветеринарної медицини ДДАЕУ. З 2001 року по 2005 р. працювала завідувачем кафедри

нормальної та патологічної фізіології, а з 2005 р. по 2022 р. – завідувачем кафедри фізіології і біохімії сільськогосподарських тварин.

Із 2002 р. призначена науковим керівником Проблемної лабораторії з гумінових добрив, що працює при агрономічному та факультеті ветеринарної медицини агроуніверситету. У 2008 року цій лабораторії присвоєно ім'я її засновника професора Лідії Асенівни Христової. Сучасний науковий напрямок досліджень формулюється як отримання біологічно активних препаратів гумінової природи нового покоління. Загальна концепція наукових досліджень, фундаментальна ідея на сучасному етапі розвитку наукової школи – це біологічна активність каустобіолітів, пов'язана з вмістом речовин гумінової природи, які виявляють регулюючі, імуномодельючі, адаптогенні, антистресові ефекти. У 2014 р. Лілії Михайлівні присвоєно звання професора Дніпропетровського державного аграрного університету. Очолювала наукову школу «Гумінові речовини в АПК», започатковану проф. Христовою Л. А. Наукова школа з гумінових речовин відома як в Україні, так і за її межами. Напрямок наукової роботи пов'язаний з вивченням особливостей фізіологічних функцій та метаболічних процесів у тварин за впливу біологічно активних речовин гумінової природи з метою покращення добробуту тварин та підвищення їх продуктивності.

За результатами наукових досліджень Степченко Л. М. має більше 350 наукових публікацій, 5 розроблених Технічних умов, 7 авторських свідоцтв, навчально-методичні розробки. Під її керівництвом успішно захищені 7 дисертаційних робіт. Вона активний автор багатьох методичних розробок, має також виданий підручник та практикум в співавторстві з «Фізіології сільськогосподарських тварин».

Лілія Михайлівна спеціаліст у галузі застосування біологічно активних речовин гумінової природи в сільськогосподарському виробництві, зокрема для підвищення продуктивності тварин та якості продукції. Активний член комісії з використання гумінових речовин в сільському господарстві та медицині Міжнародного товариства з торфу (IPS), координатор по Україні Міжнародного товариства з гумінових речовин (IHSS), член Національного комітету України з торфу. Представляла Україну з цього напрямку досліджень в Канаді, Франції, Фінляндії, Угорщині, Польщі, Німеччині та інших країнах світу та багатьох інших державах ближнього та далекого зарубіжжя.

Під її керівництвом вже захищено дві кандидатських дисертації, ще дві готуються до захисту. Значна робота здійснена по впровадженню наукових розробок у практику сільськогосподарського виробництва, як за рахунок держбюджетних коштів, так і на госпдоговірній основі. За замовленням Міністерства вугільної промисловості України під керівництвом проф. Степченко Л. М. в науково дослідній лабораторії було досліджено більш 20 родовищ торфу, що дозволило скласти " Біокадастр торфів України", який може бути основою для застосування цього чорного золота для розвитку "зеленої

хімії для АПК в Україні в подальшому. Крім того, під керівництвом Лілії Михайлівни було проведено дві Міжнародних науково-практичних конференцій по застосуванню гумінових речовин в сільському господарстві в 2008 і 2010 роках.

Л. М. Степченко має високий професійний рівень і педагогічну майстерність. Приймає активну участь в суспільному житті Дніпровського державного аграрного університету. Внесла вагомий вклад в розвиток ветеринарного та біотехнологічного факультетів університету. За здобуті успіхи в науково-педагогічній роботі нагороджена Подякою державного департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України, Дипломами Дніпровського державного аграрного університету «Кращий професор» у 2012 р. та 2015 р., Подякою Міністерства аграрної політики за високий рівень представлення експозиції на міжнародній виставці « АГРО –2012», Дипломом Інституту біології тварин НААН України як співавтор підручника «Фізіологія тварин», який визнаний переможцем конкурсу на премію ім. С. З. Гжицького за 2012 р.

Інформацію отримано від канд. біол. наук, проф. Степченко Л. М.

70 років від дня народження

ЧЕРНОВОЛА Михайла Івановича

*Вчений у галузі механізації сільського господарства,
доктор технічних наук, професор, академік НААН*

Народився 25 травня 1950 р. у с. Велика Виска Маловисківського району Кіровоградської області.

Закінчив ремонтно-технологічний факультет Кіровоградського інституту сільськогосподарського машинобудування у 1972 р. за фахом сільськогосподарські машини.

З серпня 1972 р. працює в Кіровоградському інституті сільськогосподарського машинобудування на посадах асистента, старшого викладача, доцента, професора, завідувача кафедри, проректора з наукової роботи, а з січня 1996 р. по січень 2021 р. – на посаді ректора Кіровоградського національного технічного університету (з 2017 р. – Центральноукраїнський національний технічний університет). У 2003–2004 рр. М.І. Черновол працював головою Кіровоградської обласної державної адміністрації.

У 1977 р. у Саратовському інституті механізації сільського господарства захистив кандидатську дисертацію на тему: «Дослідження процесу осадження та властивостей електролітичних металополімерних покриттів на основі заліза для ремонту автотракторних деталей», у 1992 р. у Московському інституті інженерів сільськогосподарського виробництва – докторську дисертацію на тему: «Технологічні основи відновлення деталей сільськогосподарської техніки

композиційними покриттями». Доктор наук з 1993 р. за спеціальністю «експлуатація, відновлення та ремонт сільськогосподарської техніки».

Учене звання професора по кафедрі «Експлуатація і ремонт машин» присвоєно у 1994 р. У 2007 р. обраний членом-кореспондентом НААН, а у 2020 р. академіком НААН (Відділення землеробства, меліорації та механізації).

Основні напрями наукової роботи присвячено створенню, виробництву, експлуатації та відновленню сільськогосподарської техніки, зокрема із застосуванням нових прогресивних композиційних матеріалів і покрить.

Опубліковано 415 наукових праць, у т. ч. 207 – у фахових виданнях. В активі автора: 10 монографій, 6 брошур, 53 авторські свідоцтва та патенти, 18 підручників та навчальних посібників, в зарубіжних виданнях опублікована 51 робота. У виданнях, які віднесені до міжнародних наукометричних баз опубліковано 33 роботи.

Під керівництвом М.І. Черновола підготовлені і захищені 8 кандидатських та 2 докторські дисертації. Він є головою спеціалізованої вченої ради по захисту докторських дисертацій зі спеціальності 05.05.11 «машини і засоби механізації сільськогосподарського виробництва».

Голова ради ректорів Кіровоградської області, член Президії спілки ректорів України, депутат Кіровоградської обласної ради ряду скликань, член правління Української організації аграрних інженерів.

Заслужений діяч науки і техніки України, нагороджений орденами «За заслуги» III ст. та II ст., Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, Почесною грамотою Верховної ради України, Почесною відзнакою Національної академії аграрних наук України.

Державний службовець 1-го рангу. Почесний громадянин м. Кіровограда.

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 395–397.

75 років від дня народження

БОРЗИХ Олександра Івановича

Вчений агроном, юрист; вчений у галузі мікробіології, екології, захисту та карантину рослин, доктор сільськогосподарських наук, академік Національної академії аграрних наук України

Народився 26 травня 1950 року в с. Зарощенське Шахтарського району Донецької області. Трудову діяльність розпочав у 1967 р. робітником шахтоуправління № 5 тресту «Шахтарськантрацит».

В 1976 р. закінчив Кримський сільськогосподарський інститут, у 2002 р. – Луганську академію внутрішніх справ. Пройшов шлях від агронома відділення, головного агронома до директора радгоспу «40-річчя Жовтня» Слов'яносербського району Луганської області.

1990–2007 рр. – народний депутат України п'яти скликань. 1998–2002 рр. – секретар Комітету Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин. Упродовж 2002–2007 рр. – член цього Комітету. За цей час багато зусиль приклав здійсненню реформ в аграрній галузі. Автор та співавтор положень нового Земельного кодексу України, Законів України «Про захист рослин», «Про карантин рослин», «Про селянське фермерське господарство», «Про ветеринарну медицину» та ін.

З грудня 2007 по березень 2008 рр. – начальник Державної служби з карантину рослин України; з березня 2008 по серпень 2011 рр. – перший заступник начальника цієї служби.

Кандидатську дисертацію на тему «Зміни стану мікробіоценозів ерозійно небезпечних ґрунтів у результаті їх сільськогосподарського використання» захистив у Дебреценському університеті (Угорщина). В 2015 р. захистив докторську дисертацію на тему «Екологічні основи регуляції шкідливих організмів в агроценозах польових культур» (м. Київ, Інститут агроекології і природокористування НААН).

У 2007 р. обраний почесним членом, у 2016 р. – членом-кореспондентом, а в 2020 р. – дійсним членом (академіком) Національної академії аграрних наук України.

З серпня 2011 року й донині О.І. Борзих – директор Інституту захисту рослин НААН. Свій виробничий, життєвий, науковий та організаційний досвід спрямовує на вирішення глобальних проблем щодо захисту та карантину рослин. Є головою координаційно-методичної ради з виконання програми наукових досліджень «Захист рослин». Також бере активну участь у міжнародних та всеукраїнських семінарах, нарадах, конференціях.

Коло наукових інтересів О.І. Борзих: динаміка розвитку шкідників, збудників хвороб сільськогосподарських рослин та бур'янів, екологічно безпечний захист і карантин рослин. Ним теоретично обґрунтовано та розроблено екологічні основи оптимізації фітосанітарного стану агроценозів польових та овочевих культур здійсненням моніторингу розвитку шкідливих (в тому числі карантинних) організмів, встановленням чинників їх надмірного розвитку і поширення в Україні, розкрито нові шляхи обмеження їх чисельності в агроєкосистемах. Доведено, що за умов змін клімату в Україні в бік потепління більшого поширення набувають такі хвороби зернових культур, як септоріоз, кореневі гнилі, борошниста роса, піренофороз, бура іржа, фузаріоз колоса, тверда сажка, просуваються на північ зони екологічного оптимуму різні домінуючі види фітофагів – клоп-черепашка, совки, листовійки, кукурудзяний

метелик тощо. Показано, що стратегічним заходом регуляції шкідливих організмів в агроценозах є стабілізація і оптимізація структури посівних площ, особливо затратних культур, наприклад соняшнику. Разом із членом-кореспонденткою Д.Д. Сігарьовою розроблено методи контролю чисельності паразитичних нематод на польових та квітково-декоративних культурах.

Автор та співавтор понад 200 наукових праць, зокрема 20 книг та брошур, 1 підручника, 20 рекомендацій, 13 патентів, 6 сортів картоплі. Підготував трьох кандидатів наук.

О.І. Борзих є членом Президії Національної академії аграрних наук України, головою Вченої ради та методичної комісії Інституту захисту рослин НААН, координаційної ради Науково-методичного центру «Захист рослин», членом спеціалізованої вченої ради із захисту докторських та кандидатських дисертацій. Головний редактор науково-виробничого журналу «Захист і карантин рослин», міжвідомчого тематичного наукового збірника «Фітосанітарна безпека». Перший віце-президент Аграрної Палати України.

Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, медаллю «За трудову доблесть», орденом «За заслуги» 3-х ступенів. Присвоєно звання заслуженого працівника сільського господарства України (1997).

Інформацію отримано з Інституту захисту рослин НААН

Червень

65 років від дня народження

ВЕРГУНОВА Віктора Анатолійовича

Історик природознавства, учений-аграрій в галузі сільськогосподарської меліорації та природоохоронного землеробства, організатор галузевої бібліотечної справи, доктор габілітації сільськогосподарських наук, доктор сільськогосподарських наук, доктор історичних наук, професор, заслужений працівник сільського господарства України, академік НААН, почесний академік НАПН

Народився 3 червня 1960 р., с. Дернівка, Баришівський р-н, Київська обл.

Вищу освіту здобув на агрономічному факультеті Ворошиловградського сільськогосподарського інституту (нині – Луганський національний аграрний університет (1982) й отримав спеціальність «Учений агроном». Цього ж року в Київській області розпочав трудову діяльність на Панфільській дослідній станції по освоєнню боліт Українського науково-дослідного інституту землеробства ПВ ВАСГНІЛ (Укр НДІ землеробства) (нині – Національний науковий центр (ННЦ) «Інститут землеробства НААН») на посаді агрохіміка. З 1985–1988 рр. – аспірант з відривом від виробництва Укр НДІ землеробства, а

від 1989 р. працював у ньому на посадах молодшого та наукового співробітника лабораторії захисту ґрунтів від ерозії. У 1992 р. очолив сектор по міжнародному співробітництву та аспірантури відділу науки, з 1996 р. там же – сектор міжнародних зв'язків та підготовки наукових кадрів Інституту землеробства Української академії аграрних наук України (УААН), далі – завідувач відділу маркетингу та впровадження наукових розробок Інституту. З 1998 р. працював завідувачем відділу інформаційного консультативного забезпечення Центру наукового забезпечення АПВ Київської області Інституту землеробства УААН.

У 1992 р. в Українській сільськогосподарській академії (нині – Національний університет біоресурсів і природокористування України) захистив дисертацію на тему: «Продуктивність бобово-злакових травосумішок в залежності від зрошення та мінерального живлення при структурній меліорації Лісостепу України» та здобув науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.12 – кормовиробництво і луківництво.

У 2000 р. вченому присвоєно вчене звання професора.

У 2003 р. присуджено науковий ступінь доктора габілітації сільськогосподарських наук на підставі публічного захисту дисертації на спецраді Аграрного центру на тему: «Використання традиційних і нових агротехнічних засобів та стимуляторів для підвищення продуктивності сільськогосподарських культур і зниження забруднення їх урожаю радіоактивним цезієм».

У 2010 р. захистив дисертацію на тему: «Наукові засади природоохоронного адаптивно-ландшафтного землеробства меліорованих земель в басейнах малих річок Лісостепу України» й рішенням спеціалізованої вченої ради Інституту гідротехніки і меліорації УААН присуджено вчений ступінь доктора сільськогосподарських наук за спеціальностями 06.01.02 «Сільськогосподарські меліорації (сільськогосподарські науки)» та 06.04.01 «Історія сільськогосподарських наук»

У 2010 р. професор обирається членом-кореспондентом НААН зі спеціальності «Наукове забезпечення інноваційного розвитку агропромислового виробництва», а наступного року отримав вчене звання професора за спеціальністю 06.04.01 – історія сільськогосподарських наук і здобуває в цьому ж році другу вищу освіту, закінчивши з відзнакою магістратуру історичного факультету ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» за спеціальністю «Педагогіка і методика, середньої освіти. Історія».

З 2016 р. він – дійсний член (академік) НААН за спеціальністю «Історія та археологія» (історія сільськогосподарських наук).

У 2019 р. в ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (нині – Університет Григорія Сковороди в Переяславі) учений захистив дисертацію на тему: «Науково-організаційні засади функціонування сільськогосподарської дослідної справи на теренах України (друга половина ХІХ ст. – початок ХХІ ст.)» та здобув науковий ступінь

доктора історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки й техніки.

З 2000 р. В.А. Вергунов призначений директором Центральної наукової сільськогосподарської бібліотеки УААН, а з 2003 р. – Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки УААН (нині – Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України, ННСГБ НААН). Він – засновник і очільник єдиного у світі Центру історії аграрної науки (діє у структурі ННСГБ НААН з 2001 р., з 2013 р. – як Інститут історії аграрної науки, освіти та техніки), який здійснює комплексні історико-наукові галузеві дослідження з питань зародження, становлення й розвитку вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи як галузі знань та організації, а також складової культури й сучасного природознавства із широким персоніфікованим наповненням у контексті еволюції світової галузевої наукової думки. Започаткував новий напрям і власну школу у вітчизняному природознавстві – вивчення історії аграрної науки, освіти й техніки.

Основними напрямками організаційної й наукової бібліотечної діяльності академіка Вергунова стали: узагальнення та упровадження кращого бібліотечного досвіду у створенні сучасної системи інформаційно-бібліографічного забезпечення аграрної науки та виробництва, розбудова мережі сільськогосподарських бібліотек України та удосконалення їх роботи, розгортання дискусій фахівців про місце бібліотеки в сучасному інформаційному середовищі, наукову комунікацію в електронну еру, значення інформаційних технологій в поширенні знань та в удосконаленні виробництва, модернізація нормативно-правової бази у бібліотечній сфері тощо. Значну увагу вчений приділяє проблемам вітчизняної галузевої бібліографії як складової національної інформаційної системи. Ним започатковано 13 бібліографічних серій ННСГБ НААН, в яких репрезентуються здобутки аграрної науки й освіти України, діяльність її визначних представників.

Академік В.А. Вергунов є розробником паспорта спеціальності 06.04.01 – історія сільськогосподарських наук та ініціатором появи ще 11 «історій»: медицини, біології, хімії, математики, фізики, ветеринарії та ін. Відповідно до наказу ВАК (нині ДАК МОН України) № 38 від 26.01.2011 р. вперше при ННСГБ НААН відкрито спеціалізовану вчену із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора/кандидата історичних наук і сільськогосподарських наук за спеціальностям: 07.00.07 – історія науки й техніки та 06.04.01 – історія сільськогосподарських наук. Згідно з наказом МОН України № 530 від 06.06.2022 р. у ННСГБ НААН створено спеціалізовану вчену раду Д 26.373.01 з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук за спеціальністю: 07.00.07 – історія науки й техніки, В.А. Вергунов – головою якої є. З 2017 р. був членом спеціалізованої вченої ради Д 26.362.01 в Інституті водних проблем і меліорації НААН, а також у ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» Міністерства освіти і науки України кандидатської ради. Член конкурсної комісії з присудження Премії Верховної Ради України молодим

ученим та іменних стипендій Верховної Ради України для молодих учених-докторів наук.

Неодноразово виступав опонентом на захисті кандидатських дисертацій. Член науково-редакційної ради та головної редакційної колегії «Великої української енциклопедії», Національної краєзнавчої спілки України.

Здійснює наукове керівництво роботою аспірантів, докторантів, виступає офіційним опонентом на захистах дисертацій. Під його науковим керівництвом захищено 84 дисертації: 58 – на здобуття наукового ступеня кандидата історичних, 14 – сільськогосподарських, 1 – біологічних наук та 9 – на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук, а також 2 доктора філософії.

У науковому доробку академіка понад 1350 авторських публікацій історико-книгознавчої, бібліотекознавчої, бібліографознавчої, документознавчої тематики, серед них: монографії, статті, бібліографічні покажчики, навчальні посібники, методичні рекомендації, рецензії, авторські свідоцтва та патенти тощо.

Багато уваги вчений приділяє науковому редагуванню і рецензуванню наукових праць. Він – автор низки статей до «Енциклопедії Сучасної України» та «Енциклопедії історії України», а також регіональних і галузевих видань такого типу.

Головний редактор «Бюлетеня ННСГБ НААН»; заступник головного редактора реферативного журналу «Агропромисловий комплекс України». Один із генеруючих ініціаторів появи в Україні електронних фахових видань, зокрема електронного наукового фахового видання – міжвідомчого тематичного наукового збірника «Історія науки і біографістика», головним редактором якого є; заступник головного редактора збірника наукових праць «Вісник аграрної історії»; член редколегій низки наукових періодичних видань: збірника «Історія науки і техніки», «Переяславський літопис», «Вісник аграрної науки» та ін.

Активно працює у питаннях міжбібліотечної взаємодії, заступник голови Інформаційно-бібліотечної ради НААН та віцепрезидент Асоціації бібліотек України (з 2001 р.). Ініціатор створення і член Міжвідомчої координаційної ради з питань бібліотек і бібліотечної справи (з 2014 р.) при Міністерстві культури та інформаційної політики України.

Значну увагу надає журналістській та публіцистичній творчості. Автор понад 230 такого типу статей. Член Національної спілки журналістів України (2004), нагороджений Почесним знаком НСЖУ (2016) і Почесною Грамотою секретаріату Національної спілки журналістів України (2022). За книгу «Мій земляк з Дернівки Василь Костенко...» присуджено літературно-мистецьку премію ім. В. Малика в номінації «Література та публіцистика» (2015). За цикл історичних праць, присвячених Полтавщині, присуджено премію ім. Панаса Мирного в номінації «Журналістика та публіцистика» та ім. І.П. Котляревського Полтавської обласної ради (2018). Краєзнавчі студії академіка В. А. Вергунова відмічені премією ім. М.І. Сікорського в галузі музеєзнавства і краєзнавства (2016). Професор В.А. Вергунов – лауреат наукових премій: Київської області імені О. Бойченка (1990), імені М. Островського (1991), НАН

України для молодих вчених (1995), УААН – «За видатні досягнення в аграрній науці» за підготовку підручника «Луківництво з основами насінництва» (2001), державної премії АР Крим (2006), імені В. Я. Юр'єва НАН України (2014) та ім. ім. М.І. Сікорського в галузі музеєзнавства і краєзнавства (2016). За монографію «Агрономія і становлення науки про тваринництво на теренах України та Франції (друга половина XVIII–1920 рік)» (2009) удостоєний звання кавалера Ордена Сільськогосподарських заслуг (L'Ordre du Mérite agricole) Французької Республіки (2010), а за цикл робіт «Проблеми української історії в контексті досліджень європейської інтеграції» отримав премію ім. М.С. Грушевського НАН України (2009). Кавалер ордена «За заслуги» трьох ступенів (2009, 2015, 2018). Нагороджений орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня за значний особистий внесок у розвиток національної культури і мистецтва, вагомі творчі здобутки та високу професійну майстерність (2020). Нагороджений подяками Прем'єр-міністра України (2017) та Голови Верховної Ради України (2023), знаками Міністерства освіти та науки України «За наукові досягнення» (2005), Міністерства аграрної політики України «Відмінник аграрної освіти та науки» II ступеня (2007) та I ступеня (2009), медаллю Академії педагогічних наук України «Ушинський К.Д.» (2009) та ін., Почесними грамотами Кабінету Міністрів України (2002, 2014), Грамотою (2005) та Почесною Грамотою Верховної Ради України (2007, 2023), почесними відзнаками НАН України: «За професійні здобутки» (2018) та «За сприяння розвитку науки» (2008), «За заслуги в сільському господарстві» за розширення співпраці з Польською Республікою й розвиток сільського господарства (2021). Почесними відзнаками Міністерства культури України «За досягнення в розвитку культури і мистецтв» (2007, 2019); медаллю Верховної Ради України «Десять років незалежності України» (2003), медаллю «Двадцять років незалежності України» (2011), «100 років Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН» (2017), «За жертівність і любов до України» Української православної церкви Київського патріархату (2017), «Володимир Мономах» НАПН України (2020), почесними грамотами Автономної Республіки Крим (2005), Київської обласної державної адміністрації (2002), Національної спілки журналістів України (2022), орденами Української православної церкви – Христа Спасителя (2017), Святого апостола Андрія Первозванного II ст. (2017); присвоєно почесні звання: «Заслужений працівник сільського господарства України» (2003), «Заслужений діяч науки і техніки АР Крим» (2010), «Почесний громадянин міста Києва» (2024), має й інші відомчі відзнаки міністерств і державних комітетів, НААН.

**85 років від дня народження
РЯБЦЕВІЙ Галині Павлівні**

*Вчена у галузі меліорації і водного господарства,
кандидат геолого-мінералогічних наук, старший науковий
співробітник*

Народилася 08 червня 1940 року у Ставропольському краї.

Після закінчення школи у 1958 році, з 01.08.1958 р. протягом року працювала в Комплексній геологічній експедиції Гідропроєкту ім. С.Я. Жука робітником на дослідних роботах. Звільнена в серпні 1959 року у зв'язку зі вступом до Ленінградського (нині Санкт-Петербурзького) державного університету на геологічний факультет, який закінчила за спеціальністю «Гідрогеологія». У січні 1956 року направлена на роботу до м. Іркутськ у Комплексну експедицію гідрогеології і будматеріалів, де працювала до червня 1969 року на посадах: старшого техника, гідрогеолога, старшого гідрогеолога загону.

З травня 1969 року по лютий 1972 року працювала в Аксайському загоні на посаді начальника загону.

З лютого 1972 року по січень 1975 року – навчалась в аспірантурі Українського науково-дослідного інституту гідротехніки і меліорації. У квітні 1977 року успішно захистила дисертацію на тему «Підземні води Прип'ятського Полісся України та їх гідрохімічні особливості в умовах меліорації» (керівник кандидат геолого-мінералогічних наук Алексєєвський В.Є.). У квітні 1981 року отримала вчене звання старшого наукового співробітника за спеціальністю «Гідрогеологія».

Трудова діяльність Рябцевої Г.П. з січня 1975 року по лютий 2010 року нерозривно пов'язана з Інститутом водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України, де вона багато років плідно працювала на посадах: старшого наукового співробітника та провідного наукового співробітника. Рябцева Г.П. не тільки чудовий науковець, а й мужня жінка, яка є учасником ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

Її наукова діяльність висвітлена в понад 130 наукових працях, серед яких 3 монографії. Більшість наукових робіт присвячена проблемам гідрогеології, гідрохімії, з 1986 року – радіології Поліського регіону, а з 1989 року – зрошуваним землям Херсонської області. Друкувалась в українських та закордонних виданнях: Великобританії, Фінляндії, Угорщини, Словаччини та Польщі.

Під керівництвом Рябцевої Г.П. захищено 2 кандидатських дисертації.

За багаторічну плідну наукову діяльність Рябцева Г.П. відзначена багатьма відомчими відзнаками.

Інформацію надано з Інституту водних проблем і меліорації НААН

років від дня народження
ГРИНЮ Юрію Івановичу

Вчений у галузі гідротехнічної меліорації, технологій та засобів зрошення, доктор технічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України

Народився 11 червня 1945 року в м. Переяслав-Хмельницький Київської області. У 1968 р. закінчив Київський політехнічний інститут за спеціальністю «гідропневмоавтоматика і гідропривод». У 1970–1973 рр. навчався в аспірантурі Українського науково-дослідного інституту гідротехніки і меліорації (нині – Інститут водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України). Після закінчення аспірантури і до 2014 року працював в Інституті водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України на посадах: молодшого наукового співробітника, старшого наукового співробітника, провідного наукового співробітника, завідувача відділу зрошувальних систем, головного наукового співробітника.

У 1980 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Дослідження і розробка удосконалених елементів дощувальних систем з багатоопорними машинами» та отримав науковий ступінь кандидата технічних наук. У 2000 р. – докторську дисертацію на тему: «Удосконалення зрошувальних систем на основі ресурсозберігаючих технологій та засобів зрошення» та отримав науковий ступінь доктора технічних наук за спеціальністю 06.01.02 «Сільськогосподарські меліорації». У 2003 р. Юрію Івановичу присвоєно вчене звання – професор.

Науково-практична діяльність ГРИНЯ Юрія Івановича пов'язана з дослідженнями технічного забезпечення проведення зрошення земель, серед яких найбільш значимими були дослідження гідравлічних процесів у трубопроводах зрошувальних систем та експлуатаційних показників широкозахватних дощувальних машин «Фрегат», «Дніпро» і «Кубань». Юрій Іванович є розробником низьконапірних модифікацій дощувальної машини «Фрегат», яка дозволяє проводити дощування за зменшеного до 25-30% напору в зрошувальній мережі, а також розробником нових модифікацій дощувального агрегату ДДА-100МА і дощувальних машин для мало контурних ділянок з поливом у русі та позиційно. За його участі розроблено запобіжну та регулювальну арматуру для закритих зрошувальних систем, серед яких є гасник гідравлічних ударів, запобіжний клапан-вантуз, регулятор тиску та ін., які впроваджено у серійне виробництво. У науковому доробку Юрія Івановича ГРИНЯ знаходиться більше 50 авторських свідоцтв і патентів та 140 наукових праць. Значну увагу приділяв Юрій Іванович підготовці наукових кадрів – під його науковим керівництвом захищено 8 кандидатських дисертацій. За наукові досягнення та за особистий вклад у розвиток аграрної науки Юрію Івановичу присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (2005 р.).

Інформацію надано з Інституту водних проблем і меліорації НААН

років від дня народження
ВОЖЕГОВОЇ Раїси Анатоліївни

Вчена у галузі сільськогосподарських меліорацій, землеробства, селекції та насінництва, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН

Народилася 20 червня 1965 р. У 1987 р. закінчила Кримський орден «Знак Пошани» сільськогосподарський інститут ім. М.І. Калініна за спеціальністю «плодоовочівництво і виноградарство».

З 1987 по 2000 р. працювала на посадах молодшого та наукового співробітника у відділі селекції Кримської ДСГДС НААН. У 1999 р. після захисту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю «селекція і насінництво» була переведена на посаду старшого наукового співробітника відділу землеробства.

З 2001 по 2005 рр. обіймала посаду завідувача відділу селекції Дослідної станції рису УААН.

У 2005 р. присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника за спеціальністю «селекція рослин».

З січня по липень 2005 рр. працювала на посаді вченого секретаря, а з липня 2005 по березень 2010 рр. на посаді заступника директора з наукової роботи Інституту рису УААН.

З березня по липень 2010 р. працювала на посаді заступника директора з наукової роботи, а з липня 2010 р. обіймає посаду директора Інституту землеробства південного регіону УААН (нині – Інститут зрошуваного землеробства НААН).

У 2010 р. році захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук за спеціальністю «селекція рослин».

З 2011 р. керівник Південно-степового науково-інноваційного центру, а з 2013 р. – керівником Центру наукового забезпечення АПВ Херсонської області.

У 2013 р. присвоєно вчене звання професора за спеціальністю «сільськогосподарські меліорації».

У листопаді 2016 р. обрана членом-кореспондентом НААН, у жовтні 2020 р. дійсним членом (академіком) НААН.

Результатами її багаторічної наукової діяльності є численні наукові розробки з питань ефективного використання зрошуваних земель, технологій вирощування сільськогосподарських культур, еколого-меліоративного стану земель на півдні України, селекції та насінництва, які сприяють стабілізації агровиробництва України. Значна увага приділяється практичному впровадженню науково обґрунтованих систем землеробства у сільськогосподарське виробництво України, агроекологічним питанням, розробці ресурсозберігаючих та екологічно безпечних технологій, створенню нових сортів і гібридів, насінництву та розробці їх сортової агротехніки.

За період наукової діяльності вченою обґрунтовано необхідність систем ведення землеробства на зрошуваних землях залежно від спеціалізації і розмірів господарств; визначено умови адаптації екологічно безпечних агроландшафтів різного ступеня інтенсивності до функціонування зональних систем землеробства; розроблена сортова агротехніка основних сільськогосподарських культур з визначенням параметрів оптимального і ресурсозберігаючого режимів зрошення; розроблено та впроваджено екологічно безпечну систему землеробства в південному рисосіючому регіоні. Її розробки є вагомим внеском у стабілізацію виробництва на зрошуваних та неполивних землях України.

Під керівництвом Р.А. Вожегової колектив Інституту зрошуваного землеробства НААН працює над вирішенням проблем ефективного використання зрошуваних земель Південного регіону України. Саме за її ініціативи Інститут став головною установою з виконання Державної програми наукових досліджень НААН 45 «Наукові основи формування систем землеробства на зрошуваних землях». Вона є керівником даної програми.

Очолує Навчально-науково-виробничий консорціум «Південний», який створено Інститутом разом з вищими навчальними закладами аграрного профілю регіону, науково-дослідними установами та сільськогосподарськими підприємствами; Центр наукового забезпечення АПВ Херсонської області. Вона – член Координаційної ради з питань відновлення роботи та розвитку зрошувальних систем при Міністерстві розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України; робочої групи з питань консервації деградованих і малопродуктивних земель в області при Херсонській обласній державній адміністрації, Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М.І. Вавилова, Українського товариства ґрунтознавців і агрохіміків, Ради ботанічних садів і дендропарків України, Асоціації «Українське насіннєве товариство».

Головний редактор фахового міжвідомчого тематичного наукового збірника «Зрошуване землеробство» та фахового наукового журналу «Аграрні інновації», а також член редакційної колегії науково-практичного журналу «Plant Varieties Studying and Protection» (Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин).

Як науковець, знана в Україні та за її межами. Вона співпрацює з науково-виробничими організаціями Туреччини, США, Білорусії, Казахстану, Грузії, Ізраїлю, Мексики, Китайської Народної Республіки та іншими.

Науковий доробок Р.А. Вожегової становить понад 900 наукових праць, з яких 55 монографій, 10 навчальних посібників, 140 методичних рекомендацій, 30 авторських свідоцтв та патентів. Вона – автор 12 сортів рису та 8 сортів пшениці озимої, 1 сорту буркуну булого, 1 сорту помідору їстівного та 3 гібридів кукурудзи.

Здійснює педагогічну діяльність при підготовці аспірантів за спеціальністю 201 – «агрономія». Під науковим керівництвом Р.А. Вожегової функціонує наукова школа. Захистили дисертації 4 доктори та 14 кандидатів наук. Вона – голова спеціалізованої вченої ради при Інституті зрошуваного землеробства НААН із захисту кандидатських і докторських дисертацій за спеціальностями

«селекція та насінництво» та «сільськогосподарські меліорації», член спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських та докторських дисертацій за спеціальностями «сільськогосподарські меліорації» та «рослинництво» при ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет».

За плідну наукову діяльність, високий професіоналізм, вагомий внесок у розробку та впровадження у сільськогосподарське виробництво інноваційних розробок та наукових досягнень у формуванні національних рослинних сортових ресурсів Р.А. Вожеговій присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (2013) та нагороджено: Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, Почесною грамотою Верховної Ради України, Орденом княгині Ольги III ст., Почесною грамотою Міністерства аграрної політики України, Почесною відзнакою та неодноразово Почесними грамотами Національної академії аграрних наук України, Почесними грамотами Херсонської обласної державної адміністрації, Херсонської обласної ради, Департаменту розвитку сільського господарства та зрошення та багатьма іншими. Нагороджена дипломами за участь у загальнодержавних проектах: «Агропромисловий комплекс України: сьогодення і майбутнє – 2011» в номінації «Лідер галузі – 2011» та «Україна аграрна: Лідер галузі»; переможець у номінації «Материнська гордість» проект «Жінка – Мати – Берегиня роду».

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 71–74.

70 років від дня народження ЛАКИДИ Петра Івановича

*Вчений у галузі лісової таксації та лісовпорядкування,
професор, доктор сільськогосподарських наук,
член-кореспондент НААН*

Народився 21 червня 1955 р. у с. Вітоніж Рожищенського району Волинської області.

Закінчив Шацький лісовий технікум у 1975 р. за фахом лісове господарство, а у 1980 р. – Українську сільськогосподарську академію, лісогосподарський факультет за фахом лісове господарство.

З 1975 р. працював помічником лісничого Олександрівського лісництва Добрянського держлісгоспу Чернігівської області.

Упродовж 1980–1988 рр. – молодший, старший науковий співробітник кафедри лісової таксації Української сільськогосподарської академії (УСГА).

У 2002–2004 рр. – директор ННІ лісового і садово-паркового господарства НАУ; 2004–2005 рр. – завідувач кафедри лісового менеджменту НАУ. З 2005 р. і

донині – директор ННІ лісового і садово-паркового господарства Національного університету біоресурсів і природокористування України (НУБіП України).

У 1986 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Моделі роста и продуктивности искусственных древостоев сосны Полесья УССР».

У 1997 р. захистив докторську дисертацію на тему: «Продуктивність лісових насаджень України за компонентами надземної фітомаси».

Доктор сільськогосподарських наук з 1997 р. Учене звання професора присвоєно у 2001 р.

П.І. Лакида є провідним ученим з теорії, методики і практики оцінки біотичної продуктивності лісів, компонентів фітомаси та депонованого в ній вуглецю, представником і продовжувачем української наукової школи таксаторів. Головний напрям наукової діяльності – розробка та удосконалення методичного та нормативно-інформаційного забезпечення системи обліку біологічної продуктивності лісів, компонентів фітомаси, депонованого вуглецю та їх впливу на глобальні зміни клімату.

П.І. Лакида голова спеціалізованої вченої докторської ради зі спеціальностей лісівничого спрямування НУБіП України та член такої самої ради у Національному лісотехнічному університеті України (Львів).

За матеріалами наукових досліджень опубліковано 540 наукових праць, зокрема 75 монографій, 2 навчальних посібники, має 16 патентів.

Вчений підготував 11 докторів та 33 кандидати наук.

Обрано членом-кореспондентом НААН у 2016 р.

За визначні особисті заслуги перед Українською державою П.І. Лакида в 2000 р. нагороджений знаком «Відмінник освіти України», знаком «Знак Пошани» МАП України (2005). У 2008 р. йому присвоєно почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України, 2017 р. – нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня.

Академік Міжнародної академії інформатизації, академік, перший віцепрезидент Лісівничої академії наук України.

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 567–568.

70 років від дня народження

КЮРЧЕВА Володимира Миколайовича

Вчений у галузі механізації сільського господарства, доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НААН України, Заслужений працівник освіти України, Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки

Народився 23 червня 1955 р. в с. Андрівка Бердянського району Запорізької області. Після закінчення школи розпочав трудову діяльність в колгоспі села Андрівка, закінчив курси водіїв у м. Бердянськ. Далі служба у лавах радянської армії. У 1976 р. вступив до Мелітопольського інституту механізації і електрифікації сільського господарства (тепер Таврійський ДАТУ). У 1981 р. захистив з відзнакою диплом інженера-механіка.

У 1989 р. в Харківському інституті механізації та електрифікації сільського господарства захистив кандидатську дисертацію за темою «Ресурсозбереження при діагностуванні щільних ущільнень гідророзподільовачів сільськогосподарської техніки». У 1999 році отримав другу вищу освіту за фахом «Економіка підприємства».

У 2006 р. йому присуджено вчене звання професора.

З 2006 по 2021 рік Володимир Миколайович був ректором Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного. (до 2007 р.- Таврійська державна агротехнічна академія).

У 2015 р. в ННЦ «Інститут механізації та електрифікації сільського господарства» НААН України, Володимир Миколайович захистив докторську дисертацію за темою: «Механіко-технологічні основи агрегування орнопросапних тракторів». У квітні 2015 р. присуджено науковий ступінь доктора технічних наук.

У 2016 р. Володимир Кюрчев був обраний членом-кореспондентом Національної академії аграрних наук України.

Володимир Кюрчев у складі авторського колективу представників ННЦ «ІМЕСГ» НААНУ і машинобудівних фірм країни, брав участь у масштабній науково-дослідній роботі «Високоєфективні комплекси технічних засобів для вирощування зернових та інших культур». У 2019 році за результатами цієї роботи, Указом Президента України від 08.04.2019 №110/2019 колективу науковців було присуджено Державну премію України в галузі науки і техніки.

Ювіляр є одним з керівників наукової школи з проблем машиновикористання в землеробстві. Напрямок наукового дослідження відображає сучасні тенденції застосування енергетичних засобів в сільськогосподарському виробництві України. Практична цінність багаторічної наукової роботи полягає в обґрунтуванні методики оцінки технологічних властивостей орно-просапних тракторів; методики агрегування фронтальних знарядь; методики забезпечення руху орно-просапного трактора із оптимальним значенням показника кінематичної невідповідності в приводі його ходової системи; розробці науково-практичних рекомендацій щодо застосування широкозахватних та комбінованих машино-тракторних агрегатів на базі орно-просапного трактора як в існуючих, так і нових технологіях вирощування с.-г. культур.

Доктор технічних наук, професор В.М. Кюрчев має понад 250 наукових праць в наукових фахових виданнях України, Болгарії, Білорусі, Польщі, США; 16 монографій, підручників та навчальних посібників, 58 патентів на винаходи. Статті індексуються у наукометричних базах Scopus та Web of Science.

Під керівництвом В.М. Кюрчева виконано шість дисертаційних робіт, дві з яких докторські, захищено чотири кандидатські дисертації.

Володимир Миколайович проводить велику роботу на громадських засадах. З 2010 р. і до теперішнього часу є депутатом Запорізької обласної ради.

До 65-річчя Володимира Кюрчева було видано ювілейний біографічний нарис «Володимир Кюрчев. Життєвий шлях на освітянській ниві», який відображає основні сторінки біографії, науковий доробок, науково-педагогічну та громадську діяльність Володимира Миколайовича Кюрчева.

Інформацію надано з Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

Липень

55 років від дня народження НИЧИКА Сергія Анатолійовича

Вчений у галузі ветеринарної медицини, доктор ветеринарних наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 6 липня 1970 р. у м. Суми.

У 1985–1989 рр. навчався в Сумському медичному коледжі на фельдшерському відділенні. 1989–1994 рр. навчання в Сумському аграрному університеті на факультеті ветеринарної медицини, отримав диплом з від- знакою.

Упродовж 1994–1999 рр. – інспектор відділення по забезпеченню ветеринарно-санітарних заходів УМВС України в Сумській області; 1999–2000 рр. – головний лікар міської державної лікарні ветеринарної медицини, м. Шостка, Сумська обл.; 2000–2007 рр. – директор державної Сумської біологічної фабрики, м. Суми; 2008–2010 рр. – проректор з навчальної роботи Харківської державної зооветеринарної академії, м. Харків; 2010–2012 рр. – начальник Головного управління ветеринарної медицини в Сумській області; з 2012 р. і дотепер – директор Інституту ветеринарної медицини НААН, м. Київ.

У 1999 р. захистив кандидатську дисертацію в Інституті експериментальної і клінічної ветеринарної медицини НААН у м. Харків і тут же у 2007 р. захистив докторську дисертацію. Вчене звання професора зі спеціальності ветеринарна мікробіологія, епізоотологія, інфекційні хвороби та імунологія присвоєно у 2015 р.

У 2016 р. обрано членом-кореспондентом НААН Відділення ветеринарної медицини.

С.А. Ничик – відомий вчений і організатор. Основними напрямками його наукової діяльності є рабіологія – розроблення й створення засобів специфічної профілактики сказу, біобезпека та біозахист тварин і людей від інфекційних

захворювань – прогнозування спалахів і поширення збудників захворювань, впровадження новітніх методів діагностики, профілактики та заходів боротьби з особливо небезпечними емерджентними зоонозами тощо. За його безпосередньої участі створено способи одержання штамів для виготовлення вакцин, створення самих вакцин, виробництва прилад для пероральної імунізації тварин.

Результати багаторічних наукових досліджень були основою для створення нових вакцин: рабівак «ХТТ», мультибовісан, антиколісан, вельшіколісан і мультисуісан. Організаторські здібності дали змогу створити в IBM НААН новітню лабораторію діагностики хвороб тварин (акредитовану за ISO 17025) і забезпечити навчання співробітників у провідних лабораторіях та інститутах Європи й США.

Приділяючи велику увагу міжнародному співробітництву, С.А. Ничик є керівником 2 науково-технічних проєктів: «Розробка системи епідеміологічного прогнозування зоонозних захворювань з використанням геоінформаційних технологій» (за фінансування Агентства зменшення біологічних загроз, США) та «Заходи щодо вдосконалення умов біозахисту в IBM, Україна» (за фінансування Державного департаменту США) 2015–2016 рр.; брав участь у роботі семінарів і тренінгів з біобезпеки й біозахисту (Україна, Грузія, США) 2013–2015 рр.; організовував і проводив навчання з управління біоризиками (2015–2016).

Науково-організаційна діяльність С.А. Ничика охоплює весь спектр наукових досліджень у галузі ветеринарної медицини, зокрема вірусології. Спрямування до гармонізації вітчизняних стандартів з міжнародними, тісне співробітництво із зарубіжними науковими установами участь у міжнародних конференціях (США, 2012–2016; Польща, 2012; Швейцарія, 2012; Казахстан, 2012; ПАР, 2013; Грузія, 2014; Австрія, 2015) та впровадження інноваційних систем у галузі ветеринарної медицини є показником перспективної роботи претендента.

С.А. Ничик брав участь у роботі наукової конференції Американської асоціації з мікробіології та проблем біозагроз (2017); конференції Європейського парламенту «Європейські перспективи для України: досвід на місці» (2018); конференції Європейського парламенту «Африканська чума свиней – скоро по всій Європі?» (2018); XXIII міжнародній науковій конференції «Інфекційні хвороби – серйозна загроза свиначеству Польщі» (2018); зустрічі «Мережа навчання з хімічних, біологічних, радіологічних і ядерних загроз» (2018); конференції «45 років вищої освіти в галузі ветеринарної медицини в Республіці Молдова» (2019).

Він є головним організатором щорічної міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні епідемічні виклики в концепції «Єдине здоров'я» у м. Тернопіль, а також співорганізатором Міжнародної науково-практичної конференції «Транскордонні емерджентні хвороби тварин (африканська чума свиней, нодулярний дерматит, грип птиці, сибірка, сказ, туляремія, КЧС, блютанг, бруцельоз та ін.) у м. Одеса (2018 р.).

У 2016 р. його обрано членом-кореспондентом НААН Відділення ветеринарної медицини.

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 616–619.

55 років від дня народження БУЗЕВИЧА Ігоря Юрійовича

*Вчений у галузі іхтіології та рибного господарства,
доктор біологічних наук, член-кореспондент НААН*

Народився 10 липня 1970 р. в смт Комсомольське Готвальдівського району Харківської області.

Після закінчення десятирічної школи вступив до Харківського державного університету на біологічний факультет за спеціальністю «Біологія», який закінчив у 1993 р. У період навчання працював у Всесоюзному науково-дослідному інституті охорони вод (м. Харків) на посаді інженера. Після закінчення університету продовжував працювати в Українському науковому центрі охорони вод на посадах інженера, молодшого наукового співробітника, наукового співробітника та старшого наукового співробітника. У 2001 р. перейшов на роботу до Інституту рибного господарства НААН на посаду старшого наукового співробітника відділу вивчення біоресурсів водосховищ, з 2002 р. ставши завідувачем даного відділу, де і працює донині.

У грудні 1999 р. успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук за спеціальністю 03.00.10 — «іхтіологія» в спеціалізованій вченій раді Інституту рибного господарства (ІРГ) НААН. У 2007 р. отримав наукове звання старшого наукового співробітника зі спеціальності 03.00.10 — «іхтіологія». У травні 2012 р. успішно захистив докторську дисертацію в спеціалізованій вченій раді ІРГ НААН та здобув науковий ступінь доктора біологічних наук за спеціальністю 03.00.10 — «іхтіологія». У 2024 р. був обраний членом-кореспондентом Національної академії аграрних наук за спеціальністю «іхтіологія».

Автор понад 100 наукових праць, член робочих груп з підготовки основних нормативно-правових документів в галузі рибного господарства — Порядку проведення заходів зі штучного відтворення водних біоресурсів (2012 р., 2022 р.), Порядку здійснення спеціального використання водних біоресурсів (2015 р.), Правил промислового рибальства в рибогосподарських водних об'єктах України

(2022 р.), Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» (2015 р., 2022 р.).

Інформацію надано з Інституту рибного господарства НААН

70 років від дня народження

ХВЕСИКА Михайла Артемовича

Вчений у галузі аграрної економіки, економіки природокористування та охорони навколишнього середовища, доктор економічних наук, професор, академік НААН

Народився 21 липня 1955 р. у с. Лахвичі Любешівського району Волинської області.

У 1982 р. закінчив Харківський державний університет ім. О.М. Горького за спеціальністю «геологічна зйомка, пошуки та розвідка родовищ корисних копалин». У цьому ж році вступив до аспірантури при Українському науково-дослідному інституті гідротехніки і меліорації у м. Києві.

У 1986 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Влияние орошения сточными водами на формирование гидрогеолого-мелиоративной обстановки в Украинской ССР».

У 1990 р. призначений на посаду завідувача відділу проблем використання та охорони водних ресурсів Ради з вивчення продуктивних сил України НАН України.

У 1992 р. захистив докторську дисертацію на тему: «Еколого-економічні проблеми охорони та відтворення водних ресурсів в умовах інтенсивного техногенного навантаження (на прикладі України)».

Присвоєно вчене звання професора у 1996 р., призначений заступником голови Ради з наукової роботи.

Нині – директор державної установи «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України».

Основні напрямки наукової діяльності М.А. Хвесика пов'язані з економікою АПК, науковим забезпеченням інвестиційно-інноваційного розвитку продуктивних сил, земельними відносинами, аграрним природокористуванням і трансформацією економіки держави, розробкою методологічних та методичних засад оптимізації екосистем, охороною та відтворенням природно-ресурсного потенціалу, забезпеченням сталого розвитку і національної безпеки держави, дослідженням проблем аграрної економіки на інноваційних засадах, збалансованого сільськогосподарського виробництва, сталого розвитку територіальних громад.

Автор 549 наукових праць, у тому числі 70 монографій, 6 підручників, 4 навчальних посібників, низки законодавчих актів, нормативно-технічних і нормативно-правових документів, винаходів, практичних рекомендацій щодо технології утилізації і переробки відходів промислового і

сільськогосподарського походження. Ним сформовано наукову школу економістів-екологів, підготовлено 19 докторів та 32 кандидати економічних наук.

Обрано у 2007 р. членом-кореспондентом УААН (економіка і організація агропромислового виробництва), у 2010 р. – дійсним членом (академіком) НААН за напрямом наукове забезпечення інноваційного розвитку агропромислового виробництва.

М.А. Хвесик – член правління Спілки економістів України, експерт Союзу експертів у сфері науки, техніки і інновацій. У 2019 р. обрано членом Міжнародної консультативної ради Grassroots Institute (Канада).

У 2007 р. присвоєно почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України. Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки та Премії ім. Туган-Барановського Національної академії наук України. Нагороджений грамотами Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, РНБО України, ВАК України, НААН, міністерств і відомств.

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 382–384.

70 років від дня народження

КОБЦЯ Анатолія Степановича

Вчений у галузі механіки та розвитку державної політики у сфері освіти та науки, доктор наук з державного управління, професор, академік Академії наук вищої освіти України

Народився 22 липня 1955 р. у смт Межова Дніпропетровської області.

Після закінчення у 1972 р. Межівської середньої школи працював механізатором, а у 1973 р. вступив на перший курс факультету механізації Дніпропетровського сільськогосподарського інституту. У 1978 р. захистив дипломний проєкт на «відмінно» та отримав рекомендацію для вступу до аспірантури.

Ще будучи студентом, проводив науково-дослідну роботу з розробки і дослідження властивостей полімерних композиційних матеріалів і їх використання в машинобудуванні, мав наукові публікації, неодноразово був визнаний переможцем Всесоюзного і республіканського конкурсів студентських наукових робіт.

Із 1978 року працює старшим науковим співробітником на кафедрі сільськогосподарських машин Дніпропетровського сільськогосподарського

інституту, а з 1980 р. – старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту Нечорноземної зони України (Житомирська обл., м. Коростень). У 1983–1986 рр. – аспірант Всесоюзного науково-дослідного інституту цукрових буряків (м. Київ).

1987 року А. С. Кобець захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук. Цього ж року Анатолію Степановичу присвоєно звання «Кращий молодий винахідник України»; його призначають завідувачем лабораторії механізації процесів вирощування просапних культур відділу механізації НДІ Нечорноземної зони України.

Із 1990 р. працює в Дніпропетровському державному аграрному університеті на посадах доцента кафедри сільськогосподарських машин, з 1996 р. по 2001 р. – декан факультету механізації сільського господарства, із 2001 р. по 2007 р. — перший проректор – проректор з навчальної роботи.

На цій посаді особливу увагу приділяє більш повному використанню індивідуальних здібностей кожного студента та його активності, власній позиції на сприйняття і засвоєння знань, узгодженню системи вищої освіти зі сучасними європейськими нормами організації навчального процесу, конкурентоспроможності наших випускників на міжнародному ринку праці. 2003 року А. С. Кобцю присвоєно вчене звання професора.

З 2007 року на конкурсній основі вибраний ректором Дніпропетровського державного аграрного університету та продовжує очолювати і нині Дніпровський державний аграрно-економічний університет. У листопаді 2007 року обрано дійсним членом (академіком) Академії наук вищої освіти України.

Опублікував понад 750 наукових і науково-методичних робіт, серед яких навчальні посібники, монографії, наукові статті, які реферуються міжнародною наукометричною базою даних Scopus, має більше 380 авторських свідоцтв на винаходи і патентів.

Наукові дослідження А. С. Кобця визнані науковцями та фахівцями не тільки на Україні, а й за кордоном. Він є керівником та виконавцем багатьох міжнародних проєктів з університетами Німеччини, Іспанії, Чехії, Великобританії. Професор А. С. Кобець зробив вагомий внесок у розвиток Дніпровського державного аграрно-економічного університету, підготовку висококваліфікованих кадрів для агропромислового комплексу, в організації навчальної, методичної та наукової роботи і впровадженні інноваційних технологій в навчальний процес.

Професор А.С. Кобець прийшов на посаду ректора ДДАЕУ, маючи чималий досвід науково-дослідної, науково-організаторської та педагогічної роботи. Всю свою енергію він спрямовує на те, щоб навчально- науково-виробничий комплекс «Дніпровський державний аграрно-економічний університет» міцно утвердився у плеяді престижних національних вищих навчальних закладів, де генеруються конкурентноспроможні ноу-хау, готуються

якісні кадри для АПК регіону і країни в цілому, проводиться післядипломне навчання працівників аграрної сфери.

Завдяки цілеспрямованій самовідданій праці ректорату, підтримці науково-педагогічного колективу, а також особистим зусиллям та авторитету А.С. Кобця в останні роки на базі ДДАЕУ було відкрито Інноваційний центр аграрних виробництв, Науково-дослідний центр біобезпеки та екологічного контролю ресурсів АПК та Центр природного агровиробництва. Заграла новими гранями співпраця з такими відомими організаціями, як Інститут зернових культур НААН України, ТОВ "МБК «Єкатеринославський», Науково-виробнича агрокорпорація «Степова», АТЗТ «АгроСоюз», ТОВ АФ «Олімпекс-Агро». Спільні проєкти сприяють більш ефективному зв'язку між університетською наукою і високотехнологічними підприємствами, що створює умови забезпечення ринку праці висококваліфікованими фахівцями-аграріями.

В університеті відкриваються нові спеціальності та спеціалізації для підготовки фахівців, що досконало володіють новітніми технологіями. Не останню роль у даному процесі відіграє вивчення зарубіжного досвіду та міжнародна діяльність університету. Розвиток цього напрямку роботи є пріоритетним для ЗВО. ДДАЕУ нині співпрацює з навчальними закладами Західної Європи та США, серед яких університети міст Кордоба (Іспанія), Плімута (Велика Британія), Бонна, Вайхенштефан-Трієсдорфа (Німеччина), Нанта, Анже, Лілля (Франція), Парми (Італія), Праги (Чехія), Пловдива (Болгарія), Новий Сонч (Польща), штатів Вірджинія, Огайо, Каліфорнія, Пенсільванія (США). А. С. Кобець – почесний професор Університету м. Кордобі (Іспанія) та почесний доктор Інституту агроєкології і природокористування НААН України.

А. С. Кобець приділяє значну увагу підготовці та атестації наукових кадрів, він є головним редактором фахового видання «Державне управління: удосконалення та розвиток», керівник наукової школи ДДАЕУ «Землеробська механіка».

За сумлінну працю Анатолій Степанович нагороджений Грамотою Верховної Ради України «За заслуги перед Українським народом (2005 р.), він лауреат нагороди Ярослава Мудрого (2008 р.), Заслужений працівник освіти України (2009 р.), лауреат Золотої відзнаки Університету м. Кордобі (Іспанія, 2010 р.), лауреат Премії ім. С. П. Тимошенка НАН України (2012 р.). Нагороджений також Почесною грамотою Дніпропетровської міської ради (2008 р.), Почесною грамотою Дніпропетровської ОДА (2011 р.), Почесною грамотою Міністерства аграрної політики (2009 р.). У 2018 р. нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради України «За особливі заслуги перед Українським народом».

За здобуті успіхи в науково-педагогічній роботі А. С. Кобець має також нагороди: відзнака «Знак пошани» Міністерства аграрної політики України (2002

р.); нагрудний знак «Відмінник освіти» Міністерства освіти і науки України (1997 р.), нагрудний знак «Відмінник технічної служби» Держнагляду Міністерства аграрної політики (2004 р.), нагрудний знак «За вагомий внесок у розвиток освіти» (2012 р.), медаль Святого Володимира АН вищої освіти України (2012 р.), відзнака голови Дніпропетровської облдержадміністрації «За розвиток регіону» (2012 р.).

Інформацію отримано від д-ра наук з державного управління, проф. А. С. Кобця

70 років від дня народження

ХОМІЧАКА Любомира Михайлович

Вчений у галузі технології цукристих речовин, доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 24 липня 1955 р. у м. Добромиль Старосамбірського району Львівської області. В 1977 р. закінчив з відзнакою Київський технологічний інститут харчової промисловості (КТІХП) з присвоєнням кваліфікації інженера-технолога за спеціальністю технологія цукристих речовин.

У 1978–1980 рр. – працював на Самбірському цукровому заводі на посадах майстра ремонтно-силового цеху та начальника зміни.

У 1980 р. вступив в аспірантуру в КТІХП, після закінчення якої працював асистентом, доцентом, професором кафедри технології цукристих речовин.

Упродовж 2003–2008 рр. – проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків Національного університету харчових технологій, 2008–2010 рр. – проректор з навчально-науково-виробничих питань харчових технологій і соціальної роботи Національного університету біоресурсів та природокористування України, 2011 р. – виконувач обов'язків академіка-секретаря відділення зберігання і переробки сільськогосподарської продукції НААН. У 2012–2020 рр. – заступник директора з наукової роботи Інституту продовольчих ресурсів (ІПР) НААН, з 2020 р. – заступник директора з науково-організаційної роботи ІПР НААН.

У 1985 р. в КТІХП захистив кандидатську дисертацію за спеціальністю 05.18.05 – технологія цукристих речовин. У 2003 р. в Національному університеті харчових технологій захистив докторську дисертацію за спеціальністю технологія цукристих речовин.

У 2005 р. присвоєно вчене звання професора кафедри технології цукристих речовин. У 2013 р. обраний членом-кореспондентом НААН за спеціальністю технологія цукристих речовин Відділення аграрної економіки та продовольства.

Пріоритетним напрямом досліджень Л.М. Хомічака є вдосконалення технологічних процесів зберігання та переробки буряків цукрових, вивчення

ефективності застосування нових нетрадиційних способів очищення дифузійного соку з використанням ефектів кавітації, електроіскрових розрядів та допоміжних речовин у нанорозмірному стані, а також технології виготовлення біоетанолу в умовах цукрового заводу з напівпродуктів цукробурякового виробництва. Розроблені ним способи вапняно-карбонатного очищення дифузійного соку та їх апаратурне оформлення знайшли широке застосування як в Україні, так і за кордоном. За останні двадцять років вони впроваджені: на 16 цукрових заводах України, 7 цукрових заводах РФ, 2 заводах Республіки Білорусь, по одному в Казахстані та Грузії із сумарним щорічним економічним ефектом понад 2 млн дол. Крім економічного прибутку, розробки мають і значний екологічний ефект, сприяючи значному зменшенню викидів в атмосферу діоксиду вуглецю та зменшенню витрат палива у цукробуряковому виробництві.

Як професор за сумісництвом кафедри технології м'ясних, рибних та морепродуктів НУБіП України, читає курси лекцій «Технологія виробництва цукру» і «Технологія зберігання і переробки зерна» для студентів денної та заочної форм навчання факультету Харчових технологій та управління якістю продукції АПК.

За результатами досліджень особисто та у співавторстві опублікував понад 185 наукових праць, з них 7 – у закордонних виданнях, які входять до наукометричних баз даних, зокрема 1 – в Scopus, має 92 авторські свідоцтва СРСР та патенти України, 2 патенти РФ, є співавтором 9 монографій, 5 навчальних посібників та одного підручника.

Під його керівництвом захищені дві докторські та чотири кандидатські дисертації.

Нагороджений знаком «Відмінник освіти України», Почесною відзнакою НААН, Почесними грамотами МОН і НААН та Київського міського голови.

Понад 16 років є членом спеціалізованої секції Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки, понад 10 років був членом експертної ради Державної акредитаційної комісії Міністерства освіти і науки (МОН) України, нині є головою ради з питань проведення експертизи дисертацій МОН України з напрямку технології харчової, легкої та хімічної промисловості та головою технічного комітету зі стандартизації ТК56 «Цукор та крохмалепродукти».

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 739–741.

**60 років від дня народження
ФАЙТА Віктора Івановича**

Вчений у галузі загальної та молекулярної генетики, біотехнології, доктор біологічних наук, член-кореспондент НААН

Народився 26 липня 1965 р. у с. Окунівське Омутинського району Тюменської області (Росія).

У 1972–1980 рр. навчався в Окунівській восьмирічній школі, а у 1982 р. закінчив середню школу с. Омутинського.

У 1988 р. закінчив Тюменський сільськогосподарський інститут, агрономічний факультет за фахом вчений агроном. Упродовж 1989–1992 рр. – навчався в аспірантурі Всесоюзного селекційно-генетичного інституту за спеціальністю генетика. Упродовж 1992–1998 рр. працював на посадах наукового та старшого наукового співробітника лабораторії спеціальної генетики Селекційно-генетичного інституту. З грудня 1998 р. – завідувач відділу загальної та молекулярної генетики, а з квітня 2011 р. і донині – заступник директора з наукової роботи Селекційно-генетичного інституту – Національного центру насіннєзнавства та сортовивчення. У 1993 р. в Селекційно-генетичному інституті захистив кандидатську дисертацію на тему: «Особливості генетичного контролю типу і темпів розвитку ярих м'яких пшениць Західного Сибіру», а в 2008 р. – у цьому самому закладі – докторську дисертацію на тему: «Ідентифікація і ефекти алелів генів темпів розвитку пшениці» за спеціальністю генетика. У 2003 р. присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності генетика. У 2016 р. обраний членом-кореспондентом НААН Відділення рослинництва

Основна увага В.І. Файта впродовж усієї наукової діяльності присвячена дослідженню передусім генетичного різноманіття й ефектів генів типу та темпів розвитку пшениці з метою розробки способів цілеспрямованого маніпулювання генами вказаних систем із урахуванням потреб селекції, з використанням як вихідного матеріалу створених ученим наборів рекомбінантноінбредних, рекомбінантно-заміщених, конгенних за локусами *Vrn*, *Vrd* та *Ppd* ліній. До речі, набір ізогенних ліній за генами контролю тривалості яровизаційної потреби (*Vrd*) є унікальним. В.І. Файтом уперше у світі картовані гени *Vrd* на хромосомах пшениці. У межах існуючого генетичного пулу заміна алеля *Vrd1* на *vrd1*, або використання бінарної комбінації генів *Vrd2* та *Ppd-B1* при створенні нових сортів пшениці м'якої дасть змогу підвищити зимо-, морозостійкість м'якої пшениці озимої при збереженні рівня продуктивності. Способом заміни алеля *Vrn-B1b* на *Vrn-B1a* створено два сорти альтернативного типу розвитку пшениці твердої: Фактор одеської та Факір одеський.

Ідентифіковано генофонд пшениці м'якої та оцінено можливості використання певних алелів QTL скоростиглості *per se* у селекції. Оцінено вклад систем (і різноманіття ознак) контролю висоти рослин, запасних білків, довжини і кількості продихів, опушення колосу, цитоплазми D-типу та ін. у

формування ефектів морозостійкості щодо зимо-, морозостійкості, скоростиглості, висоти рослин, урожаю пшениці м'якої озимої.

Значну частину наукових інтересів вченого зосереджено на застосуванні сучасних методик молекулярної генетики для вирішення практичних завдань селекції щодо ідентифікації та добору генотипів-носіїв рекомендованих алелів. Зокрема, розроблено системи молекулярних маркерів ідентифікації генів *Ppd-1* та *Vrd1* пшениці м'якої та твердої озимої, генів *Vrn-H1*, *Vrn-H2*, *Vrn-H3* і *Ppd-H1* озимого й ярового ячменю, генів запасних білків та флавоноїдів сої культурної та генів стійкості до збудника фузаріозного в'янення нуту звичайного, генів дегідринів кукурудзи, гена стійкості *Pl_{ARG}* та спосіб ідентифікації соняшнику, стійкого до несправжньої борошнистої роси.

В.І. Файт – керівник ПНД НААН «Сільськогосподарська біотехнологія» (2014–2015) та «Біотехнологія і генетика в рослинництві» (з 2016); член спеціалізованих вчених рад у Селекційно-генетичному інституті – Національному центрі насіннізнавства та сортовивчення (з 2011) та Харківському національному університеті ім. В.Н. Каразіна (з 2018). Про високу кваліфікацію та ерудіцію В.І. Файта свідчить його участь як експерта у складі комісії НААН щодо формування тематики фундаментальних, прикладних та пошукових досліджень на 2018–2020 та 2021–2025 рр., секцій Наукової ради МОН України за науковими напрямками біологія, біотехнологія, харчування (2011–2015) та раціональне природокористування (2015–2016) і експертної групи з оцінювання ефективності діяльності наукових установ за науковим напрямом аграрних та сільськогосподарських наук експертної комісії МОН з проведення державної атестації наукових установ (2019–2020).

Вчений є заступником головного редактора журналу «Plant Varieties Studying and Protection» та членом редакційних колегій наукових видань «Agricultural Science and Practice» і «Фізіологія рослин і генетика».

В.І Файтом опубліковано понад 325 наукових праць, зокрема одна брошура, сім методичних рекомендацій, два патенти України та є співавтором двох сортів озимої пшениці твердої. Стипендіат Кабінету Міністрів України для молодих вчених (1994–1996).

Нагороджений пам'ятною ювілейною медаллю «100 років Національній академії аграрних наук України» (2019), Почесними грамотами Одеської обласної державної адміністрації (2002, 2020) та Президії НААН (2012, 2020).

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 723–725.

Серпень

75 років від дня народження

ГАЙДУЦЬКОГО Павла Івановича

*Вчений в галузі економіки, доктор економічних наук,
професор, академік НААН*

Народився 6 серпня в 1950 р. в с. Берем'яни
Тернопільської області.

У 1972 р. закінчив Тернопільський фінансово-
економічний інститут, економіст. Проходив навчання і
стажування, тривалістю від одного до п'яти тижнів з отриманням сертифікатів, з
питань економічної політики у 16-ти країнах ОЕСР на 24-ох курсових проектах.

Працював у колгоспі (1968), у районному управлінні сільського
господарства на Тернопільщині (1972–1975), у Міністерстві сільського
господарства – старшим економістом, начальником відділу, заступником
начальника управління (1976–1985), у Вищій школі управління АПК –
завідувачем кафедри, проректором з наукової роботи (1986–1990), в Українській
академії аграрних наук – начальником відділу, академіком-секретарем
відділення економіки (1991–1992), в Адміністрації Президента України –
завідувачем відділу економічної політики (1993), у Кабінеті Міністрів України –
завідувачем відділу економічних реформ (1994), Головою Держкомзему України
(1995), Міністром сільського господарства і продовольства України (1996),
Заступником з економічної політики Глави Адміністрації Президента України
(1997–2005), Радником Президента України (2006), Радником Прем'єр-міністра
України (2007), заступником голови правління банку «Аркада» (2008),
директором Інституту стратегічних оцінок (2009–2021).

Кандидатську (1976) і докторську (1990) дисертації захистив у Київському
інституті народного господарства за спеціальністю 08.00.12 «Облік, контроль,
аналіз».

З 1990 р. – доцент, а з 1991 р. – професор з економіки сільського
господарства.

В 1993 р. обрано членом-кореспондентом, а в 1995 р. – дійсним членом
(академіком) НААН відділення економіки.

Напрями наукової діяльності – економіка АПК, земельна та аграрна
реформа, економічний механізм господарювання.

Наукова спадщина: опублікував понад 300 наукових праць, з них понад
50 монографій, у т. ч. понад 20 одноосібних. Організував видання і чотириразове
перевидання книги «Україна за роки незалежності» (2000–2004 рр.).
Опублікував фундаментальні праці «НеЗалежна економіка України» (2014),
«Аграрна реформа Л.Д. Кучми в Україні» (2015), «НеЗабуті реформи в Україні»
(2017), «Я завжди з Україною! Л. Кучма» (2018), «Біль за Україну» (2019),
«Аграрна реформа Л.Д. Кучми в Україні» (2020).

Підготував кандидатів наук – 14, докторів наук – 6.

Лауреат премії НАНУ ім. М. Туган-Барановського (1994), Заслужений діяч науки і техніки України (1998), нагороджений орденом «За заслуги» III (2000), II (2002) і I (2004) ступенів.

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 81–83.

75 років від дня народження ЧОРНОЇ Валентини Іванівни

*Вчена у галузі екології, радіобіології та радіоекології,
урбоекотології, доктор біологічних наук, професор*

Народилася 12 серпня 1950 р. у м. Дніпропетровськ у робітничий сім'ї.

У 1967 році закінчила середню школу № 82, а в 1972 році – з відзнакою біологічний факультет Дніпропетровського державного університету.

Наукову діяльність розпочала у Дніпропетровському державному університеті за спеціальністю біофізика. Після закінчення аспірантури при кафедрі біофізики й біохімії ДДУ працювала з 1978 р. асистентом цієї ж кафедри. У 1979 році захистила дисертацію «Катепсин В1 головного мозку в нормі і після рентгеновського облучення» за спеціальністю «біохімія», здобувши науковий ступінь кандидата біологічних наук. Захист відбувся у спеціалізованій вченій раді Львівського університету ім. Івана Франка. Вчене звання доцента кафедри біофізики і біохімії присвоєно їй у 1988 році.

У 1986–2000 рр. – доцент кафедри біофізики і біохімії; з 2001 р. старший науковий співробітник НДЛ біофізики і біоелектроніки. Із 2001 р. – доцент, професор кафедри експериментальної фізики, головний науковий співробітник Центральної науково-дослідної лабораторії Дніпропетровської державної медичної академії.

Наукові інтереси Валентини Іванівни лежать в галузі вивчення механізмів інтегративних функцій мозку, у першу чергу, пам'яті і способів фармакологічного керування ними в умовах патологічних розладів. За роки роботи в ЦНДЛ ДДМА в наукову практику дослідних робіт нею було впроваджено імуноферментні методи кількісного визначення нейроспецифічних білків і визначення активності лізосомних цистеїнових катепсинів.

У 2001 році у спеціалізованій вченій раді Київського національного університету ім. Тараса Шевченка захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора біологічних наук зі спеціальності радіобіологія на тему «Цистеїнові катепсини в умовах променевого ураження та злоякісного росту», здобувши науковий ступінь доктора біологічних наук. Розробила навчальні

курси «Біофізика розвитку», «Радіаційна біофізика», «Біофізичні та фізико-хімічні методи біологічних і клінічних досліджень» та ін.

У 2009 р. Валентина Іванівна розпочала працювати у Дніпропетровському державному аграрному університеті на посаді професора, а вже у 2011 р. вона очолила кафедру екології та охорони навколишнього середовища. У 2012 р. вона очолила реорганізовану кафедру екології.

Професор В. І. Чорна автор 490 наукових праць, в тому числі 15 навчально-методичних посібників, двох монографій, 13 винаходів, захищених патентами України, 2 наукових відкриттів, що присвячені теоретичним і практичним проблемам екології, здоров'ю людини.

Валентина Іванівна – досвідчений фахівець, її фундаментальні наукові розробки присвячені теоретичним і прикладним проблемам екології, радіобіології та радіоекології, здоров'ю людини, урбоекології. Має досвід керівництва держбюджетними науково-дослідними роботами з пріоритетних напрямків МОН України. Включена до складу експертів Міністерства освіти і науки України з агропромислового комплексу, лісового садово-паркового господарства, ветеринарії. Тематика наукових досліджень – відновлення біотичного потенціалу земель, раціональне землевикористання, розробка заходів і відтворення родючості ґрунтів. Робота у науко-методичній комісії Мінагрополітики України мала для неї пріоритетне значення для формування принципів нових стандартів освітньої діяльності, формування професійного раціонального природокористування, підвищення якості еколого-патріотичної освіти та виховання майбутнього покоління для сприяння екобезпечного розвитку аграрного сектора та держави в цілому. Під її керівництвом на кафедрі виконувалися наукові держбюджетні теми МОН України:

- «Розробка сучасної концепції відновлення біотичного потенціалу рекультивованих земель для раціонального землевикористування» №0116U003525, 2017–2019 рр. (керівник проф. В. І. Чорна);

- «Оцінка якості лісової рекультивації ґрунтів в умовах мінливості кліматичних чинників» №0120U102383, 2020-2022 рр. (керівник теми: проф. В. І. Чорна);

Працювала вченим секретарем спеціалізованої вченої ради зі спеціальності «Біохімія», заступник голови Дніпропетровського відділення Біохімічного товариства України, член редакційних колегій наукових видань «Нива знань» та «Вісник Дніпропетровського університету». У своїй діяльності Чорна В. І. використовує передовий досвід організації освітнього процесу вітчизняних та зарубіжних закладів освіти та науки. Під її керівництвом захищено 3 кандидатські дисертації (І. А. Лещинська, Т. І. Дука, О. Л. Лянна).

Наукові напрацювання набули визначення, авторитету і пошани не тільки в академічному середовищі, а й за її межами, В. І. Чорна являється членом федерації Європейського біохімічного товариства «FEBS».

Валентина Іванівна Чорна нагороджена Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України, знаком «Автор» Міністерства освіти і науки України, Почесною грамотою Державного департаменту інтелектуальної власності

Міністерства освіти і науки України, дипломом і срібною медаллю ім. П. Л. Капиці.

Інформацію отримано від доктора біологічних наук, професора В. І. Чорної

50 років від дня народження БЕЯ Романа Васильовича

Вчений у галузі машинобудування та історії науки й техніки, кандидат технічних наук, доктор історичних наук, член-кореспондент НААН

Народився 14 серпня 1975 р. у м. Суми.

У 1982 р. закінчив Сумську середню школу № 17.

З 1992 по 1997 р. навчався на факультеті механізації сільського господарства Сумського сільськогосподарського інституту (нині – Сумський національний аграрний університет), який закінчив з відзнакою та отримав кваліфікацію інженера-механіка. У 2020 р. закінчив магістратуру історичного факультету ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» та отримав кваліфікацію історика, викладача історії.

Трудову діяльність розпочав у 1997 р. – на посаді механіка в агрофірмі «Колос» Білопільського району Сумської області.

Здібності експериментатора і дослідника, що проявилися і зміцнилися під час навчання, привчили фахівця-початківця до роботи пізнавального та наукового характеру. Усе це, зрештою, привело Р.В. Бей до навчання в аспірантурі Сумського державного аграрного університету та роботи викладачем стажистом на кафедрі експлуатації та ремонту машин (1998–1999), де були розроблені у співавторстві методичні вказівки для вивчення дисципліни переробка та зберігання сільськогосподарської продукції, а потім, до аспірантури Національного аграрного університету (1999–2000) та роботи на посаді доцента кафедри експлуатації техніки та інженерного менеджменту технічного ННІ Національного аграрного університету (2003–2005), де був розроблений у співавторстві навчальний посібник для розробки бізнес-плану механізованого виробництва продукції рослинництва.

У 2002 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук на тему: «Оптимізація структури технологічних процесів розбирання машин» в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут».

Упродовж 7 років (1999–2005 рр.) Р.В. Бей головний механік, головний економіст, заступник директора департаменту агропромислового комплексу, заступник директора департаменту реструктуризації та стратегічного розвитку, начальник управління АПК, начальник технічного управління Державної акціонерної компанії «Хліб України», де він впроваджував сучасне

сільськогосподарське виробництво на дочірніх підприємствах компанії на площі 200 тис. га землі, а також проводив дослідження з питань обробки ґрунту, внесення добрив, розробки технологічних комплексів вирощування та програмування високих врожаїв сільськогосподарських культур.

Протягом 2005–2006 рр. Р.В. Бей обіймав посаду заступника начальника Головної державної інспекції з карантину рослин України – заступника Головного державного інспектора з карантину рослин України Міністерства аграрної політики та продовольства. Присвоєно сьомий ранг державного службовця.

З 2007 по 2010 р. працює начальником комерційного розвитку, заступником начальника управління капітального будівництва та ремонту, заступником генерального директора НК «Експоцентр України» Державного управління справами.

З 2010 по 2011 р. навчався в докторантурі Державної (нині – Національної) наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України.

З 2011 по 2014 р. працює заступником генерального директора з фінансових та економічних питань державного підприємства «Київоблстандарт-метрологія» Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

З 2014 по 2018 р. працює на посаді директора Державної наукової установи «Український науково-дослідний інститут спирту і біотехнології продовольчих продуктів» Міністерства АПК. Також є Головою Технічного комітету (ТК 64) «Спиртогорілчані вироби, дріжджі» та Головою Спеціалізованої дегустаційної комісії підприємств виробників спирту, горілок, горілок особливих, лікеро-горілчаних та слабоалкогольних напоїв.

Під керівництвом Р.В. Бея були розроблені та впроваджені Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості спирту етилового ректифікованого та біоетанолу (2016) й Збірник положень та інструкцій по сировині для підприємств – виробників спирту етилового (2018).

У 2015 р. присвоєно вчене звання – старший науковий співробітник.

У 2016 р. Р.В. Бей захистив докторську дисертацію на тему: «Становлення і розвиток наукових основ механізації та автоматизації у тваринництві УСРР/УРСР в 20–80-х роках ХХ століття» у спеціалізованій вченій раді Д 26.373.01 Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН.

З 2018 р. і донині Р.В. Бей – головний науковий співробітник сектору наукової бібліографії та біографістики Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН. Є членом спеціалізованої вченої ради Д 26.373.01 ННСГБ НААН із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата/доктора історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки й техніки. Він також є рецензентом разової спеціалізованої вченої ради ДФ 26.373.004 ННСГБ НААН із захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань гуманітарні науки за спеціальністю 032 – історія та археологія. Голова разової спеціалізованої вченої ради ДФ 26.373.005 ННСГБ

НААН із захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань гуманітарні науки за спеціальністю 032 – історія та археологія.

Р.В. Бей є автором 80-ти друкованих праць, з них понад 60 наукових праць з історії сільськогосподарської науки, з яких 1 підручник, 1 індивідуальна, 2 колективні монографії та 2 брошури.

У 2020 р. Р.В. Бея обрано членом-кореспондентом відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку НААН.

Під його науковим керівництвом підготовлено й захищено 4 дисертації, з яких 1 докторську дисертацію за спеціальністю 07.00.07 – історія науки й техніки, 1 кандидатську дисертацію за спеціальністю 07.00.07 – історія науки й техніки та 2 дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань гуманітарні науки за спеціальністю 032 – історія та археологія.

За вагомий внесок у розвиток промисловості України йому присвоєно почесне звання – заслужений працівник промисловості України (2017).

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 424–427.

50 років з дня народження ТКАЛІЧА Юрія Ігоровича

*Вчений у галузі агрономії, доктор
сільськогосподарських наук, професор*

Народився 19 серпня 1975 р. у с. Опитне, Дніпропетровського району, Дніпропетровської області.

У 1997 році закінчив агрономічний факультет Дніпропетровського державного аграрного університету.

З 1997 р. до 2000 р. – аспірант Інституту зернового господарства УААН за спеціальністю 06.01.09-рослинництво.

У 2000 році в спецраді Інституту зернового господарства УААН захистив дисертаційну роботу на здобуття наукового ступеню кандидата сільськогосподарських наук на тему: «Ріст, розвиток та продуктивність гібридів кукурудзи різного морфотипу залежно від густоти стояння рослин в північній частині Степу України». З 2003 по 2016 рік працював завідуючим лабораторії захисту рослин Інституту зернового господарства УААН.

У 2005 році присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності «рослинництво».

У 2013 році захистив докторську дисертацію на тему «Агротехнічні і біологічні заходи підвищення врожайності та контролювання забур'яненості кукурудзи, соняшнику, пшениці озимої в Північному Степу України» за

спеціальністю – «загальне землеробство». У 2015 році отримав вчене звання професора зі спеціальності – «загальне землеробство».

З 2016 по 2022 рік – завідувач кафедри загального землеробства та ґрунтознавства Дніпровського державного аграрно-економічного університету.

З 2022 року і по нині – проректор з наукової та інноваційної діяльності Дніпровського державного аграрно-економічного університету.

Тематика наукових досліджень вченого – розробка агротехнологічних методів підвищення продуктивності агрофітоценозів. Теоретичне і практичне обґрунтування формування фітоценозів бур'янів в агроценозах зернових і олійних культур, визначення ролі агрофізичних та фітоценотичних факторів у функціонуванні агросистем і напрямків спрямованого регулювання шкодочинності бур'янів, оптимізації використання ад'ювантів і регуляторів росту рослин з метою підвищення стабільності факторів, які позитивно впливають на формування зернової продуктивності сільськогосподарських культур.

Опублікував 190 наукових праць, з них 14 статей, що входять в міжнародні науко-метричні бази SCOPUS та Web of Science, 160 статей в наукових фахових виданнях, у закордонних виданнях, науково-практичних виданнях, матеріалах конференцій, рекомендаціях виробництву, методичних рекомендаціях, має 6 патентів на корисну модель. Співавтор 5 монографій, підготував 1 доктора та 3 кандидатів наук.

Професор Ткаліч Юрій Ігорович є головою спеціалізованої вченої ради Д 08.804.02 у Дніпровському державному аграрно-економічному університеті за спеціальностями 06.01.01 «Загальне землеробство» та 03.00.16 «Екологія» та членом спеціалізованої вченої ради Д 26.004.21 у Національному університеті біоресурсів і природокористування України, 06.01.01 – загальне землеробство та 06.01.03 – «Агроґрунтознавство і агрофізика». Є гарантом освітньо-наукової програми «Агрономія» третього (освітньо-наукового) рівня доктор філософії.

Головний редактор фахового журналу ДДАЕУ «Агрологія». Член редколегії фахових журналів «Зернові культури» та «Науково-технічний бюлетень Інституту олійних культур НААН». Є членом «Українського наукового товариства гербологів», що входить до Європейської асоціації гербологів та «Українського товариства агрохіміків та ґрунтознавців.

Інформацію отримано від доктора сільськогосподарських наук, професора Ю. І. Ткаліча

70 років від дня народження

ВОЛКОГОНА Віталія Васильовича

*Вчений в галузі сільськогосподарської мікробіології,
доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН,
Заслужений діяч науки і техніки України*

Народився 24 серпня 1955 р. у с. Успенка Буринського району Сумської області у селянській сім'ї.

З 1972 р. по 1977 р. навчався у Харківському сільськогосподарському інституті ім. В.В. Докучаєва (факультет ґрунтознавства та агрохімії).

У 1977–1979 рр. служив у армії. Після демобілізації розпочав роботу в Українському науково-дослідному інституті сільськогосподарської мікробіології Південного Відділення ВАСГНІЛ (сьогодні – Інститут сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН). Пройшов шлях від старшого лаборанта до директора Інституту (2003–2011 рр.; 2014–2019 рр.). Нині очолює відділ сільськогосподарської мікробіології Інституту сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН.

У 1981 р. без відриву від виробництва вступив до аспірантури Інституту мікробіології і вірусології ім. Д.К. Заболотного, а у 1987 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Асоціативна азотфіксація в кореневій зоні представників сімейства злакових».

У 1997 р. захистив докторську дисертацію на тему «Особливості формування азотфіксуючих асоціацій бактерій з травами та регулювання їх активності» в Інституті землеробства УААН.

У 2002 р. В.В. Волкогону присвоєно вчене звання професора за спеціальністю «Екологія»; у 2007 р. його обрано членом-кореспондентом НААН за спеціальністю «Сільськогосподарська мікробіологія», а у 2020 р. – академіком НААН за спеціальністю «Агрономія (ґрунтова мікробіологія)».

У 2018 р. удостоєний Державної премії України в галузі науки і техніки у складі авторського колективу за роботу «Біологічно активні речовини мікробного синтезу в новітніх біотехнологіях і сучасному аграрному виробництві».

В. В. Волкогон – відомий учений у галузі ґрунтової мікробіології. З його ім'ям пов'язано становлення в Україні нових напрямів у ґрунтовій мікробіології – асоціативної азотфіксації та біологічної дегуміфікації ґрунтів. В.В. Волкогон є автором мікробних препаратів Біограну, Діазобактерину, Мікрогуміну і Ризогуміну, які широко впроваджуються у сільськогосподарське виробництво.

У науковому доробку вченого – розробка методичних засад встановлення фізіологічно (екологічно) допустимих норм мінерального азоту для сільськогосподарських культур за критеріями активності процесів азотфіксації та біологічної денітрифікації в кореневій зоні рослин.

Вченим системно досліджено вплив мікробних препаратів та стимуляторів росту і розвитку рослин на ступінь засвоєння сільськогосподарськими культурами мінерального азоту. За використання стабільного важкого ізотопу азоту, лізіметричних та польових досліджень показано можливість оптимізації перебігу процесів біологічної трансформації азоту в агроценозах з різними сільськогосподарськими культурами при поєднанні бактеризації з фізіологічно обґрунтованими агрофонами.

В. В. Волкогоном приділяється значна увага питанням мікробіологічних аспектів компостування органічної речовини. За його безпосередньої участі

розроблено способи керованого компостування пташиного посліду та гною ВРХ. Він є автором біоорганічних добрив Фосфогуміну та Біокому.

Наукова діяльність В. В. Волкогона значною мірою пов'язана з інструментальним напрямом визначення активності процесів біологічної трансформації азоту в ґрунті. Широко відомі роботи В.В. Волкогона з дослідження біологічної азотфіксації методом ізотопного розбавлення. Ним також розроблено спосіб газохроматографічного визначення спрямованості процесів мінералізації-синтезу органічної речовини в ґрунтах агроценозів за співвідношення емісійних втрат $N-N_2O/C-CO_2$.

В.В. Волкогон є керівником ПНД НААН «Сільськогосподарська мікробіологія».

За його ініціативи при Інституті сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН було створено спеціалізовану вчену раду із захисту кандидатських дисертацій зі спеціальності «мікробіологія» (сільськогосподарські науки), яку він очолював.

Він є засновником та очолює наукову школу за напрямом «ґрунтова мікробіологія». Під його керівництвом захищено 1 докторську і 10 кандидатських дисертацій.

В.В. Волкогон є головним редактором міжвідомчого тематичного наукового збірника «Сільськогосподарська мікробіологія», членом редакційної колегії журналів «Вісник аграрної науки», «Мікробіологічний журнал».

Багаторічна науково-дослідна робота В.В. Волкогона викладена у 462 наукових та науково-методичних працях, серед яких 15 монографій (у тому числі у співавторстві), 28 патентів.

У 2017 р. вченому присвоєно Почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (Указ Президента України №135/2017 «Про відзначення державними нагородами України з нагоди Дня науки»).

Нагороджений Почесними грамотами Кабінету міністрів України (2013), Національної академії аграрних наук України (2012, 2015, 2020), Почесною відзнакою «Знак пошани» Міністерства аграрної політики України (2008), Почесною відзнакою НААН (2007), Почесними відзнаками «100 років Національній академії аграрних наук України» (2018) та «100 років Національній академії наук України» (2019); Відзнакою ІСМАВ НААН «Гордість Інституту» (2021).

Інформацію надано з Інституту сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва

55 років від дня народження
МЕЛЬНИЧУКА Сергія Дмитровича

Вчений в галузі генетики, розведення, селекції і відтворення сільськогосподарських тварин, доктор біологічних наук, професор, академік НААН

Народився 25 серпня 1970 р. у м. Києві в сім'ї службовців.

У 1987–1992 рр. навчався на біологічному факультеті Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка де здобув фах за спеціальністю «біохімія». У 1992–1995 рр. навчався в аспірантурі Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України. Захистив кандидатську дисертацію на тему: «Гіперкапнія як фактор регуляції обміну речовин у тварин в стані природного та штучного гіпобіозу» за спеціальністю 03.00.04 – біохімія (1995).

Працював молодшим науковим співробітником відділу регуляції обміну речовин у вищезазначеному інституті. З 1996 р. працював асистентом кафедри біохімії факультету ветеринарної медицини Національного аграрного університету (нині — Національний університет біоресурсів і природокористування (НУБіП) України), старшим викладачем (1998), доцентом (2001). У 1998 р. закінчив ветеринарний факультет Національного аграрного університету за спеціальністю ветеринарна медицина (як друга вища освіта). Також у 2000 р. проходив шестимісячне стажування в США за спеціальністю Food Science and Food Safety (якість і безпека харчової продукції). У 2001–2004 рр. працював на посаді декана новоствореного факультету якості і безпеки продукції АПК НАУ. На даному факультеті, який і досі не має аналогів в Україні, було вперше розроблено і згодом акредитовано в ДАК України нову магістерську спеціальність для аграрних вузів — «Якість, стандартизація і сертифікація» з підготовки менеджерів з управління якістю в АПК.

У 2004 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора біологічних наук на тему: «Молекулярні механізми дії вуглекислоти на розвиток та підтримання гіпобіотичного стану тварин» за спеціальністю 03.00.04 - біохімія (у спеціалізованій раді Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України). У 2005 р. присвоєно звання професора кафедри біохімії, якості і безпеки сільськогосподарської продукції НАУ.

У 2005 р. очолював комісію «Стандарти, безпека та екологічно чисті продукти» при Кабінеті Міністрів України в рамках Комплексної програми підтримки та розвитку Українського села «Добробут через аграрний розвиток», був членом Науково-експертної ради з питань реєстрації пестицидів та агрохімікатів Міністерства охорони навколишнього природного середовища України. У 2004–2009 рр. обіймав посаду проректора з навчальних та науково-виробничих питань якості, стандартизації та сертифікації продукції АПК НУБіП України.

У 2007 р. обрано членом-кореспондентом УААН відділення ветеринарної медицини. З 2007 р. – член Комісії з біобезпеки при Раді Національної безпеки України; 2004–2015 рр. – перший директор Української лабораторії якості і безпеки продукції АПК; 2015–2015 рр. – перший заступник Голови Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів і захисту споживачів Кабінету Міністрів України.

Під керівництвом професора С.Д. Мельничука проводиться значна наукова робота з питань управління якістю і безпекою продукції АПК та забезпечення підготовки і перепідготовки наукових кадрів у визначеній сфері. Мельничук С. Д. є одним із засновників наукової школи в Україні з питань вивчення молекулярних механізмів розвитку і підтримання стану природного і штучного гіпобіозу тварин в Україні. Вченим вперше запропоновано механізм анаеробної взаємотрансформації енергії відновлених піридиннуклеотидів і АТР у клітинах тварин за умов природного гіпобіозу.

Опубліковано понад 280 наукових праць, має 42 патенти, 10 підручників, 12 посібників, 4 монографії, 38 навчально-методичних вказівок, 5 методичних рекомендацій. Підготував 2 доктори, 5 кандидатів наук та 12 магістрів.

Основні навчальні дисципліни: Біохімія, Food Science, Розробка і впровадження систем управління якістю (стандарти ISO 17025, 14000, 22000). Харчові та дієтичні добавки, Основи фізіології та гігієни харчування.

У жовтні 2016 р. був обраний дійсним членом (академік) Національної академії аграрних наук зі спеціальності технологія виробництва і переробки продукції тваринництва (біохімія і фізіологія тварин).

У 2016 р. став переможцем конкурсу «1000 Талантів» в провінції Чжецзян, КНР. Результатом перемоги в конкурсі, в тому ж році, стала організація, разом із групою українських вчених, Китайсько-українського науково-дослідного Інституту «Наук про життя», м. Чжуцзі, провінція Чжецзян, КНР. В даний час працює професором Сумського національного аграрного університету та візит-професором в Чжецзянському університеті сільського господарства та лісівництва, провінція Чжецзян, КНР.

Експерт ФАО ООН з питань харчової безпеки.

Професор С.Д. Мельничук нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2003), Подякою Кабінету Міністрів України (2005), знаком Пошани Міністерства аграрної політики (2006), знаком «За наукові досягнення» Міністерства освіти та науки України (2007), Заслужений діяч науки і техніки України та нагороджений знаком «Відмінник аграрної освіти і науки III ступеня» Міністерства аграрної політики і продовольства України (2008), присуджено Державну премію України в галузі науки і техніки (2009), нагороджений відзнакою «За заслуги у розвитку ветеринарної медицини України» (2010), присуджено звання Міжнародного наукового експерта провінції Чжецзян, КНР (2018).

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 256–258.

Вересень

70 років від дня народження

ВЛАСОВІЙ Олені Веніаміновні

*Вчена у галузі знань аграрних наук та продовольства,
доктор сільськогосподарських наук, старший науковий
співробітник, головний науковий співробітник*

Народилася 18 вересня 1955 року в сім'ї викладачів. Вищу освіту здобула в Українському інституті інженерів водного господарства у 1978 році. На роботу в Інститут гідротехніки і меліорації (нині – Інститут водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України) була прийнята у 1999 р. де розпочався новий етап у житті.

Результатом навчання і закінчення аспірантури Інституту водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України стала підготовлена кандидатська дисертація на тему «Інформаційне забезпечення планування зрошення за просторово розподіленими даними», яка ґрунтувалася на використанні пасивного методу дистанційного зондування Землі у визначенні сумарного випаровування, зволоження та стану сільськогосподарських культур за супутниковими знімками високого просторового розрізнення.

Напрямок наукової діяльності Власової О.В. пов'язаний з використанням супутникової інформації привернув увагу науковців Інституту космічних досліджень Національної академії наук України. Результатом наукової співпраці стали статті у Scopus та WoS. У цьому ж році Олена Веніаміновна стала доцентом кафедри комп'ютерних наук у Міжнародному Соломоновому університеті, де вела викладацьку діяльність у вигляді курсів «Сучасні програмні засоби непрямих вимірювань». Для захисту студентами дипломних робіт виконувала постановку задач і в результаті цього була розроблена сучасна технологія – програма «Багатокритеріальне оцінювання».

Окремо слід відмітити співпрацю науковиці з науковцями лабораторії аерокосмічного зондування агросфери Інституту агроєкології і природокористування Національної академії аграрних наук України, результатом якої є публікації з використання супутникових даних у провідних наукових виданнях, виступи на численних наукових конференціях.

З 2018 по 2020 рр. Власова О.В. навчалася в докторантурі Інституту водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України і після її закінчення у 2021 р. захистила докторську дисертацію на тему «Науково-методичні основи еколого-меліоративного моніторингу агроландшафтів за даними дистанційного зондування Землі» за спеціальністю 06.01.02 Сільськогосподарські меліорації (сільськогосподарські науки).

Власова О.В. є автором понад 60 наукових праць в яких опубліковані основні результати досліджень, які свідчать про високий професіоналізм науковця-експерта з питань розроблення методів, методик і технологій для ведення моніторингу стану складових довкілля за супутниковими даними.

За сумлінну багаторічну роботу, вагомий внесок у розвиток меліоративної науки, високий професіоналізм Власова О.В. була відзначена багатьма відомчими нагородами.

Інформацію надано з Інституту водних проблем і меліорації НААН

65 років від дня народження

ГУБЕНІ ЮРІЯ ЕДВАРДОВИЧА

Народився 12 вересня 1960 р. у містечку Угнів на Львівщині.

Закінчив з відзнакою економічний факультет Львівського сільськогосподарського інституту (1986р.). Працював головним економістом аграрного підприємства.

З 1990 року на науково-педагогічній роботі у Львівському національному аграрному університеті / Львівському національному університеті природокористування. Кандидат економічних наук (1994), доктор економічних наук (2005), професор (2006). Завідувач кафедри, почесний професор ЛНУП, з 2010 року академік Академії економічних наук України. Автор понад 550 наукових та навчально-методичних праць, з них: 8 підручників, 12 навчальних посібників, 14 монографій. Пройшов науково-педагогічні стажування в Чехії, Польщі, США. Стипендіат Програми ім. Л. Кіркланда (Варшава, 2000).

Відомий фахівець з питань аграрної економіки та політики, учасник багатьох міжнародних та зарубіжних конференцій. Основні напрям досліджень: наукові основи аграрної політики, становлення підприємництва і агробізнесу, розвиток сільських територій. Основні напрямки академічної діяльності: основи підприємництва, організація агробізнесу, організація торгівлі та торгових підприємств, Венчурне підприємництво тощо.

Автор багатьох публіцистичних статей з питань місцевого розвитку, економіки та аграрної політики. Член Польського товариства економістів агробізнесу (SERIA), Всеукраїнського конгресу економістів-аграрників, Співки економістів України. Член редколегій низки наукових журналів. Керівник та виконавець багатьох науково-дослідних проектів.

Відзначений Почесної відзнакою Чеського університету наук про життя (Прага, 2012), Відзнакою Інституту економіки сільського господарства (Варшава, 2008), Почесними грамотами Голів Волинської та Львівської ОДА (2010).

65 років від дня народження

КАМІНСЬКОГО Віктора Францевича

Вчений у галузі загального землеробства, доктор сільськогосподарських наук, академік НААН

Народився 19 вересня 1960 р. у с. Жуківці (хут. Петрівка) Жмеринського району Вінницької області.

Закінчив Уманський сільськогосподарський інститут у 1983 р. за фахом агрономія. У 1983–1986 рр. – аспірант Українського науково-дослідного інституту землеробства; 1986–1990 рр. – молодший науковий співробітник лабораторії інтенсивних технологій зернових колосових культур і кукурудзи цієї ж установи. Впродовж 1990–1993 рр. – науковий співробітник, 1993–1994 рр. – старший науковий співробітник, 1994–1996 рр. – в. о. завідувача лабораторії, 1996–1997 рр. – завідувач лабораторії, 1997–2000 рр. – вчений секретар Інституту землеробства УААН, водночас – завідувач лабораторії інтенсивних технологій зернобобових і круп'яних культур цієї ж наукової установи. З 2000 р. – заступник директора з наукової роботи ННЦ «Інститут землеробства УААН», водночас – завідувач лабораторії інтенсивних технологій зернобобових, олійних і круп'яних культур, заступник керівника Науково-методичного центру «Землеробство». З 2011 р. – директор Національного наукового центру «Інститут землеробства НААН», керівник Науково-методичного центру «Землеробство».

У 1989 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Продуктивність озимої пшениці і родючість ґрунту у зв'язку з дією і взаємодією попередників, способів основного обробітку і добрив в умовах Лівобережного Лісостепу України», у 2006 р. – докторську дисертацію на тему «Агробіологічні основи інтенсифікації вирощування зернобобових культур у Лісостепу України».

Учене звання старшого наукового співробітника присвоєно в 1994 р., професора – у 2012 р.

У 2010 р. В. Ф. Камінський був обраний член-кореспондентом, а в 2016 р. – дійсним членом (академіком) Національної академії аграрних наук України за напрямом загальне землеробство.

З 2016 р. В.Ф. Камінський – академік-секретар Відділення землеробства, меліорації та механізації Національної академії аграрних наук України. Здійснює координаційно-методичне керівництво підвідомчих наукових установ, серед яких три національні наукові центри, сім науково-дослідних інститутів і один біосферний заповідник.

Академік В.Ф. Камінський – відомий вчений, основні напрями наукової, науково-організаційної та педагогічної діяльності якого охоплюють вирішення проблеми підвищення продуктивності землеробства як стратегічної галузі сільського господарства України. Пріоритетним напрямом його досліджень у галузі теорії і практики новітніх систем землеробства є розроблення оригінальних неординарних підходів до вирішення проблеми підвищення їх продуктивності на основі стабілізації землекористування шляхом відновлення порушеного співвідношення між природними комплексами – площами лісу, води, луків, посівів сільськогосподарських культур та інших, розроблення та удосконалення ґрунто- і водоохоронних систем землеробства та основних їх складових, адаптивних технологій вирощування конкурентоспроможної продукції рослинництва за максимальної реалізації ґрунтово-кліматичного потенціалу землі в обробітку, генетичного потенціалу сучасних сортів і гібридів та забезпечення екологічної рівноваги в агроландшафтах.

Ним обґрунтовані зони стабільного виробництва зернових, зернобобових, круп'яних і олійних культур в Україні з урахуванням біологічних особливостей сільськогосподарських культур, ґрунтово-кліматичних умов та технологічних факторів. До наукового доробку В.Ф. Камінського належить розроблення принципово нових методологічних підходів щодо оцінки значення метеорологічних факторів та технологічних прийомів у стабілізації сучасних систем землеробства в умовах зміни клімату та освоєння їх агропромисловим виробництвом в Україні.

В останні роки важливим науковим напрямом, над яким працює вчений є теоретичне обґрунтування та удосконалення засад систем біологічного і органічного землеробства як одних з основних факторів підвищення рівня регуляції агроландшафтів, механізмів самовідновлення природних ландшафтів, підтримання екологічної рівноваги довкілля та забезпечення виробництва високоякісної сільськогосподарської продукції як основи продовольчої безпеки держави і здоров'я нації.

За результатами багаторічної наукової діяльності вчений опублікував понад 300 праць. Керував підготовкою 15 кандидатів і 4 докторів сільськогосподарських наук, які успішно захистили дисертаційні роботи, присвячені теоретичним і прикладним проблемам землеробства й рослинництва.

В.Ф. Камінський – член секції Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки, член експертної групи МОН України з оцінювання ефективності діяльності наукових установ та експертної ради МОН України з визначення оновленої системи пріоритетних напрямів науково-технологічного розвитку України, голова спеціалізованої вченої ради із захисту докторських (кандидатських) дисертацій та голова вченої ради ННЦ «Інститут землеробства НААН», головний редактор Збірника наукових праць ННЦ «Інститут землеробства НААН» та міжвідомчого наукового тематичного збірника «Землеробство», член редколегій журналів «Вісник аграрної науки», «Техніко-технологічні аспекти розвитку та випробування нової техніки і технологій для сільського господарства України», «Посібник українського хлібороба», «Картоплярство України».

Нагороджений Почесною відзнакою (2010) і почесними грамотами Президії УААН (2005, 2008), Головного управління агропромислового розвитку Київської облдержадміністрації (2009), знаком Пошани (2010), Почесними грамотами Міністерства аграрної політики України (2005, 2007) та Міністерства освіти та науки (2008).

У 2013 р. В.Ф. Камінському присвоєно почесне звання заслуженого працівника сільського господарства України.

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С.158–160.

50 років від дня народження
ОТЧЕНАШКА Володимира Віталійовича

*Вчений у галузі годівлі тварин та технології кормів,
доктор сільськогосподарських наук, професор, член-
кореспондент НААН*

Народився 29 вересня 1975 р. у м. Київ.

Закінчив із відзнакою зооінженерний факультет Національного аграрного університету (нині – Національний університет біоресурсів і природокористування України) у 1997 р. за фахом зооінженерія.

У 1997–2000 рр. – аспірант кафедри годівлі тварин та технології кормів; у 2000–2005 рр. – асистент кафедри годівлі тварин та технології кормів, завідувач проблемної науково-дослідної лабораторії кормових добавок; у 2005–2012 рр. – доцент кафедри годівлі тварин та технології кормів; у 2009–2012 рр. – докторант; у 2012–2014 рр. – завідувач кафедри годівлі тварин та технології кормів; з 2012 р. – професор кафедри годівлі тварин та технології кормів; з 2014 р. і донині – начальник науково-дослідної частини Національного університету біоресурсів і природокористування України.

У 2001 р. в Національному аграрному університеті захистив кандидатську дисертацію на тему: «Продуктивність та обмін речовин у курок несучок при збагаченні комбікормів вітаміном Е та селеном». У 2012 р. в Національному університеті біоресурсів і природокористування України захистив докторську дисертацію на тему: «Теоретичне та експериментальне обґрунтування норм годівлі перепелів м'ясного напрямку продуктивності». Доктор сільськогосподарських наук з 2012 р.

Основні напрями діяльності пов'язані з координацією наукової діяльності в галузі годівлі тварин та технології кормів, удосконалення нормативно-законодавчого забезпечення діяльності наукових установ та закладів вищої освіти, забезпечення освітньої складової підготовки студентів за фахом технологія виробництва і переробки продукції тваринництва; напрями наукової роботи спрямовані на теоретичне та експериментальне обґрунтування норм годівлі сільськогосподарських тварин та ефективність використання кормових добавок у годівлі тварин, здійснення експертизи наукових проєктів фундаментальних і прикладних досліджень, науково-технічних розробок, підготовку наукових кадрів.

В.В. Отченашко опублікував понад 154 наукові праці, зокрема 1 монографію, 1 підручник, 4 навчальних посібники, має 20 патентів, є автором та співавтором 7 нормативних документів (національні стандарти, стандарти організацій України).

Підготував 2 кандидатів наук.

Обрано членом-кореспондентом НААН у 2020 р. В.В. Отченашко академік Академії наук Вищої школи України (2017). Нагороджений нагрудним знаком «Відмінник освіти» (2020).

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 632–634.

Жовтень

75 років від дня народження

МИХАЙЛОВУ Юрію Олексійовичу

Вчений у галузі меліорації і водного господарства, доктор технічних наук, старший науковий співробітник, Лауреат державної премії України у галузі науки і техніки

Народився 06 жовтня 1950 року у м. Семилуки Воронежської області. Після закінчення Воронежського державного університету пов'язав своє життя з меліоративною наукою, працюючи в Інституті гідротехніки і меліорації (нині – Інститут водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України) на посадах від молодшого наукового співробітника до головного наукового співробітника, а також займав адміністративні посади завідувача лабораторії, завідуючого відділу, завідуючого відділення та заступника директора з наукової роботи.

Наукова діяльність Михайлова Ю.О. присвячена вирішенню актуальних проблем водного господарства і сільськогосподарської меліорації земель. До кола наукових інтересів Михайлова Ю.О. входили такі актуальні питання, як інтегроване управління водними ресурсами, удосконалення методів водобалансових досліджень, структури використання водних ресурсів у сільському господарстві, технології розроблення системи управління зрошенням і водорегулюванням, встановлення закономірностей функціонування меліоративних систем, розроблення науково-методичного і правового забезпечення формування шляхів реалізації державної політики для розвитку меліорації земель, регулювання водного балансу агроландшафтів шляхом оптимізації їхньої просторової структури для підвищення водозабезпеченості територій, прогноз і оптимізація гідрохімічного режиму поверхневих вод з врахуванням можливих змін клімату, гідрологічних умов і водогосподарської діяльності.

До актуальних розробок Михайлова Ю.О. можна віднести наступні: «Стратегія зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року», «Водна стратегія України на період до 2025 р.», «Концепція модернізації зрошувальних систем України» та інші.

До вагомих практичних результатів Михайлова Ю.О. можна віднести розроблення «Планів інтегрованого управління водними ресурсами Херсонської області» відповідно до вимог Водної Рамкової Директиви ЄС та розроблення «Теорії та технології ресурсозберігаючого управління водороздільними системами і впровадження їх у виробництво».

Михайловим Ю.О. опубліковано понад 70 наукових праць, у тому числі 3 монографії, підготував ряд нормативно-методичних документів. Як науковий керівник підготував 3 кандидатів наук.

За багаторічну плідну науково-практичну діяльність Михайлов Ю.О. був відзначений багатьма відомчими нагородами.

Інформацію надано з Інституту водних проблем і меліорації НААН

70 років від дня народження МІЛЬЧЕНКА Юрія Васильовича

*Вчений у галузі селекції та відтворення в тваринництві,
кандидат сільськогосподарських наук*

Народився 21 жовтня 1955 р. в с. Сарата Саратського району Одеської області у сім'ї військовослужбовця. Після закінчення школи, навчався в Українській сільськогосподарській академії, зооінженерний факультет якої закінчив у 1979 році. Трудовий шлях Юрія Васильовича з 1980 р. пов'язаний з Інститутом розведення і генетики тварин НААН. Він пройшов шлях від старшого лаборанта, молодшого наукового співробітника, старшого наукового співробітника до вченого секретаря інституту. На посаді вченого секретаря інституту працює з 1996 року. Поряд із цим з 1998 р. Ю. В. Мільченко виконував обов'язки вченого секретаря Спеціалізованої вченої ради Д 27.355.01 при Інституті розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця НААН. У 1991 р. Ю. В. Мільченко захистив дисертаційну роботу «Оценка воспроизводительных качеств быков-производителей с использованием ЭВМ» на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук. У 1994 р. йому присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника за спеціальністю розведення, селекція і відтворення сільськогосподарських тварин. Ю. В. Мільченко займався питаннями створення АСУ селекційним процесом у скотарстві. Основним напрямком його наукових досліджень є вивчення питань та розроблення методів удосконалення оцінки відтворювальної здатності бугаїв-плідників та маточного поголів'я великої рогатої худоби. Він розробив та запропонував для використання індекс оцінки спермопродукції бугая-плідника та селекційний індекс для оцінки і відбору бугаїв за відтворюююю здатністю.

Юрій Васильович є автором близько 80 наукових праць, основні з них «Програма збереження генофонду локальних і зникаючих порід сільськогосподарських тварин в Україні на 2017–2025 роки» (2018), «Програма

збереження генофонду основних видів сільськогосподарських тварин в Україні на період до 2015 року» (2009), «Методологічні аспекти збереження генофонду сільськогосподарських тварин: до 75-річчя створення Української академії аграрних наук» (2007).

Інформацію надано з Інституту розведення і генетики тварин імені М. В. Зубця НААН

Листопад

65 років від дня народження

ГАВРИЛЮК Людмили Леонідівни

Вчена в галузі аналітичної хімії пестицидів, екотоксикології, захисту рослин та маркетингу інновацій, кандидатка сільськогосподарських наук

Народилася 1 листопада 1960 року в Києві. По закінченні в 1978 р. середньої школи свою трудову діяльність пов'язала з Інститутом захисту рослин НААН. До 2001 р. працювала в лабораторії аналітичної хімії пестицидів: лаборантка, 1982–1986 рр. – старша лаборантка, інженерка, 1986–2001 рр. – молодша наукова, наукова та старша наукова співробітниця. У 1985 р. закінчила факультет захисту рослин Української сільськогосподарської академії. З 2001 р. й донині – вчена секретарка Інституту, а з 2003 по 2012 рр. – також завідувачка відділу наукових досліджень з питань інтелектуальної власності та маркетингу інновацій. З червня 2019 р. її посада іменується як заступник директора – учений секретар.

В 1999 р. захистила дисертацію на тему «Моніторинг пестицидів в агроценозі цукрового буряка» (м. Київ, Національний аграрний університет) і отримала науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 03.00.16 – екологія.

Коло наукових інтересів Л.Л. Гаврилюк: хімічний захист рослин, поведінка пестицидів в об'єктах агроценозів, екологічно безпечне застосування хімічних засобів захисту, управління інтелектуальною власністю, просування наукової продукції із захисту рослин на наукоємний ринок. Нею проведено дослідження з обґрунтування раціонального застосування пестицидів для захисту буряків цукрових у зоні Лісостепу, здійснено систематичний аналіз післядії застосування комплексу пестицидів при вирощуванні цієї культури, оцінено ступінь екологічної небезпеки хімічних засобів та обґрунтовано безпечне їх застосування для захисту буряку цукрового. Розроблено методику та інструментарій маркетингових досліджень, концептуальні складові управління інтелектуальною власністю.

Л.Л. Гаврилюк виконує велику громадську роботу: завідувач аспірантури, секретар Вченої ради, член методичної комісії Інституту захисту рослин НААН

та координаційної ради Науково-методичного центру з виконання програми наукових досліджень «Захист рослин». Своєю діяльністю сприяє підготовці й подальшому росту наукових кадрів, успішному виконанню дослідницької роботи інститутом і НМЦ у цілому.

Автор близько 80 наукових праць, зокрема 16 методичних вказівок та рекомендацій, 4 деклараційних патентів на винаходи.

Інформацію отримано з Інституту захисту рослин НААН

70 років від дня народження

ЗАВГОРОДНЬОГО Андрія Івановича

Вчений у галузі ветеринарної медицини, доктор ветеринарних наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 3 листопада 1955 р. у с. Кропивна Золото-ніського району Черкаської області.

У 1978 р. закінчив ветеринарний факультет Харківського зооветеринарного інституту за фахом ветеринарний лікар. Трудову діяльність розпочав у племптахорадгоспі-репродукторі «Горківський» Богодухівського району Харківської області на посаді старшого ветеринарного лікаря. З початку 1980 р. працював старшим ветеринарним лікарем у лабораторії вивчення туберкульозу Інституту експериментальної і клінічної ветеринарної медицини УААН (ІЕКВМ УААН) (з 2006 р. – Національний науковий центр «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини» (ННЦ «ІЕКВМ»), з 1986 р. – молодшим науковим співробітником, з 1987 по 1999 р. – старшим науковим співробітником, а протягом 1994–2002 рр. – завідувачем лабораторії вивчення туберкульозу. У 2003–2008 рр. – заступник директора з наукової роботи, впровадження наукових розробок і маркетингу, з 2009 р. і донині – завідувач відділу з вивчення туберкульозу та бруцельозу ННЦ «ІЕКВМ».

У 1987 р. А.І. Завгородній у Білоруському науково-дослідному інституті експериментальної ветеринарії ім. С.М. Вишелеського (м. Мінськ) захистив кандидатську дисертацію на тему: «Атипичные микобактерии крупного рогатого скота в зонах Лесостепи и Степи Украинской ССР», а в 1997 р. у ІЕКВМ УААН – докторську дисертацію на тему: «Виды микобактерий, распространенные в хозяйствах Украины, и их эпизоотологическое значение».

У лютому 2006 р. йому присвоєно вчене звання професора, а в 2007 р. обрано членом-кореспондентом УААН зі спеціальності ветеринарна медицина.

Наукова діяльність А.І. Завгороднього розпочалася з розробки методів діагностики туберкульозу сільськогосподарських тварин, удосконалення існуючих та розробки нових методів ідентифікації культур мікобактерій, сухих поживних середовищ для культивування та прискореного виділення збудників туберкульозу з патологічного матеріалу, режиму пастеризації молока, виділення протеїногенних туберкуліногенних штамів мікобактерій. Крім того, А.І. Завгородній розробив синтетичні поживні середовища для культивування протеїногенних штамів мікобактерій, удосконалив технологію виготовлення туберкуліну очищеного (ППД) для ссавців, птиці у стандартному розчині та сухого очищеного алергену з атипових мікобактерій (ААМ), які впроваджено у біологічній промисловості і лабораторіях ветеринарної медицини для діагностики та оздоровлення господарств від туберкульозу, а також диференціації специфічних від параалергічних реакцій на туберкулін у великої рогатої худоби. Вченим розроблено науковотехнічну документацію на виготовлення цих препаратів (ТУ, інструкції, рекомендації по застосуванню).

Наукові розробки використано в інструктивних документах, які затверджені Державним комітетом ветеринарної медицини України та застосовуються практичними лікарями. За період з 1980 по 2021 р. А.І. Завгородній є автором і співавтором 357 наукових праць, у тому числі 170 наукових статей у фахових виданнях України, 20 у фахових виданнях за кордоном та 6 монографій.

Під керівництвом та за безпосередньої участі А.І. Завгороднього розроблено 15 методичних рекомендацій, 13 стандартних операційних процедур, 58 деклараційних патентів, 2 авторські свідоцтва, 9 національних і 5 галузевих стандартів України, подано пропозиції щодо змін та доповнень до Закону України «Про ветеринарну медицину».

Під керівництвом Андрія Івановича захищено 10 кандидатських дисертацій та 1 докторську.

Професор А.І. Завгородній неодноразово був головою державної атестаційної комісії у Харківській державній зооветеринарній академії, Луганському національному аграрному університеті. Він є головою методичної комісії з інфекційної патології, членом Спеціалізованої вченої ради ННЦ «ІЕКВМ».

А.І. Завгороднього нагороджено Почесними грамотами Національної академії аграрних наук України, Державного комітету ветеринарної медицини України, ННЦ «ІЕКВМ», Верховної Ради України (2015), трудовою відзнакою «Знак Пошани» Міністерства аграрної політики України, присвоєно почесне звання «Заслужений працівник ветеринарної медицини України» та у складі авторського колективу ННЦ «ІЕКВМ» він удостоєний Премії Кабінету Міністрів України за впровадження інноваційних технологій (2017) за роботу

«Інноваційні біотехнології в системі ветеринарних та санітарноепідеміологічних заходів щодо розробки засобів моніторингу, діагностики і оздоровлення тваринництва України від туберкульозу».

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 507–509.

55 років від дня народження

ПРИСС Олесі Петрівни

Вчена у галузі переробки сільськогосподарської продукції,
доктор технічних наук, професор

Народилася 14 листопада 1970 р. на Львівщині в селянській родині. Закінчила Запорізький машинобудівний інститут ім. В.Я. Чубаря (нині Національний університет «Запорізька політехніка») за спеціальністю металорізальні верстати та інструменти (1993).

Трудову діяльність почала з травня 1995 р. у Таврійській державній агротехнічній академії на кафедрі механізації переробки сільськогосподарської продукції на посаді старшого лаборанта. У 1998 р. вступила до аспірантури Інституту винограду і вина «Магарач». У 2000 р. захистила кандидатську дисертацію на тему «Обґрунтування використання нових комплексних антиоксидантних препаратів для тривалого зберігання яблук» за спеціальністю 05.18.03 – первинна обробка і зберігання продукції рослинництва.

З 2000 р. працювала на кафедрі механізації переробки сільськогосподарської продукції асистентом, старшим викладачем, доцентом. З вересня 2003 р. – доцент кафедри технології переробки та зберігання продукції сільського господарства. З грудня 2012 р. навчалася у докторантурі.

У 2014 р. отримала другу вищу освіту у Харківському державному університеті харчування та торгівлі за спеціальністю «Технологія харчування» і здобула кваліфікацію «Інженер-технолог». У 2017 р. захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора технічних наук за темою «Наукові основи зберігання плодових овочів з використанням обробки біологічно активними речовинами». З липня 2017 р. призначена завідувачем кафедри технології переробки та зберігання продукції сільського господарства (нині кафедра харчових технологій та готельноресторанної справи).

Галузь наукових інтересів: нові технології зберігання плодоовочевої продукції, використання фітонутрієнтів для збагачення харчових раціонів.

Під керівництвом О.П. Прісс захищені дві кандидатські дисертації. Олеся Петрівна – автор і співавтор монографій, підручників, навчальних посібників. У її науковому доробку два патенти України, 10 патентів на корисну модель, є автором трьох навчальних посібників, понад 150 наукових публікацій, значна кількість яких проіндексована в наукометричних базах даних Scopus та Web of Science Core Collection. Є співавтором колективної монографії.

У травні 2024 року опублікована міжнародна колективна монографія «Food technology progressive solutions: Collective monograph./Прогресивні рішення в харчових технологіях» під загальною редакцією Олеси Прісс.

Інформацію надано з Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

Грудень

75 років від дня народження

ЯЦИКУ Миколі Васильовичу

Вчений в галузі меліорації, кандидат сільськогосподарських наук

Народився 6 грудня 1950 року. Після закінчення Харківського державного університету у період з 1974 року по 1976 рік працював в Інституті проблем машинобудування Національної академії наук України.

З 1976 року працював в Інституті гідротехніки і меліорації (нині – Інститут водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України) на посадах: інженера, молодшого, старшого наукового співробітника, завідувача відділу, завідувача відділення, заступника директора з наукової роботи.

У 1986 році захистив кандидатську дисертацію.

Науково-практична діяльність Яцика М.В. спрямована на вирішення актуальної соціально-господарської проблеми використання меліорованих земель у зонах Полісся та Лісостепу України з метою створення сталої кормової бази для розвитку тваринництва та забезпечення населення екологічно чистою сільськогосподарською продукцією.

Основними напрямками наукової діяльності Яцика М.В. є розробка стратегії та науково-практичних основ реформування та забезпечення сталого функціонування меліоративного комплексу адекватно реформованому аграрному сектору економіки України, зокрема розробка сучасних ресурсозберігаючих технологій сільськогосподарського використання осушуваних земель, технологій збереження та поліпшення їх родючості; інформаційно-дорадчих систем, технологій та конструкцій для управління водно-повітряним режимом меліорованих земель на засадах ресурсо- та природозбереження.

У напрямку сільськогосподарського використання меліорованих земель розробки Яцика М.В. знайшли широке впровадження в Чернігівській, Київській, Рівненській, Житомирській, Волинській та Сумській областях на площі понад 1 млн га. Це дало можливість отримувати гарантовані врожаї сільськогосподарських культур на зазначеній площі, економити воду та мінеральні добрива (до 20-25%) за рахунок запровадження оптимальних сівозмін та сучасних технологій біомеліорації та в цілому сприяє вирішенню соціальних проблем вказаних регіонів.

Важливим напрямом науково-практичної діяльності Яцика М.В. є розробка адаптивних систем управління вологістю при вирощуванні сільськогосподарської продукції в закритому ґрунті, у т.ч. за вирощування грибів-печериць.

Під керівництвом та за безпосередньої участі Яцика М.В. було створено комплекс по вирощуванню печериць в с. Юрівка Києво-Святошинського району. На даному комплексі запроваджувались оригінальні та ефективні технології управління вологістю покрівельної суміші, кліматом в культиваційних камерах, що дало можливість забезпечувати населення екологічно чистою продукцією вітчизняного виробника та створювати робочі місця. Як науковий керівник підготував 1 кандидата наук.

Інформацію надано Інституту водних проблем і меліорації НААН

70 років від дня народження

ЗАРИШНЯКУ Анатолію Семеновичу

Вчений у галузі агрохімії, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН

Народився 29 грудня 1955 р. у с. Коболчин Сокирянського району Чернівецької області.

У 1977 р. вступив на факультет агрохімії і ґрунтознавства Української ордена Трудового Червоного Прапора сільськогосподарської академії (нині – Національний університет біоресурсів і природокористування України). Закінчивши університет у 1982 р., розпочав працювати за спеціальністю.

Трудова і наукова діяльність А.С. Заришняка пов'язана з Інститутом цукрових буряків УААН (нині – Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН) – працював інженером-аналітиком, був аспірантом, молодшим науковим, старшим науковим співробітником, докторантом (1982–1996), завідувачем лабораторії агрохімії (1996–2008). З 2008 по 2011 р. – академік-секретар Відділення землеробства, меліорації та агроєкології НААН. З 2011 р. – головний вчений секретар НААН.

З 2014 р. обіймає посаду віце-президента НААН.

У 1989 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Повышение

продуктивности безвысадочных семенников сахарной свеклы путем оптимизации доз удобрений в условиях юга Украины», у 1996 р. – докторську дисертацію на тему: «Способи вирощування і оптимізація живлення насінників цукрових буряків як фактори підвищення їх продуктивності». Обидві роботи захищено в Інституті цукрових буряків УААН. У 2005 р. йому присвоєно вчене звання професора за спеціальністю агрохімія.

Обрано у 2007 р. членом-кореспондентом УААН за спеціальністю агроекологія, а у 2010 р. – дійсним членом (академіком) НААН за спеціальністю агрохімія.

Наукова діяльність А.С. Заришняка присвячена поглибленому вивченню та теоретичному обґрунтуванню особливостей процесів, що відбуваються між ґрунтом і рослиною при систематичному та тривалому застосуванні добрив, а також визначенням взаємовпливів у ланці ґрунт – добриво – рослина – людина. Ним започатковано новий науковий напрям – комплексний підхід до удосконалення методик оцінки сучасного агроекологічного стану земель сільськогосподарського призначення, який є основою для надання науково обґрунтованих рекомендацій щодо раціонального, екологічно безпечного стану земель сільськогосподарського землекористування та застосування добрив як основного блоку системи землеробства. Розроблено теоретичні та практичні основи високопродуктивного землеробства в нових умовах господарювання, біологічні й агроекологічні принципи формування сівозмін, системи управління родючістю ґрунтів. Вагомою практичною реалізацією теоретичного наукового доробку є розроблення сортової агротехніки вирощування цукрових буряків, зокрема встановлення параметрів реакції рослин на умови їхнього мінерального живлення. За його ініціативою та безпосередньою участю започатковано та успішно розвивається новий для України напрям – поєднання застосування макро- і мікродобрив при передпосівній обробці насіння та позакореновому використанні їх на культурі цукрових буряків. Особливу увагу при цьому приділено створенню комплексних добрив з оптимальним співвідношенням між основними макро- та мікроелементами.

Наукова діяльність А.С. Заришняка спрямована на вдосконалення технологічних підходів до екологічно збалансованого ведення сільського господарства на меліорованих землях, на розроблення систем управління продуктивністю кислих і солонцевих ґрунтів у різних ґрунтово-кліматичних умовах зони бурякосіяння України. Вагому цінність становлять наукові розробки вченого за співпраці із механізаторами з напряду механіко-технологічних основ і оптимізації технологічних комплексів машин для механізації процесів із локального способу внесення добрив. Ним здійснено оригінальні дослідження з оптимізації систем удобрення за локального способу внесення мінеральних добрив у польових сівозмінах. Запропоновані виробництву зональні адаптовані системи удобрення сільськогосподарських культур мають стабільно високу ефективність як за впливом на урожайність

і якість продукції, так і на показники ресурсо-енергозбереження, поліпшення агроекологічного стану орних земель.

Працюючи на посаді академіка-секретаря Відділення землеробства, меліорації та агроекології, А.С. Заришняк у своїй науковій діяльності чільну увагу приділяє методологічним та практичним питанням моніторингу земельних, водних і біологічних ресурсів агросфери, обґрунтуванню моделей сталого функціонування і використання ґрунтів та їхньої родючості, розробленню адаптованих систем землеробства; комплексному підходу до системи удобрення сільськогосподарських культур з урахуванням наслідків земельної реформи та сучасного стану матеріально-технічного і фінансового забезпечення з метою створення сприятливих умов для виробництва дешевої, конкурентоспроможної та чистої продукції рослинництва. Він є активним координатором і виконавцем з пріоритетних напрямів досліджень ПНД НААН «Родючість і екологія ґрунтів», спрямованих на відстежування закономірностей та відпрацювання сучасних наукових напрямів збереження та підвищення родючості ґрунтів і продукційних процесів рослин сільськогосподарських культур при застосуванні добрив та меліорантів.

А.С. Заришняк веде плідну науково-організаційну та громадську діяльність. Читає курс лекцій із системи удобрення цукрових буряків та їхніх насінників слухачам курсів з підвищення кваліфікації і перепідготовки керівних працівників та спеціалістів Національної асоціації цукровиків України. Член вченої ради та спеціалізованої вченої ради з присудження наукових ступенів Д 26.360.01 Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН, член редакційних колегій наукових збірників і журналу «Цукрові буряки».

Багато уваги вчений приділяє і підготовці наукових кадрів. Під його керівництвом успішно захищено 12 кандидатських і одну докторську дисертації. Підтримує тісні зв'язки із закордонними вченими, науковими установами, зокрема Фінляндії, Німеччини, Австрії, Польщі, Росії, Ізраїлю і Китаю.

За результатами проведених науково-дослідних робіт ним опубліковано 171 наукових праць, у тому числі 7 книг. Підготовлено 8 національних стандартів України, отримано 12 авторських свідоцтв і патентів.

За активну наукову та науково-організаційну діяльність нагороджений Почесною грамотою УААН (2005), Почесною грамотою Верховної ради України (2015), удостоєний Почесної відзнаки УААН (2010 р.), звання Заслуженого діяча науки і техніки України (2012), лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки 2014 року (2015).

Джерело: Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. 3-ге вид., перероб. та доп. К. : Аграр. наука, 2021. С. 138–141.

РОЗДІЛ III. ЗНАМЕННІ ПОДІЇ ТА ПАМ'ЯТНІ ДАТИ

1750

275 років з часу опублікування найстарішої книги «Фонду видань, випущених у XIX столітті з сільськогосподарської тематики, внесених до Державного реєстру наукових об'єктів, що становлять національне надбання» ННСГБ НААН – ботанічного атласу з малюнками та описом рослин на латинській мові «**Plantae selectee**».

Над створенням книги працювали художник G.D. Ehret, гравюрист J.J. Haid та лікар C.J. Trew. В атласі зображено відомі і невідомі рослини, що вирощувалися у садах Лондона XVIII ст., які зібрав і намалював знаменитий німецький ботанік та художник Георг Діонісій Ереті. «Plantae Selectae» (1750– 1773) – одна з великих ботанічних іконографій, цей період в історії мистецтва називають золотою епохою європейського малюнку ботанічного саду.

1770

255 років від дня заснування саду лікарських рослин у Києві, а пізніше – Катеринославі та Полтаві.

1790

235 років з дня відкриття на українських землях першої сільськогосподарської школи професором землеробства М.Г. Лівановим в с. Богоявленське поблизу м. Миколаєва.

1805

220 років з дня заснування Волинського ліцею у Кременці, або, як сьогодні його називають, «Волинських Афін» з викладанням агрономії і «скотоводства» Мілахом Фречинським.

1825

200 років з дня прийняття рішення Ради Міністрів країни про заснування нової форми науково-організаційної структури, у тому числі й для потреб агрономії – зразкових казенних ферм (Центральна біля Липецька, Північна біля Вологди, Південно-Західна біля Саратова та Луганська), які досить успішно поєднували галузевий науково-освітній процес.

1865

160 років з часу заснування **Полтавського товариства сільського господарства.**

Полтавське товариство сільського господарства виникло у 1865 році. Засновниками товариства і ініціаторами об'єднання сільських господарів Полтавської губернії були великі землевласники з ініціативи князів Лева та Сергія Кочубеїв.

Полтавське товариство сільського господарства поставило своїм завданням пошуки такої системи ведення господарства, яка б забезпечила високу дохідність у пореформений період, при нових економічних умовах, при розвитку природної промисловості і зростаючому попиті на сільськогосподарську продукцію.

29 вересня 1865 року у будинку Полтавського дворянського депутатського зібрання (Олександрівська площа, 37, нині вул. Жовтнева, 31) відбулося перше засідання членів Товариства сільського господарства. Першим президентом цього Товариства був обраний С. В. Кочубей.

Через рік, 29 вересня 1866 року Товариство обговорює пропозицію першого його секретаря Ф. І. Гейдука про створення полів або ферми для сільськогосподарських дослідів, так як здійснити поставлені завдання можна було лише практичними дослідженнями.

Тривалі намагання Товариства створити дослідне поле були марними і лише в 1884 році Губернські земські збори відпустили Товариству на щорічні витрати дослідного поля кошти, затверджено статут дослідного поля і на його основі 28 жовтня (10 листопада) 1884 року Товариство обрало першу раду Дослідного поля, поклавши цим початок його існування.

Члени Товариства не тільки створили першу в країні постійно діючу казенну інституцію – Полтавське дослідне поле, але і власноручно проводили спеціальні експерименти за особисті кошти. Так, князь В.О. Кудашев на полях створеного у 1878 році Кириківського дослідного поля у Кременчуцькому повіті довів переваги раннього пару для зберігання вологи, а князь П.А. Кочубей у Згурівському маєтку у 1880 році заснував сільськогосподарську навчально- дослідну ферму для підготовки відповідних фахівців, які успішно підвищували рівень сільського господарства практично у всіх тогочасних українських губерніях.

Найвизначнішою у вітчизняному та світовому фаховому середовищі стала діяльність Полтавського товариства сільського господарства протягом

президенства Д.К. Квітки, починаючи від 12 грудня 1887 року. Кількість дійсних членів, членів-кореспондентів та почесних членів досягла 450 осіб, не тільки з 1 повітів Полтавської губернії, але й Харківської, Київської, Чернігівської, Херсонської та інших. Його провідні члени входили до всіх представницьких органів Міністерства землеробства (сільського господарства). До речі, саме Товариство виступило ініціатором появи першого в країні Міністерства землеробства.

Почесними членами Товариства стали не тільки провідні члени-аграрії: В.В. Докучаєв, О.С. Єрмолов, А.Є. Зайкевич, Д.І. Менделєєв, І.О. Стебут, а й іноземні – Дегерен, Кюн та інші.

У 1889 році Товариством було порушене питання про створення школи садівництва, а у 1895 році Полтавська школа садівництва і городництва II-го розряду була відкрита для перших 30 учнів.

Віце-президент Полтавського товариства сільського господарства, перший губернський агроном Полтавщини П. М. Дубровський став одним із генеруючих організаторів створення теперішньої Полтавської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І. П. Котляревського.

Протягом 1879–1895 років під егідою Товариства проведено 37 різноманітних виставок.

Товариство вперше порушило клопотання про організацію на Полтавщині вищого аграрного навчального закладу. Навесні 1909 року правління Товариства виступило з ініціативою увічнення 200-річчя Полтавської битви відкриттям агрономічного інституту імені Петра Великого.

Через рік Товариство запропонувало відкриття в губернії агрономічного інституту імені династії Романових. Остання спроба була здійснена восени 1916 року. Тоді правління Товариства разом із керівництвом губернського земства

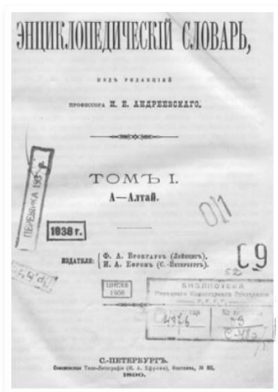
намагались вирішити питання про переведення до Полтави з Царства Польського Ново-Олександрійського інституту сільського господарства та лісівництва, але цей навчальний заклад було переведено до Харкова (нині це Харківський національний аграрний університет імені В. В. Докучаєва).

І хоча ці спроби були марними, але все таки колишні намагання Товариства здійснилися – такий аграрний заклад було відкрито в Полтаві у 1920 році (нині це Полтавська державна аграрна академія).

Видатне популяризаційне значення мали друковані органи Полтавського товариства сільського господарства. Починаючи з лютого 1867 року, виходили «Журнали засідань», потім «Листок для сільських господарів». Але світову заслужену славу Товариству приніс тижневик «Хуторянин» і з його 52-ма номерами у рік і накладом понад 10 тис. примірників. Перший номер журналу побачив світ у травні 1896 року.

1865

160 років з часу заснування друкованого періодичного галузевого видання *«Сільське господарство і лісівництво»*

Журнал «Сільське господарство і лісівництво» (ориг. назва «Сельское хозяйство и лесоводство») — щомісячний журнал Міністерства державного майна, що виходив з 1865 р. як продовження «Журналу Міністерства державного майна» (виходив у друк з 1841 р.). Довгий час головним редактором був Ф.А. Баталін, згодом А.Ф. Рудзький.

На сторінках періодичного видання містяться статті про методику вивчення лісівництва і лісової таксації, оцінку лісів і лісову статистику, агротехніку вирощування зернових культур, картоплі, овочів та інших культур. Цінним наповненням журналу також є законодавчі розпорядження щодо різних напрямів сільськогосподарського виробництва, замітки про організацію господарств у маєтках, сільську економію, рекомендації стосовно ведення птахівництва і молочного господарства тощо.

1885

140 років від дня відкриття метеорологічної станції в Уманському училищі (нині — Уманський національний університет садівництва), керівником якої призначено викладача метеорології, фізики, та ботаніки В.О. Поггенполя. Починаючи з перих днів організації, вона активно почала функціонувати, маючи відповідні прилади та обладнання.

1900

125 років з часу заснування першої на євразійському континенті машиновипробувальної станції професором Київського політехнічного інституту К.Г. Шіндлером.

125 років з часу заснування друкованого періодичного галузевого видання *«Журнал дослідної агрономії»*. У 1900 р. Петро Коссович заснував «Журнал дослідної агрономії» (ориг. назва «Журнал опытной агрономии»). Журнал видавався по 6 раз на рік і містив близько 700 сторінок. Розділи журналу охоплювали різноманітну тематику наукового землеробства і друкувалися за відповідним планом: 1) повітря, вода і ґрунт, 2) обробіток ґрунту і догляд за сільськогосподарськими рослинами, 3) добрива, 4) рослини (фізіологія і культивування), 5) сільськогосподарська мікробіологія, 6) методи сільськогосподарських досліджень, 7) сільськогосподарська метеорологія, 8) бібліографія та нові книги. Журнал мав за мету об'єднати в одному друкованому органі напрацювання вітчизняних агрономів і дати можливість

усім зацікавленим у досягненнях наукового землеробства, слідкувати за розвитком цієї галузі.

«Журнал дослідної агрономії» видавався за участі більшості наукових галузевих організацій, університетів, сільськогосподарських навчальних закладів, а також дослідних станцій і полів. Видання на той час завоювало авторитет у вітчизняних вчених, і тому авторами публікацій були: В.С. Богдан, С.М. Богданов, П.В. Будрін, В.С. Буткевич, К.А. Вернер, В.В. Вернер, Г. Висоцький, К.К. Гедройц, В.Я. Добровлянський, І.А. Дьяконов, А.В. Ключаров, С.П. Костичев, М.К. Малюшицький, А.А. Семполовський, П.Р. Сльозкін, С.Л. Франкфурт, Ф. Шиндлер, П.О. Широких та ін.

Журнал виходив до 1917 року.

125 років з часу заснування друкованого періодичного галузевого видання **«Вісник цукрової промисловості».**

Видання «Вісник цукрової промисловості» (ориг. назва «Вестник сахарной промышленности») – щотижнева газета Всеросійського товариства цукрозаводчиків (м. Київ), що виходила у 1900–1918 рр. і представляла інтереси агропромислового комплексу країни. Кожен номер містив звіти Правління ВТЦ, урядові розпорядження стосовно цукрової промисловості, статті, що розкривали особливості цукровиробництва, технічні новаторства у галузі, огляд зарубіжної літератури і новин, метеорологічну інформацію, аналіз ринку цукру та ін. В окремих номерах газети надруковано фундаментальні праці з історії розвитку вітчизняної цукрової промисловості, звіти Союзу німецьких цукровиробників, Центрального союзу цукробурякової промисловості Австро-Угорщини, аналітичні статті про союзи у цукровій промисловості тощо.

У «Віснику» міститься багато інформації про організаційну діяльність самого Товариства, а також результати науково-дослідної роботи мережі дослідних полів ВТЦ.

125 років з часу заснування **Мережі дослідних полів Подільського товариства сільського господарства і сільськогосподарської промисловості.**

Подільське товариство сільського господарства і сільськогосподарської промисловості у 1900 р. організувало мережу дослідних полів у всіх повітах Подільської губернії. До неї увійшли такі дослідні поля: Липовенки, Зведенівка, Сутіски, Люлінці, Константинівка, Голозубинці, Мондро Глови, Карабаєвка та ін.

1905

120 років з часу заснування Національного наукового центру «Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова»

Будівля інституту на Сухому лимані

Сучасна будівля ННЦ «ІВіВ ім. В.Є. Таїрова»

Національному науковому центру «Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова» у 2025 році виповниться 120 років. Славетна історія цієї найстарішої і сучасної установи в галузі виноградарства і виноробства бере свій початок від Виноробної станції виноградарів і виноробів. Станцію було створено за ініціативою і працями великого вченого-виноградаря, організатора і популяризатора науки про виноград і вино – Василя Єгоровича Таїрова, і вона була на той час у своїй галузі першою та єдиною науково-дослідною установою в країні.

Роботу Виноробної станції В.Є. Таїрову допомагали створювати й організовувати великі фахівці, безкорисливі та глибоко віддані галузі люди: Гернет В.О., Меліков П.Г., Петрієв В.П. та ін. – за співучасті, моральної та матеріальної підтримки всіх справжніх друзів вітчизняного виноградарства і виноробства.

5 лютого 1905 року в Одесі на Новому ринку було відкрито першу дослідну станцію з виноградарства і виноробства «Виноробна станція виноградарів і виноробів».

Перший період діяльності станції був дуже важким: у штаті працювало тільки 2 фахівці – хімік і мікробіолог, роботу проводили в 2-х невеликих кімнатах. Надалі приміщення станції було розширено, обладнано невеликий підвал, відкрито спеціальну бібліотеку. Саме в цей період співробітники дослідної станції під керівництвом В.Є. Таїрова та його найближчого соратника В.О. Гернета (1870-1930 рр.) започаткували науковий напрям у вітчизняному виноградарстві та виноробстві. У лабораторіях станції проводили дослідження з питань мікробіології, робили аналіз хімічного складу вин різних регіонів Держави, розробляли методи боротьби з філоксерою виноградних вин. Станція

налагоджувала і зміцнювала зв'язки з окремими виноградарями та виноробами, організовувала для них спеціальні курси.

У грудні 1909 року відзначається 25-річчя службової та науково-літературної діяльності В.Є. Таїрова. Ця дата збігається з п'ятиріччям станції. У зв'язку з ювілеєм вдова статського радника професора О.Т. Духновського Наталія Еммануїлівна (її садиба знаходилася там, де зараз розташована пошта) та підполковник артилерії Олексій Михайлович Погорельський (його садиба знаходилася на місці амбулаторії) зробили станції «неоціненний подарунок» – 5 десятин землі у рівних частинах зі своїх суміжних хуторів. Зупинка була за малим – закладка виноградників, спорудження приміщень станції та винний підвал. А грошей мало вистачало на утримання станції на Новому базарі.

Але В.Є. Таїров своїм невгамовним характером розпочинає бурхливу діяльність з організації будівельного фонду станції, звертається до своїх друзів вітчизняного виноградарства і по крихтах збирає гроші на будівництво. Інженер Сергій Васильович Панов безоплатно розробив проект будівництва станції, а згодом здійснював нагляд за будівництвом. Значну суму виділило Міністерство землеробства, оцінивши діяльність станції. Протягом 1910-1912 рр. на березі Сухого лиману було завершено будівництво комплексу будівель станції. Для розробки питань виноградарства заклали дослідний виноградник та відкрили майстерню для щеплення. Значно збільшилася матеріальна база станції, це дало змогу обладнати лабораторії, розширити напрями дослідницьких робіт та організувати знамениті курси виноградарства і виноробства для підготовки висококваліфікованих фахівців.

У 1922 році станції було присвоєно ім'я засновника станції – В.Є. Таїрова. У зв'язку зі зростаючим значенням станції для виробництва, у 1931 році її було реорганізовано в Український науково-дослідний інститут виноградарства і виноробства з системою опорних виноградарських пунктів. Наукова діяльність інституту припинилася під час Другої світової війни.

60-70 роки стали роками розвитку інституту, створювалися нові лабораторії, опорні пункти. Розроблялися заходи щодо освоєння нових районів під виноградну культуру, впроваджувалися у районований сортимент сорти та гібридні форми селекції інституту. Зросли обсяги наукових досліджень та їх результативність. У 1965 році було завершено будівництво нового лабораторного корпусу.

У 1977-1985 роки інститут входив до складу Науково-виробничого об'єднання з виноградарства і розсадництва Головлісгоспрому УРСР, а з 1990 р. – Української академії аграрних наук.

21 листопада 2003 року за значні здобутки в комплексних наукових дослідженнях Інституту надано статус Національного наукового центру.

В різні періоди Інститут очолювали Таїров В. Є., Гернет В. О., Боровіков Г. А., Науменко М. П., Костюк П. Н., Китаєв І. О., Коваль М. М., Литвинов П. І., Філіппов Б. О., Гульчак А. Б., Власов В. В.

Інститут та його мережа дали Україні та світу таких видатних вчених виноградарів, як Сербінов І. Л., Шумаков О. М., Мельник С. О., Корнійчук В. Д., Мішуренко О. Г., Зотов В. В., Негруль О. М., Плакіда Є. К., Штеренберг П. М., Подражанський О. Л., Турянський Г. Ф., Цебрій М. П., Айвазян П. К., Комарова О. С., Герман Я. Б., Науменко М. П., Никифорова Л. Т., Лянный О. Д., Овчинников Г. П., Докучаєва Є. М., Тулаєва М. І., Шерер В. О., Шевченко І. В. та інші.

Сьогодні інститут вирішує наукові проблеми на таких пріоритетних напрямках виноградарства і виноробства:

- комплексні ампелоекологічні дослідження територій з метою виділення оптимальних ділянок для закладання виноградників, в тому числі для виробництва виноградо-виноробної продукції із зазначенням походження; розробка та ведення кадастру виноградників;

- дослідження генетичних ресурсів та молекулярно-генетичного поліморфізму *Vitis vinifera*, покращення сортименту і підвищення генетичного потенціалу сортів і клонів винограду;

- визначення напрямків використання сортів і клонів винограду, адаптованих для вирощування в південних виноградарських зонах України з метою підвищення якості винопродукції; регіональне дослідження технічних сортів винограду, клонів та їх інтродукція в межах проекту «Клони Європи»;

- переведення виноградного розсадництва на сертифіковану основу, вдосконалення технологій розмноження винограду та біотехнологічних засад сертифікованого виноградного розсадництва;

- розробка і впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій догляду та захисту виноградників і виноградної шкілки;

- розробка і впровадження нового покоління машин для виноградарства;

- використання вторинної сировини виноградарства та виноробства для виробництва біопалива та БАДів;

- застосування ДНК-технологій у дослідженні винограду, штамів винних дріжджів *Saccharomyces cerevisiae* та фітопатогенів винограду;

- вдосконалення технологій виновиробництва з нових сортів та клонів винограду;

- наукові дослідження в галузі ампело- і енотерапії;

- аналіз стану та перспектив розвитку галузі виноградарства та виноробства, розробка загальнодержавних та регіональних програм розвитку.

В результаті багаторічної наукової діяльності працівників інституту створено понад 130 сортів винограду столового і технічного напрямку, отримано 112 клонів 52-х сортів винограду, виділено екологічні ніші для отримання врожаїв високої якості, які стоять на рівні європейських стандартів. Завдяки внеску вчених інститут має ампелографічну колекцію, яка нараховує понад 700

сортів винограду різного генетичного та географічного походження, а також унікальний гібридний фонд, який включає понад 15 тис. сіянців.

Розвитку галузі сприяють розроблені науковцями інституту методологія складання кадастру виноградних насаджень, технологія виробництва сертифікованого садивного матеріалу на клоновій основі, впроваджена в найбільших розсадниках України та відзначена Державною премією України в галузі науки і техніки у 2015 році, конвеєр столових сортів винограду.

За роки існування інституту науковцями отримано понад 150 свідоцтв і патентів на винаходи і корисні моделі, 50 патентів на сорти винограду та 20 свідоцтв на знак для товарів і послуг, розроблено технології виробництва 30 найменувань вин із сортів винограду власної селекції, які отримали велику кількість золотих, срібних та бронзових медалей на міжнародних та всеукраїнських дегустаційних конкурсах виноробної продукції.

120 років від дня створення Сумської сільськогосподарської дослідної станції, за сприяння Харківського повітового земства при Сумській сільськогосподарській школі. Першим завідувачем станції став М.А. Єгоров, який розробив програму роботи установи.

1925

100 років від дня відкриття першої зоотехнічної дослідної і племінної станції в Асканії-Нові на українських землях. Її організатором, визнаним ученим у галузі тваринництва, академіком М.Ф. Івановим проведено фундаментальне дослідження з метизації, селекції сільськогосподарських тварин.

100 років від дня затвердження Колегією НКЗД нового статуту СГНКУ. З прийняттям цього документа закінчувався чотирирічний період «перманентної реорганізації СГНКУ», досить негативно відбився на його роботі через децентралізацію та відсутність скоординованого плану наукових досліджень, що проводились секціями, підсекціями і бюро. Таким чином, даним документом пропонувалося проводити наукову роботу в різних галузях сільського господарства за ретельно узгодженим, єдиним планом.

1930

95 років з часу заснування Інституту рибного господарства НААН.

Інститут рибного господарства створено 1930 р. на базі Київської дослідної станції рибництва. Ця подія мала виняткове значення для становлення теоретичних основ та забезпечення динамічного розвитку нормативно-

технологічної бази вітчизняного рибництва. Результати досліджень, виконаних в Інституті до початку 1970-х рр., покладено в основу сучасних методів інтенсифікації ставової аквакультури та селекційно-племінної роботи в рибництві.

До когорти видатних учених, які у різні періоди працювали та нині працюють в Інституті, вагомо забезпечуючи розвиток вітчизняної та світової науки з питань рибного господарства, належать В. А. Мовчан, А. Я. Хомчук, П. Д. Тертичний, В. О. Мурін, П. Т. Галасун, Р. А. Балтаджі, М. В. Гринжевський, О. М. Третьак, І. І. Грициняк, В. С. Просяний, О. І. Кузьома, К. О. Алтухов, Г. Й. Шпет, П. Д. Носаль, В. А. Приходько, Н. М. Харитонova, М. Б. Фельдман, О. К. Щербина, Ю. Д. Нечипоренко, В. С. Танасійчук, В. О. Кононов, В. Г. Томіленко, М. В. Савич, В. Р. Шемчук, Р. І. Пірус, Б. С. Авдосьєв, В. В. Приступа, М. А. Булатович, С. Я. Бродський, Г. Д. Коханова, С. А. Кражан, Т. Г. Литвинова, С. П. Озінковська, О. О. Олексієнко, Ю. О. Желтов, Л. П. Бучацький, І. Ю. Бузевич, В. В. Бех, Н. М. Матвієнко, Ю. П. Рудь, Ю. М. Забитівський, О. В. Дерень, Т. В. Григоренко, А. І. Мрук, Г. А. Куріненко, Г. М. Добрянська, Я. В. Тучапський, А. Е. Маріуца, О. В. Залоїло, О. В. Діденко та інші науковці й кваліфіковані фахівці.

За роки незалежності України Інститут змінював свою назву та підпорядкування:

- 1991 р. — Українське науково-виробниче об'єднання з рибництва та рибальства — підпорядковане Міністерству сільського господарства УРСР.
- 1992 р. — Український науково-дослідний інститут рибного господарства.
- З 14.04.1992 р. — Інститут рибного господарства Української академії аграрних наук (ІРГ УААН) (Наказ Української академії аграрних наук № 100 від 14.04.1992 р.) — підпорядкований Українській академії аграрних наук.
- З 17.01.1995 р. — Інститут рибного господарства УААН — підпорядкований Українській академії аграрних наук і Міністерству рибного господарства України (Наказ Української академії аграрних наук і Міністерства рибного господарства України №8/8 від 17.01.1995 р.).
- З 07.09.2010 р. — Інститут рибного господарства Національної академії аграрних наук України — підпорядкований Національній академії аграрних наук України (Наказ НААН № 69 від 07.09.2010 р. «Про найменування установ, підприємств та організацій Національної академії аграрних наук України»).

На сьогодні ІРГ НААН — головна наукова установа, що визначає та розробляє перспективні напрями розвитку рибного господарства, координує та здійснює методичне керівництво науково-дослідними роботами з рибництва та рибальства на внутрішніх водоймах України.

Структура наукових підрозділів Інституту сформована відповідно до завдань, поставлених перед установою, та з метою комплексного виконання науково-дослідних робіт. Основними напрямками наукової діяльності є:

- раціональне використання водних живих ресурсів внутрішніх водойм;
- координація роботи племінних господарств України;
- збереження генофонду і відновлення чисельності популяцій рідкісних і зникаючих видів риби;
- селекційно-племінна робота;
- біотехнології в рибництві;
- вивчення динаміки формування генетичної структури різнопорідних груп риби;
- екологія гідросистем внутрішніх водойм;
- профілактика, рання діагностика та лікування захворювань риби;
- розробка та удосконалення технологій годівлі риби, створення та підбір рецептур кормів;
- супровід ведення фермерського рибництва;
- створення нормативних документів, які регламентують рибогосподарську діяльність на внутрішніх водоймах;
- підготовка кваліфікованих кадрів вищої категорії;
- аналіз економічної ефективності господарської діяльності рибницьких підприємств;
- налагодження контактів та співпраці з міжнародного науково-технічного співробітництва.

Мережа Інституту налічує чотири установи: ДП «Дослідне господарство «Нивка»» (м. Київ), ДП «Дослідне господарство Львівської дослідної станції Інституту рибного господарства» (Львівська обл.), Львівська дослідна станція (Львівська обл.) та Закарпатська науково-дослідна станція лососівництва та відтворення рідкісних видів риби (Закарпатська обл.).

Науково-дослідна робота Інституту рибного господарства НААН здійснюється у відповідності до науково-технічних програм Національної академії аграрних наук України. Крім того, значний обсяг наукових досліджень щорічно виконується на замовлення Державного агентства України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм, Міністерства аграрної політики та продовольства України, інших міністерств і відомств, рибогосподарських організацій та підприємств, а також відповідно до міжнародних договорів та програм.

Патентні дослідження в Інституті включають пошук, опрацювання, систематизацію та аналіз науково-технічної інформації. За успішного завершення НДР забезпечується набуття прав, пов'язаних з такими об'єктами інтелектуальної власності як винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки, об'єкти авторського права та суміжних прав тощо. Здійснюючи роботу з різних питань права інтелектуальної власності, фахівці Інституту рибного господарства накопили достатній теоретичний потенціал та практичний досвід (отримано понад 130 охоронних документів), який дозволив їм посісти гідне місце в національній системі охорони та захисту прав

інтелектуальної власності у сільськогосподарській галузі, зокрема у сфері рибного господарства.

Науковці Інституту рибного господарства НААН співпрацюють з понад тридцятьма науковими установами 16 країн Європи, Азії і Америки. Основний напрям — об'єднання зусиль вчених на вирішенні проблем водних біоресурсів та аквакультури. З ініціативи Інституту в 1997 р. було створено Міжнародну Раду науково-технічного співробітництва в галузі водних біоресурсів прісноводних водойм, до якої увійшли понад 10 наукових установ країн Центральної та Східної Європи. На базі Міжнародної ради в 2004 р. створено Мережу наукових установ Центральної і Східної Європи (NACEE), основним завданням якої є координація науково-дослідних робіт з проблем водних біоресурсів і аквакультури в цьому регіоні. Нині Інститут бере участь у проекті «Технологічна платформа розвитку аквакультури в Центральній та Східній Європі з можливістю подальшої інтеграції у спільний європейський науковий простір», а також є членом Європейської асоціації аквакультури, з якою працює за пріоритетними напрямками наукових досліджень в галузі рибництва.

За час існування Інститутом було опубліковано наукові періодичні видання, зокрема «Вісті Українського науково-дослідного інституту рибного господарства», «Вирощування цьоголітків коропа», «Бюлетень Науково-дослідного інституту рибного господарства», «Бюлетень Науково-дослідного інституту ставового і озерно-річкового рибного господарства», «Праці Науково-дослідного інституту рибного господарства», міжвідомчий тематичний науковий збірник «Рибне господарство», а також науковий журнал «Рибогосподарська наука України», заснований у 2007 р. З 2009 р. і донині останній входить до Переліку фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття ступенів доктора і кандидата наук (біологічні та сільськогосподарські спеціальності — 091, 207), категорія «Б», переатестація від 17.03.2020 (наказ Міністерства освіти і науки України № 409). До редакційної колегії журналу входять відомі вчені з різних країн світу (Республіки Індія, Словацької Республіки, Республіки Польща, Республіки Хорватія, Чеської Республіки).

Вивчаючи видання Інституту, можна зробити припущення, що одним із перших його допоміжних структурних підрозділів, ймовірно, в передвоєнні роки або одразу після Другої світової війни, було сформовано наукову бібліотеку, яка проводила та продовжує здійснювати бібліотечний та інформаційно-бібліографічний супровід усіх наукових досліджень установи. Нині її унікальний спеціалізований фонд містить понад 48 тис. примірників видань, у т.ч. рідкісні, цінні монографії, збірники, часописи тощо.

До 50-річчя з дня заснування Інститут рибного господарства НААН нагороджений Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР та пам'ятним знаком №12763 від 27 січня 1981 року. У 2000 р. Інститут відзначено Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (№ 1924 від 26 жовтня 2000 року).

Із січня 2006 року Інститут рибного господарства НААН очолює доктор сільськогосподарських наук, професор, академік Національної академії аграрних наук України Ігор Іванович Грициняк.

95 років з дня організації Українського науково-дослідницького інституту механізації та електрифікації сільського господарства у м. Харкові; створюється Всесоюзний НДІ плодово-ягідного господарства (нині – Інститут садівництва НААН), Український науково-дослідний інститут лісового господарства та агролісомеліорації (м. Харків), Полтавський науково-дослідний інститут свинарства, Дніпропетровський науково-дослідний інститут кукурудзи, Український науково-дослідний інститут тваринництва (м. Харків), Дніпропетровська овоче-картопляна дослідна станція (ст. Ігрень, Дніпропетровської обл.), Володимирська агролісомеліоративна дослідна станція (Миколаївська обл.) та Красно-Кутський опорний пункт садівництва (Харківська обл.).

1935

90 років з дня виходу в друк спеціально створеного масового, наукового-популярного колгоспного журналу Наркомзему УРСР «Хата-лабораторія». Виходив до шостого номера до 1937 р., а потім приєднався до журналу «Зернове господарство». Провідні вчені-аграрії інституції сподівалися через хати-лабораторії не лише впровадити найновіше, а й довести власну необхідність державі на фоні репресій, що набирали обертів. Учені почали не тільки активно публікувати свої статті в журналах «Хата-лабораторія», а пізніше – «Зерновому господарстві», а й випускали спеціальні монографії та брошури.

1965

60 років від заснування кафедри архітектури Львівського національного університету природокористування.

Перший набір студентів за спеціальністю «Архітектура» відбувся в 1965 році у ЛСПІ, у статусі якого на той час перебував ЛНУП. З цього часу починається історія школи архітектури села, яка сьогодні базується на факультеті будівництва та архітектури Львівського національного університету природокористування. Відкриття архітектурного факультету у ЛСПІ було зумовлено потребою у країні спеціалістів-архітекторів, які б займалися проблемами села, яке на той час почало активно розвиватись. Складались генеральні плани сіл, розпочалось широкомасштабне будівництво об'єктів сільськогосподарського виробництва, громадських будівель і споруд, а також житлових будинків. Архітектурні виші та факультети на той час не готували таких спеціалістів. Ініціаторами створення архітектурного факультету при

сільськогосподарському інституті виступили правління Львівської організації Спілки архітекторів України, Львівське обласне управління у справах будівництва та архітектури, керівництво області та ЛСГІ.

Протягом 1965–1969 років підготовка архітекторів здійснювалась на базі кафедри планування сільських населених місць, у 1970 р. була відкрита кафедра сільськогосподарської архітектури, у 1990 р. в результаті реорганізації створено кафедру архітектури та планування сільських населених місць, завідувачем якої став доцент Г.К. Лоїк. У 1997 р. кафедру очолив старший викладач А.В. Степанюк, в 1998 році – доцент І.Я. Черняк. У 1999–2012 рр. кафедру очолював професор, заслужений художник України С.М. Серветник, у 2012-2024 р. член-кореспондент УАА, кандидат архітектури, доцент А.В. Степанюк. З вересня 2024 року кафедру очолює професор, доктор мистецтвознавства Романа Василівна Кюнцлі.

У 2004 році кафедра отримала назву «Кафедра архітектури та планування сільських поселень». 1 вересня 2020 року кафедру архітектури і планування сільських поселень перейменовано на кафедру архітектури. 16 вересня 2020 року кафедру реорганізовано шляхом приєднання до неї кафедри дизайну архітектурного середовища.

З часу заснування кафедри підготовлено близько 800 архітекторів, які успішно працюють керівниками управлінь архітектури і містобудування в низці областей, головними архітекторами у більшості районів Західного регіону України, а також у науково-дослідних, проєктних і навчальних установах.

Випускники архітектурної школи села беруть участь у розбудові сіл та є авторами найважливіших об'єктів сіл України, насамперед західного регіону, зокрема громадських центрів с. Задвір'я Буського району, с. Великосілки Кам'янка-Буського району, с. П'ятничани Стрийського району Львівської області, сіл для переселенців із зони Чорнобильської АС Антонів та Чубинці Сквирського району Київської області тощо.

Випускників охоче запрошують на роботу підприємства агропромислового комплексу різних форм власності, житлово-комунальні господарства, будівельні, проєктно-конструкторські, монтажні і пусконаладжувальні організації, малі підприємства, науково-дослідні та навчальні заклади, підприємства реклами та дизайну архітектурного середовища.

1970

55 років від заснування кафедри будівельних конструкцій Львівського національного університету природокористування

Кафедру будівельних конструкцій було засновано в 1970 р. у складі землевпорядного факультету ЛСГІ, першим її завідувачем став доцент С.М. Соколов. У 1971 р. кафедру введено до складу новоствореного архітектурного факультету, а в 1983 р. – до складу факультету

сільськогосподарського будівництва (зараз факультет будівництва та архітектури Львівського національного університету природокористування).

Протягом 1982–1987 рр. завідувачем кафедри був доцент А.В. Манн, а впродовж 1987–1994 рр. – доцент В.М. Барабаш. У 1994–2003 рр. кафедру очолював заслужений діяч науки і техніки України, дійсний член Академії будівництва України та Міжнародної академії оригінальних ідей, доктор технічних наук, професор Ф.Є. Клименко. У 2003–2018 рр. – д.т.н., професор І.М. Добрянський. З 2018 р. посаду завідувача кафедри обіймає к.т.н., доцент О.Т. Гнатюк.

Кафедра будівельних конструкцій є випусковою з підготовки фахівців за освітнім ступенем «Бакалавр» та «Магістр». На кафедрі функціонує аспірантура.

Належний рівень підготовки спеціалістів-будівельників забезпечує висококваліфікований колектив кафедри: завідувач кафедри, кандидат технічних наук, доцент О.Т. Гнатюк, доктор технічних наук, професор Й.Й. Лучко, кандидати технічних наук, доценти Ю.І. Боднар, О.Т. Гнатюк, Р.А. Шмиг, Т.Ю. Осадчук, старший викладач Я.Є. Фамуляк, завідувач комп'ютерного кабінету І.Б. Шмиг, старший лаборант О.І. Мазепа та провідний фахівець Н.Н. Івчук.

У різні роки на кафедрі будівельних конструкцій працювали доктори, професори Р.Р. Левицький, Є.В. Хлобистов, к.т.н., доценти Ю.В. Хома, В.П. Храмцов, К.Ф. Клименко, Н.С. Уманська, В.М. Святин, А.П. Венчак, Т.Б. Боднарчук, Б.І. Боднарчук, Р.В. Козак, Л.Д. Козачок, Ю.М. Фабрика, В.В. Білозір, науковий співробітник М.Е. Волинець, ст. викл. С.В. Нікіфоряк, М.М. Воробець, завідувач навчально-методичних лабораторій Я.І. Михалик.

Кафедра має сучасну матеріально-технічну базу, зокрема спеціалізовану лабораторію будівельних конструкцій та лабораторію автоматизованих систем проектування в будівництві.

Результати наукових досліджень впроваджено на Добротвірському заводі «Буддеталь», Миколаїв-Львівському КБК, ДБК-2 (м. Львів), заводі «Металіст» (м. Стрий), «КомфортБуд», «ТуристБуд» (м. Львів), ПП «БКФ«Основа», ТзОВ «Укрдизайнгруп», «Укртехексперт – Захід», ТзОВ «Галицька Будівельна група» та інших підприємствах України і близького зарубіжжя.

Колектив кафедри підтримує творчі зв'язки з провідними будівельними закладами вищої освіти багатьох міст України (Києва, Дніпропетровська, Полтави, Одеси, Харкова, Сум, Рівного), а також розвиває міжнародні зв'язки з навчальними закладами США, Австрії, Польщі, Словаччини, Чехії, Німеччини, Фінляндії, Японії, організовує науково-технічні конференції всеукраїнського значення, випускає збірники наукових праць, а викладачі беруть активну участь у конференціях, у тому числі міжнародних (Німеччина, Польща, Австрія, Нідерланди, Словаччина, США, Чехія, Японія та ін.).

1975

50 років з часу створення Інституту розведення і генетики тварин імені М. В. Зубця НААН

Відповідно до постанов Державного Комітету Ради Міністрів СРСР з науки і техніки № 429 від 8 квітня 1975 р. та Ради Міністрів УРСР № 21 від 10 вересня 1975 р. на базі Київської дослідної станції тваринництва «Терезине» та Центральної дослідної станції штучного осіменіння сільськогосподарських тварин був організований Український науково-

дослідний інститут розведення і штучного осіменіння великої рогатої худоби. За наказом Держагропрому УРСР № 205 від 24 червня 1987 р. установу реорганізовано в Український науково-дослідний інститут по племінній справі в тваринництві. З 14 квітня 1992 р. носить назву – Інститут розведення і генетики тварин Української академії аграрних наук (з 6 січня 2010 р. Національної академії аграрних наук України). Із 2014 р. відповідно до постанови Президії Національної академії аграрних наук України (протокол № 18 від 25 вересня 2014 р.) присвоєно ім'я академіка М. В. Зубця.

З першопочатків свого існування Інститут виконував функцію головного науково-методичного та координаційного центру з проблем селекції, генетики та біотехнології у тваринництві. Відповідно до окреслених завдань сформовано структуру Інституту, яка поєднала відділи селекції великої рогатої худоби, відділ генетики та біотехнології тварин, відділ генетичних ресурсів тварин, кожен з яких у свою чергу представлено рядом лабораторій; відділ інтелектуальної власності, маркетингу інновацій та аспірантури. Інститут має наукову бібліотеку, відділ бухгалтерської служби та інженерно-технічний відділ. В Інституті працює 48 наукових співробітників, зокрема, 3 академіки НААН, 2 члени-кореспонденти НААН, 6 професорів, 12 докторів наук, 24 кандидати.

У становлення Інституту істотний внесок зробив його фундатор, перший заступник голови Ради Міністрів УРСР, талановитий організатор аграрного виробництва та вчений-селекціонер П. Л. Погребняк. Разом із першим директором Інституту В. Ю. Недавою (1975–1986) вони доклали значних зусиль до створення належної матеріально-технічної бази, розширення та впорядкування структури Інституту, розгортання плідної науково-дослідної роботи, виховання гідного наукового колективу.

У подальшому ствердження Інституту як головного науково-методичного центру України з розведення і селекції, генетики та біотехнології у тваринництві було реалізоване завдяки послідовній і цілеспрямованій діяльності його

директорів В. Б. Блізніченка (1986–1989), Д. Т. Вінничука (1989–1992), М. В. Зубця (1992–1996), М. Я. Єфіменка (1996–2002), В. П. Бурката (2002–2009), І. В. Гузева (2009–2011), М. І. Бащенко (2011–2012), К. В. Копилова (2012), С. Ю. Рубана (2012–2014), Гладія М. В. (2014–2017), Полупана Ю. П. (2018–2022), Жукорського О. М. (2023 – т.ч.), а також їх заступників з наукової роботи Д. Т. Вінничука, В. П. Бурката, Й. З. Сірацького, М. Я. Єфіменка, В. Є. Кузнєцова, О. Ф. Хаврука, Ю. П. Полупана, І. В. Гузева, С. Ю. Рубана, С. І. Ковтун.

Становлення закладу за часом співпало з кардинальними перетвореннями вітчизняного генофонду порід сільськогосподарських тварин. Ученими Інституту розроблено новітню теорію та методологію породотворення, основні концептуальні положення якої покладено в основу національних програм виведення високопродуктивних спеціалізованих порід і типів великої рогатої худоби (Зубець М. В., Буркат В. П., Єфіменко М. Я., Хаврук О. Ф. та ін.). Основна стратегічна мета при цьому полягала в залученні кращого світового генофонду та практично повному збереженні позитивних якостей місцевих порід на основі складного відтворного схрещування. Останнє двадцятиріччя ознаменувалося апробацією і визнанням як селекційних досягнень українських червоно- та чорно-рябої, червоної і бурой молочних порід; української, волинської, поліської та південної м'ясних порід. Запропоновано нову теоретичну концепцію процесу консолідації спадковості помісних тварин при розведенні «у собі» та відтворному схрещуванні, методи їхнього аналізу на хромосомному рівні, нову систему селекції помісних бугаїв за відтворного схрещування, яка поєднує позитивні елементи розведення помісей «у собі» із залученням кращого світового генофонду.

Значних здобутків досягнуто у розв'язанні проблем генетики і біотехнології. Розроблено та запроваджено у виробництво ефективні технології хромосомного контролю плідників, а також маноцервікальний метод осіменіння корів, авторів яких – В. С. Качуру, А. О. Мелешка, В. А. Чиркова відзначено Державними преміями Ради Міністрів СРСР.

Запропоновано метод контролю генетичної консолідованості та спрямованості селекційного процесу при схрещуванні за комплексом поліморфних генетико-біохімічних систем, технологію одержання монозиготних телят-близнюків із половинок ембріонів, спосіб оцінки кріостійкості сперми за біохімічними показниками.

Обґрунтовано наукові та методичні засади сучасних біотехнологій у тваринництві на основі раціонального використання гамет і ембріонів сільськогосподарських тварин. Досліджено генетичні аспекти гаметогенезу ссавців при формування ембріонів *in vitro*, життєздатність кріоконсервованих епідидимальних сперматозоїдів сільськогосподарських тварин.

Інститут з 2006 р. є головною установою, яка координує виконання програми наукових досліджень НААН «Збереження генофонду», завдання якої реалізують 16 наукових установ системи НААН. На його виконання спрямовувалося створення при Інституті Банку генетичних ресурсів сільськогосподарських тварин, віднесеного до наукових об'єктів, що становлять національне надбання (розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2002 р. № 472-р.). Результатом реалізації завдань програми «Збереження генофонду» є членство України з 2009 р. у Європейському регіональному центрі генетичних ресурсів тварин (European Regional Focal Point for Animal Genetic Resources, ERFP) при ФАО.

Із 2007 р. установа ліцензована на виробництво, зберігання і реалізацію племінних (генетичних) ресурсів, проведення генетичної експертизи походження та аномалій тварин. У 2009 р. Інститут атестований як селекційний центр із тваринництва, підприємство з племінної справи у тваринництві III категорії, підприємство з оцінки якості молока, підприємство з трансплантації ембріонів, лабораторія генетичного контролю.

Наразі продовжується виконання значного обсягу робіт щодо вдосконалення нормативно-законодавчої бази з питань ефективного ведення селекційного процесу в Україні, забезпечення продовольчої безпеки країни.

Наукова установа плідно співпрацює з інститутами Національної академії наук України, з вищими навчальними закладами аграрного профілю, а також Національним педагогічним університетом ім. Драгоманова, з Департаментом ринків продукції тваринництва, Головною державною племінною інспекцією Міністерства аграрної політики і продовольства України.

Учені Інституту підтримують творчі зв'язки та проводять спільні наукові дослідження із науковими установами, фірмами, асоціаціями ряду зарубіжних країн. На базі Інституту регулярно проходять міжнародні, загальнодержавні та обласні наради, конференції, дискусії з актуальних проблем селекції, генетики та біотехнології відтворення сільськогосподарських тварин, щорічні семінари та навчання спеціалістів агропромислового виробництва.

За період діяльності закладу його співробітниками одержано 150 охоронних документів на винаходи та корисні моделі, 32 – на селекційні досягнення. Істотну частину винаходів становлять сучасні інноваційні конкурентоспроможні технологічні процеси, захищені 28 патентами та рекомендовані для комерційної реалізації.

Визнаючи пріоритетність та практичну значущість наукових досягнень учених Інституту, їх відзначено державними преміями України в галузі науки і техніки, преміями В. Я. Юр'єва Національної академії наук України, Національної академії аграрних наук України «За видатні досягнення в аграрній науці», Президента і Верховної Ради України для молодих учених, почесними званнями «Заслужений діяч науки і техніки України», «Заслужений працівник

сільського господарства України», «Заслужений винахідник України», Почесними відзнаками Президента України та НААН.

Із 1988 р. в Інституті відкрито аспірантуру, в якій проводиться підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації, а з 1997 року діє докторантура.

Згідно з наказом Вищої атестаційної комісії України № 303 від 1 грудня 1993 р. при Інституті розведення і генетики тварин створено Спеціалізовану вчену раду Д 27.355.01, при уповноважену проводити захист дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора та кандидата сільськогосподарських наук, а також при Інституті створюється разова спеціалізована вчена рада для проведення разового захисту дисертації здобувача з метою присудження йому ступеня доктора філософії.

У 2021 році отримано ліцензію в галузі знань 09 «Біологія» за спеціальністю 091 «Біологія та біохімія», в галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство» зі спеціальності 204 «Технології виробництва та продовольства продукції тваринництва». Наразі в аспірантурі навчається 20 аспірантів.

Друкованим органом Інституту є міжвідомчий тематичний науковий збірник «Розведення і генетика тварин». Наразі вийшло 67 випусків.

Прогресивний розвиток науки не можливий без створення наукових шкіл, де на принципах творчої співдружності вчених та спадкоємності поколінь знаходять ствердження кращі наукові традиції та підходи. На базі Інституту М. В. Зубцем, В. П. Буркатом, М. Я. Єфіменком, Й. З. Сірацьким засновані наукові школи, які отримали визнання в Україні та за її межами.

За роки існування Інституту виховано плеяду відомих учених, наукові досягнення яких є безцінним скарбом вітчизняної сільськогосподарської науки.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

ДО РОЗДІЛУ 1. ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ

- АВЕРІН В. Г. – 187
АЛЕША О. Г. – 162
АЛПАТЬЄВ О. В. – 134
АРТЮХА О. С. – 101
БАЖАЄВ В. Г. – 172
БАКУЛІН І. І. – 118
БАЛАШОВ М. Т. – 91
БАСОВСЬКИЙ М. З. – 111
БЄЛЯЄВ В. І. – 164
БИЧИХІН П. О. – 107
БІЛОЎС В. І. – 177
БОБКО Є. В. – 89
БОБРИНСЬКИЙ О. О. – 10
БОРИСОНІК З. Б. – 184
БРОВКІНА К. А. – 166
БРЮШИНІН І. Г. – 115
БУРЯ О. І. – 63
ВАСИЛЕНКО П. М. – 149
ВЕРВЕЙКО А. П. – 158
ВИСОЦЬКИЙ Г. М. – 24
ВИШНЕВСЬКИЙ Л. В. – 79
ВЛАСЮК П. А. – 19
ВОЛЬФ М. М. – 77
ГАВРИК П. О. – 186
ГАВРИЛЕНКО М. С. – 133
ГАВРИЛІН П. М. – 128
ГЕРНЕТ В. О. – 92
ГІРКО В. С. – 23
ГОНЧАРЕНКО В. Ю. – 25
ГОРДЮК П. С. – 123
ГОРІН М. О. – 97
ГРУШОВИЙ С. Є. – 124
ГУЛІВЕР Г. Ф. – 84
ГЖИЦЬКИЙ С. З. – 12
ДАРАГАНА Ю. В. – 181
ДЕМ'ЯНЕНКО М. Я. – 108
ДЖАМАЛ В. А. – 116
ЗАВІРЮХА А. І. – 130
ЗВЄРЕЗОМБ-ЗУБОВСЬКИЙ Є. В. – 37
ІВАШИН А. Д. – 113
ІЛЬІН Р. П. – 57
КАНСЬКИЙ К. Є. – 52
КВАСНИЦЬКИЙ О. В. – 40
КИЯК Г. С. – 6
КОВАЛЕНКО В. Ф. – 5
КОЧУБЕЙ П. А. – 98
КОШЛЯК М. Д. – 178
КРИВОНОСОВА Г. М. – 11
КРИШТАБ С. Г. – 141
КУКОБА П. І. – 48
КУЛЄШОВ М. М. – 176
КУХТЕВИЧ І. Л. – 144
КУЧКО А. А. – 30
КУЧУМОВ П. В. – 90
КУШВІД М. Я. – 169
КУШНАРЬОВ А. С. – 154
ЛАДНИХ В. Я. – 17
ЛЕВЕНЕЦЯ П. П. – 66
ЛЕВІТСЬКИЙ Б. Г. – 87
ЛЕВЧЕНКО В. І. – 156
ЛИТОВЧЕНКО О. Ф. – 171
ЛІСОВИЙ М. П. – 7
ЛОПАТІН М. І. – 122
МЕЛЬНІКОВ М. Й. – 183
МІРЮТА Ю. П. – 42
МОКРЖЕЦЬКИЙ С. О. – 83
МОРОЗ П. І. – 73
МУКОВОЗ В. О. – 155
МУРАВІЙОВ В. П. – 94
МУРЗА І. Ф. – 64
НАГОРНИЙ М. Н. – 180
НЕДАВА В. Ю. – 28
НЕПОЧАТОВ О. П. – 153
НОВІКОВ Ю. Ф. – 76
НОВІКОВА Г. В. – 31
НОЗДРІН М. Т. – 142
НОСКО Б. С. – 139
ОЛЕСЬКОВ Й. – 143
ОЛЬШАНСЬКИЙ А. В. – 167
ОРАТОВСЬКИЙ М. Т. – 105
ОРЛОВСЬКИЙ М. І. – 81
ОСЬМАК К. І. – 74

ПАЛФІЙ Ф. Ю. – 45
 ПАНАС Р. М. – 135
 ПАТЛАЙ І. М. – 102
 ПЕЛЕШЕНКО Б. Г. – 152
 ПИЛИПЕЦЬ Г. В. – 149
 ПОЛКОВНИКОВА О. П. – 55
 ПОЛУПАН М. І. – 119
 ПОЛЯКОВ І. М. – 136
 ПРОКОПОВИЧ П. І. – 104
 РАДЧЕНКО В. В. – 159
 РОЖДЕСТВЕНСЬКИЙ І. Г. – 39
 РОТОВ В. І. – 146
 РУБІН С. С. – 33
 РУЛЬСВ В. А. – 56
 САВРАН В. П. – 117
 СВЕНТОХОВСЬКИЙ Б. – 138
 СЕКУН М. П. – 126
 СИМИРЕНКО Л. П. – 35
 СКИРТА Б. К. – 53
 СОЗІНОВ О. О. – 70
 СОКРУТ В. І. – 148
 СПЕСИВЦЕВ П. В. – 27
 СТЕКЛЕНЬОВ Є. П. – 160

СТРАХОВ Т. Д. – 22
 ТАТАРІНОВ А. М. – 182
 ТЕЛЕНГА М. А. – 85
 ТІМЧЕНКО Д. О. – 132
 ТОНКАЛЬ Ю. А. – 59
 ТРИБЕЛЯ С. О. – 69
 ТРУСКАВЕЦЬКИЙ Р. С. – 60
 ТУЛАЙКОВ С. М. – 165
 УСТЕНКО Г. П. – 34
 УСТЬЯНЦЕВ В. П. – 15
 ФЕДОРОВ О. І. – 127
 ХОЛУП'ЯК К. Л. – 58
 ХРАМЦОВ Л. І. – 114
 ЦИЛЮРИК А. В. – 43
 ЧАБАН В. С. – 14
 ЧАШКІН О. М. – 145
 ЧЕРНОВА Л. М. – 95
 ШИКУЛА М. К. – 9
 ШИТТ П. Г. – 121
 ШИЯН П. М. – 130
 ШПЕТ Г. Й. – 67
 ЮРЧИШИН В. В. – 49
 ЯРЧУК І. І. – 18

ДО РОЗДІЛУ II. ВИЗНАЧНІ ДІЯЧІ СУЧАСНОСТІ

БЕРЕЗА О. Ю. – 191
 БЕЙ Р. В. – 268
 БОМБА М. Я. – 227
 БОРЗИХ О. І. – 240
 БУЗЕВИЧ І. Ю. – 256
 ВЕРГУНОВ В. А. – 242
 ВЛАСОВА О. В. – 276
 ВЛІЗЛО В. В. – 205
 ВОЖЕГОВА Р. А. – 249
 ВОЛКОГОН В. В. – 271
 ВОЛОХ А. М. – 228
 ГАВРИЛЮК Л. Л. – 283
 ГАЙДУЦЬКИЙ П. І. – 265
 ГОЛОВАЧ І. В. – 211
 ГОЛОВКО В. О. – 220
 ГРИНИК І. В. – 214
 ГРИНЬ Ю. І. – 248
 ГУБЕНІ Ю. Е. – 277

ДИДІВ І. В. – 194
 ДІОРДІЄВ В. Т. – 234
 ЗАВГОРОДНИЙ А. І. – 284
 ЗАРИШНЯК А. С. – 288
 ЗЕЛЕНЯНСЬКА Н. М. – 222
 КАЛЕНСЬКОЇ С. М. – 217
 КАМІНСЬКИЙ В. Ф. – 277
 КІДАЛОВ В. В. – 232
 КОБЕЦЬ А. С. – 258
 КОВАЛЬОВА І. А. – 235
 КРУТЬ М. В. – 219
 КЮРЧЕВ В. М. – 252
 ЛАКИДА П. І. – 251
 МЕЛЬНИЧУК С. Д. – 274
 МИХАЙЛОВ Ю. О. – 281
 МІЛЬЧЕНКО Ю. В. – 282
 МОГИЛЬНА О. М. – 223
 НИЧИК С. А. – 254

ОТЧЕНАШКО В. В. – 280
ПІДДУБНИЙ В. А. – 189
ПРИСЯЖНЮК М. В. – 196
ПРИСС О. П. – 286
РИБАЛКО О. І. – 229
РИЖУК С. М. – 201
РЯБОКОНЬ В. П. – 225
РЯБЦЕВА Г. П. – 247
САХАЦЬКИЙ М. І. – 192
СЕДІЛО Г. М. – 207
СТАШУК В. А. – 197
СТЕПЧЕНКО Л. М. – 237

СТЕЦЮК М. Г. – 215
СТОРОЖИК Л. І. – 199
ТКАЛІЧ Ю. І. – 270
УЗБЕК І. Х. – 210
УЛЯНИЧ О. І. – 203
ФАЙТ В. І. – 263
ХВЕСИК М. А. – 257
ХОМІЧАК Л. М. – 261
ЧЕРНОВОЛ М. І. – 239
ЧОРНА В. І. – 266
ЯЦИК М. В. – 287

ДОДАТКИ
НАУКОВО-ДОПОМІЖНІ Й
ДОВІДКОВО-ІНФОРМАТИВНІ ВИДАННЯ

1. **Огляд іноземної літератури з сільського господарства** / ЦНСГБ ; уклад. О. Г. Литовченко. – 1933–1947. – Вип. 1–52.
2. **Передовой стахановский опыт в социалистическом сельском хозяйстве** / М-во сел. хоз-ва УССР. – [б. м.], 1947. – Вып. 4 – 580 с.
3. **За передовую мичуринскую агробиологическую науку** : библиогр. указ. лит. / М-во сел. хоз-ва УССР, ЦНСХБ ; под ред. А. Ф. Корнеева, А. Г. Литовченко. – Х., 1949. – 91 с.
4. **Передовой стахановский опыт в социалистическом сельском хозяйстве** / М-во сел. хоз-ва УССР, ЦНСХБ. – [б. м.], 1950. – Т. 5. – 841 с.
5. **Вирощування сільськогосподарських рослин без ґрунту** : Гідропоніка : бібліогр. покажч. вітчизн. літ. в кількості 420 назв / М-во сіл. госп- ва УРСР, РНСГБ. – Х., 1965. – Вип. 1. – 54 с.
6. **Георгий Николаевич Высоцкий. 1865–1940 гг.** : библиогр. указ. К 100-летию со дня рожд. / М-во сел. хоз-ва УССР, Укр. науч.-исслед. ин-т лесн. хоз-ва и агролесомелиорации, РНСХБ ; сост. А. А. Деканова, Ю. Б. Медведев, С. Е. Фомина. – Х., 1965. – 66 с.
7. **Вредители и болезни озимой пшеницы и меры борьбы с ними** : библиогр. указ. в кол-ве 144 назв. отеч. лит. и 21 назв. иностр. лит. / М-во сел. хоз-ва УССР, РНСХБ ; сост. А. Е. Селицкая. – Х. : ред.-изд. отд. Кн. палаты УССР, 1966. – 26 с.
8. **Достижения науки и передовой опыт – сельскохозяйственному производству** : проф.-произв. аннот. библиогр. указ. / ВАСХНИЛ, ЮО РНСХБ. – К., 1966–1990.
9. **Рациональные типы кормления сельскохозяйственных животных и птицы** : библиогр. указ. отеч. лит. за 1963–1966 гг. в кол-ве 521 назв. / М-во сел. хоз-ва УССР, РНСХБ ; сост. В. И. Демидко. – Х., 1967. – 140 с.
10. **Тростянецкие леса в лесоводственной и исторической литературе** : библиогр. указ. отеч. лит. за 1885–1966 гг. в кол-ве 272 назв. / М-во сел. хоз-ва УССР, РНСХБ, М-во лесн. хоз-ва УССР, Укр. науч.-исслед. ин-т лесн. хоз-ва и агролесомелиорации, Красно-Тростянец. лесн. опыт. ст. ; сост. А. П. Богомолов. – Х., 1967. – 58 с.
11. **Учёные Харьковщины – сельскому и лесному хозяйству** : библиогр. указ. / М-во сел. хоз-ва УССР, РНСХБ, Харьк. обл. б-ка, НТО сел. хоз-ва Харьк. обл. правл. ; сост. А. Е. Селицкая, М. Т. Антонова. – Х., 1968. – 237 с. – (К 50-летию Советской власти на Украине).
12. **Сводный указатель иностранных периодических изданий, полученных библиотеками сельскохозяйственных научно-исследовательских учреждений и вузов Украины и Молдавии** / ВАСХНИЛ, ЮО ЦНСХБ. – 1969. – К., 1969–1994.
13. **Витаминное питание сельскохозяйственной птицы** : библиогр. указ. отеч. лит. за 1950–1968 гг. / М-во сел. хоз-ва УССР, ЦНСХБ, Укр. науч.-исслед. ин-т птицеводства, науч. б-ка ; сост. Г. Ф. Здоренко. – Х., 1970. – 44 с.
14. **Илья Иванович Иванов (1870–1932)** : биобиблиогр. указ. К 100-летию со дня рожд. / ЮО ВАСХНИЛ, Науч.-исслед. ин-т животноводства Лесостепи и Полесья УССР, науч. б-ка, ЦНСХБ ; сост. Н. В. Федорова, Л. Ф. Чуенко ; редкол. : Ф. И. Осташко (отв. ред.), Р. И. Целинский, В. С. Ярмак. – Х., 1970. – 14 с.
15. **Рукописный фонд Красно-Тростянецкой лесной опытной станции** : библиогр. указ. в кол-ве 357 назв. / ЦНСХБ ЮО ВАСХНИЛ, М-во лесн. хоз-ва УССР, Укр. науч.-исслед. ин-т лесн. хоз-ва и агролесомелиорации, Красно-Тростянец. лесн. опыт. ст. ; сост. А. П. Богомолов. – Х., 1970. – 75 с.

16. **Нові сільськогосподарські книги** : поточ. бібліогр. показч. / УААН, РНСГБ. – К., 1972–1993.
17. **Розміщення і спеціалізація сільськогосподарського виробництва на Україні** : бібліогр. показч. вітчизн. літ. за 1967–1971 рр. в кількості 667 назв. / ВАСГНІЛ, ПВ, ЦНСГБ ; уклад. В. К. Світайло. – К., 1973. – 88 с.
18. **Генетика, селекція і насінництво сільськогосподарських культур** : (інформ. показч. кн. та ст.) / УААН, РНСГБ. – К., 1974–1992.
19. **Механизация возделывания овощей** : библиогр. указ. отеч. лит. за 1968–1977 гг. / ЮО ВАСХНИЛ, ЦНСХБ, Укр. науч.-исслед. ин-т механизации и электрификации сел. хоз-ва, науч. б-ка ; сост. В. С. Дубовик, Л. А. Кориченская. – К., 1979. – 170 с.
20. **Индустриальная основа производства льна-долгунца** : библиогр. список отеч. лит. за 1976–1981 гг. / ЮО ВАСХНИЛ, ЦНСХБ ; сост. Н. Д. Костюкова. – К., 1982. – 6 с.
21. **Индустриальная технология возделывания сахарной свеклы** : библиогр. список отеч. лит. за 1976–1981 гг. / ЮО ВАСХНИЛ, ЦНСХБ ; сост. Н. Д. Костюкова. – К., 1982. – 12 с.
22. **Индустриальная технология возделывания сахарной свеклы** : библиогр. список отеч. лит. за 1976–1984 гг. / ЮО ВАСХНИЛ, ЦНСХБ ; сост. И. А. Прокушева. – К., 1985. – 21 с.
23. **Перечень отечественных журналов по сельскому хозяйству, хранящихся в депозитарном фонде ЦНСХБ ЮО ВАСХНИЛ** / ЮО ВАСХНИЛ, ЦНСХБ ; сост. Г. И. Дорошенко, Л. Д. Полякова, Л. А. Кириленко [и др.] ; ред. Р. И. Доценко. – К., 1987. – 154 с.
24. **Перечень иностранных журналов по сельскому хозяйству, хранящихся в депозитарном фонде РНСХБ ЮО** / ЮО ВАСХНИЛ, ЦНСХБ ; сост. Г. И. Дорошенко, Л. Д. Полякова, Л. А. Кириленко [и др.] ; ред. Р. И. Доценко. – К., 1990. – 147 с.
25. **Библиотечно-библиографические ресурсы Украины по вопросам сельского хозяйства** : отрасл. територ. справочник / УААН, РНСХБ ; сост. В. В. Дерлеменко, Т. Ф. Дерлеменко. – К., 1991. – 152 с.
26. **Статистические и информационные издания по вопросам сельского хозяйства Организации Объединённых Наций и её специализированных учреждений** : (аннот. библиогр. указ.) / УААН, РНСХБ ; сост. В. В. Дерлеменко ; науч. ред. и консультант В. Дяченко. – К., 1991. – 40 с.
27. **Проблеми і перспективи розвитку українського села** : [поточ. наук.-доп. бібліогр. показч.] / УААН, РНСГБ ; упоряд. : Л. О. Романчук, В. В. Дерлеменко ; відп. за вип. Р. Й. Целінський. – К., 1992.
Вип. 1. – 88 с.
Вип. 2. – 64 с.
28. **Современные библиографические ресурсы зарубежных стран по вопросам сельского хозяйства** : указ. компьютер. библиогр. баз данных, учреждений и орг. их генерирующих и связанных с ними наиболее распространенных печат. библиогр. изд. / УААН, РНСХБ ; сост. В. В. Дерлеменко ; науч. ред. и консультант Р. И. Целинский. – К., 1992. – 42 с.
29. **Масличные культуры** : науч.-вспом. библиогр. указ. лит. за 1980–1989 гг. / УААН, РНСХБ ; сост. Т. Ф. Дерлеменко, Л. Д. Полякова. – К., 1993.
Ч. 1, кн. 1 : Масличные культуры (общие вопросы). Подсолнечник. – 172 с.
Ч. 1, кн. 2 : Масличные культуры (общие вопросы). Подсолнечник. – 392 с.
30. **Масличные культуры** : науч.-вспом. библиогр. указ. лит. за 1980–1989 гг. / УААН, РНСХБ ; сост. Т. Ф. Дерлеменко, Л. Д. Полякова. – К., 1993. – Ч. 2 : Рапс. Сурепица. Клещевина. Горчица. Лён масличный. Редька масличная. Мак масличный. Кунжут. Перилла. Сафлор. Арахис. – 208 с.

- 31. Вирощування олійних культур в Україні** : наук.-допом. бібліогр. покажч. літ. за 1889–1979 рр. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. Т. Ф. Дерлеменко, І. П. Поляк. – К., 1995. – 204 с.
- 32. Олексій Олексійович Созінов** : біобібліогр. покажч. за 1954–1995 рр. / УААН, Ін-т агроекології і біотехнології, ЦНСХБ ; упоряд. Л. О. Романчук ; відп. ред. Р. Й. Целінський. – К., 1995. – 53 с.
- 33. Буркат Валерій Петрович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1963– 1996 рр. / УААН, Ін-т розведення і генетики тварин, ЦНСГБ ; упоряд. З. П. Кирпаль, Л. О. Романчук, Н. В. Герстман ; відп. ред. Р. Й. Целінський. – К., 1996. – 53 с.
- 34. Валерій Іванович Глазко**: Біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1975– 1995 рр. / УААН, Ін-т агроекології і біотехнології, ЦНСГБ ; упоряд. З. П. Кирпаль, Л. О. Романчук, Н. В. Герстман ; відп. ред. Р. Й. Целінський. – К., 1996. – 48 с.
- 35. Зубець Михайло Васильович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1966–1996 рр. / УААН, Ін-т розведення і генетики тварин, ЦНСГБ ; упоряд. З. П. Кирпаль, Л. О. Романчук, Н. В. Герстман ; відп. ред. Р. Й. Целінський. – К., 1996. – 40 с.
- 36. Нові сільськогосподарські книги** : поточ. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. З. П. Кирпаль, Л. О. Романчук. – К., 1996. – 83 с.
- 37. Вчені-селекціонери у тваринництві** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук, ред. М. В. Зубець, В. П. Буркат ; ред. та упоряд. бібліогр. списків : Р. Й. Целінський, З. П. Кирпаль, Л. О. Романчук, Л. А. Кириленко [ЦНСГБ]. – К. : Аграр. наука, 1997. – Кн. 1. – 250 с. – (Сер. «Укр. вчені-аграрії ХХ ст.»).
- 38. Генетика, селекція і насінництво сільськогосподарських культур** : (інформ. покажч. кн. та ст.) / УААН, ЦНСГБ ; уклад. З. П. Кирпаль, Л. О. Романчук, Л. А. Кириленко ; відп. ред. Р. Й. Целінський. – К., 1997.
Вип. 1. – 34 с. Вип. 2. – 67 с.
- 39. Ейснер Федір Федорович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1940– 1988 рр. / УААН, Ін-т тваринництва, ЦНСГБ ; упоряд. В. П. Буркат, А. А. Бондар, З. П. Кирпаль [та ін.] ; відп. ред. Р. Й. Целінський. – К. : Аграр. наука, 1997. – 40 с.
- 40. Кулешов Микола Миколайович (1890-1968)** : біобібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; упоряд. В. М. Грама (ХДІК), Т. Ф. Дерлеменко, Л. Д. Полякова (ЦНСГБ УААН) ; у наборі матеріалу до біобібліогр. покажч. також брали участь : Л. И. Литвинова (ЦНСГБ УААН), В. О. Ульянова (НБ ХДАУ) ; відп. за вип. М. С. Слободяник. – К., 1998. – 83 с.
- 41. Нові сільськогосподарські книги** : поточ. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ, НПБУ ; уклад. З. П. Кирпаль, Л. О. Романчук, Л. А. Кириленко. – К., 1998. – 130 с.
- 42. Бібліографічні показники сільськогосподарської літератури, підготовлені бібліотеками науково-дослідних установ УААН та сільськогосподарських вищих навчальних закладів Мінагропрому України. 1969–1999** : ретросп. наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСХБ ; уклад. Т. Ф. Дерлеменко, З. І. Варга ; наук. ред. М. С. Слободяник. – К., 1999. – 42 с.
- 43. Вчені у галузі тваринництва** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук. ред. М. В. Зубець, В. П. Буркат. – К. : Аграр. наука, 1999. – Кн. 2. – 423 с. – (Сер. «Укр. вчені-аграрії ХХ ст.»).
- 44. Кравченко Микола Антонович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. [за 1934– 1999 роки] / УААН, ЦНСГБ ; упоряд. В. П. Буркат, Т. Ф. Дерлеменко, З. І. Варга, К. А. Найденко, Д. В. Устиновський ; наук, ред. М. В. Зубець, М. С. Слободяник. – К. : Аграр. наука, 1999. – 56 с. : порт.
- 45. Наукові праці Іванівської дослідно-селекційної станції. 1901–1997 рр.** : наук.-допом. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ, Ін-т цукр. Буряків, Іванів. досл.-селект. ст. ; упоряд. Г. В. Кулик, Т. Ф. Дерлеменко, Л. Д. Полякова ; наук. консультант А. С. Лейбович ; авт. вступ. ст. В. Ф. Панченко ; наук. ред. М. С. Слободяник. – К., 1999. – 45 с. – (До 100-річчя Іванів. досл.-селект. ст.).
- 46. Ситник Віктор Петрович** : [біобібліогр. покажч.] До 60-річчя від дня народж. першого віце-президента Укр. акад. аграр. наук / УААН, ЦНСГБ ; упоряд.

Т. Ф. Дерлеменко, Л. А. Кириленко, Л. Д. Полякова ; наук. ред. М. С. Слободяник. – К. : Аграр. наука, 1999. – 88 с.

47. **Сільськогосподарські книги** : поточ. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ, НПБУ, НБУ ім. В. І. Вернадського ; упоряд. Т. Ф. Дерлеменко, А. С. Щиголь (ЦНСГБ УААН) ; у підготовці покажч. приймали участь : Т. І. Вилегжаніна, Н. В. Дика (НПБУ), І. П. Антоненко, О. В. Ісаєва (НБУВ) ; наук. ред. М. С. Слободяник. – К., 1999. – Вип. 1. – 92 с.

48. **Вчені-генетики і селекціонери у галузі рослинництва** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук. ред. М. В. Зубець, В. П. Буркат. – К. : Аграр. наука, 2000. – Кн. 4. – 366 с. – (Сер. «Укр. вчені- аграрії ХХ ст.»).

49. **Вчені у галузях механізації, електрифікації та меліорації** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук. ред. М. К. Лінник ; ред. та упоряд. бібліогр. списків : Р. Й. Целінський, З. П. Кирпаль, Л. О. Романчук, Л. А. Кириленко [ЦНСГБ]. – К. : Аграр. наука, 2000. – Кн. 3. – 298 с. – (Сер. «Укр. вчені- аграрії ХХ ст.»).

50. **Вчені економісти-аграрники** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук. ред. М. В. Зубець, О. М. Шпичак, В. П. Ситник ; упоряд. та відп. за вип. О. В. Шатько ; упоряд. бібліогр. покажчиків : О. А. Стратілат, М. К. Орлатий, П. М. Федієнко, В. А. Юдіна. – К. : Аграр. наука, 2001. – Кн. 5, ч. 1. – 448 с. – (Сер. «Укр. вчені- аграрії ХХ ст.»).

51. **Вчені економісти-аграрники** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук. ред. М. В. Зубець, О. М. Шпичак, В. П. Ситник ; упоряд. та відп. за вип. О. В. Шатько ; упоряд. бібліогр. покажчиків : О. А. Стратілат, М. К. Орлатий, П. М. Федієнко, В. А. Юдіна. – К. : Аграр. наука, 2001. – Кн. 5, ч. 2. – 514 с. – (Сер. «Укр. вчені- аграрії ХХ ст.»).

52. **Вчені у галузі ветеринарної медицини** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук. ред. В. П. Буркат, А. Й. Мазуркевич, С. П. Долецький ; уклад. А. Й. Мазуркевич, С. П. Долецький. – К. : Аграр. наука, 2001. – Кн. 6. – 387 с. – (Сер. «Укр. вчені- аграрії ХХ ст.»).

53. **Професор ДОВГОПОЛА Олена Павлівна. Життєвий і творчий шлях** : біобібліогр. покажч. [наук. пр. за 1955–1996 рр.] / УААН, ЦНСГБ ; уклад. Т. Ф. Дерлеменко, З. І. Варга, Л. Г. Самойлова, Д. Г. Довгополий ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ІАЕ УААН, 2001. – 150 с. : портр. – Пам'яті вченого, педагога, бібліографознавця.

54. **Періодичні видання з агрономії в Україні. 1918–1940. Журнали, “Бюлетені”, “Вісті”, “Наукові записки”, “Збірники наукових праць”, “Труди”** : наук.-доп. ретросп. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – 159 с.

55. **Періодичні та продовжувані видання з агрономії на Полтавщині (ХІХ–ХХ ст.)** : наук.-доп. ретросп. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – 48 с.

56. **Професор ДОВГОПОЛА Олена Павлівна. Життєвий і творчий шлях** : біобібліогр. покажч. [наук. пр. за 1955–1996 рр.] / УААН, ЦНСГБ ; уклад. Т. Ф. Дерлеменко, З. І. Варга, Л. Г. Самойлова, Д. Г. Довгополий ; наук. ред. В. А. Вергунов. – 2-ге вид., доп. – К., 2002. – 159 с. – (Пам'яті вченого, педагога, бібліографознавця).

57. **Українська сільськогосподарська книга (з фондів ЦНСГБ УААН). 1868–1900** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – 60 с. – До 80-річчя заснування ЦНСГБ УААН.

58. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ЦНСГБ УААН. 1901–1910** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – 90 с.

59. **Центральна наукова сільськогосподарська бібліотека Української академії аграрних наук. 1921–2001** : бібліогр. покажч. літ. за 1933–2001 рр. До 80-річчя заснування ЦНСГБ УААН / УААН, ЦНСГБ ; уклад. В. В. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, З. І. Варга, Л. Д. Полякова, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. В. Вергунов. – К., 2002. – 99 с.

60. **Вчені генетики, селекціонери та рослинники** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук. ред. В. М. Роїк ; відп. за вип. А. А. Корчинський ; упоряд. В. М. Сучкова. – К. : Аграр. наука, 2003. – Кн. 7. – 504 с. – (Сер. «Укр. вчені- аграрії ХХ ст.»).
61. **Вчені ґрунтознавці, агрохіміки, землероби** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук. ред. О. Г. Тараріко, В. В. Медведєв. – К. : Аграр. наука, 2003. – Кн. 8. – 336 с. – (Сер. «Укр. вчені- аграрії ХХ ст.»).
62. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1911–1917 рр.** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. О. Зінченко, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2003. – 101 с.
63. **Вчені тваринники** : [біобібліогр. довідник] / УААН ; уклад. М. М. Холкін. – К. : Аграр. наука, 2004. – Кн. 9. – 210 с. – (Сер. «Укр. вчені-аграрії ХХ ст.»).
64. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1918–1922** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2004. – 59 с.
65. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1923–1932** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ННЦ «Ін-т аграр. економіки», 2005. – 191 с.
66. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1933–1935** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2005. – 191 с.
67. **Наукові праці та статті наукових співробітників Коломийської дослідної станції (1980–2005)** : наук.-доп. бібліогр. покажч. 50-річчю Коломий. досл. ст. присвяч. / УААН, Івано-Франк. ін-т АПВ, Коломий. досл. ст., ДНСГБ ; уклад. С. О. Яцик, Т. Ф. Дерлеменко ; наук. ред. В. А. Вергунов, Г. І. Куничак. – Коломия, 2006. – 144 с.
68. **Українська академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2004 рр.** : біогр. довід. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко, О. С. Мудрук, Н. Г. Чайка, О. О. Черниш ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Аграр. наука, 2006. – 612 с. : портр.
69. **Аграрна наука в Україні : автореф. дис. із фондів ДНСГБ УААН. 1950–1959** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. Ф. Забудська, О. В. Бачкала, В. І. Борисенко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2007. – Вип. 1. – 255 с.
70. **Аграрна наука в Україні : автореф. дис. із фондів ДНСГБ УААН 1960–1965** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. Ф. Забудська, О. В. Бачкала ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2007. – Вип. 2. – 190 с.
71. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1936–1939** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2007. – 191 с.
72. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1940–1945** : [наук.-доп. бібліогр. покажч.] / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2007. – 87 с.
73. **Наукові публікації Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки Української академії аграрних наук. 2001–2007 рр.** : бібліогр. покажч. наук. вид. та публ. співроб. б-ки / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, В. В. Дерлеменко, Т. Ф. Дерлеменко, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2008. – 187 с.
74. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1940, 1941, 1943–1945** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2008. – 86 с.
75. **Фонд видань, випущених у ХІХ столітті з сільськогосподарської тематики Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України, включених до Державного реєстру наукових об'єктів, що становлять**

національне надбання (1802–1900 рр.) : наук.-доп. бібліогр. покажч. / НААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. Ф. Забудська, Н. Д. Коломієць, О. М. Діденко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2011. – 524 с. – До 80-річчя від дня заснування НААН та 10-річчя Центру історії аграр. науки ДНСГБ НААН.

76. **Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2011 рр.** : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Б. Щебетюк, О. П. Анікіна, Х. М. Піпан, Т. Р. Грищенко, Л. А. Кириленко ; відп. за вип. В. А. Вергунов. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2012. – 872 с. : портр.

77. **Сільськогосподарські періодичні видання в Україні. 1918–1940 : Журнали, «Бюлетені», «Вісті», «Наукові записки», «Збірники наукових праць», «Труди»** : наук.-доп. ретросп. бібліогр. покажч. / НААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Нілан-ЛТД, 2012. – 242 с.

78. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2014 рік** / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Т. В. Легкун, Н. Б. Щебетюк ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ФОП «Корзун Д. Ю.», 2013. – 142 с.

79. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2015 рік** / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Б. Щебетюк, Х. М. Дмитрієва, О. М. Мерко, О. В. Шадріна ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К. : ФОП Корзун Д. Ю., 2014. – 196 с.

80. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2016 рік** / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки ; уклад. В. А. Вергунов, С. Д. Коваленко, Н. П. Коваленко ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К. : ФОП «Корзун Д. Ю.», 2015. – 250 с.

81. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2017 рік** / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, І С. Бородай, Н. П. Коваленко, С. Д. Коваленко, Н. Б. Щебетюк ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К., 2016. – 261 с.

82. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2018 рік** / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, В. Т. Лазарева, Н. Б. Щебетюк ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2017. – 266 с.

83. **Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України : 100 років надійності та професіоналізму : путівник** / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, Т. Р. Грищенко. – К. : ТОВ «Наш формат», 2017. – 36 с., іл.

84. **Національний науковій сільськогосподарській бібліотеці Національної академії аграрних наук України 100. 1917–2017 : [буклет]**. – К., [2017]. – 1 розг. л.

85. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2019 рік** / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Х. М. Дмитрієва, С. Д. Коваленко ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К. : ЦП «Компринт», 2018. – 352 с.

86. **Сільськогосподарські видання (1901–1912) у фондах Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України** : наук.-доп. бібліограф. покажч. / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Г. М. Соловей, О. Ю. Примака, В. В. Мамрай, Н. С. Мигашко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Київ, 2019. – 524 с.

87. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2020 рік** / НААН, Нац. Наук. с.-г. б-ка ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Б. Щебетюк, Х. М. Дмитрієва, С. Д. Коваленко ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К. : ФОП «Ямчинський О. В.», 2019. – 292 с.

88. **Сільськогосподарські видання (1913–1917) у фондах Національної наукової**

сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України: наук.-доп. бібліограф. покажч. / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Г. М. Соловей, В. В. Мамрай, Т. С. Ковбаса ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Київ, 2020. – 402 с.

89. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2021 рік** / НААН, Нац. Наук. с.-г. б-ка ; уклад. В. А. Вергунов, Х. М. Дмитрієва, С. Д. Коваленко, О. В. Корзун, Д. Ю. Корзун ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2020. – 284 с.

90. **Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр. : біогр. довід.** / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. – 3-тє вид., перероб. та доп. – Київ : Аграр. наука, 2021. – 1008 с. : портр.

91. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2022 рік** / НААН, Нац. Наук. с.-г. б-ка ; уклад. В. А. Вергунов, С. В. Нижник, О. В. Корзун, Д. Ю. Корзун ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2021. – 284 с.

92. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2023 рік** / НААН, Нац. Наук. с.-г. б-ка ; уклад. В. А. Вергунов, С. В. Нижник, О. В. Корзун, Д. Ю. Корзун, Л.І. Лямець ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2022. – 205 с.

93. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2024 рік** / НААН, Нац. Наук. с.-г. б-ка ; уклад. В. А. Вергунов, С. В. Нижник, О. В. Корзун, Д. Ю. Корзун, Л.І. Лямець ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2023. – 294 с.

94. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2025 рік** / НААН, Нац. Наук. с.-г. б-ка ; уклад. В. А. Вергунов, С. В. Нижник, О. В. Корзун, Д. Ю. Корзун; за наук. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2024. – 322 с.

ЗМІСТ

ВІД УКЛАДАЧІВ.....	
РОЗДІЛ І. ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ	
РОЗДІЛ ІІ. ВИЗНАЧНІ ДІЯЧІ СУЧАСНОСТІ.....	
РОЗДІЛ ІІІ. ЗНАМЕННІ ПОДІЇ ТА ПАМ'ЯТНІ ДАТИ.....	
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК.....	
ДОДАТКИ.....	

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

КАЛЕНДАР

знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2025 рік

Науковий редактор
В.А. Вергунов

Укладачі:

В.А. Вергунов – доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН, директор ННСГБ НААН;

С.В. Нижник – кандидат історичних наук, старший дослідник, завідувачка сектору наукової бібліографії та біографістики ННСГБ НААН;

О. В. Корзун – доктор історичних наук, доцент, старший науковий співробітник сектору наукознавства ННСГБ НААН;

Д. Ю. Корзун – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник сектору наукової бібліографії та біографістики ННСГБ НААН.

Підписано до друку 21.10.2022. Формат 60х84/16.
Папір офсетний. Друк цифровий. Друк. арк. 20,0. Умов. друк. арк. 18,6.
Наклад 300 прим. Зам. № 7596/1.

Віддруковано з оригіналів замовника.
ФОП Корзун Д.Ю.
Свідоцтво про державну реєстрацію фізичної особи-підприємця
серія В02 № 818191 від 31.07.2002 р.